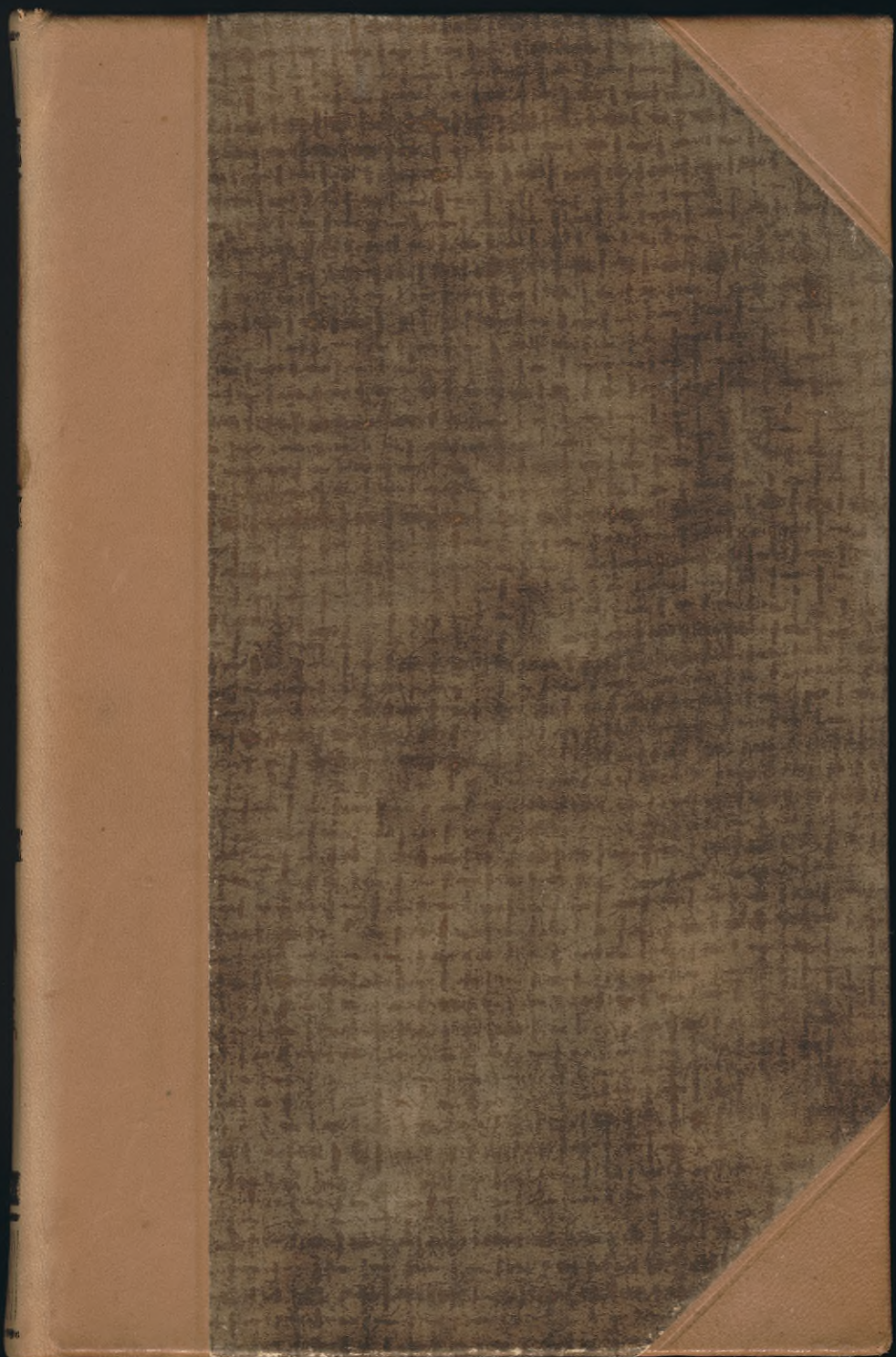

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

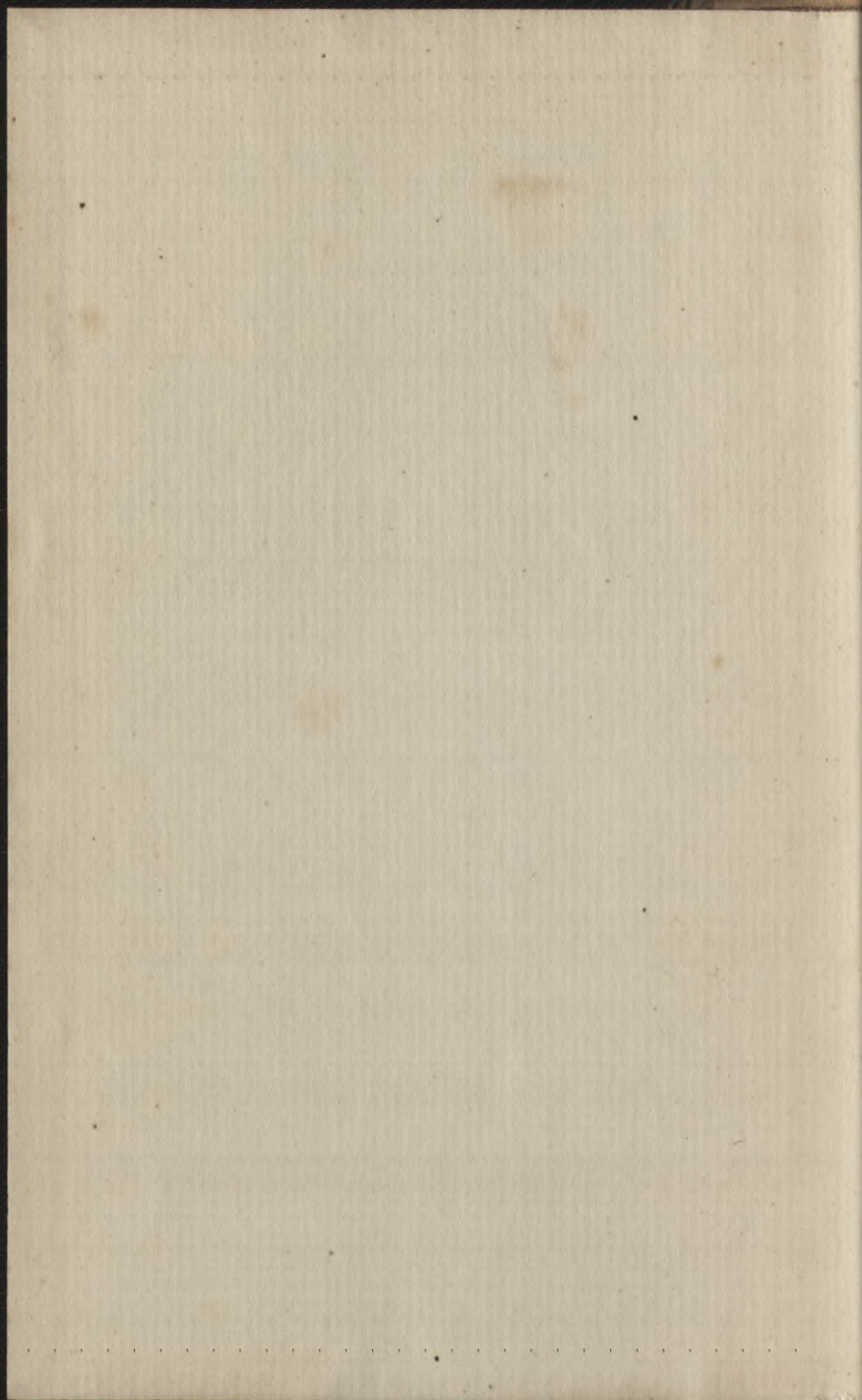
This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

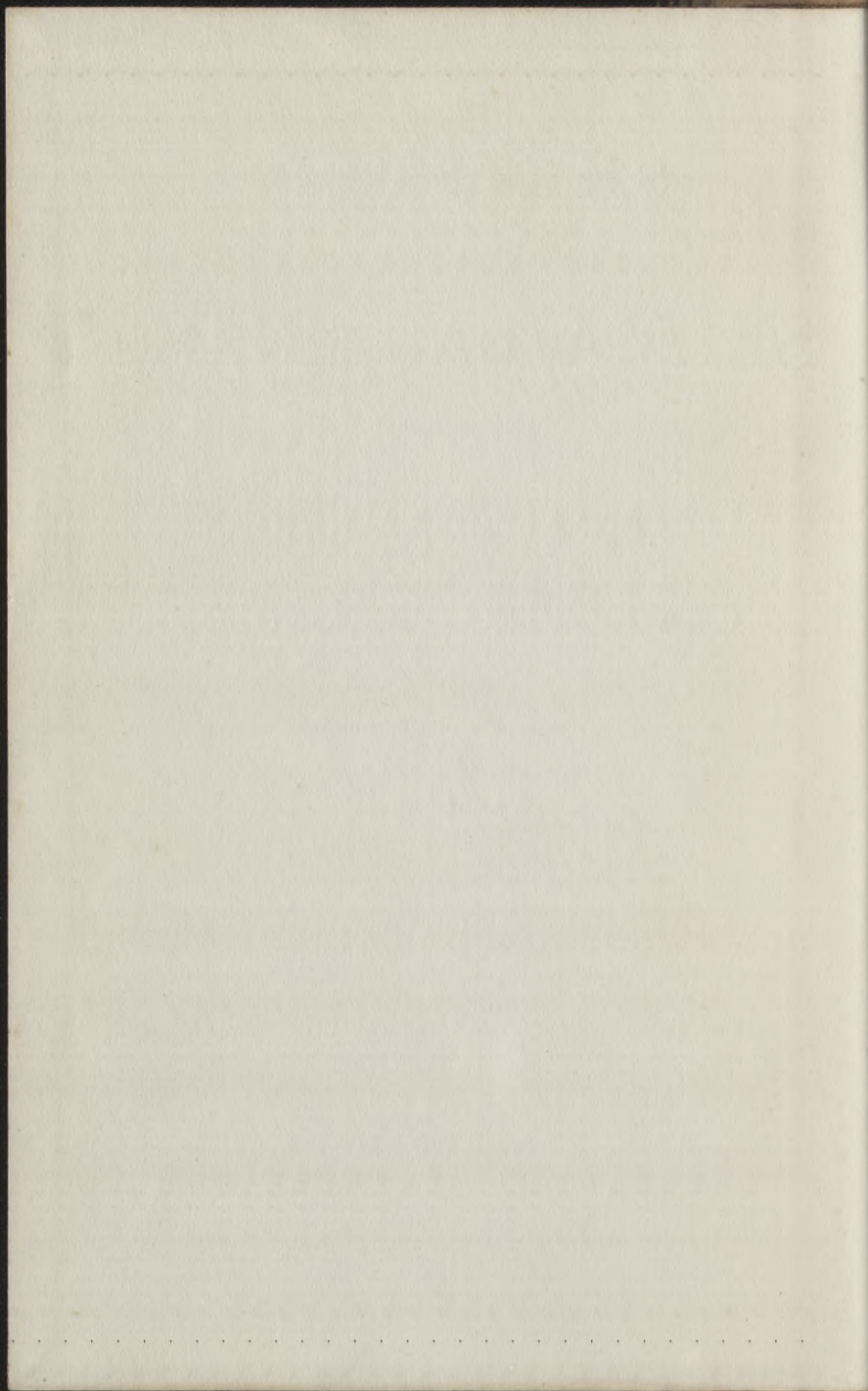

SKRIFTER
AV
SELMA LAGERLÖF

LÖWENSKÖLDSKA RINGEN
*
CHARLOTTE LÖWENSKÖLD

STOCKHOLM
ALBERT BONNIERS FÖRLAG

LÖWENSKÖLDSKA
RINGEN

AV

SELMA LAGERLÖF

STOCKHOLM
ALBERT BONNIERS FÖRLAG

Copyright. Albert Bonnier 1933.

STOCKHOLM
ALB. BONNIERS BOKTRYCKERI 1933

I.

Nog vet jag, att det förr i världen fanns gott om folk, som inte visste vad rädsla vill säga. Jag har hört talas om en hel mängd människor, som tyckte om att vandra på nattgammal is och som inte kunde tänka sig något större nöje än att åka efter skenfärdiga hästar. Ja, det fanns en och annan, som inte drog sig för att spela kort med fanjunkar Ahlegård, fastän man nog hade reda på att han gjorde konstner med korten, så att han alltid kom att vinna. Jag känner också till några oförskräckta sällar, som inte var rädda för att börja en resa på en fredag eller att sätta sig till ett middagsbord, som var dukat för tretton personer. Men jag undrar just om någon av alla dessa skulle haft mod att sätta på sitt finger den förskräckliga ringen, som hade ägts av den gamle general Löwensköld på Hedeby.

Det var den där samme gamle generalen, som hade skaffat Löwensköldarna både namn och gård och adelskap, och så länge som någon av dem bodde kvar på Hedeby, satt hans porträtt i stora salongen i övervåningen mittemellan fönsterna. Det var en stor tavla, som gick från golv till tak, och vid första ögonkastet tyckte man, att det var självaste Karl den tolfte, som stod där i blå rock, stora sämskskinns-handskar och ofantliga kragstövlar, stadigt nersatta på det schackspelsrutade golvet, men då man kom närmare, såg man ju, att det var en helt annan sorts man.

Det var ett stort och grovt bondansikte, som stack upp ovanför rockkragen. Mannen på tavlan tycktes vara född att gå efter plojen i alla sina dar. Men i all sin fulhet såg han ut som en klok och pålitlig och prätigt karl. Om han hade kommit till världen i vår tid, skulle han minst ha blivit nämndeman och kommunalordförande, ja, vem vet om han inte hade kommit in i riksdagen. Men som han levde i den store hjältekonungens dagar, så gick han ut i krig som fattig

soldat, kom hem som den ryktbare general Löwensköld och fick av kronan Hedeby säteri i Bro socken till lön för sina tjänster.

För övrigt, ju längre man betraktade porträttet, ju mer försonade man sig med utseendet. Man tyckte sig förstå, att sådana hade de krigare varit, som hade stått under kung Karls befäl och plöjt honom en fåra genom Polen och Ryssland. Det var inte bara äventyrare och hovkavaljerer, som hade följt honom, utan just sådana enkla och allvarliga karlar som han här på porträttet var det, som hade tyckt om honom och funnit, att han var en kung att leva och dö för.

Då man beskådade den gamle generalens konterfej, brukade alltid någon av Löwensköldarna vara till hands för att anmärka, att det alls inte var ett tecken på fåfänga hos generalen, att han hade dragit av handsken på vänstra handen så mycket, att den stora signetringen, som han bar på pekfingeret, kom till synes på tavlan. Han hade fått den ringen av kungen — det fanns bara en kung för honom —, och ringen hade kommit med på porträttet för att visa, att Bengt Löwensköld var honom trogen. Han hade ju måst höra mycket bittert klander mot sin härskare, man dristade sig påstå, att han genom oförstånd och överdåd hade bragt riket till undergångens gräns, men generalen höll fast vid honom i alla fall. Ty kung Karl var en man, som världen aldrig hade sett make till, och den, som hade levat i hans närhet, hade fått erfaras, att det fanns skönare och högre ting att kämpa för än denna världens ära och medgång.

På samma sätt, som Bengt Löwensköld hade velat ha kungeringen med på konterfej, så hade han också velat ha den med sig i graven. Inte heller härvidlag var det någon fåfänga med i spelet. Det var inte hans mening att skryta med att han bar en stor konungs ring på sitt finger, då han trädde inför Vår Herre och ärkeänglarna, men han hoppades kanske, att när han steg in i den salen, där Karl den tolfte satt med alla sina "huggvärjor" omkring sig, skulle ringen tjäna som ett igenkänningstecken, så att han också efter döden fick vara i den mannens närhet, som han hade tjänat och dyrkat under hela sitt liv.

När generalens kista sattes ner i den murade gravkammaren, som han hade lagat i ordning åt sig på Bro kyrkogård, satt alltså kungaringen kvar på vänstra handens pekfinger. Det var många av de närvarande, som ömkade sig över att en sådan klenod skulle följa död man i graven, ty generalens ring var nästan lika känd och ryktbar som han själv. Man berättade, att det fanns så mycket guld i den, att det kunde ha räckt till att köpa en gård för, och att den röda karneolen, där kungens namnchiffer var ingraverat, inte hade mindre värde. Man tyckte allmänt, att det var hedersamt av sönerna, att de inte hade satt sig emot faderns önskan, utan låtit honom behålla dyrgrïpen.

Om nu generalens ring i verkligheten var sådan, som den avbildats på tavlan, så var den en ful och klumpig tingest, som knappast någon människa nuförtiden skulle vilja bära på sitt finger, men det hindrar inte, att den var ofantligt uppskattad för ett par hundra år sedan. Se, man får tänka på att alla smycken och käril av ädel metall med bara några få undantag hade måst utlämnas till kronan, att man hade haft att kämpa mot Goertzens dalrar och statsbankrutt och att för många människor guld var något, som de hade hört talas om, men aldrig sett. På det sättet kom det sig, att folk inte kunde glömma bort guldringen, som till ingen nytta hade blivit nerlagd under ett kistlock. Man tyckte nästan, att det var orätt, att den låg där. Den kunde ju ha försålts i främmande land för dyra pengar och skaffat bröd åt mången, som inte hade annat att livnära sig av än halm och bark.

Men fastän det var många, som kunde ha önskat, att den stora dyrbarheten vore i deras ägo, fanns det ingen, som på allvar tänkte på att tillägna sig den. Ringen låg i tillskruvad kista, i en igenmurad gravkällare, under tunga stenhällar, oåtkomlig för även den djärvaste tjuv, och på det sättet menade man att det måste förbliva till världens sista tid.

II.

År 1741 i mars månad hade generalmajoren Bengt Löwensköld i Gudi insomnat, och några månader senare samma år hände sig, att en liten dotter till ryttmästar Göran Löwensköld, generalens äldste son, som numera var bosatt på Hedeby, dog i rödsot. Hon begrovs en söndag strax efter gudstjänsten, och allt kyrkfolket följde liktåget till Löwensköldska graven, där de två väldiga gravhällarna var resta på kant. Valvet under dem hade blivit upprivet av en murare, så att det döda barnets lilla kista skulle kunna sättas ner bredvid farfaderns.

Medan människorna var samlade omkring graven och lyssnade till jordfästning och liktal, var det inte omöjligt, att en och annan tänkte på kungaringen och beklagade, att den skulle ligga gömd i en grav till ingens nytta och glädje. En eller annan fanns det kanhända också, som viskade till sin granne, att nu kunde det inte vara så omöjligt att komma åt ringen, eftersom graven troligen inte skulle bli igenmurad förrän nästa dag.

Bland de många, som stod och välvde på dessa tankar, var också en bonde från Mellomstuga i Olsbyn, som hette Bård Bårdsson. Han var ingalunda en av dem, som hade sörjt sig till grå hår för ringens skull. Tvärtom. Då någon hade talat om ringen, hade hans ord varit det, att han hade en så pass bra gård, att han inte behövde missunna generalen, om han hade tagit en skäppa guld med sig i kistan.

När han nu stod på kyrkogården, kom han som så många andra att tänka på hur märkvärdigt det var, att graven hade blivit öppnad. Men han blev inte glad över det. Han blev orolig. "Ryttmästarn måtte väl låta sätta igen den fëdan i eftermiddag", tänkte han. "Det finns många, som vill åt den här ringen."

Detta var ju en sak, som inte alls angick honom, men hur det nu var, så levde han sig allt mer och mer in i tanken, att det kunde vara farligt att lämna graven öppen över natten. Det var augusti månad nu, nätterna var mörka, och om inte graven bleve stängd redan denna dag, så kunde en tjuv smyga sig ner i den och tillägna sig skatten.

Han greps av en så stor ängslan, att han funderade på att gå fram till ryttmästarn och varna honom, men han visste ju med sig, att folk höll honom för enfaldig, och han ville inte bli till ett åtlöje. "Visserligen har du alldeles rätt i den här saken", tänkte han, "men om du visar dig alltför beskäftig, blir du utskrattad. Ryttmästarn, som är en så klok karl, har säkert redan ställt om, att hålet blir igenmurat."

Han var så borta i dessa tankar, att han inte märkte, att begravningsakten var slut, utan stod kvar vid graven och skulle ha stått där länge än, om inte hustrun hade kommit och ryckt honom i rockärmen.

— Vad går det åt dig? sade hon. Du står här och stirrar på en enda fläck som en katt framför ett råthål.

Bonden ryckte till, lyftade ögonen och fann, att han och hustrun var ensamma på kyrkogården.

— Det är ingenting, sade han. Jag stod bara och undrade...

Han skulle gärna ha velat tala om för hustrun vad det var, som han hade undrat över, men han visste ju, att hon var mycket klyftigare än han. Hon skulle bara tycka, att han gjorde sig onödiga bekymmer. Hon skulle säga, att om graven bleve stängd eller inte, det var en sak, som angick ryttmästar Löwensköld och ingen annan.

De begav sig på hemvägen, och när Bård Bårdsson alltså hade vänt ryggen åt kyrkogården, borde han ju ha blivit fri från tanken på graven, men så skedde inte. Hustrun talade om begravningen: om kista och bärare, om procession och liktal, och han fyllde i med ett ord då och då för att inte låta märka, att han ingenting visste och ingenting hade hört, men snart ljöd hustruns röst i ett

avlägset fjärran. Hjärnan började mala på de förra tankarna. "Se, det är söndag i dag", tänkte han, "och kanske murarn inte vill sätta igen valvet på vilodagen. Men i så fall kunde ju ryttmästarn ge dödgravarn en daler, för att han skulle vaka vid graven i natt. Bara det vore så väl, att han komme på den tanken!"

Rätt som det var, började han tala högt för sig själv.

— Jag skulle ha gått fram till ryttmästarn i alla fall. Jag skulle inte ha brytt mig om, att folk hade skrattat åt mig.

Han hade alldeles förgätit, att hustrun gick där vid sidan av honom, men han kom tillbaka till sig själv, när hon tvärstannade och stirrade på honom.

— Det är ingenting, sade han. Det var bara det där samma, som jag gick och funderade på.

Därmed fortsatte de sin vandring, och snart var de inom sin egen dörr.

Här hoppades han att de oroliga tankarna skulle lämna honom, och det hade de väl även gjort, om han hade kunnat gripa till ett arbete, men nu var det ju söndag. När folket i Mellomstuga hade ätit sin middag, gick var och en åt sitt håll. Han blev sittande ensam i stugan, och strax kom det där undrandet över honom.

Han reste sig från bänken om en stund och gick ut och ryktade hästen i akt och mening att rida till Hedeby och tala med ryttmästarn. "I annat fall blir nog ringen stulen i denna natt", tänkte han.

Emellertid kom han inte att göra allvar av saken. Han var för blyg. Han gick i stället till en granngård för att tala om sin oro med husbonden där, men han råkade honom inte ensam, och återigen kände han sig för blyg att tala. Han kom tillbaka hem utan att ha sagt något.

Han gick till sängs, så snart som solen var nergången, och föresatte sig, att han skulle sova ända till morgonen. Men det blev ingen sömn av för honom. Oron kom tillbaka. Han bara vred och vände sig i sängen.

Hustrun fick naturligtvis inte sova, hon heller, och om en stund ville hon veta varför han var så orolig.

— Det är ingenting, svarade han på det vanliga sättet. Det är bara en sak, som jag ligger och tänker på.

— Ja, så har du sagt flera gånger förut i dag, sade hustrun, men nu tycker jag, att du ska tala om för mig vad det är, som du funderar på. Du har nog inte farligare saker i huvudet, än att du kan tala om dem för mig.

När Bård hörde hustrun säga detta, inbillade han sig, att han skulle få sova, om han lydde henne.

— Jag ligger bara och undrar om generalens grav har blivit igenmurad, sade han, eller om den ska stå öppen hela natten.

Hustrun skrattade.

— Det har jag också tänkt på, sade hon, och det tror jag att varenda människa, som var vid kyrkan i dag, också gjorde. Men inte ska du väl låta en sådan sak ta sömnen ifrån dig.

Bård blev glad, att hustrun tog saken så lätt. Han kände sig lugnare och trodde, att han nu skulle få sova.

Men knappt hade han lagt sig till rätta igen, förrän oron kom tillbaka. Från alla håll, från alla stugor såg han skuggor komma smygande, alla gick ut i samma avsikt, alla riktade sina steg mot kyrkogården med den öppna graven.

Han försökte att ligga stilla, för att hustrun skulle få sova, men huvudet värkte, och kroppen svettades. Han var tvungen att oupphörligen vrida och vända sig.

Hustrun förlorade tålmodet, och hon framkastade halvt på skämt:

— Käre man, jag tycker sannerligen, att det vore bättre, att du ginge ner till kyrkogården och såge efter hur det står till med graven, än att du ska ligga och kasta dig från sida till sida och inte få en blund i ögonen.

Hon hade knappast talat ut, förrän mannen for ur sängen och började att dra kläderna på sig. Han tyckte, att hustrun hade alldeles rätt. Det var inte mer än en halvtimmes väg från Olsbyn till Bro kyrka. Om en timme kunde han vara tillbaka, och sedan skulle han få sova hela natten.

Men knappast var han utom dörren, förrän hustrun kom att tänka på att det var ohyggligt för mannen att bege sig

till kyrkogården mol ensam, och hon sprang hastigt upp och kastade på sig kläderna, hon också.

Hon hann upp mannen i backen nedanför Olsbyn. Bård skrattade till, då han hörde henne komma.

— Kommer du för att se efter, att jag inte stjälar generalens ring? sade han.

— Kära hjärtandes! sade hustrun. Det vet jag väl, att du inte har något sådant i tankarna. Jag gick bara ut för att hjälpa dig, ifall du skulle möta gravson eller helhästen.

De gick på med rask fart. Natten var kommen, och allt var svart mörker utom en liten smal ljusrand på västerhimlen, men de kände vägen väl. De samtalade och var vid gott mod. De gick ju bara ner till kyrkogården för att se om graven stod öppen, så att Bård skulle slippa att ligga och fundera över den saken.

— Jag tycker, att det är rent otroligt, att de där borta på Hedeby skulle vara så oförvägna, att de inte har murat igen om ringen, sade Bård.

— Ja, det får vi snart klarhet i, sade hustrun. Jag undrar om det inte är kyrkogårdsmuren, som vi har här bredvid oss.

Mannen stannade. Han förvånade sig över att hustrun lät så glad i rösten. Det kunde väl inte vara möjligt, att hon hade någon annan mening med den här vandringen, än han hade.

— Innan vi går in på kyrkogården, sade Bård, så borde vi väl komma överens om vad vi ska göra, ifall graven står öppen.

— Antingen den står stängd eller öppen, så vet jag inte, att vi har något annat att göra än att gå hem och lägga oss.

— Nej, det förstås. Det har du så rätt i, sade Bård och satte sig i gång igen.

— Det är inte att vänta, att kyrkogårdsporten ska stå öppen så här dags, sade han strax efteråt.

— Det är det nog inte, sade hustrun. Vi får allt krångla oss över muren, om vi ska hälsa på hos generalen och se hur han har det.

Mannen blev förvånad återigen. Han hörde ett lätt rassel av nerramlade småstenar och såg strax efteråt hustruns gestalt avteckna sig mot den ljusa randen i väster. Hon var redan uppe på muren, och det var ju inte något konststycke, eftersom den inte var mer än ett par fot hög, men det var märkvärdigt, att hon var så ivrig, att hon hade stigit upp före honom.

— Se här! Ta min hand, så ska jag hjälpa dig opp, sade hon.

Strax därpå hade de muren bakom sig och gick nu tysta och försiktiga fram mellan alla de små gravkullarna.

En gång snavade Bård över en kulle och höll på att falla. Han tyckte, att det kändes, som om någon skulle ha satt krokben för honom. Han blev så rädd, att han skalv, och han sade helt högt, för att alla de döda skulle förstå hur välsinnad han var:

— Här skulle jag inte vilja gå, om jag vore ute i orätt ärende.

— Nej, säg det! sade hustrun. Det har du så rätt i. Men vet du, att där borta har vi allt graven.

Han skymtade de uppvräta gravhällarna mot den dunkla natthimlen.

Strax efteråt var de framme vid graven, och de fann den öppen. Hålet i gravvalvet var inte igenmurat.

— Det här tycker jag är bra vårdslöst, sade mannen. Det är ju enkom gjort för att utsätta alla dem, som vet vad det är för en skatt, som göms här nere, för den värsta frestelse.

— De litar nog på att ingen törs göra något mot en död, sade hustrun.

— Det är ju inte för roligt att ge sig ner i en sådan här gravkammare heller, sade mannen. Att hoppa ner i den vore väl inte så svårt, men sedan bleve man visst sittande där som en räv i en rävgröp.

— Jag såg, att de hade satt ner en liten stege i graven i förmiddags, sade hustrun, men den åtminstone måtte väl vara borttagen.

— Jag ska minsann se efter, sade mannen och famlade sig fram till gravhålet. Nej, tänk du! utbrast han. Det här går då över alla gränser. Stegen står kvar här.

— Nog är det bra försumligt, instämde hustrun. Men vet du jag tycker, att det inte gör så mycket, att stegen står där. För han, som bor här nere i djupet, kan nog försvara vad som är hans.

— Om jag bara vore säker på den saken! sade mannen. Kanske att jag åtminstone borde flytta bort stegen.

— Jag tycker inte, att vi ska röra något här vid graven, sade hustrun. Det är bäst, att dödgravarna i morgon finner graven precis sådan, som han lämnade den.

De stod och stirrade ner i det svarta hålet, obeslutsamma och rådlösa. De borde ju ha gått hem nu, men det var något hemligt, något, som ingen av dem vågade uttala, som höll dem kvar.

— Ja, nog kunde jag låta stegen stå, sade Bård till sist, om jag bara vore viss om att generalen har makt att hålla tjuvarna borta.

— Du kan ju gå ner i graven, så får du se vad makt han har, sade hustrun.

Det var, som om Bård endast hade väntat på de orden från hustrun. Han var i samma nu framme vid stegen och nere i gravhålet.

Men knappt stod han på stengolvet i gravkammaren, förrän han hörde ett knakande på stegen och märkte, att hustrun följde efter honom.

— Jaså, du kommer efter hit också, sade han.

— Jag tordes inte låta dig vara ensam här nere med den döde.

— Å, jag tror just inte, att han är så farlig, sade mannen. Jag känner inte någon kall hand, som vill krama livet ur mig.

— Ja, se, han vill väl inte göra oss någonting, sade hustrun. Han vet ju, att vi inte tänker på att stjäla ringen. Men en annan sak vore det förstås, om vi för ro skull började skruva opp kistlocket.

Genast famlade sig mannen fram till generalens kista och började känna längs med locket. Han fann reda på en skruv, som hade ett litet kors i toppen.

— Allting här är liksom tillrättalagt för en tjuv, sade han, i det han började vrida upp likkistskruvarna både försiktigt och behändigt.

— Känner du ingenting? frågade hustrun. Märker du inte, att det rör sig under kistlocket?

— Här är så stilla som i en grav, sade mannen.

— Han tror nog inte, att vi ämnar ta ifrån honom det, som han sätter mest värde på, sade hustrun. En annan sak vore det, om vi lyftade av kistlocket.

— Ja, men det får du allt hjälpa mig med, sade mannen.

De välvde upp locket, och nu fanns det ingen möjlighet mer att hålla tillbaka längtan efter skatten. De lossade ringen från den vissnade handen, lade ner locket, och utan ett ord vidare smög de sig upp ur graven. De tog varandra vid handen, när de gick tillbaka över kyrkogården, och inte förrän de hade klättrat över den låga gråstensmuren och kommit ner på vägen, vågade de säga något.

— Nu börjar jag tro, sade hustrun, att han ville ha det så. Han har begripit, att det inte är rätt av en död man att behålla en sådan dyrgrip, och därför gav han den till oss godvilligt.

Mannen till att storskratta.

— Jo, du är god, du, sade han. Nej, inte kan du få mig att tro, att han lät oss ta den godvilligt, men han hade väl inte makt att hindra oss.

— Vet du, sade hustrun, att i natt har du varit bra duktig. Det är inte många, som skulle ha vågat sig ner i graven till generalen.

— Jag känner det inte, som om jag skulle ha gjort något orätt, sade mannen. Från en levande har jag aldrig tagit så mycket som en daler, men vad skulle det göra att ta ifrån en död det, som han inte behöver?

De kände sig stolta och nöjda, där de gick. De undrade på att ingen mer än de hade kommit på den här tanken. Bård sade, att han skulle fara till Norge och sälja ringen,

så snart som det var någon möjlighet. De trodde, att de skulle få så mycket pengar för den, att de aldrig mer skulle behöva känna någon oro för den varan.

— Men, sade hustrun och tvärstannade, vad är det jag ser? Börjar det redan på att dagas? Det ser så ljust ut i öster.

— Nej, inte kan det redan vara solen, som kommer, sade bonden. Det måste vara eldsvåda. Det är, som om det skulle vara åt Olsbyhållet. Måtte det inte . . .

Han avbröts av ett högt skrik från hustrun.

— Det är hos oss det brinner, skrek hon. Det är Mellomstuga, som brinner. Generalen har satt eld på den. — — —

På måndagsmorgonen kom dödgrävaren i stor hast skyndande till Hedeby, som ju ligger alldeles i närheten av kyrkan, för att anmäla, att både han och murarn, som skulle mura igen graven, hade tyckt sig märka, att locket hade legat snett på generalens kista och att de sköldar och stjärnor, som prydde den, hade blivit rubbade.

Undersökning anställdes ögonblickligen. Man märkte genast, att stor oordning rådde i gravkammaren och att kistans skruvar var lossade. Då locket avlyftades, såg man vid första ögonkastet, att kungaringen inte mer satt på sin plats på generalens vänstra pekfinger.

III.

Jag tänker på kung Karl den tolfte, och jag söker begripa hur man älskade och fruktade honom.

Ty jag vet, att det hände en gång under något av de sista åren av hans liv, att han kom in i Karlstads kyrka mittunder en gudstjänst.

Han hade kommit ridande till staden, ensam och oväntad, och som han visste, att det var gudstjänst, lämnade han hästen utanför kyrkporten och gick in stora vägen genom vapenhuset liksom envar annan.

Så snart som han hade kommit inom dörren, såg han emellertid, att prästen redan stod på predikstolen, och för att inte störa honom stannade han där han var. Han sökte sig inte en gång plats i en bänk, utan ställde sig med ryggen mot dörrposten och lyssnade.

Men fastän han hade kommit så oförmärkt, och fastän han höll sig stilla i dunklet under läktaren, så var det någon i den bortersta bänken, som kände igen honom. Det var kanske en gammal soldat, som hade mistat arm eller ben under fälttågen och blivit hemskickad före Poltava, som tyckte, att mannen med det uppkammade håret och krok-näsan måste vara kungen. Och i samma ögonblick, som han kände igen honom, reste han sig.

Grannarna i bänken torde väl ha undrat varför han så gjorde, och då viskade han åt dem, att kungen var i kyrkan. Och ovillkorligen reste man sig då hela bänken utefter, såsom man brukade göra, då Guds egna ord lästes upp från altare eller predikstol.

Därpå spred sig nyheten från bänk till bänk, och varje människa, ung och gammal, rik och fattig, den svage likaväl som den friske, allesammans reste de sig.

Detta var, som sagt, under något av de sista åren av kung Karls liv, då bekymmer och motgångar hade börjat, och

det fanns kanske inte en människa i kyrkan, som inte hade berövats kära anförvanter eller hade mistat sin förmögenhet genom kungens förvällande. Om någon händelsevis inte hade något att jämra sig över för egen del, så behövde han ju bara tänka på hur landet låg utarmat, hur många erövringar som hade gått förlorade och hur hela riket var kringvärvat av fiender.

Men i alla fall, i alla fall. Man behövde bara höra en viskning om att den mannen, som man mången gång hade förbannat, stod där inne i Guds hus, för att man skulle resa sig.

Och stående förblev man. Det var ingen, som tänkte på att sätta sig ner. Det kunde man inte. Kungen stod nere vid kyrkdörren, och så länge som han stod, måste de alla stå. Om någon hade satt sig, skulle han ha bevisat kungen vanheder.

Det skulle kanske bli en lång predikan, men det fick tålas. Man ville inte svika honom där borta vid kyrkdörren.

Han var annars en soldatkonung och var van, att hans soldater gärna gick i döden för honom. Men här i kyrkan var han omgiven av enkla borgare och hantverkare, av vanliga svenska män och kvinnor, som aldrig hade lystrat till ett givakt. Men det behövdes blott, att han visade sig ibland dem, så var de under hans välde. De skulle ha gått med honom vart han ville, de skulle ha gett honom vad han önskade, de trodde på honom, de tillbad honom. I hela kyrkan tackade de Gud för den undrens man, som var Sveriges konung.

Som sagt, jag försöker tänka mig in i det där för att förstå, att kärleken till kung Karl kunde fylla hela en människas själ, att den kunde sätta sig så fast i ett kärvt och strävt gammalt hjärta, att alla människor väntade, att den skulle finnas kvar även efter döden. — —

I sanning, sedan det hade blivit upptäckt, att generalens ring hade blivit stulen, var man i Bro socken mest förvånad över att någon hade haft mod att utföra dådet. Man menade, att älskande kvinnor, som hade blivit begravda med förlovningsringen på fingret, dem hade tjuvarna kunnat plundra

utan fara. Eller om en mor hade legat i dödssönnen med en lock av sitt barns hår mellan sina händer, så hade man utan fruktan kunnat rycka den ifrån henne, eller om en präst hade bäddats ner i kistan med bibeln till huvudgård, så hade denna troligen kunnat rövas ifrån honom utan men för brottslingen. Men att röva Karl den tolfte's ring från fingret på den döde generalen på Hedeby, det var ett företag, som man inte kunde begripa att någon av kvinna född hade vågat sig på.

Naturligtvis gjordes det efterforskningar, men de ledde inte till någon upptäckt av brottslingen. Tjuven hade kommit och gått i nattens mörker utan att lämna efter sig något spår, som kunde vägleda de sökande.

Här återigen förvånade man sig. Man hade ju hört talas om dem, som hade gått igen natt efter natt för att utpeka förövaren av ett vida mindre brott.

Men när man äntligen fick veta, att generalen ingalunda hade lämnat ringen åt sitt öde, utan hade kämpat för att återvinna den med samma bistra obarmhärtighet, som han skulle ha visat, om ringen hade blivit stulen från honom i levande livet, så blev ingen människa på minsta sätt häpen. Ingen visade någon misstro, för detta var just vad man hade väntat sig.

IV.

När generalens ring hade varit försvunnen i flera år, hände det en vacker dag, att prosten i Bro blev kallad till en fattig bonde, Bård Bårdsson i Olsbysäteren, som låg på sitt yttersta och nödvändigt ville tala med prosten själv, innan han dog. Prosten var en äldre man, och när han hörde, att det var fråga om att uppsöka en sjuk, som bodde milslångt borta i väglös skog, föreslog han, att hans komminister skulle fara i hans ställe, men den döendes dotter, som hade kommit med budet, sade då bestämt ifrån, att prosten skulle det vara eller också ingen alls. Far hade hälsat, att han hade något att tala om, som endast prosten, men annars ingen i världen kunde få veta.

När prosten hörde detta, började han leta i sina minnen. Bård Bårdsson hade varit en snäll man. Visserligen hade han varit en smula enfaldig, men fördenskull behövde han väl inte känna oro på sin dödsbädd. Ja, efter människosätt att se skulle prosten vilja säga, att han var en av dem, som hade en fordran hos Vår Herre. Under de sista sju åren hade han förföljts av alla tänkbara lidanden och olyckor. Gården hade brunnit upp, boskapen hade dött av sjukdom eller rivits av vilddjur, frosten hade härjat på åkern, så att han hade blivit fattig som Job. Till sist hade hustrun blivit så förtvivlad över alla olyckorna, att hon hade gått i sjön, och Bård själv hade flyttat bort till en fåbodplats, som var det enda han ännu ägde. Sedan den tiden hade varken han själv eller hans barn visat sig vid kyrkan. Man hade många gånger talat om detta i prostgården och undrat om de ännu fanns kvar i socknen.

— Om jag känner din far rätt, så har han inte begått värre brott, än att han kan anförtro dem till komministern, sade prosten och såg på Bård Bårdssons dotter med ett välvilligt leende.

Hon var en fjortonårs tös, men stor och stark för sin ålder. Ansiktet var brett, och dragen var grova. Hon såg en smula enfaldig ut, hon som fadern, men barnslig oskuld och uppriktighet lyste upp ansiktet.

— Vördig prosten är väl inte rädd för Starke-Bengt, så att det är därför han inte törs komma till oss? frågade hon.

— Vad är det du säger, barn? genmålde prosten. Vad är det för en Starke-Bengt, som du talar om?

— Å, det är ju han, som ställer om, att det går så motigt för oss.

— Jaså, sade prosten, jaså, det är en, som heter Starke-Bengt.

— Vet inte vördig prosten, att det var han, som brände opp Mellomstuga?

— Nej, det har jag aldrig förr hört talas om, sade prosten.

Men i detsamma reste han sig ur sin stol och började plocka fram handboken och en liten nattvardskalk av trä, som han brukade föra med sig i sockenbud.

— Det var han, som jagade mor min i sjön, fortsatte tösen.

— Det var det allra värsta, du, sade prosten. Lever han än, den där Starke-Bengt? Har du sett honom?

— Nej, inte har jag sett honom, sade barnet, men visst lever han. Det var för hans skull, som vi fick lov att flytta bort i skog och villande fjäll. Där har vi fått vara bra i fred för honom ända till i förra veckan, då far högg sig i foten.

— Och det menar du var Starke-Bengts fel? frågade prosten med sin lugnaste röst, men han öppnade dörren i detsamma och ropade åt sin dräng, att han skulle sadla hästen.

— Far sa, att Starke-Bengt hade förgjort yxan, annars skulle han aldrig ha huggit sig. Det var inte något farligt sår heller, men i dag såg far, att det hade kommit kallbrand i foten. Han sa, att nu måste han dö, för Starke-Bengt hade gjort slut på honom, och han skickade mig hit till prostgården och bad, att prosten skulle komma själv, så snart han nånsin kunde.

— Jag ska också komma, sade prosten. Han hade, medan flickan språkade, satt på sig både ridkappa och hatt. Men

jag kan aldrig förstå, du, sade han, varför den där Starke-Bengt ska vara så svår emot din far. Bård måtte väl en gång ha gjort honom något för när?

— Ja, far nekar inte till det heller, sade barnet. Men han har aldrig sagt vad det är, varken till mig eller bror min. Men jag tror, att det är detta, som han nu vill tala om för vördig prosten.

— Ja, om det är så, sade prosten, då kan vi inte komma till honom fort nog. Han hade nu dragit på sig ridhandskarna och gick med flickan ut ur rummet för att sätta sig till häst.

Under hela ritten bort till fäbodplatsen sade prosten knappast ett ord. Han satt bara och funderade på detta märkvärdiga, som barnet hade berättat. Han för sin del hade bara råkat en man, som folk brukade kalla Starke-Bengt. Men det kunde ju också vara möjligt, att flickan inte hade talat om denne, utan om en helt annan person.

När han red in på sätern, kom en ung karl emot honom. Det var Bård Bårdssons son, Ingilbert. Han var några år äldre än system, storvuxen som hon och lik henne till anletsdragen, men han hade mera djupliggande ögon och såg inte så frimodig och godsinnad ut som hon.

— Detta var en lång resa för prosten, sade han, medan han hjälpte honom av hästen.

— Å ja, sade den gamle mannen, men det gick fortare, än jag trodde.

— Det skulle väl ha varit jag, som hade hämtat prosten, sade Ingilbert, men jag har varit ute på en fisketur ända sen i går kväll. Jag visste inte, förrän jag kom hem nu nyss, att far hade fått brand i foten och att prosten var efterskickad.

— Märta har varit så god som en karl, sade prosten. Allt har gått bra. Men hur står det nu till med Bård?

— Han är nog ganska dålig, men han är redig. Han blev glad, då jag sa honom, att prosten syntes i skogsbrynet.

Prosten gick nu in till Bård, och syskonen satte sig på ett par breda hällar utanför stugan och väntade. De kände sig högtidligt stämda och talade om fadern, som nu skulle dö. De sade, att han alltid hade varit god emot dem. Men

han hade aldrig varit lycklig sedan den dagen, då Mellomstuga brann, så att det var väl bäst, att han fick gå bort ur livet.

Rätt som det var, kom systemen att säga, att fadern måtte ha haft något, som tyngde på hans samvete.

— Han! sade brodern. Vad skulle han ha att bära på? Jag har aldrig sett, att han har lyft sin hand varken mot djur eller människa.

— Men det var ändå någonting, som han skulle tala om för prosten och bara för honom.

— Sa han det? frågade Ingilbert. Sa han, att det var något, som han ville tala om för prosten, innan han dog? Jag trodde, att han ville ha hit honom, bara för att han skulle få nattvarden.

— När han skickade i väg mig i dag, sa han, att jag skulle be prosten komma. Prosten var den enda människa i världen, som han kunde förtro sin stora och tunga synd.

Ingilbert satt och funderade ett ögonblick.

— Det där låter bra konstigt, sade han. Jag undrar om det inte kan vara något, som han har gått och inbillat sig här i ensamheten. Det är väl så med detta som med allt det där, som han brukar berätta om Starke-Bengt. Jag tror inte, att det är annat än inbillningar, det heller.

— Det var just om Starke-Bengt, som han ville tala med prosten, sade flickan.

— Då kan du slå dig i backen på att det är lögn alltsammans, sade Ingilbert.

Han reste sig i detsamma och gick fram till en liten lucka i fäbodens vägg, som stod öppen, för att litet luft och ljus skulle tränga in i den fönsterlösa bostaden. Den sjukes säng stod så nära, att allt, vad han sade, kunde höras ut till Ingilbert, och sonen lyssnade till faderns ord utan att göra sig minsta samvetskval. Kanske hade han inte en gång hört, att det var orätt att lyssna till en bikt. I alla fall var han viss om att fadern inte hade några farliga hemligheter att röja.

När han hade stått bredvid luckan en stund, kom han åter fram till systemen.

— Vad var det jag sa? började han. Far håller på att berätta för prosten, att det var mor och han, som stal kungaringen från gamle general Löwensköld.

— Å, Gud sig förbarme! utbrast systemen. Ska vi inte tala om för prosten, att det är lögn, att det bara är sådant, som han diktar på sig?

— Vi kan inte göra någonting nu, sade Ingilbert. Nu får han väl säga vad han vill. Vi får tala med prosten efteråt.

Han smög återigen fram till luckan för att lyssna. Det dröjde inte länge, förrän han på nytt kom fram till systemen.

— Nu säger han, att samma natt, som han och mor hade varit nere i graven och tagit ringen, brann Mellomstuga. Han säger, att han tror, att det var generalen, som brände upp stugan för honom.

— Det hörs ju, att det bara är påhitt, sade systemen. Till oss har han ju sagt hundra gånger så visst som en, att det var Starke-Bengt, som satte eld på Mellomstuga.

Ingilbert var tillbaka på sin post under luckan, innan hon hade talat ut. Han stod där och lyddes en lång stund, och när han på nytt kom fram till systemen, var han nästan grå i ansiktet.

— Han säger, att det var generalen, som sände över honom alla hans olyckor för att tvinga honom att lämna tillbaka ringen. Han säger, att mor blev rädd och ville, att de skulle gå till rytmästarn på Hedeby och ge honom ringen, och far skulle mer än gärna ha lytt henne, men han tordes inte, därför att han trodde de skulle bli hängda båda två, om de bekände, att de hade stulit från en död. Men då kunde inte mor härda ut längre, utan hon gick och dränkte sig.

Nu blev också systemen grå i ansiktet av förfäran.

— Men, sade hon, far har alltid sagt, att det var . . .

— Ja visst. Han förklarade just nu för prosten, att han inte hade vågat tala med någon människa om vem det var, som drog alla olyckorna över honom. Bara till oss barn, som ingenting förstod, hade han sagt, att det var en, som hette Starke-Bengt, som förföljde honom. Han sa, att bondfolket alltid brukade kalla generalen för Starke-Bengt.

Märta Bårdsdotter sjönk alldeles ihop, där hon satt.

— Men då är det ju sanning, viskade hon så lågt, som om detta skulle vara hennes sista andetag.

Hon såg sig omkring åt alla håll. Sätern stod vid stranden av en skogstjärn, och runtom denna reste sig mörka, skogklädda bergåsar. Det fanns ingen människoboning inom synhåll, det fanns ingen, som hon kunde fly till. Här rådde den stora, hjälplösa ensamheten.

Och i dunklet under träden tyckte hon att den döde stod på lur för att sända ut olyckor över dem.

Hon var ett sådant barn, att hon inte riktigt kunde fatta skammen och vanäran, som föräldrarna hade åsamkat sig, men vad hon förstod, det var, att en gengångare, en oförsönlig, allsmäktig varelse från de dödas land, förföljde dem alla. Hon väntade, att hon när som helst skulle få se honom, och hon blev så rädd, att hon hackade tänder.

Hon tänkte på att fadern nu i sju år hade gått med samma skräck i själen. Hon var fjorton år nu, och hon visste, att hon bara var sju, då Mellomstuga brann. Fadern hade vetat hela tiden, att den döde var ute på jakt efter honom. Det var gott för honom, att han fick dö.

Ingilbert hade återigen varit borta och lyssnat och kom nu tillbaka till henne.

— Du tror det väl ändå inte, Ingilbert? sade hon som ett sista försök att komma undan skräcken.

Men då såg hon, att Ingilberts händer skakade och att ögonen stirrade i skräck. Han var likaså rädd, han, som hon.

— Vad ska jag tro? viskade Ingilbert. Far säger, att han flera gånger har ämnat resa till Norge för att sälja ringen, men han kunde aldrig komma åstad. Ena gången blev han sjuk, en annan gång bröt hästen av sig benet, just som han skulle resa från gården.

— Vad säger prosten? frågade flickan.

— Han frågade far varför han hade behållit ringen under alla dessa år, då det var så farligt att äga den. Men far svarade, att han hade trott, att ryttmästarn skulle låta hänga honom, om han hade bekänt sin gärning. Han hade inte något att välja på, utan var tvungen att behålla den. Men

nu visste han, att han skulle dö, och nu ville han lämna ringen till prosten, för att den skulle bli nerlagd i graven till generalen och vi barn komma lös ur förbannelsen och kunna flytta ner till bygden.

— Jag är glad, att prosten är här, sade flickan. Jag vet inte vad jag ska ta mig till, då han är rest. Jag är så rädd. Jag tycker, att generalen står där borta under granarna. Tänk, att han har gått här var dag och vaktat på oss! Och far har kanske sett honom.

— Jag tror nog, att far har sett honom, sade Ingilbert.

Han gick åter fram till stugan för att lyssna. När han kom tillbaka, hade han fått ett annat uttryck i ögonen.

— Jag har sett ringen, sade han. Far gav den till prosten. Den sken som en eldslåga. Den var röd och gul. Den lyste. Prosten såg på den och sa, att han kände igen, att det var generalens ring. Gå fram till luckan, så får du se den!

— Hellre vill jag ta en huggorm i min hand, än jag vill se på den ringen, sade flickan. Du kan väl aldrig tycka, att den var vacker att se på.

Ingilbert såg bort.

— Jag vet ju, att den har förstört oss, sade han, men jag tyckte ändå om den.

Just som han sade detta, ljud prostens röst stark och hög ut till de båda syskonen. Allt hittills hade han låtit den sjuke tala. Nu var det hans tur.

Det var klart, att prosten inte kunde gå med på allt detta vilda tal om förföljelse av en död. Han försökte visa bonden, att det var Guds straff, som hade drabbat honom, därför att han hade begått en så hisklig gärning som att stjäla från ett lik. Prosten ville inte alls medge, att generalen hade haft makt att ställa till eldsvådor eller skicka sjukdomar på människor och boskap. Nej, olyckorna, som hade drabbat Bård, var ett Guds sätt att tvinga honom till ånger och till att återställa det stulna, ännu medan han levde, så att hans synd måtte kunna bli honom förlåten och han få njuta en salig hädanfärd.

Den gamle Bård Bårdsson låg stilla och hörde på prostens tal utan någon invändning. Men det torde inte ha övertygat

honom. Han hade upplevat alltför mycket förskräckligt för att kunna tro, att allt detta kom från Gud.

Men de unga, som satt och darrade av spökrädsla och gengångarskräck, de levde upp.

— Hör du? sade Ingilbert och grep systemen hårt om armen. Hör du, att prostens säger, att det inte var generalen?

— Ja, sade systemen. Hon satt med händerna knäppta och sög in varje ord, som prostens talade, djupt i själen.

Ingilbert reste sig. Han drog häftigt till sig andan och rätade ut kroppen. Han var befriad från sin fruktan. Han såg ut som en annan människa. Helt hastigt gick han bort till kojans dörr och steg in.

— Vad är det? frågade prostens.

— Jag vill tala ett par ord med far.

— Gå din väg! Nu är det jag, som talar med din far, sade prostens strängt.

Han vände sig åter till Bård Bårdsson, talande ömsom myndigt, ömsom milt och förbarmande.

Ingilbert hade satt sig ner på stenhällen med händerna för ansiktet. Men en stor oro hade bemäktigat sig honom. Han gick åter in i stugan och blev återigen utvisad.

— — —

När allt var över, blev det Ingilbert, som skulle visa prostens vägen tillbaka genom skogen. Till en början gick allt bra, men om en stund skulle de färdas över en spångad myr. Prostens kunde inte påminna sig, att han hade farit över någon sådan på bortvägen, och undrade om Ingilbert förde honom vilse, men denne svarade, att det skulle vara en stor genväg, om de kunde fara över den myren.

Prostens såg skarpt på Ingilbert. Han hade tyckt sig märka, att han liksom fadern var besatt av guldtörsten. Ingilbert hade ju gång på gång kommit in i stugan liksom för att förhindra fadern att ge bort ringen.

— Det är en smal och farlig väg, du Ingilbert, sade han. Jag är rädd, att hästen slinter på de hala stockarna.

— Jag ska leda hästen, så behöver inte vördig prostens vara rädd, sade Ingilbert, och i detsamma grep han fatt i hästens tygel.

När de var mitt ute på myren med intet annat än lösgungfly åt alla håll, började han emellertid driva hästen baklänges. Det såg ut, som om han ville tvinga den ner från den smala spången.

Hästen stegrade sig, och prosten, som hade svårt att hålla sig kvar i sadeln, ropade åt ledsvennen att för Guds skull släppa tygeln.

Men Ingilbert tycktes ingenting höra, och prosten såg hur han med mörkt ansikte och sammanbitna tänder kämpade med hästen för att driva den ner i kärret. Det var vissa döden, som väntade både djuret och ryttaren.

Då stack prosten handen i fickan och drog fram en liten pung av getskinn. Den slängde han rätt i ansiktet på Ingilbert.

Denne släppte tygeln för att infånga pungen, och hästen blev fri. Den for skrämmd åstad framåt stigen. Ingilbert blev stående och gjorde intet försök att följa efter.

V.

Efter en sådan medfart kan man just inte undra på att prosten blev litet yr i huvudet och att det dröjde ända till kvällsdags, innan han kunde leta sig ner till bygden. Inte heller var det märkvärdigt, att han inte kom ut ur skogen på Olsbyvägen, som var bäst och genast, utan hade tagit av för långt åt söder, så att han kom fram strax ovanför Hedeby.

Medan han red omkring inne i skogsdjupet, hade han tänkt på att det första han borde göra, sedan han väl hade kommit hem, det vore att sända bud efter länsmannen för att be honom gå upp i skogen och ta tillbaka ringen från Ingilbert. Men när han nu kom att rida förbi Hedeby, höll han en liten överläggning med sig själv om han inte borde vika in där och tala om för ryttmästar Löwensköld vem det var, som hade dristat sig att gå ner i graven och stjäla bort kungaringen.

Man tycker ju, att han inte skulle ha behövt fundera länge på en så naturlig sak, men prosten tvekade, därför att han visste, att det inte hade rått något riktigt gott förhållande mellan ryttmästaren och hans far. Ryttmästaren var en fridens man lika mycket, som fadern hade varit stridens. Han hade skyndat sig att ta avsked ur krigstjänsten, så snart som vi hade fått fred med ryssen, och sedan hade han ägnat alla sina krafter åt att hjälpa upp välståndet i landet, som hade blivit alldeles nedbrutet under krigsåren. Han var emot envælde och krigsåra, ja, han brukade tala illa om självaste Karl XII liksom om mycket annat, som gubben satte högt. Till yttermera visso hade sonen varit en ivrig deltagare i riksdagskriget, men alltid som anhängare av fredspartiet. Ja, han och fadern hade haft tillräckligt att tvista om.

När generalens ring hade blivit stulen för sju år sedan, hade prosten och många med honom funnit, att ryttmästaren

inte ansträngde sig tillräckligt för att få den tillbaka. Och allt detta gjorde, att han nu tänkte för sig själv: "Det tjänar ingenting till, att jag gör mig besväret att stiga av hästen här på Hedeby. Ryttmästarn frågar inte efter om det är fadern eller Ingilbert, som bär kungaringen på sitt finger. Det är bättre, att jag genast talar om stölden för länsman Carelius."

Men just som prosten sålunda överlade med sig själv, såg han, att grinden, som stängde infarten till Hedeby, svängde upp helt sakta och blev stående vidöppen.

Det såg rätt märkvärdigt ut, men det finns ju många grindar, som svänger upp av sig själva på det där sättet, om de inte är ordentligt stängda, och prosten funderade inte vidare över saken. Han tog det emellertid som ett tecken, att han borde rida in på Hedeby.

Ryttmästarn tog väl emot honom, nästan bättre, än han plägade.

— Det var hederligt av bror att titta in, sade han. Jag har just längtat efter att få träffa bror och har flera gånger i dag ämnat gå till prostgården och tala vid bror om ett ganska säreget förhållande.

— Bror Löwensköld hade då fått vandra förgäves, sade prosten. Redan tidigt på förmiddagen reste jag i sockenbud bort till Olsbysätern och är just nu återkommen. Det har varit en äventyrlig dag för mig, gamle man.

— Detsamma kan jag säga, fast jag knappast har rest mig ur min stol. Jag kan försäkra min bror, att fastän jag snart är en femtiårs man och har varit med om varjehanda såväl under de hårda krigsåren som sedermera, har intet så förunderligt hänt mig som det jag i dag har upplevat.

— Då så är, sade prosten, vill jag lämna ordet åt bror Löwensköld. Även jag har en särdeles historia att berätta för min ärade bror. Dock vill jag inte påstå, att den är det märkvärdigaste av allt, som mig har vederfarits.

— Nå ja, sade rytmmästarn, det kan också hända, att bror inte finner något underligt alls i min historia. Det var just därom, som jag ville fråga. — Min bror har väl hört talas om Gathenhielm?

— Om den hisklige sjörövaren och vettlöse kaparen, som av kung Karl blev utnämnd till amiral? Vem har inte hört talas om honom?

— I middags, fortfor ryttmästarn, kom vi under måltiden att tala om den gamla krigstiden. Mina söner och deras informator började fråga ut mig om hur allt då hade varit, ty om sådant vill ju de unga alltid höra. Märk det, min bror, om de bråda och hårda år, som vi svenske måste genomgå efter kung Karls död, då vi genom kriget och penningbristen hade blivit efter med allting, om dem frågar de aldrig, utan endast om de fördärvliga krigsåren. Vid Gud, skulle man inte tro, att de räknar det för alls intet att bygga upp nerbrända städer, att anlägga bruk och fabriker, att röja och nyodla. Jag tror, min bror, att mina söner skäms över mig och mina samtida, därför att vi slutade upp med att draga på härnadståg och förhärja främmande länder. De tycks tro, att vi var sämre karlar än våra fäder och att den gamla svenska kraften hade lämnat oss.

— Bror Löwensköld har alldeles rätt, sade prosten. Denna ungdomens kärlek för det krigiska är djupt beklaglig.

— Nåväl, jag villfor deras önskningsar, sade ryttmästarn, och som de önskade höra talas om en stor krigshjälte, berättade jag för dem om Gathenhielm och hans grymma förfarande mot köpmän och fredliga resande, tänkandes, att jag därmed skulle väcka deras förfäran och avsky. Och då detta även lyckades, bad jag dem betänka, att denne Gathenhielm var en äkta son av krigstiden, och undrade om de önskade se jorden befolkad av dylika avgrunds-foster.

Men innan mina söner härpå hade hunnit svara, tog deras informator till orda och bad mig tillåta honom att berätta ännu en historia om Gathenhielm. Och eftersom han sade, att detta äventyr endast bekräftade vad jag förut yttrat om Gathenhielms fruktansvärda vildhet och raseri, lämnade jag mitt samtycke.

Han började då med att säga, att sedan Gathenhielm hade i unga år avlidit och hans lik hade blivit insatt i Onsala kyrka i en marmorsarkofag, som han hade rövat

från danske kungen, uppstod i kyrkan ett så förfärligt spökande, att Onsala sockenbor inte kunde därmed uthärda. De visste sig ingen annan råd än att lyfta liket ur kistan och jorda det på ett öde skär långt ute till havs. Efter detta blev det fred i kyrkan, men fiskare, som under sina färder hade kommit i närheten av Gathenhielms nya viloplats, berättade, att därifrån alltid hördes larm och oväsen och att skummet varje stund sprutade högt över det arma skäret. Fiskarna trodde sig förstå, att det var alla de sjömän och krämare, som Gathenhielm hade låtit kasta över bord från tagna fartyg, som nu steg upp ur sin våta grav för att honom pina och malträtera, och de aktade sig noga för att fara åt detta håll. Men en mörk natt hade ändå en av dem råkat komma för nära det farliga stället. Han kände sig inryckt i en virvel, skummet piskade honom i ansiktet, och en dånande röst tillropade honom: "Gå till Gata i Onsala, och säg till hustru min, att hon skickar mig sju knippor hasselspön och två enepåkar!"

Prosten hade hittills stilla och tåligt åhört berättelsen, men då han nu märkte, att hans granne endast hade en vanlig spökhistoria att berätta, kunde han knappast kväva en rörelse av otålighet. Ryttmästarn fäste dock därvid intet avseende.

— Min bror förstår, att intet annat kom i fråga än att hörsamma den befallningen. Och Gathenhielms hustru, hon lydde också. De segaste hasselspön och de grövsta enepåkar gjordes i ordning, och en dräng från Onsala rodde ut till havs med dem.

Nu gjorde prosten verkligen ett så tydligt försök att avbryta, att ryttmästarn märkte hans otålighet.

— Jag vet vad bror tänker, sade han, jag hade själv desamma tankarna, då jag i middags hörde historien, men nu ber jag i alla fall, att min bror hör mig till slut. Jag vill alltså säga, att den där drängen från Onsala måste ha varit en behjärtad man och sin husbonde mycket tillgiven, annars hade han väl knappast vågat utföra sitt uppdrag. Då han kom i närheten av begravningsplatsen, slog vågorna över den, som om det hade varit full storm, och stridsgny

och larm hördes vida. Men drängen rodde ändock så nära han kunde, och det lyckades honom att kasta både enepåkar och spöknippen in på skäret. Därefter avlägsnade han sig med snabba årtag från den förfärliga platsen.

— Min ärade bror . . ., började prosten, men ryttmästarn var ståndaktig.

— Mycket långt rodde han dock inte, innan han vilade på årorna för att få se om något märkligt nu skulle hända. Och han behövde inte vänta förgäves. Ty med ens steg skummet skyhögt över skäret, larmet blev som dundret vid ett fältslag, och gruvliga jämmerröp ljud ut över havet. Detta fortgick en stund, men med avtagande häftighet, och slutligen upphörde vågorna alldeles att gå till storms mot Gathenhielms grav. Den låg där snart lika stilla och lugn som varje annat skär. Drängen lyftade då årorna för att bege sig på hemfärd, men i detsamma tillropades han av en dånande och triumferande stämma: "Gå till Gata i Onsala och hälsa hustru min, att Lasse Gathenhielm, han segrar över sina fiender både som död och som levande!"

Prosten hade suttit och lyssnat med böjt huvud. Nu, då historien var slut, höjde han ansiktet och såg frågande på ryttmästarn.

— Då informatorn berättade detta sista, sade ryttmästarn, kunde jag väl märka, att mina söner kände medkänsla med den skurken Gathenhielm och tyckte om att höra talas om hans övermod. Därför anmärkte jag, att denna historia syntes mig vara väl ihopsatt, men att den knappast kunde vara annat än en lögn. "Ty", sade jag, "om en rå sjörövare som Gathenhielm skulle ha ägt sådan kraft att försvara sig även efter döden, hur kan man då förklara, att min far, som var en likadan dunderhuggare som Gathenhielm, men därtill en god och ärlig människa, kunde låta en tjuv tränga ner i hans grav och frånröva honom det käraste han ägde, utan att han då hade makt att detta hindra eller sedermera har kunnat den skyldige på minsta vis molesteras?"

Prosten reste sig vid dessa ord med ovanlig livlighet.

— Det är alldeles min tanke, sade han.

— Ja, men hör nu vad som skedde! fortfor ryttmästarn.

Knappt hade jag talat ut, förrän jag bakom min stol hörde ett högt stönande. Och detta stönande var så likt den trötta suck, som min salig far brukade upphäva, då han plågades av ålderdomens krämpor, att jag tyckte mig ha honom bakom mig och rusade opp. Då såg jag väl ingenting, men så viss var jag om att jag hade hört honom, att jag inte mera ville sätta mig till bords, utan har suttit här i min ensamhet och begrundat saken ända till nu. Och jag har mycket önskat att få höra min vördade brors tankar om denna fråga. Var det min far jag hörde uppgiva en klagosuck över den försvunna skatten? Om jag kunde tro, att han alltjämt därefter kände längtan, då ville jag väl hellre gå ur gård i gård och rannsaka, än att han ännu ett ögonblick skulle känna den grymma sorg, varom det där stönandet bar vittne.

— Detta är andra gången i dag, som jag har att svara på frågan om den döde generalen ännu sörjer över sin förlojade ring och vill den återvinna, sade prosten. Jag ska nu först med min ärade brors tillåtelse berätta min historia, och sedan ska vi tillsammans därom resonera.

Därmed framförde prosten sin berättelse, och han märkte nu, att han inte hade behövt frukta för att ryttmästarn inte med nog iver skulle omfatta faderns sak. Prosten hade inte tänkt på att det finns något av Lodbrokssönernas natur även hos den mest fredligt sinnade människa. Det är nog så, att de flesta grisar grymtar, då de får veta vad den gamle galten har lidit. Nu såg han hur ådrorna svällde i ryttmästarns panna och hur nävarna knöts, så att knogarna vitnade. En fruktansvärd vrede hade bemäktigat sig honom.

Naturligtvis framställde prosten saken efter sitt huvud. Han berättade hur Guds vrede hade drabbat missdådarna och ville på intet sätt erkänna, att den döde skulle ha ingripit.

Men ryttmästarn tolkade allt, vad han hörde, på annat sätt. Han förstod nu, att hans far inte hade haft ro i sin grav, därför att ringen hade tagits från hans pekfinger. Han kände ångest och samvetsqual, därför att han hittills

hade tagit saken alltför lätt. Det kändes som ett stickande, värkande sår i hjärtat på honom.

Prosten, som märkte hur upprörd han hade blivit, var nästan ängslig att tala om, att ringen hade frångåtts honom, men detta mottogs med ett slags bister tillfredsställelse.

— Det är bra, att en av tjuvpacket finns kvar och att han är lika usel som de andra, sade ryttmästar Löwensköld. Generalen har slagit föräldrarna och slagit hårt. Nu blir det min tur.

Prosten märkte en obarmhärtig hårdhet i rösten. Han blev mer och mer orolig. Han fruktade, att ryttmästaren skulle strypa Ingilbert med egna händer eller piska ihjäl honom.

— Jag ansåg det vara min plikt att framföra den dödes budskap till bror Löwensköld, sade prosten, men jag hoppas, att bror inte vidtager några förhastade åtgärder. Jag ämnar nu underrätta länsman om den mot mig begångna stölden.

— Därmed gör bror, som bror vill, sade ryttmästaren. Jag vill bara säga, att det är onödigt besvär, ty denna sak ska jag själv ta om hand.

Efter detta insåg prosten, att det inte var något mer att vinna på Hedeby. Han red därifrån, så snart han kunde, för att hinna att få bud till länsmannen före kvällen.

Men ryttmästar Löwensköld kallade ihop allt sitt folk, berättade vad som hade hänt och frågade om de ville följa med honom nästa morgon för att fånga tjuven. Det var ingen, som nekade att göra honom och den döde generalen den tjänsten, och återstoden av kvällen användes till att söka fram alla möjliga vapen, gamla muskedunder, korta björnsjuter, långa värjor, påkar och liar.

VI.

Det var inte mindre än femton man, som följde ryttmästarn, då han klockan fyra nästa morgon drog ut på tjuvjakt. Och i bästa stridshumör var de. De hade en rättfärdig sak och dessutom generalen att lita på. Då den döde hade bragt saken så långt, så skulle han nog föra den till en lycklig fullbordan.

Emellertid vidtog inte den riktiga vildmarken förrän en mil bortom Hedeby. I början av vandringen övergick de en vid dalbotten, som var delvis odlad och översållad med smålador. Här och var på kullarna reste sig rätt stora byar. En av dem var Olsbyn, där Bård Bårdsson hade haft sin gård, innan generalen brände ner den för honom.

Bortom detta låg storskogen utbredd över jorden som en tjock fäll, träd vid träd utan avbrott. Men ännu var det dock inte alldeles slut på all mänsklig makt. Det fanns smala stigar inne i skogen, som ledde upp till sommarsätrar och kolbottnar.

Ryttmästarn och hans folk fick liksom en annan hållning, ett annat utseende, då de kom in i storskogen. De hade dragit fram här förr på jakt efter storvilt, och jägarlynnen kom upp i dem. De började kasta skarpa blickar inåt snåren, och de gick på ett helt annat sätt, lättare och liksom smygande.

— Vi kommer överens om en sak, pojkar, sade ryttmästarn. Ingen av er får göra sig olycklig för den där tjuvens skull, utan ni ska lämna honom åt mig. Se bara till, att ni inte låter honom komma undan!

Den befallningen hade nog inte blivit hörsammad. Alla dessa, som dagen förut hade gått helt fredligt och hängt upp hö på hässjor, brann av begär att få ge Ingilbert, den tjuven, en riktig minnesbeta.

Emellertid var de nätt och jämnt så långt komna, att storfurorna, som stod kvar sedan forntiden, hade blivit så tätta, att de bredde ut ett oavbrutet tak över dem och att all underskog hade upphört och endast mossor täckte marken, då de fick se tre män komma emot dem, bärande mellan sig en bår av kvistar, på vilken en fjärde man vilade.

Ryttmästarn och hans parti skyndade dem till mötes, och de bärande stannade, då de såg en så stor hop folk. De hade lagt några stora ormbunksblad över den liggandes ansikte, så att ingen kunde se vem han var, men Hedebykarlarna tyckte sig dock veta det, och det gick en rysning neråt ryggen på dem.

De såg inte den gamle generalen bredvid båren. Nej då. Inte så mycket som en skymt av honom. Men i alla fall visste de, att han var där. Han hade kommit med den döde ner ur skogen. Han stod och visade på honom med fingret.

De tre männen, som bar båren, var välkänt och gott folk. Det var Erik Ivarsson, som hade en stor gård i Olsbyn, och hans bror, Ivar Ivarsson, som aldrig hade gift sig, utan bodde kvar hos brodern i fädernegården. Dessa båda var till åren komna, men den tredje i laget var en ung man. Också honom kände alla. Han hette Paul Eliasson och var en fosterson till Ivarssönerna.

Ryttmästarn gick fram till Ivarssönerna, och de satte ner båren för att hälsa och ta i hand. Det var, som om ryttmästarn inte skulle se de framräckta händerna. Han kunde inte slita ögonen från ormbunksbladen, som betäckte ansiktet på honom, som låg på båren.

— Är det Ingilbert Bårdsson, som ligger här? frågade han med en besynnerlig, hård röst. Det lät snarast, som skulle han tala mot sin vilja.

— Ja, sade Erik Ivarsson, men hur kunde ryttmästarn veta det? Kände ryttmästarn igen honom på kläderna?

— Nej, sade ryttmästarn, jag kände inte igen honom på kläderna. Jag har inte sett honom på fem år.

Såväl hans eget folk som de främmande karlarna kastade undrande blickar på ryttmästarn. De tyckte alla, att det var något ovanligt och hemskt över honom den morgonen. Han

var sig inte lik. Han var inte hövlig och vänlig, som han brukade.

Han gav sig till att fråga ut Ivarssönerna. Vad hade de att göra i skogen i den tidiga morgonstunden, och var hade de funnit Ingilbert? Ivarssönerna var storbönder, och de tyckte inte om att låta utfråga sig på detta sätt, men det huvudsakliga fick han dock ur dem.

De hade dagen förut gått upp till folket på sin säter, som låg någon mil längre inåt skogen, med mjöl och sovel och hade stannat hos dem över natten. Tidigt på morgonen hade de begivit sig på hemfärd, och därunder hade Ivar Ivarsson kommit att gå före de två andra. Ivar Ivarsson hade varit soldat. Han kunde konsten att ta ut stegen, det var inte lätt att hålla jämnan med honom.

När Ivar Ivarsson hade hunnit ett gott stycke före de andra, hade han sett en man komma emot honom på stigen. Skogen hade varit rätt öppen där. Inga småbuskar, utan bara stora stammar, och han hade sett mannen på långt håll. Men han hade inte genast kunnat känna igen honom. Det svävade dimflockar mellan träden, och när solljuset sken in i dem, blev de till en gulfärgad rök. Man kunde nog se tvärtigenom dem, men inte med någon full tydlighet.

Ivar Ivarsson hade märkt, att då den mötande genom dimman hade fått syn på honom, hade han stannat och i största förskräckelse sträckt händerna avvärjande framför sig. Ja, då Ivar hade gått än ett par steg, hade han sjunkit ner på knä och ropat, att han inte skulle komma närmare. Det hade ju förefallit, som om han inte skulle vara rätt klok, och Ivar Ivarsson hade velat skynda fram för att lugna honom, men då hade den andre rest sig och flytt undan inåt skogen. Han hade dock bara sprungit ett par steg. Nästan genast hade han störtat omkull och blivit liggande orörlig. Då Ivar Ivarsson kom fram till honom, var han redan död.

Ivar Ivarsson hade nu känt igen mannen såsom varande Ingilbert Bårdsson, son till den Bård Bårdsson, som förr hade bott i Olsbyn, men som hade flyttat till en sommarsäter, sedan hans gård hade brunnit och hustrun hade dränkt sig. Han kunde inte fatta, att Ingilbert hade fallit

ner död, utan att någon hand hade vidrört honom, och han försökte skaka liv i honom igen, men det hade inte lyckats. När de andra hade hunnit fram, hade de genast sett, att han var död. Men som Bårdssönerna hade varit deras grannar i Olsbyn, hade de inte velat lämna Ingilbert kvar i skogen, utan hade lagat ihop en bår och tagit honom med sig.

Ryttmästarn stod och lyssnade till detta med mörk min. Han fann det mycket troligt. Ingilbert låg där som rustad för långresa med ränsel på ryggen och skor på fötterna. Björnsputet, som låg på båren, var väl också hans. Han hade säkerligen velat dra till främmande land för att sälja ringen, men då han i skogens dimmor hade mött Ivar Ivarsson, hade han trott sig skåda generalens vålnad. Ja visst. Det var så, som det hade gått till. Ivar Ivarsson var klädd i en gammal soldatrock och hade hattens brätten uppsatta på det karolinska sättet. Avståndet, dimman och dåligt samvete förklarade misstaget.

Men ryttmästarns missnöje fortfor i alla fall. Han hade arbetat upp sig till vrede och blodtörst. Han hade velat krama ihjäl Ingilbert Bårdsson mellan sina starka armar. Han behövde ett avlopp för sin hämndlystnad, och han fann intet.

Emellertid förstod han själv, att han var orimlig, och han betvingade sig så mycket, att han berättade Ivarssönerna varför han och hans folk hade dragit upp i skogen denna morgon. Och han tillade, att han ville undersöka om den döde ännu hade ringen i sin ägo.

Han var så till sinnes, att han önskade, att Olsbykarlarna skulle säga nej, så att han hade fått kämpa sig till sin rätt. Men de fann hans begäran helt naturlig och drog sig något åt sidan, medan ett par av ryttmästarns eget folk genomsökte den dödes fickor, hans skor, hans ränsel, varanda söm i hans kläder.

Ryttmästarn följde i början undersökningen med största uppmärksamhet, men en gång kom han att se bort till bönderna och tyckte sig då märka, att de växlade spefulla blickar med varandra, såsom vore de säkra på att han ingenting skulle finna.

Så gick det också. Man måste sluta letandet, utan att ringen hade påträffats. Men då saken utföll så, vände sig ryttmästarns misstankar helt naturligt mot bönderna. På samma sätt var det med hans folk. Vart hade ringen tagit vägen? Ingilbert hade naturligtvis haft den med sig, då han flydde. Var fanns den nu?

Det var ingen, som såg generalen nu heller, men man förnam honom. Han stod mitt i hopen och visade på de tre Olsbykarlarna. De hade den.

Det var mer än tänkbart, att de hade undersökt den dödes fickor och hade funnit ringen.

Det var också tänkbart, att berättelsen, som de nyss hade framfört, inte var sann, utan att allt hade tillgått helt annorlunda. De här karlarna, som var från samma gård som Bårdssönerna, hade kanske vetat om, att dessa hade ringen i sin ägo. De hade kanske fått veta, att Bård var död, och då de hade mött hans son i skogen, hade de förstått, att han ämnade fly med ringen, samt överfallit och dödat honom för att kunna tillägna sig skatten.

De såg intet annat blodvite på honom än ett krossår i pannan. Ivarssönerna hade sagt, att han hade stött huvudet mot en sten, då han hade fallit, men kunde inte det där krossåret också härröra från den grova knölpåken, som Paul Eliasson höll i handen?

Ryttmästarn stod och såg ner i marken. Det utkämpades en strid inom honom. Han hade aldrig hört något annat än gott om de tre männen, och det bar emot för honom att tro, att de hade mördat och stulit.

Allt hans folk hade samlat sig omkring honom. Ett par av dem stod redan och svängde med vapnen. Det var ingen, som trodde, att man skulle komma från platsen utan strid. Då steg Erik Ivarsson fram till ryttmästarn.

— Vi bröder och även Paul Eliasson, som är vår foster-son och snart ska bli min svärson, förstår nog vad ryttmästarn och hans folk tänker om oss. Vi menar nu, att vi inte bör skiljas åt, utan att ryttmästarn har fått undersöka också våra fickor och kläder.

Vid detta erbjudande vek mörkret en smula från rytt-

mästarns själ. Han gjorde invändningar. Både Ivarssönerna och deras fosterson var sådana män, att ingen misstanke kunde falla på dem.

Men bönderna ville ha slut på saken. De började själva vända ut och in på sina fickor och ta av sig skorna, och ryttmästarn gav då en vink åt sitt folk, att de skulle låta dem få sin vilja.

Ingen ring upptäcktes, men i en näverkont, som Ivar Ivarsson bar på ryggen, fann man en liten pung av getskinn.

— Är den här pungen er? frågade ryttmästarn, sedan han hade undersökt pungen och funnit, att den var tom.

Om nu Ivar Ivarsson hade svarat ja, så hade saken kanske därmed varit slut, men i stället erkände han med största lugn i världen.

— Nej, den låg på stigen inte långt från det stället, där Ingilbert föll. Jag tog opp den och kastade den i konten, därför att den såg hel och obrukad ut.

— Men just i en sådan här pung var det, som ringen låg, då prosten kastade den till Ingilbert, sade ryttmästarn, och nu hade mörkret återvänt både till stämman och ansikte. Och det lär inte vara annat att göra, än att ni Ivarssöner följer mig till länsman, om ni inte hellre väljer att lämna mig ringen godvilligt.

Nu var det slut på Olsbykarlarnas tålamod.

— Ryttmästarn är inte den, som har rätt att mana oss i häkte, sade Erik Ivarsson. Han grep i detsamma spjutet, som låg bredvid Ingilbert, för att bana sig väg, och hans bror och svärson sällade sig till honom.

Hedebyfolket vek undan i första häpenheten, så när som på ryttmästarn, som skrattade till av välbehag över att få utlösa sin vrede i handling. Han drog sin sabel och högg av spjutet.

Men det var den enda vapenbragd, som utfördes i det kriget. Ryttmästarns eget folk drog honom tillbaka och ryckte vapnet från honom.

Det var så, att också länsman Carelius hade funnit det lämpligt att ge sig av uppåt storskogen den morgonen. Han

hade kommit till synes på stigen, åtföljd av en fjärdingskarl, just i rätta ögonblicket.

Det blev nya undersökningar och nya förhör, men slutet blev ändå, att Erik Ivarsson, hans bror Ivar och deras fosterson Paul togs i fängsligt förvar och fördes i häkte såsom starkt misstänkta för mord och rån.

VII.

Det ska inte förnekas, att hos oss i Värmland var skogarna vida på den tiden och åkrarna små, gårdsplanerna stora, men stugorna trånga, vägarna smala, men backarna branta, dörrarna låga, men trösklarna höga, kyrkorna oansenliga, men gudstjänsterna långa, levnadsdagarna få, men bekymmerna oräkneliga. Men inte var väl värmlänningarna några jämmerlappar eller tråkmånsar fördenskull.

Nog tog frosten bort säden, nog härjade vilddjuren bland boskapen och rödsoten i barnflocken, men visst hade de humöret i behåll i det längsta. Vart skulle det eljest ha burit i väg med dem?

Men detta berodde kanske på att det fanns en tröstare i alla gårdar. Det fanns en, som kom till den rike likaväl som till den fattige, en, som aldrig svek och aldrig tröttnade.

Men tro för all del inte, att den tröstaren var något högtidligt eller storstättligt, såsom Guds ord eller samvetsfrid eller kärlekslycka! Tro inte heller, att den var något lågt och farligt, såsom dryckjom eller tärningspel! Den var bara något helt oskyldigt och vardagligt, den var ingenting annat än eldbrasan, som flammade på härden om vinterkvällarna.

Herre Gud, vad den gjorde det vackert och hemtrevligt i den minsta stuga! Och så den gick på och skämtade med folket där inne, så länge som kvällen varade! Den sprakade och knastrade, det var, som om den skulle ha skrattat åt dem. Den spottade och fräste, då var det, som om den ville härma någon, som var vresig och arg. Ibland visste den sig ingen råd att få slut på en kvistrik kubbe. Då fyllde den hela rummet med rök och os, liksom ville den låta folket förstå, att den hade fått för dålig kost att leva av. Ibland passade den på och sjönk ihop till bara en glödhög, just som folket var i bästa arbetstakten, så att man måste lägga ner händerna i knäet och storskratta, tills den tog upp sig

igen. Allra mest skälmaktig blev den, då matmodern kom med de trebenta kokkärnen och begärde, att den skulle koka maten. Någon enda gång var den villig och tjänstaktig och gjorde sin sak fort och väl, men som oftast dansade den lätt och yr i timal omkring grötgrytan utan att få den i kokning.

Hur lyste det inte till i husbondens ögon, då han kom in våt och frusen ur snöslasket och brasan tog emot honom med värme och trevnad! Hur gott var det inte att tänka på det vakande ljuset, som strömmade ut i mörka vinternatten till en ledstjärna för fattiga vandrare och såsom ett förskräckelsens tecken för lo och varg!

Men eldbrasan kunde mer än värma och lysa och koka mat, den förstod sig på märkligare ting än att gnistra, spraka, spotta och ställa till os. Den var i stånd att väcka lekluften till livs i människosjälen.

Ty vad är människosjälen annat än en lekande flamma, också den? Den fladdrar i och över och omkring människan, såsom eldsflamman fladdrar i och över och omkring den skrovliga veden. När nu de, som var samlade omkring eldbrasan en vinterkväll, hade suttit en stund under tystnad och sett in i den, så började brasan tala till var och en särskilt på sitt eget språk. "Broder själ", sade eldslågan, "är du inte en låga som jag? Varför är du så dyster och tung?" — "Syster flamma", svarade människosjälen, "jag har huggit ved, och jag har skött hushåll hela dagen. Jag orkar inte annat än sitta stilla och se på dig." — "Det vet jag visst", sade eldbrasan. "Nu är det kvällens stund. Gör nu som jag, fladdra och lys! Lek och värm!"

Och själarna lydde eldbrasan och började leka. De berättade sagor, de gissade gåtor, de gned fiolsträngar, de ristade in slingor och rosor i verktyg och åkreden. De lekte lekar och sjöng visor, de löste in panter och påminde sig gamla ordstäv. Och under tiden töade iskylan ur lemmarna, knarrigheten ur sinnet. De levde upp och hade roligt. Eldbrasan och leken vid eldbrasan gav dem åter lusten att leva det fattiga och besvärliga livet.

Vad som framför allt hörde hemma vid eldbrasan, det var

väl dock berättelsen om alla slags bragder och äventyr. Det var sådant, som roade både gammal och ung, och det var sådant, som det aldrig tog ände på. Ty bragder och äventyr det har det då, Gud vare lov, alltid funnits tillräckligt av i denna världen.

Men aldrig har det funnits så gott om dem som på kung Karls tid. Han var en hjälte bland hjältar, och det fanns en rikedom av historier att berätta om honom och hans män. De förgicks inte med honom själv och hans välde, de levde kvar efter hans död, de var hans bästa kvarlåtenskap.

Ingen var det så kärt att berätta om som om kungen själv, men näst honom så tyckte man om att tala om generalen på Hedeby, som man hade sett och talat vid och kunde beskriva från huvud till fot.

Generalen hade varit så stark, att han kunde böja järn, som andra böjde hyvelspån. Han hade fått veta, att i Smedsby nere i Svartsjö bodde en smed, som gjorde de bästa hästskor i trakten. Generalen red ner till honom och bad Mickel i Smedsby, att han skulle sko hans häst. När nu smeden kom ut ur smedjan med en färdig sko, undrade generalen om han kunde få se på den. Skon var både stark och välgjord, men generalen skrattade till, då han såg den.

— Ska det här kallas järn? sade han, och därmed böjde han upp hästskon och bröt den itu. Smeden blev förskräckt, han trodde, att han hade gjort ett dåligt arbete.

— Det måtte väl ha varit en bräcka i järnet, sade han och skyndade in efter en annan sko. Men det gick med den som med den förra, bara med den skillnaden, att den här klämdes ihop som en sax, tills den brast, den också. Men då började Mickel ana oråd.

— Antingen är du väl kung Karl själv, eller också är du Starke-Bengt från Hedeby, sade han till generalen.

— Det var inte så illa gissat, du Mickel, sade generalen, och sedan gav han Mickel full betalning både för fyra nya hästskor och för de båda, som han hade brutit sönder för honom.

Många fler berättelser fanns det om generalen, och de berättades och berättades, och det fanns inte en människa

i hela häradet, som inte hade reda på honom och hyste vördnad och beundran för honom. Och hans ring hade man också reda på och visste, att den hade fått följa honom i graven, men att människors girighet hade varit så stor, att den hade blivit stulen från honom.

Så att man kan förstå, att om någonting skulle vara i stånd att få folk intresserade och nyfikna och upprörda, så var det detta, att ringen hade blivit återfunnen och förlorad igen, och att Ingilbert hade hittats död i skogen, och att Olsbykarlarna nu misstänktes för att ha tillägnat sig ringen och satt häktade. När kyrkfolket kom hemvandrande fram på söndagseftermiddagen, kunde man knappt tåla sig så mycket, att de fick ta av sig kyrkkläderna och äta en bit mat, innan de måste berätta om allt, som hade vittnats, och allt, som hade bekänts, och vad man trodde, att de anklagade skulle bli dömda till.

Det talades inte om något annat. Varje kväll hölls det ting vid spiselbrasan både i stora och små stugor, både hos torpare och storfolk.

Det var en gruvsam och underlig sak och svår att komma till rätta med. Det var inte lätt att fälla en avgörande dom, ty det var svårt, ja, nästan omöjligt att tro, att Ivarssönerna och deras fosterson skulle ha slagit ihjäl en man för att komma åt en ring, den må nu ha varit hur dyrbar som helst.

Det var för det första Erik Ivarsson. Han var en rik man med stora ägor och många hus. Om han hade något fel, så var det detta, att han var stormodig och alltför mån om sin heder. Men just därför var det svårt att få in i huvudet, att någon klenod i världen kunde förmå honom att begå en vanhederlig handling.

Än mindre kunde man misstänka hans bror Ivar. Han var fattig visserligen, men han bodde hos brodern och fick hos honom allt, vad han kunde önska sig. Han var så godhjärtad, att han hade givit bort allt det, som hade varit hans. Hur skulle det kunna falla en sådan man in att mörda och råna?

Vad Paul Eliasson beträffar, så visste man om honom, att han stod högt i gunst hos Ivarssönerna och skulle gifta

sig med Marit Eriksdotter, som var faderns enda arvinge. Annars var han ju den, som man snarast kunde misstänka, därför att han var född ryss, och om ryssarna visste man, att de inte höll det för någon synd att stjäla. Ivar Ivarsson hade haft honom med sig, då han kom hem från ryska fångenskapen. Han var tre år gammal då, utan föräldrar och skulle ha fått svälta ihjäl i det egna landet. Nu var han dock uppfostrad i rättsinne och ärlighet och hade alltid skickat sig väl. Marit Eriksdotter och han hade vuxit upp tillsammans, de hade alltid älskat varandra, och det rimmade sig illa, att en man med lycka och rikedom i vänto skulle sätta allt detta på spel genom att stjäla en ring.

Men å andra sidan så hade man generalen att tänka på, generalen, som man hade hört sagor om, alltsedan man var liten som så, generalen, som man kände så väl som sin egen far, generalen, som var stor och stark och trovärdig, generalen, som var död och hade blivit bestulen på det käraste han ägde.

Generalen hade vetat, att Ingilbert Bårdsson hade ringen med sig vid flykten, ty annars hade Ingilbert fått gå sin väg i ro och hade inte blivit dödad. Generalen måste också ha reda på att Olsbykarlarna hade tagit ringen, eljest skulle de inte ha mött ryttmästarn på sin väg, de skulle inte ha blivit fängslade, de skulle inte ha kvarhållits i häkte.

Det var mycket svårt att finna ut det rätta i en sådan sak, men generalen litade man på mer än på kung Karl själv, och vid de flesta rättegångarna, som fördes i de små stugorna, blev domen fällande.

Säkert väckte det mycken förvåning, att den verkliga häradsrätten, som höll ting i tingshuset i Broby backar, efter att på det strängaste ha rannsakat de anklagade, men varken kunnat överbevisa dem eller förmå dem till bekännelse, såg sig nödsakad att frikänna de för mord och rån anklagade männen.

De blev dock inte frigivna, ty häradsrättens dom skulle granskas av hovrätten, och hovrätten ansåg, att Olsbykarlarna var skyldiga och borde hängas.

Men inte heller denna dom gick i verkställighet, ty hovrättens dom skulle först stadfästas av konungen.

Men då kungsdomen hade fallit och blivit kungjord, då avstod kyrkofolket för en gångs skull godvilligt från att äta sin middagsmat, till dess att de hade fått berätta dess innehåll för de hemmavarande.

Ty domens innehåll var i korta ord detta, att som det tycktes vara fullt klart, att en av de anklagade hade mördat och stulit, men ingen av dem ville erkänna sig skyldig, skulle Guds dom avgöra mellan dem. De skulle vid nästa ting i domarens, nämndens och menighetens närvaro kasta tärning med varandra. Den, som fick lägsta kastet, skulle anses skyldig och för sin missgärning mista livet genom hängning, men de övriga två skulle utan vidare skada frigivas för att återgå till sitt dagliga liv.

Det var en vis dom, en rättvis dom. Alla människor här nere i Värmland var nöjda med den. Var det inte vackert av den gamle kungen, att han inte utgav sig för att se klarare än någon annan i denna dunkla sak, utan vädjade till den Allvetande? Nu äntligen kunde man vara säker på att få se sanningen träda i dagen.

Dessutom var det något alldeles eget med den här rättegången. Den fördes inte av människa mot människa, utan det var en död, som var part i målet, en död, som begärde att få igen sin tillhörighet. I andra fall kunde man tveka att vädja till tärningarna, men inte i detta. Den döde generalen visste nog vem det var, som förhöll honom hans egendom. Det var det, som var det bästa med kungsdomen, att den gav den gamle generalen tillfälle att fria och fälla.

Man kunde nästan tro, att kung Fredrik hade velat lämna avgörandet åt generalen. Han hade kanske känt honom i den gamla krigstiden och visste, att han var en man att lita på. Det kunde hända, att just detta var meningen. Det var inte lätt att säga.

Hur som helst, så nog ville alla vara med på tinget den dagen, då gudsdomen skulle avgivas. Var och en, som inte var för gammal att gå eller för liten att krypa, den gav sig i väg. Maken till märkvärdig händelse hade inte ägt rum

på mångfaldiga år. Man kunde inte nöja sig med att så småningom och av andra få höra hur allt hade avlupit. Nej, här måste man vara med själv.

Visst låg gårdarna glest, och visst var det vanligt annars, att man kunde resa hela mil utan att möta en människa, men när alla i häradet kom tillstädes på en plats, så blev de nästan häpna över hur många de var. De stod tätt packade i många led utanför tingshuset. Det såg ut, som när en bisvärn hänger svart och tung framför en bikupa en sommar-dag. De var lika svärmande bin också i det hänseendet, att de inte var i sitt vanliga lynne. De var inte tysta och högtidliga, såsom de brukade vara vid kyrkan, och inte heller muntra och godmodiga såsom på marknader, utan de var vildsinta och retliga, de var besatta av hat och hämndlystnad.

Kan någon undra på det? De hade fått i sig skrällen för missdådare med modersmjölken. De hade blivit vyssjade till sömns med vaggvisor om kringströvande fredlösa. De betraktade alla tjuvar och mördare som otyg, som bortbytingar, de höll dem inte längre för människor. De hade inte alls någon tanke på att de behövde visa barmhärtighet mot sådana.

De visste, att en dylik förskräcklig varelse skulle få sin dom denna dag, och de var glada över det. "Nu kommer gudilov en sådan där blodtörstig satan bort ur livet", tänkte de. "Nu kan den åtminstone inte mer få något tillfälle att skada oss."

Gudsdomen skulle inte äga rum inne i tingssalen, utan, som väl var, skulle den försiggå ute i det fria. Svårt var det visserligen, att ett kompani soldater bildade spetsgård runtom platsen framför tingshuset, så att man inte kunde komma tillräckligt nära, och man kastade minsann många skällsord åt soldaterna, därför att de stod i vägen. Det skulle man inte ha gjort annars, men i dag var man dristig och påflugen.

Människorna hade fått lov att ge sig av i god tid hemifrån för att få en plats nära spetsgården, så att det blev många dryga timmar, som de fick stå där och vänta. Och inte hade

de mycket att förnöja ögonen med under tiden. Rättstjänaren kom ut ur tingshuset och satte ner en stor trumma mitt på planen. Det var ändå en glädje, ty då såg man ju, att de, som satt där inne, tänkte på att sätta saken i gång före kvällen. Rättstjänaren bar också ut en stol och ett bord samt bläckhorn och penna åt skrivaren. Sist kom han med en liten bågare, i vilken ett par tärningar skramlade. Han kastade ut dem på trumskinnets gång på gång. Han ville väl pröva, att de var riktiga och föll än si och än så, som tärningar ska.

Därefter skyndade han sig in igen, och det var inte att undra på, för bara han visade sig, ropade folk elakheter och kvickheter åt honom. Det skulle de inte ha gjort annars, men den här dagen fanns det intet vett hos dem.

Domare och nämndemän släpptes igenom spetsgården och vandrade eller red upp till tingshuset. Så snart någon av dem syntes, blev det liv i hopen. Det var inte så, att man viskade och tisslade, som man annars skulle ha gjort. Nej då. Man ropade hälsningar och anmärkningar med hög röst. Det kunde ju inte göras något för att hindra detta. De väntande var många, och de var inte goda att tas med. De herrkarlar, som kom tillstädes, fick också slippa in i tingshuset. Det var Löwensköld på Hedeby och prosten i Bro och brukspatronen på Ekeby och kaptenen på Helgesäter och många flera förstås. Och de fick allesammans höra hur bra de hade det, som inte behövde stå här ute och kämpa om plats, och mycket annat dessutom.

När man inte hade någon annan att kasta glåpord åt, så riktade man dem mot en ung flicka, som höll sig så nära spetsgården som möjligt. Hon var liten och späd, och gång på gång försökte karlarna bana sig fram och ta hennes plats, men när så skedde, ropades det från dem, som stod i närheten, att hon var dotter till Erik Ivarsson från Olsbyn, och efter den upplysningen blev hon lämnad i fred.

Men i stället haglade stickord över henne. Hon tillfrågades om hon helst ville, att hennes far eller hennes fästman skulle bli hängd. Och det undrades varför den, som var dotter till en tjuv, skulle ha bästa platsen.

De, som var hemma långt borta i skogarna, förvånade sig, att hon hade mod att stå kvar, men då fick de veta annat. Hon var inte rädd av sig, den tösen, hon hade varit med vid vartenda rättegångstillfälle, och inte en enda gång hade hon gråtit, utan alltid varit lugn. Hon hade nickat och smålett åt de anklagade, liksom vore hon viss om att nästa dag skulle de bli lösgivna. Och de anklagade hade fått nytt mod, när de hade sett henne. De hade tänkt, att en fanns det åtminstone, som visste, att de var oskyldiga. En fanns det, som inte kunde tro, att en fattig guldring kunde locka dem till brott.

Vacker, mild och tålig hade hon suttit i rättssalen. Hon hade aldrig retat någon, nej, hon hade gjort domaren och nämnden och länsmannen med till sina vänner. Sådant ville de väl inte medge själva, men man påstod, att häradsrätten inte skulle ha frikämt de anklagade, om inte hon hade varit med på tinget. Det var så omöjligt att tro, att någon, som Marit Eriksdotter tyckte om, kunde göra sig skyldig till brott.

Och nu var hon med här också, för att de fånglade skulle se henne. Hon stod här, för att hon skulle vara dem till styrka och tröst. Hon ville be för dem under provet, anfalla dem åt Guds nåd.

Man kunde ju ingenting veta. Det sägs förstås, att äpplet inte faller långt från trädet, men nog såg hon god och oskyldig ut. Och nog hade hon ett kärleksfullt hjärta, då hon kunde stå kvar där hon stod.

Hon måste ju ha hört allt, som ropades till henne, men hon varken svarade eller grät eller försökte att fly undan. Hon visste, att de olyckliga fångarna skulle bli glada att se henne. Hon var ju den enda, den enda i hela hopen, som hade ett mänskligt hjärta för dem.

Men hur som helst, så stod hon där inte alldeles förgäves. Det var en och annan av dem, som hade egna döttrar, likaså blida och oskyldiga som hon, som tänkte i sitt hjärta, att de inte skulle ha velat ha dem stående där hon stod.

Det hördes allt en och annan röst, som försvarade henne

eller som åtminstone sökte att tysta på kvickhuvuden och skrikhalsar.

Inte bara för att få ett slut på den långa väntan, utan också för Marit Eriksdotters skull blev man glad, då dörrarna till tingshuset slogs upp och förrättningen tog sin början. I ett högtidligt tåg kom först rättstjänaren, länsmannen och fångarna, som var fria utan bojor och band, fast var och en var bevakad av två soldater. Därefter syntes klockaren, prosten, nämndemännen, skrivaren och domaren. Efter alla dessa tågade herremännen och några bönder, som hade så stort anseende, att de fick vara med innanför spetsgården.

Länsmannen och fångarna ställde sig utmed tingshusets vänstra sida, domaren och nämnden vek av åt höger, herremännen stannade i mitten. Skrivaren tog plats vid bordet med sina pappersrullar. Den stora trumman stod alltjämt ensam mittpå planen. Ingenting skymde den.

I detsamma som tåget visade sig, blev det trängsel och rusning inne i folkmassan. Flera stora och starka karlar sökte bana sig väg fram i första ledet. Framför allt lade de an på att driva undan Marit Eriksdotter. Men i förskräckelsen för att komma på en undanskymd plats böjde hon sig ner, och liten och tunn som hon var, kröp hon mellan benen på ett par soldater innanför spetsgården.

Detta var stridande mot all god ordning, och länsmannen gav också rättstjänaren en vink att skaffa undan Marit Eriksdotter. Rättstjänaren begav sig genast bort till henne, lade handen på hennes skuldra liksom för att häkta henne och förde henne med sig upp mot tingshuset. Men då de väl var inkomna i hopen av människor, som stod där utanför, släppte han henne. Han hade sett så mycket av henne, att han visste, att bara hon fick stå i fångarnas närhet, skulle hon inte söka rymma sin väg, och om länsmannen önskade näpsa henne, skulle hon vara lätt att finna.

Men vem hade nu för övrigt tid att tänka på Marit Eriksdotter? Prosten och klockaren hade stigit fram och ställt sig mittpå planen. Båda lyftade hattarna från huvudet, och klockaren tog upp en psalm och började sjunga. Och när

de, som stod utanför spetsgården, hörde psalmen, började de liksom förstå, att det var något stort och högtidligt, som skulle ske, det mest högtidliga, som de någonsin hade varit med om: en vädjan till den allsmåttiga, allvetande gudomen för att få veta dess vilja.

Än mera andaktsfulla blev människorna, då prosten talade. Han bad Kristus, Guds son, som själv en gång hade stått inför Pilati domstol, varkunna sig över dessa anklagade, så att de inte finge en orätt dom. Han bad honom också varkunna sig över domarna, så att de inte skulle nödgas döma en oskyldig till döden.

Till sist bad han honom varkunna sig över menigheten, så att den inte skulle få bevittna en stor orätt såsom en gång judarna vid Golgata.

De hörde allesammans på prosten med blottade huvuden. De tänkte inte mer sina arma jordiska tankar. De hade kommit i annat lynne. De tyckte, att han kallade ner Gud själv, de kände hans närvaro.

Det var en vacker höstdag med blå himmel, små vita skyar och träden fulla av gula löv. Flyttfågelskaror flög oupphörligen över deras huvuden söder ut. Det var ovanligt, att så många sågs på en dag. De tyckte, att detta borde ha något att betyda. Var det ett tecken från Gud, att han gillade deras förehavande?

När prosten hade slutat, steg häradshövdingen fram och uppläste kungsdomen. Den var lång med många vändningar, som var svåra att följa. Men de förstod, att den världsliga makten liksom lade ner sin spira och sitt svärd, sin klokskap och sitt vetande och begärde ledning av Gud. Och de bad, de bad alla, att Gud skulle hjälpa och leda.

Därefter tog länsmannen tärningarna och bad domaren och flera andra närvarande att kasta med dem för att se, att de var riktiga. Och folket hörde tärningarnas fall mot trumskinet med en besynnerlig bävan. Dessa små tingestar, som hade varit mången mans olycka, skulle de nu räknas värdiga att tolka Guds vilja?

Då tärningarna var prövade, fördes de tre fångarna fram. Bägaren lämnades först till Erik Ivarsson, som var äldst.

Men samtidigt förklarade länsmannen för honom, att detta ännu inte var det slutliga avgörandet. Nu skulle de endast kasta för att bestämma ordningen sinsemellan.

Denna första omgång utföll så, att Paul Eliasson gjorde det lägsta kastet och Ivar Ivarsson det högsta. Det blev alltså han, som skulle börja.

De tre anklagade var klädda i samma kläder, som de hade haft på sig, då de hade mött ryttmästarn på nerfärden från sommarsättern, och dessa var nu både trasiga och nersmutsade. Och lika illa farna som kläderna var de, som hade dem på sig. Men för alla såg det ut, som om Ivar Ivarsson var den, som hade hållit sig bäst av de tre. Det kom sig väl av att han hade varit soldat och härdats i mycket lidande under krig och fångenskap. Han höll sig rak ännu, och han hade ett modigt och oförskräckt uppträdande.

Då Ivar Ivarsson trädde fram till trumman och mottog bågaren med tärningarna av länsmannen, ville denne visa honom hur han skulle hålla bågaren och hur han skulle kasta. Men då fick gubben ett småleende på läpparna.

— Det är inte första gången, som jag rafflar med tärning, länsman, sade han med så hög röst, att alla hörde honom. Starke-Bengt från Hedeby och jag har förnöjt oss med detta mången kväll där ute i stäppländerna. Men aldrig kunde jag tro, att jag skulle nödgas spela med honom än en gång.

Länsmannen ville skynda på honom, men folket tyckte om att höra honom. Det var en tapper karl, som kunde skämta, när han stod inför ett sådant avgörande.

Han knäppte båda händerna om bågaren, och man såg, att han bad. När han hade läst sitt fadervår, ropade han med hög röst:

— Och nu ber jag dig, Herre Krist, du som vet min oskuld, att du av nåd ger mig ett lågt kast, ty jag har varken barn eller käresta, som gråter över mig.

När detta var sagt, slängde han tärningarna ner på trumskinet, så att det dånade.

Och alla de, som stod utanför, önskade i det ögonblicket, att Ivar Ivarsson skulle gå fri. De tyckte om honom, därför

att han var tapper och god. De kunde inte förstå, att de någonsin hade hållit honom för en ogärningsman.

Det var nära nog outhärdligt att stå så långt borta och inte veta hur tärningarna hade fallit. Domare och länsman böjde sig fram för att se, nämndemännen och de närvarande ståndspersonerna närmade sig och såg utfallet. Alla tycktes bli förvånade, några nickade åt Ivar Ivarsson, ett par skakade hand med honom, men mängden fick intet veta. Det knorrades och knotades.

Då vinkade domaren åt länsmannen, och denne steg upp på trappsteget utanför tingshuset för att bättre synas och höras.

— Ivar Ivarsson har slagit sexor all, vilket är högsta kastet.

Man förstod, att Ivar Ivarsson var frikänd, och man blev glad över det. Det var flera, som gav sig till att ropa:

— Lycka till, Ivar Ivarsson!

Men nu skedde något, som fyllde alla med häpnad. Paul Eliasson utbrast i höga glädjerop, ryckte luvan av huvudet och kastade den i luften. Det kom så oväntat, att vaktarna inte hann hejda honom. Men man undrade över Paul Eliasson. Det var ju sant, att Ivar Ivarsson hade varit som en far för honom, men nu gällde det livet. Kunde han verkligen glädja sig över att en annan hade blivit frikänd?

Strax därpå återställdes den förra ordningen. Myndighetspersonerna gick åt höger, fångar och vaktmanskap åt vänster, andra åskådare drog sig upp mot tingshuset, så att trumman stod fri i mitten, synlig åt alla håll. Det var nu Erik Ivarsson, som skulle genomgå dödsprovet.

Fram kom en bruten och gammal man med stapplande och osäker gång. Man tyckte sig knappt känna igen honom. Kunde detta vara Erik Ivarsson, som alltid hade framträtt bred och myndig? Hans blickar var skumma, och mången trodde, att han knappast hade fullt medvetande om vad han företog sig. Men då han hade fått bågaren med tärningarna i sin hand, gjorde han ett försök att räta ryggen och säga några ord.

— Jag tackar Gud, att min bror Ivar nu är frikänd, sade

han, ty fastän jag i denna sak är lika oskyldig som han, har han alltid varit den bättre av oss båda. Och jag ber till Vår Herre Kristus, att han låter mig göra ett dåligt kast, så att min dotter må få bli gift med den, som hon älskar, och leva lycklig med honom till sina dagars slut.

Det var så med Erik Ivarsson som med många gamla, att deras forna kraft tycktes vara samlad i rösten. Vad han sade, hördes till alla, och det väckte stor rörelse. Det var mycket olikt Erik Ivarsson att erkänna, att någon hade varit förmer än han, och att önska sig döden för att göra en annan lycklig. Det fanns ingen i hela folkhopen, som vidare kunde tänka på honom såsom en rövare och tjuv. Man stod där med tårar i ögonen och bad till Gud, att han måtte göra ett högt kast.

Han skakade knappast om tärningarna i bågaren, utan vände den bara upp och ner och lät dem falla. Hans ögon var för gamla för att han skulle kunna urskilja prickarna på tärningarna, och han vände inte ens blicken ditåt, utan stod och stirrade ut i rymden.

Men domaren och de övriga skyndade fram. Och nu såg man samma uttryck av förvåning på deras ansikten som förra gången.

Det var, som om hopen utanför spetsgården skulle ha förstått vad som hade skett, långt innan länsmannen hade kungjort utslaget. Det var en kvinna, som ropade: — Gud välsigne dig, Erik Ivarsson! och efter henne hördes ett mångstämmigt skrik: — Gud ske tack och lov för att han hjälpte dig, Erik Ivarsson!

Paul Eliassons luva flög i luften som förra gången, och man förundrade sig återigen. Tänkte han inte på vad detta innebar för honom själv?

Erik Ivarsson stod slö och likgiltig, inte en ljusning syntes över dragen. Man tänkte, att han kanske väntade på att länsmannen skulle förkunna utslaget, men även sedan detta skett och han hade fått veta, att han hade slagit sexor all, han som brodern, förblev han okänslig. Han ville stappla tillbaka till sin forna plats och var då så utmattad, att rätts-

tjänaren måste slå armen om honom för att hålla honom uppe.

Nu var det Paul Eliassons tur att framträda till trumman och göra lyckokastet, och man vände sina blickar mot honom. Alla hade långt före provet ansett, att han måste vara den egentlige brottslingen, och nu var han ju redan dömd, så att säga, för högre kast än Ivarssönernas fanns inte på tärningarna.

Man var inte missnöjd med denna utgång förut, men nu såg man, att Marit Eriksdotter hade smugit sig intill Paul Eliasson.

Han höll henne inte i sin famn, och ingen kyss eller smekning växlades mellan dem, hon bara stod tätt, tätt tryckt intill honom, och han hade lagt armen om hennes liv. Ingen kunde rätt säga om de hade stått länge på det sättet, för allas uppmärksamhet hade varit riktad på tärningspelet.

Där stod de i alla fall sida vid sida, på ett outrannsakligt sätt sammanförda, trots vaktmanskap och skrämmande myndighetspersoner, trots de tusende åskådarna, trots det förfärliga spel om liv och död, vari de var inblandade.

Det var kärlek, och det var något över all jordisk kärlek, som förenade dem. De kunde ha stått så vid gårdsledet en sommarmorgon, då de hade dansat hela natten och första gången hade talat vid varandra om att de ville bli man och hustru. De kunde ha stått så efter första nattvardsgången, då de kände all synd borttagen ur själen. De kunde ha stått så, om de båda hade genomgått dödens gruvlighet och kommit över på andra sidan och mötts igen och funnit, att de hörde samman i evighet.

Hon stod och såg på honom med innerlig kärlek, och det var något i deras själ, som sade människorna, att just över Paul Eliasson borde de ömka sig. Han var ett ungräd, som inte skulle få stå kvar till blomning och fruktsättning, han var en rågåker, som skulle trampas ner, innan den hade fått skänka någon något av sin rikedom.

Han lossade stilla armen från Marits liv och följde länsmannen fram till trumman. Det märktes ingen oro hos

honom, då han hade fått bägaren i handen. Han höll intet tal till folket som de andra, utan han vände sig mot Marit.

— Var inte rädd! sade han. Gud vet, att jag är lika oskyldig som de andra.

Därpå skakade han om tärningarna helt lekfullt och lät dem snurra runt i bägaren, tills de nådde över dess kant och föll ner på trumskinet.

Han stod orörlig och följde dem med blicken, men när äntligen båda låg stilla, behövde inte allmänheten vänta på att länsmannen skulle förkunna utslaget. Paul Eliasson ropade själv med hög röst:

— Jag har slagit sexor all, Marit. Jag har slagit sexor all, jag som de andra.

Det föll honom inte in annat, än att han därmed skulle vara frikänd, och han kunde inte hålla sig stilla i glädjen. Han hoppade högt, kastade luvan i luften, tog vaktssoldaten, som han hade bredvid sig, i famn och kysste honom.

Då tänkte alla: "Det syns, att han är en ryss. Om han hade varit en svensk, skulle han inte ha jublat så i otid."

Domaren, länsmannen, nämnden och herrkarlarna gick makligt och lugnt fram till trumman och beskådade tärningarna. Men de såg inte glada ut denna gång. De skakade på huvudena, och det var ingen, som lyckönskade Paul Eliasson till utfallet.

Länsmannen gick för tredje gången fram till tingshusets trappa och förkunnade:

— Paul Eliasson har slagit sexor all, vilket är högsta kastet.

Det uppstod en häftig rörelse i folkhopen, men inte något jubel. Det var ingen, som tänkte på att något svek kunde ha blivit begånget, sådant var omöjligt. Men alla kände sig ängsliga, därför att gudsdomen inte hade gett någon klarhet.

Var det så, att alla tre anklagade var lika oskyldiga, eller var det så, att de alla var lika skyldiga?

Man såg ryttmästar Löwensköld ivrigt skynda bort till domaren. Han ville väl säga, att ingenting var avgjort, men domaren vände sig ganska tvärt ifrån honom.

Domaren och nämnden drog sig in i tingshuset för att överlägga, och under tiden tordes ingen röra sig eller tala, knappast viska. Även Paul Eliasson höll sig stilla. Han tycktes förstå nu, att gudsdomen kunde tolkas på mer än ett sätt.

Rätten syntes ånyo efter en kort överläggning, och domaren förkunnade, att häradsrätten var böjd för att tolka utfallet så, att alla tre anklagade borde frikännas.

Paul Eliasson ryckte sig lös från sina vaktare och kastade åter sin luva i höjden under högsta jubel, men det var en smula för tidigt, ty domaren fortsatte:

— Men skall denna häradsrättens tolkning underställas konungen medelst en kurir, som i denna dag skall till Stockholm avsändas, och skola de anklagade förbliva i häkte, tills Kungl. Majestäts bekräftelse på häradsrättens dom föreligger.

VIII.

En höstdag så där en trettio år efter det märkvärdiga tärningspelet vid Broby tingshus satt Marit Eriksdotter på trappan utanför den lilla stolpboden på Storgården i Olsbyn, där hon hade sin bostad, och stickade på ett par barnvantar. Hon ville sticka dem i ett vackert mönster med ränder och rutor, för att barnet, som hon ämnade dem till, skulle ha glädje av dem, men hon kunde inte komma ihåg något mönster.

Efter att länge ha suttit och ritat med ena stickan på trappsteget gick hon in i boden och öppnade sin klädkista för att leta fram något plagg, som hon kunde sticka efter. Ända nere på botten fann hon en toppluva, som var konstfärdigt stickad med många olika slags bottnar och ränder, och sedan hon hade tvekat ett par ögonblick, tog hon den med sig ut på trappan.

Vid det att Marit nu vände och vred på luvan för att komma underfund med stickningen, märkte hon, att malen hade varit framme och ätit gångar i den. "Ja, herregud, det är väl inte underligt", tänkte hon. "Det är väl minst trettio år, sedan den var i dagligt bruk. Det var väl, att jag kom att ta fram den ur klädkistan, så att jag fick se hur här stod till."

Luvan var försedd med en stor, grann tofs i många färger, och i denna tycktes malen ha haft sin bästa trevnad, för då Marit skakade luvan, flög trådarna åt alla håll. Ja, även tofsen lossnade och föll ner i hennes knä. Hon tog upp den för att se om den var så illa åtgången, att den inte kunde sättas fast igen, och därvid märkte hon, att något blänkte inne mellan trådarna. Hon förde dem ivrigt åtskils och fann då, att en stor signetring av guld med en röd sten var med grov linnetråd fastsydd inne i tofsen.

Tofsen och luvan föll ur hennes händer. Hon hade aldrig förut sett ringen, men hon behövde inte skåda den kungliga namnchiffren på stenen eller läsa inskriften på insidan av ringen för att veta vad det var för en ring och vem den tillhörde. Hon lutade sig mot trappträcket, slöt ögonen och satt där stilla och blek som en döende. Hon tyckte, att hjärtat ville brista.

För den ringens skull hade hennes far, Erik Ivarsson, hennes farbror, Ivar Ivarsson, och hennes fästman, Paul Eliasson, måst mista livet, och nu skulle hon finna den fastsydd i tofsen på Pauls toppluva!

Hur hade den kommit dit? När hade den kommit dit? Hade Paul vetat om, att den fanns där?

Nej! Hon sade genast till sig själv, att han omöjligt kunde ha vetat detta.

Hon kom ihåg hur han hade svingat den luvan och kastat den högt upp i skyn, då han hade trott, att både han och de gamla Ivarssönerna var frikända.

Hon såg alltihop, som hade det varit i går. Den stora folkhopen, som i början hade varit hatfull och fientlig mot henne och hennes närmaste, men till sist hade kommit att tro på deras oskuld. Hon mindes den härliga, djupblå hösthimlen, flyttfåglarna, som hade farit vilsna och irrande över tingsplatsen. Paul hade sett dem, och i det ögonblick, då hon hade lutat sig intill honom, hade han viskat till henne, att snart skulle hans själ irra omkring uppe i höjden som en liten vilsen fågel. Och han hade frågat henne om han finge komma och bo under takrännan i Olsbygården.

Nej, Paul kunde inte ha vetat, att det fanns tjuvgods gömt i luvan, som han kastade upp mot den härliga hösthimlen.

Det var en annan dag. Hennes hjärta krympte samman, var gång hon tänkte på den, men nu måste hon dock göra det. Det hade kommit utslag från Stockholm, att gudsdomen skulle tolkas så, att alla tre anklagade var lika skyldiga och att de skulle avlivas genom hängning.

Hon hade varit tillstädes, när domen utfördes, på det att männen, som hon älskade, skulle veta, att det fanns någon människa, som trodde på dem och sörjde över dem. Men

hon hade knappast behövt att gå till galgbacken fördenskull. Alla människor hade ändrat sinnelag sedan sist. Alla de, som stod omkring henne utanför spetsgården, hade varit goda emot henne. Folket hade överlagt och prövat sinesmellan, och de hade kommit till den övertygelsen, att gudsdomen borde ha tolkats så, att alla tre anklagade var oskyldiga. Den gamle generalen hade låtit dem alla tre göra högsta kastet. Det kunde inte betyda annat. Ingen av dem hade tagit hans ring.

Det hade blivit en allmän veklagan, då de tre männen fördes ut. Kvinnor hade gråtit, karlarna hade stått med knutna nävar och sammanbitna tänder. Man sade, att Bro socken skulle bli ödelagd såsom Jerusalem, därför att här togs menlösa mäns liv. Folk hade ropat trösteord till de dömda och hånat bödlarna. Och många förbannelser hade nerkallats över ryttmästar Löwensköld. Det sades, att han hade varit i Stockholm och att det var hans fel, att gudsdomen hade blivit tolkad till de anklagades nackdel.

Det var i alla fall detta, att alla människorna hade delat hennes tro och tillit, som hade hjälpt henne över den dagen. Och inte bara över den dagen, utan allt hittills. Om de människor, som hon råkade, skulle ha trott henne vara dotter till en mördare, hade hon inte kunnat härda ut med livet.

Paul Eliasson hade varit den förste, som hade bestigit det lilla brädgolvet under galgen. Han hade först kastat sig ner och bätt till Gud, sedan hade han vänt sig till prästen, som stod bredvid honom, och bätt honom om något. Därpå hade Marit sett hurusom prästen hade tagit luvan av hans huvud. Då allt var över, hade prästen lämnat luvan till Marit med hälsning från Paul. Han sände henne den såsom ett tecken, att han hade tänkt på henne i sin sista stund.

Skulle hon någonsin kunna tro, att Paul hade skickat henne luvan till ett minne, om han hade vetat, att tjuvgodset satt gömt i den? Nej, om det fanns något säkert i världen, så var det detta, att han inte visste, att ringen, som hade suttit på en död mans finger, fanns dold inne i luvan.

Marit Eriksdotter böjde sig hastigt fram, höll luvan fram-

för sina ögon och granskade den. "Var kan Paul ha fått den luvan ifrån?" tänkte hon. "Inte jag och inte heller någon annan i gården har stickat den åt honom. Han måtte ha köpt den på marknaden, eller kanske att han hade bytt sig till den av någon annan."

Hon vände luvan runt än en gång och besåg mönstret. "Den här luvan har nog en gång varit vacker och grann", tänkte hon. "Paul tyckte om grannlåt. Han var aldrig belåten, när vi vävde grå kläder åt honom. Han ville ha någon färg på vadmalet. Hans luvor skulle helst vara röda med stor tofs. Den här har han säkert tyckt om." — — —

Hon lade ner luvan och lutade sig åter tillbaka mot trapp-räcket för att se in i det förgångna.

Hon var i skogen den morgonen, då Ingilbert hade blivit skrämmd till döds. Hon såg hur Paul tillsammans med hennes far och farbror hade stått lutad över liket. De båda gamla hade bestämt, att Ingilbert skulle bäras neråt bygden, och gått för att hugga kvistar till bären. Men Paul hade dröjt ett ögonblick för att betrakta Ingilberts luva. Han hade fått ett sådant begär till den, därför att den var stickad med rött, blått och vitt garn i många mönster, och han hade helt oförmärkt bytt ut den mot sin egen. Han hade inte menat något ont med det. Han hade kanske inte ämnat behålla den annat än för en liten stund. Hans egen luva, som han lämnade Ingilbert, hade säkert varit lika god, men inte så mångfärgad och inte så konstfärdigt stickad.

Men Ingilbert hade sytt in ringen i luvan, då han vandrade hemifrån. Han hade kanske trott, att han skulle bli förföljd, och därför hade han sökt gömma den. Och sedan han fallit, hade ingen tänkt på att söka ringen i luvan, Paul Eliasson mindre än någon annan.

Det var så alltsammans hade gått till! Hon kunde ha svurit på det, men man kan aldrig vara nog säker.

Hon lade undan ringen i sin kista, och med luvan i handen gick hon till lagården för att tala med lagårdspigan.

— Kom ut i dagsljuset, Märta, ropade hon inåt det mörka fähuset, och hjälp mig med ett mönster, som jag inte kan ta ut!

Då lagårdspigan visade sig, räckte hon luvan till henne.
 — Jag vet, att du är förfaren i stickning, Märta, sade hon. Jag ville sticka av de här bottnarna, men jag kan inte reda mig med dem. Se på dem, du! Du är bättre hemma i den här konsten än jag.

Lagårdspigan tog luvan och kastade en blick på den. Hon såg förvånad ut. Hon gick fram ur skuggan vid lagårdsväggen och synade den på nytt.

— Var har du fått den här ifrån? sade hon.

— Den har legat i min kista i många år, sade Marit. Varför frågar du så?

— Därför att jag stickade den här luvan åt min bror Ingilbert sista sommarn han levde, sade lagårdspigan. Jag har inte sett den sedan den morgonen han gick hemifrån. Hur kan den nu vara här?

— Den for kanske av honom, då han föll, sade Marit. Kanske att någon av våra drängar har hittat den i skogen och burit hit den. — Men om det följer så svåra minnen med den, så vill du kanske inte sticka av mönstret åt mig?

— Om du lånar mig den, så ska du ha mönstret till i morgon, sade lagårdspigan.

Hon tog luvan och vände tillbaka till lagården, men Marit hörde, att hon hade tårar i rösten.

— Nej, du får alls inte göra det, om det plågar dig, sade hon.

— Ingenting plågar mig, om jag får göra det åt dig, Marit.

Det var i själva verket Marit, som hade tänkt på Märta Bårdsdotter, där hon satt ensam i skogen efter broderns och faderns död, och erbjudit henne att bli lagårdspiga på Storgården i Olsbyn. Märta glömde aldrig att visa henne sin tacksamhet för att hon hade fått komma ner bland människor.

Marit gick åter bort till trappan utanför stolpboden, tog stickningen i handen, men hade inte ro att arbeta, utan lutade huvudet mot räcket som förut och sökte tänka sig in i vad hon nu hade att göra.

Om någon i Olsbygården hade vetat hur sådana kvinnor brukar se ut, som har lämnat livet bakom sig för att bo i

kloster, skulle han ha sagt, att Marit liknade en sådan. Ansiktet var gulvitt och alldeles utan rynkor. För en främmande skulle det ha varit nästan omöjligt att säga om hon var ung eller gammal. Det var något fridsamt och stillsamt över henne, såsom över en, som hade lagt bort att önska något för egen del. Man såg henne aldrig mycket glad, men heller aldrig djupt bedrövad.

Efter det svåra slaget hade Marit noggsamt känt, att livet var slut för henne. Hon hade ärvt Storgården efter sin far, men hon förstod ju, att om hon ville behålla den, måste hon gifta sig, så att gården fick en husbonde. För att slippa ifrån detta hade hon avstått hela stället till ett av sina syskonbarn utan annan betalning, än att hon skulle få bostad och underhåll i gården, så länge hon levde.

Hon var nöjd med detta och hade aldrig ångrat sig. Det var ingen fara för att tiden skulle bli lång för henne av brist på arbete. Folk hade fått stort förtroende till hennes klokhet och godhet, och så snart någon var sjuk, brukade man skicka efter henne. Barn litade sig också mycket till henne. Hon brukade ha stolpboden full av småtingar. De visste, att hon alltid hade tid att hjälpa dem till rätta med deras små bekymmer.

När nu Marit satt där och tänkte på vad hon vidare skulle ta sig till med ringen, uppkom en stor vrede inom henne. Hon tänkte på hur lätt den kunde ha blivit funnen. Varför hade inte generalen ställt om så, att den hade blivit upptäckt? Han hade hela tiden vetat var den fanns, det kunde hon nu förstå. Men varför hade han inte lagat så, att Ingilberts luva hade blivit undersökt? I stället lät han tre oskyldiga lida döden för ringens skull. Det hade han haft makt till, men inte till att låta ringen komma fram i dagsljuset.

Marit hade i första ögonblicket tänkt sig, att hon skulle gå till prosten med sin historia och lämna honom ringen, men nej, hon ville inte.

Det var så, att Marit, var helst hon visade sig, både i kyrkan och på gästabud, bemöttes med stor aktning. Det förakt, som brukade vila över dottern till en ogärningsman,

tyngde aldrig henne. Människor hade en säker övertygelse, att en orättvisa hade begåtts, och de ville gottgöra. Även herrskaperna brukade gå fram till Marit, när de såg henne på kyrkbacken, och växla ett par ord med henne. Till och med familjen på Hedeby — ja, inte ryttmästarn själv, men hans hustru och sonhustru — hade gjort några försök att närma sig Marit. Men mot dem hade hon alltid ställt sig avvisande. Hon hade inte sagt ett ord till någon från den gården sedan rättegången.

Skulle hon nu stiga fram och erkänna, att på sätt och vis hade Hedebyfolket haft rätt? Ringen hade befunnits vara i Olsbykarlarnas ägo. Kanske skulle man till och med komma att säga, att de hade vetat om var den fanns, att de hade hållit ut med fängelse och förhör i hopp att bli frigivna och bli i stånd att sälja den.

I alla händelser förstod Marit, att det skulle betraktas som ett rättfärdigande av ryttmästarn och även av hans far, om hon lämnade fram ringen och berättade var hon hade funnit den. Men Marit ville inte göra något, som vore gott och förmånligt för Löwensköldarna.

Ryttmästar Löwensköld var nu en åttio års man, rik och mäktig, aktad och ärad. Kungen hade gjort honom till baron, och ingen olycka hade någonsin drabbat honom. Han hade förträffliga söner, och även de var välbärgade och väl gifta.

Den mannen hade tagit ifrån Marit allt, allt, allt. Hon satt där ensam, utan egendom, utan man, utan barn, genom hans förvällande. Hon hade i många år väntat, att något straff skulle nå honom, men intet hade kommit.

Marit for upp ur sina djupa tankar. Hon hade hört, att små barnfötter hastigt kom springande över gården, och då kunde hon förstå, att det gällde henne.

Det var två pojkar på en tio, elva år. Den ene var sonen i huset, Nils, den andre kände hon inte. De var mycket riktigt komna för att be henne om en tjänst.

— Marit, sade Nils, det här är Adrian från Hedeby. Vi har varit borta på vägen och slagit trissa, men så blev vi osams, och jag ryckte sönder luvan för Adrian.

Marit satt och såg på Adrian. En vacker pojke med något

milt och vänligt över sig. Hon tog sig för hjärtat. Hon kände alltid smärta och ängslan, då hon såg en Löwensköld.

— Vi är vänner nu igen, sade Nils, och jag tänkte fråga dig om du vill laga luvan åt Adrian, innan han går hem.

— Ja, sade Marit, ja, det vill jag.

Hon tog emot den sönderryckta luvan och reste sig för att gå in i stolpboden.

— Detta måste vara Guds tecken, mumlade hon.

— Lek ni här utanför på gården en stund! sade hon till pojkarna. Det ska snart vara gjort.

Hon stängde dörren till stolpboden efter sig och satt ensam där inne, medan hon stoppade hålen i Adrian Löwenskölds toppluva.

IX.

Åter förgick några år, utan att ringen på minsta sätt lät tala om sig. Men så hände det, att jungfru Malvina Spaak flyttade till Hedeby såsom husföreståndarinna, år 1788. Hon var en fattig prästdotter från Sörmland, hade aldrig förr satt sin fot inom Värmlands gränser och hade inte en aning om förhållandena på det ställe, där hon skulle tjäna.

Redan samma dag, som hon hade anlät, kallades hon emellertid in till friherrinnan Löwensköld för att mottaga ett ganska egendomligt förtroende.

— Jag anser det rättast, sade matmodern, att genast tala om för jungfrun, att det inte kan nekas, att det spökar här på Hedeby. Det händer inte så sällan, att man i trappor och gångar, ja, ibland till och med inne i rummen, möter en stor, grov karl, som är klädd i höga kragstövlar och blå uniformsrock, ungefär som en gammal karolin. Han står framför en alldeles plötsligt, då man öppnar en dörr eller kommer till en avsats i trappan, och innan man ens hinner undra vem han är, försvinner han. Han gör en ingenting, ja, vi tror snarast, att han vill oss väl, och jag ber jungfrun att inte bli rädd, då hon möter honom.

Jungfru Spaak var tjugett år gammal på den tiden, lätt och rask, obeskrivligt kunnig i alla slags sysslor och göromål, driftig och beslutsam, så att hon fick hushållet att gå som ett urverk, vart hon kom. Men hon var ofantligt rädd för spöken, och hon skulle aldrig ha tagit plats på Hedeby, om hon hade vetat detta på förhand. Nu var hon dock ditkommen, och en fattig flicka fick minsann akta sig för att rata en god plats. Därför neg hon för friherrinnan, tackade för varningen och försäkrade, att hon inte ämnade låta skrämma sig.

— Ja, vi förstår inte alls anledningen till att han går här, fortsatte matmodern. Mina döttrar tycker, att han liknar min mans farfar, general Löwensköld, som jungfrun ser där borta på tavlan, och de brukar kalla honom för *Generaln*. Men jungfrun förstår, att det är ingen, som därmed vill säga, att det är generalen själv — han skulle ha varit en aldeles förträfflig människa —, som går igen. Sanningen är, att vi inte begriper någonting av alltsammans. Och om tjänstfolket kommer med några uttydningar, så hoppas jag, att jungfrun har förstånd nog att inte lyssna till dem.

Jungfru Spaak neg än en gång och försäkrade, att hon aldrig tillät tjänstfolket minsta skvaller om herrskapet, och därmed var audiensen slut.

Jungfrun var visserligen bara en fattig hushållerska, men som hon var av bättre folk kommen, fick hon äta vid herrskapets bord liksom inspektoren och guvernanten. Hon var för resten nätt och täck med en liten och späd kropp, ljus hår och blomröda kinder och var inte någon vanprydnad för herrskapsbordet. Alla fann henne vara en hjärtans snäll människa, som förstod att göra sig nyttig på många sätt, och hon blev genast mycket omtyckt.

Hon fick snart märka, att det av friherrinnan omtalade spökeriet var ett vanligt samtalsämne under måltiderna. Än var det en av de unga fröknarna, och än var det guvernanten, som förklarade: ”I dag är det jag, som har sett *Generaln*”, alldeles som om detta skulle vara något att sätta värde på och skryta av.

Det gick ingen dag, utan att någon frågade henne om hon ännu inte hade mött gengångaren, och då hon alltjämt måste neka, kunde hon märka, att detta medförde en viss missaktning. Det var, som om hon skulle vara sämre än guvernanten och inspektoren, som båda hade sett *Generaln* otaliga gånger.

I själva verket hade jungfru Spaak aldrig förr råkat på detta ogenerade sätt gentemot ett spöke, och hon anade från första stund, att det skulle ta en ända med förskräckelse. Hon sade till sig själv, att om det verkligen var en varelse från den andra världen, som visade sig, så var det säkert

någon olycklig, som behövde hjälp av de levande för att få ro i sin grav. Hon hörde till de resoluta naturerna, och om hon hade fått råda, skulle man ha gjort allvarliga efterforskningar för att komma till botten av saken i stället för att använda den som ett samtalsämne vid middagsbordet.

Men jungfrun visste vad hennes ställning krävde, och ett ord av klander över herrskapets beteende kunde aldrig komma över hennes läppar. Hon aktade sig för egen del att deltaga i skämtet om gengångaren och behöll sina onda aningar för sig själv.

Jungfru Spaak hade varit en hel månad på Hedeby, innan hon fick se spöket. Men en förmiddag, då hon hade varit på vinden för att räkna ut kläder till tvätt, mötte hon oförvarandes i trappan en karl, som raskt drog sig åt sidan för att släppa henne förbi. Det var mittpå ljusa dagen, och hon tänkte inte alls på något spökeri. Hon bara undrade vad en främmande karl kunde ha att beställa uppe på vinden, och hon vände sig om för att fråga honom efter hans ärende. Men i hela trappan märktes inte en människa. Jungfrun sprang hastigt tillbaka uppför den, tittade in på vinden, undersökte mörka vråar och vindskontor, fullt beredd att ta en tjuv i kragen. Men då ingen mänsklig varelse syntes till, kom hon plötsligen underfund med hur det hängde ihop.

— Vad jag är för ett nöt! utbrast hon. Det där var naturligtvis ingen annan än Generaln.

Ja visst, ja visst! Karlen hade ju varit klädd i blå rock alldeles som gamle generalen på porträttet och i likadana ofantliga kragstövlar. Ansiktet kunde hon inte fullt känna igen, det hade varit något grått, något dimmigt över dragen.

Jungfru Spaak stannade en god stund på vinden för att sansa sig. Tänderna hackade, och benen vek sig under henne. Om hon inte hade haft middagsmaten att tänka på, så hade hon aldrig kommit utför vindstrappan igen. Hon beslöt genast att behålla för sig själv vad hon hade sett och inte låta de andra skämta med sig.

Emellertid kunde hon inte få Generaln ur sina tankar, och något eget måtte ha syntts på henne, för man hade knappast satt sig till middagsbordet, förrän sonen i huset, en nitton-

åring, som just var hemkommen från Uppsala för julferiens skull, vände sig till henne.

— I dag har jungfru Spaak sett Generaln, sade han, och vid detta burdusa tilltal kom hon sig inte för att neka.

Med ens fann sig jungfru Spaak vara huvudpersonen vid bordet. Alla vände sig till henne med frågor, som hon dock besvarade så knapphändigt som möjligt. Olyckligtvis kunde hon inte neka, att hon hade blivit litet rädd, och då fick man obeskrivligt roligt. Rädd för Generaln! Nej, det kunde väl inte falla någon in.

Jungfru Spaak hade redan förut lagt märke till att baronen och friherrinnan aldrig tog del i skämtet om Generaln. De bara lät de andra hållas utan att störa dem. Nu observerade hon, att den unge studenten tog saken mycket mera allvarligt än den övriga ungdomen.

— Jag för min del, sade han, jag avundas alla, som får se Generaln. Jag ville hjälpa honom, men för mig har han aldrig visat sig.

Han sade det där med verklig saknad och med ett så vackert uttryck, att jungfru Spaak inom sig bad Gud, att han snart måtte få sin önskan uppfylld. Den unge baronen skulle säkert förbarma sig över den stackars gengångaren och återskänka honom till graven och vilan.

Under den följande tiden tycktes det vara jungfru Spaak, som mer än någon annan var föremål för gengångarens uppmärksamhet. Hon såg honom så ofta, att hon nästan vände sig vid honom. Det var ett plötsligt, ögonblickligt framträdande än i trappan, än i en förstuga, än i ett mörkt hörn av köket.

Aldrig kunde man spåra minsta anledning till spökeriet. Jungfru Spaak hyste en svag undran om det kunde finnas något i huset, som gengångaren efterspanade. Men som han försvann i samma sekund, som blicken från ett människoöga träffade honom, kunde hon inte komma till någon klarhet om hans avsikter.

Till trots för friherrinnans utsagor märkte jungfru Spaak, att alla de unga på Hedeby var fullt övertygade om att det var gamle general Löwensköld, som gick igen.

— Han vantrivs i sin grav, sade de unga fröknarna, och det intresserar honom att följa med vad vi företar oss här på Hedeby. Man kan inte förmena honom det lilla nöjet.

Jungfrun, som måste gå in i skafferiet för att i fred för pigornas gäckeri skaka och hacka tänder, var gång hon hade sett Generaln, skulle nog helst ha velat, att han inte så mycket hade intresserat sig för Hedeby. Men hon förstod, att den övriga familjen rentav skulle ha saknat honom.

Man satt till exempel en lång kväll vid sitt handarbete. Man spann eller man sömmade, lektyren kunde ibland ta slut och samtalsämnen också. Då uppgav plötsligt en av fröknarna ett anskri. Hon hade sett ett ansikte, nej, egentligen bara två rader blänkande tänder, tätt inpå rutan. Man skyndade att tända en lykta, man öppnade förstudörren, alla fruntimmerna med friherrinnan i spetsen rusade ut för att finna fridstöraren. Men naturligtvis kunde man ingenting upptäcka. Man gick tillbaka in, skruvade till fönsterluckorna, ryckte på axlarna och sade, att det nog inte var någon annan än Generaln. Men under tiden hade man blivit vaken. Man hade fått något att undra på, spinnrockshjulen svingade med ny fart, pratet kom i gång.

Hela familjen var övertygad, att så snart som man hade lämnat matsalen på kvällen, tog Generaln rummet i besittning, och att man skulle ha funnit honom där, om man hade vågat sig in i rummet. Och de hade ingenting emot, att han höll till där inne. Jungfru Spaak trodde, att de fann behag i tanken, att den fredlöse stamfadern fick dra in i ett varmt och gott rum.

Det hörde till Generalns egenheter, att han ville finna salen städad och ordnad, då han flyttade in där. Var kväll såg jungfrun hur friherrinnan och fröknarna plockade ihop sina arbeten och tog dem med sig, spinnrockar och sybågar bars också ut i ett annat rum. Inte så mycket som en trådända lämnades kvar på golvet.

Jungfru Spaak, som sov i kammaren innanför salen, vaknade en natt vid att något föremål med en hård duns slog mot väggen, där bädden stod, och sedan rullade utåt

golvet. Hon hann knappt sansa sig, innan en ny skräll följde och ett nytt rullande, och detta upprepades ännu två gånger.

— Herremingud, vad tar han sig nu till där inne? suckade hon, ty hon förstod ju från vem bullret härrörde. Det var verkligen intet trevligt grannskap. Hon låg och kallsvettades hela natten av fruktan för att Generaln skulle komma in och gastkrama henne.

Hon tog både köksan och huspigan med sig på morgonen, då hon skulle gå in i salen för att se vad som hade hänt. Men ingenting var förstört, ingen oordning märktes, utom att fyra äpplen låg mittpå golvet. Ack, ack, man hade ju suttit och ätit äpplen vid brasan förra kvällen, och fyra äpplen hade blivit kvarglömda på spiskransen. Men detta hade inte behagat Generaln. Jungfru Spaak hade fått försona sitt slarv med en sömnlös natt.

Å andra sidan kunde jungfru Spaak aldrig förgäta, att hon en gång fick mottaga ett verkligt vänskapsbevis av honom.

Det hade varit bjudning på Hedeby, stor middag med många främmande. Jungfru Spaak hade haft det hett om öronen med stekar på alla spett, vindböjtlar och pastejer i ugnen och buljongkittlar och såspannor över elden nere på härden. Och det var inte nog med detta. Jungfrun skulle också vara med inne i salen och efterse dukningen, ta emot silvret, som friherrinnan själv räknade ut till henne, tänka på att vinet och ölet kom upp ur källaren och att ljusen satt rätt i kronorna. När man därtill betänker, att köket på Hedeby var förlagt till en flygelbyggnad, så att man måste springa över gården för att komma dit, och att där vid detta stora tillfälle var proppfullt av främmande och därtill ovan tjänstfolk, så förstår man nog, att det måste vara en duktig människa, som stod i spetsen för det hela.

Men allt gick i lås, som det skulle och borde. Det var inte några tummar på glasen, inga unkna innanmäten i pastejerna, ölet hade skummat, buljongen hade varit lagom kryddad och kaffet lagom starkt. Jungfru Spaak hade fått visa vad hon dög till, och friherrinnan själv hade komplimenterat henne och sagt, att det inte kunde vara bättre.

Men så kom det förskräckliga bakslaget. När jungfrun skulle lämna in silvret till friherrinnan, fattades två skedar, en matsked och en tesked.

Det blev en uppståndelse. Det kunde inte hända något värre i ett hus på den tiden, än att något av silvret fattades. Det blev en feber, en oro på Hedeby. Man gjorde ingenting annat än sökte. Man påminde sig, att en skojarkäring hade varit inne i köket själva kalasdagen, och man var färdig att resa långt uppåt finnmarken för att få tag i henne. Man blev misstänksam och oresonlig. Matmodern misstänkte hushållerskan, hushållerskan pigorna, pigorna varandra och hela världen. Än den ena, än den andra visade sig med rödgråtna ögon, därför att hon trodde, att de andra trodde, att hon hade lagt sig till med de två skedarna.

Detta hade pågått i ett par dagar, ingenting hade man funnit, och jungfru Spaak var nära förtvivlan. Hon hade varit i svinhuset och undersökt svinens matho för att se om skedarna kunde ha hamnat där. Hon hade smugit upp på pigornas klädesvind och i all hemlighet genomletat deras små kistor. Allt hade varit förgäves, och nu begrep hon inte var hon vidare skulle söka. Hon märkte, att friherrinnan och hela hushållet misstänkte henne, som var främmande. Hon skulle bli uppsagd, det kände hon på sig, om hon inte sade upp sig själv.

Jungfru Spaak stod lutad över köksspisen och grät, så att tårarna föll fräsande ner på den heta hällen, då hon hade en känsla av att hon borde vända sig om. Hon gjorde så, och se, där stod Generaln borta vid köksväggen och pekade på en hylla, som satt högt uppe i så obekvämt läge, att man just aldrig tänkte på att lägga dit något.

Generaln försvann som vanligt i samma ögonblick, som han blev synlig, men jungfru Spaak lydde hans vink. Hon tog fram trappstegen ur skafferiet, flyttade den till hyllan, sträckte upp handen och fick fatt i en gammal smutsig disktrasa. Men i trasan låg de båda silverskedarna inrullade.

Hur de hade kommit dit? Säkert hade det skett utan någons vetskap och vilja. Under den gränslösa brådskan på ett stort kalas kunde allting ske. Trasan hade blivit undan-

slängd, därför att den låg i vägen, och silverskedarna hade följt med, utan att man hade märkt det.

Men nu var de återfunna, och jungfru Spaak bar lyckostrålände in dem till friherrinnan och blev återigen alla människors högra hand och hjälpreda.

Intet ont, som inte har något gott med sig. Då unge baron Adrian kom hem fram på våren, fick han höra talas om att Generaln hade visat jungfru Spaak en ovanlig ynnest, och han började genast uppmärksamma henne på ett alldeles särskilt sätt. Så ofta han kunde, uppsökte han henne i salskammaren eller ute i köket. Än kom han, under förevändning att han behövde en ny rev till sitt metspö, än sade han, att det var den goda lukten av nygräddade semlor, som hade lockat in honom. Vid dessa tillfällen förde han alltid talet in på det övernaturligas område. Han lät jungfrun berätta om spökerierna på de stora Sörmlandsgårdarna, sådana som Julita och Eriksberg, och ville veta vad hon trodde om dem.

Men oftast önskade han tala om Generaln. Han sade, att han inte kunde resonera om saken med de andra, därför att de tog den från den skämtsamma sidan. Han för sin del kände medlidande med den arme gengångaren och ville hjälpa honom till ro. Om han endast visste hur det skulle gå till!

Jungfru Spaak sade då, att hennes ödmjuka mening var den, att det fanns något i huset, som han efterspanade.

Den unge baronen bleknade en smula. Han såg forskande på jungfrun.

— Ma foi, jungfru Spaak, sade han, det var också en idé! Men jag försäkrar jungfrun, att om vi här på Hedeby ägde något, som Generaln önskar sig, skulle vi inte tveka ett ögonblick att lämna det till honom.

Jungfru Spaak förstod ju mycket väl, att den unge baronen sökte upp henne endast och allenast för spökeriets skull, men det var en så älskvärd ung man och så vacker. Ja, om jungfrun skulle säga sin mening, mer än vacker. Han bar huvudet något framåtlutat, det var något tänkande över honom, ja, många tyckte, att han var alldeles för allvarsam. Men det var bara därför, att de inte kände honom. Ibland

kastade han upp huvudet, skämtade och hittade på skälmstycken värre än någon annan. Men vad han än företog sig, fanns det ett obeskrivligt behag i hans åtbörder, hans röst, hans leende.

Jungfru Spaak hade varit i kyrkan en sommarsöndag och vandrade hemåt på en liten genväg, som löpte snett över prostgårdsgårderna. En och annan av kyrkfolket hade slagit in på samma väg, och jungfrun, som hade bråttom, måste gå förbi en kvinna, som gick för långsamt för henne. Strax därpå kom jungfrun fram till en stätta, som var rätt besvärlig, och tjänstaktig som hon alltid var, tänkte hon på den långsamma vandrerskan och stannade för att hjälpa henne över gärdesgården. Hon räckte henne handen och märkte då, att kvinnan inte var så gammal, som hon först hade trott. Hon var ovanligt slät och vit i hyn, så att jungfrun tänkte, att det gott kunde hända, att hon inte var mer än femtio år. Fastän hon tydligen inte var annat än en vanlig bondkvinna, hade hon en egen värdighet över sig, liksom hade hon upplevat något, som hade höjt henne över hennes stånd.

Då kvinnan hade blivit hulpen över stättan, gick jungfrun och hon bredvid varandra på den smala stigen.

— Det är visst jungfrun, som står för hushållet på Hedeby, sade bondkvinnan.

— Ja, det är det, svarade jungfru Spaak.

— Jag kan just undra om hon trivs där.

— Varför skulle man inte trivas på ett så gott ställe? genmälde jungfrun förbehållsamt.

— Folk säger ju, att det ska spöka där.

— Man ska inte tro vad folk pratar, sade jungfrun i en tillrättavisande ton.

— Nej, det ska man ju inte, nej, det vet jag ju, sade den andra.

Det blev tyst en stund. Det märktes, att denna kvinna visste något, och i själva verket brann jungfru Spaak av begär att fråga ut henne. Men det var inte riktigt, inte passande.

Det var kvinnan, som började samtalet på nytt.

— Jag tycker, att jungfrun ser snäll ut, sade hon, och

jag vill därför ge jungfrun ett gott råd. Stanna inte för länge på Hedeby, för han, som går där, är inte god att tas med. Han ger sig inte, förrän han får vad han vill ha.

Jungfru Spaak ämnade först litet högdraget tacka för varningen, men de sista orden väckte hennes nyfikenhet.

— Vad är det han vill ha? Vet ni vad det är han vill ha?

— Har hon inte reda på det? sade bondkvinnan. Ja, då ska jag ingenting mer säga. Det är kanske bäst för henne, att hon ingenting vet.

Därmed räckte hon handen åt jungfru Spaak, böjde av in på en annan gångstig och var snart utom synhåll.

Jungfru Spaak aktade sig väl att berätta detta samtal för hela familjen vid middagsbordet, men på eftermiddagen, då baron Adrian hade sökt upp henne i mjölkammaren, lät hon honom veta vad den främmande kvinnan hade sagt till henne. Han blev verkligen mycket överraskad.

— Det måste ha varit Marit Eriksdotter från Olsbyn, sade han. Vet jungfrun, att det är första gången på trettio år, som hon har sagt ett vänligt ord till någon från Hedeby. Åt mig har hon en gång lagat en luva, som en Olsbypojke hade slitit sönder, men hon såg ut, som om hon ville riva ögonen ur mig.

— Men vet hon vad det är, som Generaln söker?

— Hon vet det bättre än någon annan, jungfru Spaak. Och jag vet det också. Min far har berättat historien för mig. Men föräldrarna vill inte, att den ska talas om för systrarna. De skulle bli spökrädda och kanske inte kunna bo kvar här. Jag får inte heller tala om det för jungfrun.

— Gud bevara oss! sade jungfrun. Om baron har förbjudit det...

— Det gör mig ont, sade baron Adrian, jag tror, att jungfrun skulle kunna hjälpa mig.

— Ack, att det vore så väl!

— Ty, jag upprepar det, sade baron Adrian, jag vill hjälpa den stackars gengångaren till ro. Jag är inte rädd för honom. Jag ska följa honom, så snart han kallar på mig. Varför visar han sig för alla andra och aldrig för mig?

• X.

Adrian Löwensköld låg och sov i ett gavelrum på vinden, då han väcktes av ett lätt buller. Han slog upp ögonen, och som luckorna inte var tillskruvade och ute rådde ljus sommarnatt, såg han tydligt, att dörren gled upp. Han trodde, att det var ett vinddrag, som hade öppnat den, men såg då dörröppningen fyllas av en mörk gestalt, som spanande lutade sig inåt rummet.

Adrian urskilde ganska tydligt en gammal man, klädd i urmodig ryttaruniform. Ett älghudskyller lyste fram under den något uppknäppta rocken, stövlarna gick över knäna, och den långa huggvärjan höll han upplyft, liksom för att den inte skulle skramla.

"Det är sannerligen Generaln", tänkte den unge baronen. "Det är bra. Här ska han få se på den, som inte är rädd för honom."

Alla andra, som hade sett Generaln, brukade säga, att han försvann, så snart som de fäste blickarna på honom. Men så skedde inte den här gången. Generaln stod kvar i dörren, ännu länge sedan Adrian hade upptäckt honom. Om någon minut, då han tycktes ha förvissat sig om att Adrian kunde uthärda hans anblick, höjde han upp ena handen och vinkade honom till sig.

Adrian satte sig genast upp i sängen. "Nu eller aldrig", tänkte han. "Han begär äntligen min hjälp, och jag ska också följa honom."

I själva verket hade han väntat på denna stund under många år. Han hade förberett sig på den, stärkt sitt mod med tanke på den. Han hade alltid vetat, att detta var något, som han måste gå igenom.

Han ville inte låta Generaln vänta, utan alldeles sådan, som han kom ur sängen, följde han honom. Han ryckte endast till sig ett lakan och svepte detta omkring sig.

Först när han stod mitt i rummet, föll det honom in, att det ändå kunde vara en farlig sak att så där överlämna sig åt en varelse från den andra världen, och han ryggade tillbaka. Men då såg han hur Generaln sträckte båda händerna emot honom, liksom i en förtvivlad bön.

"Vad är det här för dumheter?" tänkte han. "Ska jag bli rädd, innan jag ens har kommit ut ur rummet?"

Han närmade sig dörren, Generaln skred före honom ut på vinden, men gick hela tiden baklänges, liksom för att förvissa sig om att den unge mannen följde honom.

När Adrian skulle gå över tröskeln och lämna rummet för att bege sig ut på vinden, kände han åter en ilning av fasa. Något sade honom, att han borde slå igen dörren och skynda tillbaka i sin säng. Han började ana, att han hade missräknat sig på sina krafter. Han var inte en av dem, som utan att ta skada förmår blicka in i den andra världens hemligheter.

Dock hade han ännu kvar en smula mod. Han resonerade med sig själv och sade sig, att Generaln helt säkert inte ville locka honom ut i några faror. Han ämnade endast visa honom var ringen fanns. Om han bara hölle ut ännu ett par minuter, skulle han uppnå vad han eftersträvat under många år och sända den trötte vandraren tillbaka till den eviga vilan.

Generaln hade stannat mittpå vindsgolvet för att vänta på honom. Det var dunklare här, men Adrian såg dock tydligt den mörka gestalten med de i bön framsträckta händerna. Han bemannade sig, steg över tröskeln, och vandraren började på nytt.

Gengångaren drog sig bort mot trappan, och då han såg, att Adrian kom efter, började han nedstigningen. Alltjämt gick han baklänges, stannade på varje trappsteg och liksom släpade den tvekande ynglingen med sig genom makten av sin vilja.

Det blev en långsam vandring med många avbrott, men den fortsattes dock. Adrian försökte ge sig mod genom att påminna sig hur många gånger han hade skrutit för systrarna och sagt, att han skulle följa Generaln, när helst han kallade

honom. Han påminde sig också hur han alltifrån barndomen hade brunnit av begär att utforska det obekanta och tränga in i det tillslutna. Och nu var det stora ögonblicket kommet, nu följde han en gengångare ut i det ovissa. Skulle hans eländiga feghet hindra honom från att nu äntligen få veta något?

På det där sättet tvang han sig att hålla ut, men han aktade sig att komma helt nära gengångaren. De skildes alltid av ett par alnars mellanrum. När Adrian stod mitt i trappan, befann sig Generaln vid foten av den. När Adrian stod på nedersta trappsteget, var Generaln nere i förstugan.

Men här stannade Adrian återigen. På höger hand, alldeles bredvid trappan, hade han dörren till föräldrarnas sängkammare. Han lade handen på låset, men inte för att öppna, bara för att kärleksfullt smeka det. Tänk, om föräldrarna visste, att han stod här ute i detta sällskap! Han längtade efter att kasta sig i sin mors famn. Han tyckte, att han alldeles överlämnade sig i Generalns våld, då han släppte detta dörrhandtag.

Medan han ännu stod där med handen på låset, såg han, att den ena förstudörren sköts upp och att Generaln trädde över tröskeln för att gå ut i det fria.

Det hade varit ganska skumt både på vinden och i trappan, men genom dörröppningen kom ett starkare ljus inströmmande, och i det ljuset såg Adrian för första gången Generalns anletsdrag.

Det var en gammal mans ansikte, såsom han hade väntat sig. Han kände väl igen det från tavlan i salongen. Men över dragen vilade inte dödens ro, i dragen uttrycktes en vild lystnad, över munnen svävade ett hemskt leende av triumf och segervisshet.

Men detta, att se jordiska passioner avspegla sig hos en död, var något förskräckande. Långt, långt fjärran från människors lustar och lidelser vill vi tänka oss att våra döda dväljes. Vitt skilda från allt jordiskt vill vi se dem, endast uppfyllda av himmelska ting. I denna varelse, som fasthänge vid det jordiska, tyckte sig Adrian se en förförare, en ond ande, som ville dra honom i fördärvet.

Han överväldigades av fasa. I besinningslös ångest ryckte han upp dörren till föräldrarnas sängkammare, störtade dit in och ropade:

— Far! Mor! Generaln!

Och i samma ögonblick föll han avsvimmad till golvet.

*

Pennan faller ur min hand. Är det inte lönlöst att försöka skriva ner detta? För mig har historien berättats i skymningen vid eldbrasan. Jag hör ännu den övertygande rösten. Jag känner den rätta spökrysningen ila neråt ryggraden, den där rysningen, som inte bara kommer av skräck utan också av förväntan.

Hur spänt lyssnade vi inte till just denna historia, därför att den tycktes lyfta en flik av slöjan framför det ovetbara! Vilken besynnerlig stämning efterlämnade den inte, såsom skulle en dörr ha öppnats, som om nu äntligen något skulle träda fram ur det stora dunklet!

Hur mycket är sant i den? Den ena berätterskan har ärvt den av den andra, den ena har lagt till, den andra har tagit ifrån. Men innehåller den inte åtminstone en liten kärna av sanning? Gör den inte intryck av att vara en skildring av något, som verkligen har hänt?

Gengångaren, som gick omkring på Hedeby, som syntes vid ljusan dag, som grep in i hushållets gång, som skaffade tillbaka bortkomna saker, vem var han, vad var han?

Finns det inte något ovanligt tydligt och fast i hans framträdande? Skiljer han sig inte från de mångfaldiga herrgårdsspökerna genom en viss egenart? Förefaller det inte, som om jungfru Spaak verkligen skulle ha hört honom kasta äpplena mot salsväggen och som om unge baron Adrian skulle ha följt honom över vinden och utför vindstrappan?

Men i så fall, i så fall — — — kanske att någon av dem, som redan nu ser den verklighet, som ligger bakom den verklighet, vari vi nu lever, kan tyda gåtan.

XI.

Unge baron Adrian låg nerbäddad i föräldrarnas stora säng, blek och orörlig. Om man lade fingret på handleden, kunde man känna, att blodet ännu strömmade fram, men nästan omärkligt. Han hade inte återfått sensen efter den djupa svimningen, men livet var inte utslocknat.

Någon läkare fanns inte i Bro socken, men en dräng hade ridit till Karlstad vid fyratiden på morgonen för att söka skaffa en. Det var sex mils resa, och om doktorn var hemma och ville fara ur staden, kunde man vänta honom snarast om tolv timmar. Men man måste också bereda sig på att det kunde dröja både en och två dagar, innan han infann sig.

Friherrinnan Löwensköld satt vid sängens ena sida och tog inte ögonen från sonens ansikte. Hon tycktes tro, att den svaga livsgnistan inte skulle slockna ut, om hon satt där oavlätligt vakande och vaktande.

Baronen satt stundom vid andra sidan av bädden, men han förmådde inte hålla sig stilla. Han tog den ena slappa handen mellan sina och kände på pulsen, han gick fram till fönstret och blickade neråt vägen, han gjorde sig en tur inåt rummen för att se på salsklockan. Därvid svarade han på de ivriga frågor, som stod att läsa i döttrarnas och guvernantens ögon, med en skakning på huvudet och gick tillbaka in i sjukrummet.

Dit in fick annars ingen komma mer än jungfru Spaak. Inte döttrarna, inte heller någon av pigorna, endast jungfrun. Hon hade den rätta gången, den rätta rösten, hon passade i ett sjukrum.

Jungfru Spaak hade vaknat mitt i natten vid Adrians anskri. Då hon strax därpå hade hört det tunga fallet, hade hon rusat upp. Hon hade kastat sig i kläderna, hon visste inte hur, men det hörde till hennes vishetsregler, att man aldrig ska springa ut oklädd, för då kan man ingen nytta

göra. I salen hade hon mött friherrinnan, som hade kommit för att kalla på hjälp, och därpå hade hon och föräldrarna lyftat upp Adrian i den stora dubbelsängen. Till en början hade de alla tre trott, att han redan var död, men så hade jungfru Spaak märkt en liten rörelse i pulsen vid handleden.

De hade företagit några av de vanliga upplivningsförsöken, men den lilla livsgnistan var ytterligt svag, och vid allt, vad de gjorde, tycktes den bara avtaga i kraft. Snart blev de modlösa och tordes ingenting företa sig. Det var bara att sitta och vänta.

Friherrinnan tyckte om att ha jungfru Spaak där inne, därför att hon var alldeles lugn och fullkomligt viss om att Adrian snart skulle vakna upp igen. Hon lät jungfrun pyssla om sig, lät henne kamma håret och sätta på skorna. Då klänningen skulle på, måste hon resa sig, men hon överlämnade åt jungfrun att knäppa och jämka och tog inte ögonen från sonens ansikte.

Jungfrun kom in till henne med en kopp kaffe och förmodde henne med vänlig enträgenhet att dricka ur den.

Friherrinnan hade en känsla av att jungfrun hela tiden var inne hos henne, men jungfrun var också ute i köket och såg till, att folket fick sin mat som vanligt. Hon glömde ingenting. Hon var blek som döden, men hon skötte sina sysslor. Herrskapets frukost kom på bordet i rättan tid, och vallpojken fick matsäck med sig, då han drog bort med korna.

I köket frågade tjänstfolket vad det var, som hade kommit åt unge baron, och jungfrun svarade, att det enda man visste var, att han hade kommit inrusande till föräldrarna och ropat något om Generaln. Därpå hade han svimmat, och nu var det omöjligt att få liv i honom.

— Det är ju säkert, att Generaln har visat sig för honom, sade köksan.

— Är det inte märkvärdigt, att han far så omilt fram mot en av sina egna? undrade huspigam.

— Å, han förlorade väl tålmodet med dem. De gjorde ju ingenting annat än skrattade åt honom. Han ville väl ha sin ring.

— Du måste väl inte tro, att ringen finns här på Hedeby? sade huspigian. Han vore i stånd att bränna ner huset över huvudet på oss för att få den.

— Visst finns den här i någon vrå, sade köksan, annars skulle han väl inte jämt och samt stryka omkring på gården.

Jungfru Spaak gjorde denna dag ett undantag från sin vackra regel att aldrig lyssna till vad tjänstfolket hade att säga om herrskapet.

— Vad är det för en ring, som ni talar om? frågade hon.

— Vet inte jungfrun, att Generaln går här och letar efter sin sigillring? sade köksan, som blev glad över frågan.

Hon och huspigian skyndade att sätta jungfru Spaak in i historien om gravplundringen och gudsdomen, och när jungfrun hade fått veta allt detta, betvivlade hon inte ett ögonblick, att ringen på något sätt hade kommit till Hedeby och fanns gömd där.

Det kom en darrning över jungfru Spaak, ungefär så, som då hon första gången hade mött Generaln i vindstrappan. Det var just detta, som hon hade gått och fruktat hela tiden. Hon visste nu hur grym och obarmhärtig denne gengångare kunde vara. Det stod klart och tydligt för henne, att om inte han fick sin ring tillbaka, skulle baron Adrian dö.

Men jungfrun hade knappast kommit till denna slutsats, förrän hon, som var en resolut människa, insåg vad som nu var att göra. Om den förfärliga ringen fanns på Hedeby, så borde man ju kunna leta reda på den.

Hon gick ett slag inåt manbyggnaden, tittade in i sjukrummet, där allt var sig likt, sprang uppför vindstrappan och gjorde i ordning bädden i Adrians rum, så att den skulle vara färdig, ifall han bleve bättre och kunde bäras dit upp. Sedan gick hon in till fröknarna och guvernanten, som satt helt förskrämda och ingenting orkade företa sig. Hon sade dem så mycket av det hon hade fått veta, att de förstod vad saken gällde, och frågade dem om de inte ville hjälpa henne att leta efter ringen.

Jo, det var de genast med om. Fröknarna och guvernanten åtog sig att söka inne i huset, i rum och vindskontor. Jungfru

Spaak själv begav sig ut i köksflygeln och satte alla gårdens pigor i rörelse.

”Generaln visar sig lika mycket i köket som i stora huset”, tänkte hon. ”Det är något, som säger mig, att ringen finns här ute.”

Man vände upp och ner på allt, som fanns i kök och skafferi, i bakstuga och bryggghus. Man letade i vägg-springor och eldstäder, tömde kryddskåpslådorna och kände till och med efter nere i rätthålen.

Under allt detta glömde hon inte att gång efter annan springa över gården och titta in i sängkammaren. Vid ett av sina besök där fann hon, att friherrinnan satt och grät.

— Han är sämre, sade hon. Jag tror, att han håller på att dö.

Jungfru Spaak lutade sig fram, tog Adrians kraftlösa hand i sin och kände på pulsslagen.

— Nej då, friherrinnan, sade hon, inte sämre, snarare något bättre.

Det lyckades henne att lugna matmodern, men själv kände hon en stor förtvivlan. Tänk, om den unge baronen inte skulle leva, tills hon funne ringen!

I sin ängslan glömde hon ett ögonblick att ge akt på sig själv. När hon lade ner Adrians hand, gav hon den en liten smekning. Själv visste hon knappast om det, men friherrinnan observerade händelsen.

”Mon dieu”, tänkte hon, ”stackars barn, står det så till? Kanske jag borde säga henne . . . Men det betyder ingenting, eftersom vi inte får behålla honom. Generaln vredgas på honom, och den, som Generaln vredgas på, måste dö.”

Då jungfru Spaak kom tillbaka ut i köket, frågade hon pigorna om det inte där i trakten fanns någon människa, som man brukade skicka efter vid sådana här olycksfall. Skulle man nödvändigt vara tvungen att vänta, tills doktorn kom?

Ja, på andra håll sände man ju efter Marit Eriksdotter från Olsbyn, då någon hade skadat sig. Hon kunde stämma blod och vrida rätt ledgångar, och hon skulle nog kunna

väcka baron Adrian ur dödssömmen, men hit till Hedeby ville hon troligtvis inte komma.

Medan huspigan och jungfrun talade om Marit Eriksdotter, stod köksan överst på en trappstege och tittade in på den höga hyllan, där en gång de bortkomna silverskedarna hade återfunnits.

— Å, utropade hon, här finner jag något, som jag länge har sökt efter. Här ligger ju baron Adrians gamla toppluva.

Jungfru Spaak förfasade sig. En sådan ordning det måtte ha rätt i köket, innan hon kom till Hedeby! Hur kunde baron Adrians toppluva ha kommit hit ut?

— Det är inte så märkvärdigt heller, sade köksan. Han hade växt ur den, och han gav den till mig, för att jag skulle få göra mig ett par grytlappar av den. Det var minnsann bra, att jag fann reda på den.

— Jungfru Spaak tog hastigt luvan från henne. Det är synd att klippa sönder den, sade hon. Man kan ge den till någon fattig.

Strax därpå tog hon luvan med sig ut på gården och började piska dammet ur den. Medan hon höll på med detta, kom baronen ut från stora byggnaden.

— Vi tycker, att Adrian är sämre, sade han.

— Finns det ingen här i närheten, som förstår sig på läkekonsten? frågade jungfrun helt oskyldigt. Pigorna talar om en kvinna, som heter Marit Eriksdotter.

Baronen stelnade till.

— Naturligtvis skulle jag inte tveka att skicka efter min värsta fiende, då det gäller Adrians liv, sade han. Men det skulle inte tjäna något till. Marit Eriksdotter kommer inte till Hedeby.

Jungfru Spaak vågade ingen motsägelse, då hon hade fått detta besked. Hon fortsatte sökandet hela köksflygeln igenom, sörjde för middagsmaten och lagade, att även friherrinnan fick några matbitar i sig. Ringen hade inte blivit funnen, och jungfru Spaak upprepade gång på gång för sig själv:

— Vi måste finna ringen. Generaln låter Adrian dö, om vi inte finner reda på ringen åt honom.

På eftermiddagen vandrade jungfru Spaak bort till Olsbyn.

Hon gick på eget bevåg. Pulsslagen hade känts svagare och kom med längre mellanrum för varje gång, som hon hade varit inne hos den sjuke. Hon hade inte ro att vänta på Karlstadsdoktorn. Det var ju mer än troligt, att Marit skulle säga nej, men jungfrun ville inte lämna något medel oförsökt.

Marit Eriksdotter satt på sin vanliga plats på trappan utanför stolpboden, då jungfru Spaak kom. Hon hade intet arbete mellan händerna, utan satt tillbakalutad med slutna ögon. Men hon sov inte, hon såg upp, då jungfrun kom gående, och kände genast igen henne.

— Jaså, sade hon, skickar de efter mig nu ifrån Hedeby?

— Har Marit redan hört hur illa det står till hos oss? sade jungfru Spaak.

— Ja, jag har hört det, sade Marit, och jag vill inte komma.

Jungfru Spaak svarade henne inte med ett ord. En tung hopplöshet sänkte sig över henne. Allting gick henne emot, och detta var det värsta av alltsammans. Hon kunde se och höra, att Marit var glad. Hon hade suttit där på trappan och fröjdats sig över olyckan, fröjdats sig över att Adrian Löwensköld skulle dö.

Allt hitintills hade jungfrun hållit sig uppe. Hon hade inte ropat eller klagat, då hon hade sett Adrian ligga utsträckt på golvet. Hon hade endast tänkt på att hjälpa honom och alla andra. Men Marits motstånd bröt hennes kraft. Hon började gråta, häftigt och ohejdat. Hon stapplade bort till en grå uthusvägg, lutade pannan mot den, grät och snyftade.

Marit böjde sig litet framåt. På en lång stund tog hon inte ögonen från den stackars flickan. "Jaså, står det så till?" tänkte hon.

Men på samma gång, som Marit satt och betraktade henne, som grät kärlekens tårar över den älskade, skedde något i hennes egen själ.

Hon hade fått veta för ett par timmar sedan, att Generaln hade visat sig för Adrian och nära nog skrämt ihjäl honom, och hon hade sagt sig, att hämndens stund äntligen var kommen. Detta hade hon väntat på i många år, men alltid

förgäves. Ryttmästar Löwensköld hade stigit i sin grav, utan att något straff hade drabbat honom. Nog hade Generaln gått och spökat på Hedeby alltsedan den tiden, då hon hade skaffat dit ringen, men det hade sett ut, som om han inte hade nänts förfölja sina egna med den vanliga grymheten.

Men nu var olyckan över dem, och genast kom de till henne för att be om hjälp! Varför gick de inte lika gärna till de döda på galbacken?

Det gjorde henne gott att säga: "Jag kommer inte." Det var hennes sätt att ta hämnd.

Men då Marit såg den unga flickan stå och gråta, med huvudet mot väggen, vaknade ett minne hos henne. "Så där har jag också stått och gråtit, lutad mot hårda väggen. Jag hade ingen människa att stödja mig emot."

Och med detsamma vällde ungdomskärlekens källa upp inom Marit och fyllde henne med sitt heta flöde. Hon satt förvånad och sade till sig själv:

— Så var det, som det kändes på den tiden. Så var det att tycka om någon. Så där ljuvt och starkt kändes det.

Hon såg för sina ögon den unge, glade, starke, sköne Paul Eliasson. Hon mindes hans blick, hans röst, varje hans åtbörd. Hela hennes hjärta uppfylldes av honom.

Marit trodde, att hon hade älskat honom hela tiden, och det hade hon väl också. Men hur hade inte känslorna svalnat under de långa åren! Nu i detta ögonblick brann hennes själ återigen med full glöd.

Men i och med detsamma som kärleken vaknade upp inom henne, påminde hon sig också den förskräckliga smärta, som det vållar en människa att mista den hon älskar.

Marit såg bort till jungfru Spaak, som alltjämt stod och grät. Nu visste Marit hur hon kände det. För en stund sedan hade årens svalka legat över henne. Då hade hon glömt hur elden bränns, nu kom hon ihåg det. Hon ville inte vara orsak till att någon skulle lida vad hon själv hade lidit, och hon reste sig och gick fram till jungfrun.

— Kom! Jag ska gå med henne, sade hon helt kort.

Jungfru Spaak kom alltså tillbaka till Hedeby med Marit Eriksdotter i sällskap. På hela vägen hade inte Marit sagt

ett ord. Jungfrun förstod efteråt, att hon hade gått och tänkt över hur hon skulle bära sig åt för att finna ringen.

Jungfrun gick med Marit rätt fram till stora ingången och förde henne in i sängkammaren. Där var allt sig likt. Adrian låg där vacker och blek, men stilla som en död, och friherrinnan satt och vaktade på honom utan att röra sig. Först då Marit Eriksdotter trädde fram till sängen, såg hon upp.

Men inte förr hade hon känt igen kvinnan, som stod och såg på sonen, än hon sjönk ner på golvet framför henne och lade sitt ansikte mot hennes kjortel.

— Marit, Marit! sade hon. Tänk inte på allt ont, som Löwensköldarna har gjort dig! Hjälp honom, Marit! Hjälp honom!

Bondkvinnan drog sig litet tillbaka, men den stackars modern släpade sig efter på sina knän.

— Du vet inte hur rädd jag har varit, alltsedan generalen började gå igen här. Jag har fruktat och väntat hela tiden. Jag visste, att nu skulle hans vrede vända sig mot oss.

Marit stod stilla. Hon slöt ögonen och tyckte försjunka i sig själv. Jungfru Spaak var viss om att det behagade henne att höra friherrinnan tala om sitt lidande.

— Jag har velat gå till dig, Marit, och lägga mig på knä framför dig, som jag nu gör, och bedja dig förlåta Löwensköldarna. Men jag vågade inte. Jag trodde, att det var omöjligt för dig att förlåta.

— Friherrinnan ska inte be mig, sade Marit, för det är så: jag kan inte förlåta.

— Men nu är du ändå här?

— Jag har kommit för jungfruns skull, därför att hon bad mig.

Därmed gick Marit över till bredsängens andra sida. Hon lade sin hand på den sjukas bröst och mumlade några ord. Samtidigt rynkade hon pannan, välvde på ögonen och snörpte ihop munnen. Jungfru Spaak tyckte, att hon bar sig åt, som kloka käringar brukar.

— Han ska nog få leva, sade Marit, men friherrinnan

ska komma ihåg, att det är endast och allenast för jungfruns skull, som jag hjälper honom.

— Ja, Marit, svarade friherrinnan, det ska jag aldrig glömma.

Det förekom jungfrun, som om matmodern hade velat tillägga något, men hon avbröt sig och bet hårt ihop läpparna.

— Och nu låter friherrinnan mig råda.

— Marit får styra och ställa, som Marit vill. Baron är borta. Jag bad honom rida emot doktorn för att skynda på honom.

Jungfru Spaak hade väntat, att Marit Eriksdotter skulle göra något försök att väcka den unge baronen ur dvalan, men till hennes stora misräkning företog hon sig ingenting i den vägen.

Marit befallde i stället, att man skulle samla ihop alla baron Adrians kläder, både sådana, som han nu begagnade, och sådana, som han hade brukat förr om åren och som möjligen ännu var till finnandes. Hon ville se allt, som han en gång hade haft på sin kropp, både strumpor och skjorta, både vante och luva.

Den dagen företog man sig ingenting annat på Hedeby än att söka. Fastän jungfru Spaak suckade över att Marit intet annat var än en vanlig klok gumma med vanliga trollkonster, skyndade hon att i dragkistor och på vindar, i lådor och skåp leta fram allt, som hade tillhört den sjuke. De unga fröknarna, som hade rätt bra reda på vad Adrian hade begagnat, hjälpte henne, och hon kom snart ner till Marit med ett helt klädbylte.

Marit bredde ut kläderna på köksbordet och granskade noga var persedel. Ett par gamla skor lade hon åt sidan, likaså ett par små vantar och en skjorta. Under tiden mumlade hon entonigt och oavlätligt:

— Ett par för fötterna, ett par för händerna, en för kroppen och en för huvudet.

— Jag ska ha något för huvudet, sade hon plötsligt med sin vanliga röst, jag ska ha något, som är varmt och mjukt.

Jungfrun visade henne de hattar och kaschetter, som hon hade tagit fram.

— Nej, det ska vara något, som är varmt och mjukt, sade Marit. Hade inte baron Adrian någon toppluva som andra pojkar?

Jungfrun var i färd med att säga, att hon inte hade sett till någon, men köksan förekom henne.

— Jag fann ju hans gamla toppluva på hyllan där borta i förmiddags, men jungfrun tog den från mig.

På det sättet måste jungfru Spaak fram med toppluvan, som hon aldrig hade ämnat lämna ifrån sig, utan hade velat behålla som ett kärt minne till sina dagars slut.

Då Marit hade fått toppluvan, började hon åter på att mumla sin ramsa, men nu var det annat ljud i rösten. Det lät, som när en katt spinner av belåtenhet.

— Nu, sade Marit, sedan hon länge hade stått och mumlat över luvan samt vänt och vridit på den, nu behövs ingenting mer. Men allt detta ska läggas ner i graven till generalen.

Men då jungfru Spaak hörde detta, blev hon rent förtvivlad.

— Hur kan Marit tro, att baron skulle låta öppna graven för att lägga ner sådant här gammalt skräp? sade hon.

Marit såg på henne och smålog litet. Hon tog jungfru Spaak vid handen och drog henne med sig fram till ett fönster, så att de vände ryggen åt alla de andra, som var inne i köket. Därpå höll hon upp Adrians luva för jungfruns ögon och delade med fingrarna isär trådarna i den stora tofsen.

Inte ett ord sade hon, och inte ett ord sade jungfru Spaak, men jungfrun var dödsblek, då hon vände sig inåt rummet, och händerna skälvde.

Marit gjorde ett litet bylte av de utvalda sakerna och lämnade det till jungfrun.

— Nu har jag gjort mitt, sade hon, nu blir det ni andra, som får ställa om, att detta kommer ner i graven.

Därmed gick hon.

*

Jungfru Spaak vandrade uppåt kyrkogården litet efter tiotiden på kvällen. Hon hade tagit Marits lilla bylte med sig, men eljest var det inte annat än en vandring på måfå. Hur hon skulle lyckas att få ner sakerna i generalens grav, därom hade hon inte en aning.

Baron Löwensköld hade kommit ridande i sällskap med doktorn, strax efter att Marit hade gått sin väg, och jungfrun hade hoppats, att doktorn skulle kunna väcka Adrian till liv, utan att hon gjorde något vidare åt saken. Men doktorn hade genast förklarat, att han ingenting kunde göra. Han sade, att den unge mannen endast hade några timmar kvar att leva.

Då hade jungfru Spaak tagit byltet under armen och gett sig i väg. Hon visste, att det inte fanns någon möjlighet att förmå baron Löwensköld att låta lyfta upp gravhällen och öppna den igenmurade graven endast för att lägga ner några av baron Adrians gamla kläder.

Om hon sade honom vad som verkligen fanns i byltet, var hon viss om att han genast skulle ha återfört ringen till dess rätte ägare, men därmed skulle hon ha begått ett förräderi mot Marit Eriksdotter.

Hon tvivlade inte på att det var Marit, som en gång i tiden hade skaffat ringen till Hedeby. Baron Adrian hade sagt något om att Marit en gång hade lagat hans luva. Nej, jungfrun tordes inte låta baronen komma underfund med sakens rätta sammanhang.

Jungfru Spaak tyckte själv efteråt, att det var märkvärdigt, att hon inte hade känt någon rädsla den kvällen. Men hon steg över den låga kyrkogårdsmuren och gick fram till Löwensköldska graven utan att tänka på annat, än hur hon skulle kunna få ner ringen i den.

Hon satte sig på gravhällen och knäppte händerna till bön. "Om inte Gud nu hjälper mig", tänkte hon, "så blir nog graven öppnad, men inte för ringen, utan för en, som jag evigt ska sörja."

Mittunder bönen märkte jungfrun en liten rörelse i gräset; som klädde den låga gravkullen, varpå hällen vilade. Ett

litet huvud tittade fram och försvann igen, då jungfrun ryckte till. Ty jungfru Spaak var likaså rädd för råttor, som råttorna var för henne. Men detta födde hos jungfrun en hastig ingivelse. Hon gick raskt bort till en stor syrenbuske, bröt av en lång, torr gren och stack ner den i rått-hålet.

Hon stack den först rätt ner, men då mötte hon genast motstånd. Sedan försökte hon att föra den snett neråt, och då trängde den långt in i riktning mot graven. Hon förvånade sig över hur djupt den trängde. Hela spöet försvann. Hon drog hastigt upp det igen och mätte upp spöet på sin arm. Det var tre alnar långt, och det hade varit nersänkt i jorden i hela sin längd. Spöet måste ha varit nere i gravkammaren.

Jungfru Spaak hade aldrig varit så redig och klar i huvudet i hela sitt liv. Hon begrep, att råttorna måste ha banat sig en väg ner i graven. Det hade kanske funnits en trumma i muren, eller också hade väl någon mursten vittrat bort.

Hon lade sig ner på marken, ryckte lös en jordtorva, grävde undan den lösa jorden och stack in armen. Hon kom utan hinder långt ner, men inte ända fram till muren. Armen räckte inte.

Då knöt hon helt hastigt upp byltet och tog fram luvan. Hon trädde den på spöet och försökte långsamt skjuta den inåt hålet. Snart var den försvunnen. Hon förde spöet lika långsamt och försiktigt allt längre och längre ner. Så med ens, då nästan hela spöet var nere i jorden, kände hon, att det med en häftig knyck rycktes ur hennes hand. Det for ner i hålet och försvann.

Det kunde ju vara möjligt, att det hade fallit bara genom sin egen tyngd, men hon var alldeles säker om att det hade ryckts ifrån henne.

Och nu blev hon rädd äntligen. Hon tog allt det andra, som fanns i byltet, och stoppade ner det i hålet, lade jord och torv till rätta, så gott hon kunde, och sprang sin väg. Hon gick inte ett steg, utan sprang hela vägen ända fram till Hedeby.

När hon kom in på gården, stod både baronen och friherrinnan på trappan. De kom ivrigt emot henne.

— Var har jungfrun varit? frågade de henne. Vi står här och väntar på henne.

— Är baron Adrian död? frågade jungfru Spaak.

— Nej, han är inte död, sade baronen, men säg oss nu först var jungfru Spaak har varit!

Jungfrun kunde knappast tala för andfåddhet, men hon berättade om uppdraget, som Marit hade gett henne, och sade, att det hade lyckats henne att föra åtminstone en av sakerna ner i gravvalvet genom ett råtthål.

— Det är mycket märkvärdigt, detta, jungfru Spaak, sade baronen, för Adrian är verkligen bättre. Han vaknade opp för en liten stund sedan, och hans första ord var: *Nu har generalen fått ringen.*

— Hjärtat klappar åter som vanligt, sade friherrinnan, och han vill nödvändigt tala med jungfrun. Han säger, att det är jungfrun, som har räddat honom.

De lät jungfru Spaak ensam gå in till Adrian. Han satt i sängen och bredde ut armarna, då han såg henne.

— Jag vet det, jag vet det redan! utropade han. Generalen har fått ringen, och det är jungfruns förtjänst.

Jungfru Spaak skrattade och grät, där hon låg i hans famn, och han kysste henne på pannan.

— Jag tackar jungfrun för mitt liv, sade han. Jag vore ett kallnat lik i denna stund, om inte jungfrun hade varit. Man kan aldrig tacka tillräckligt för sådant.

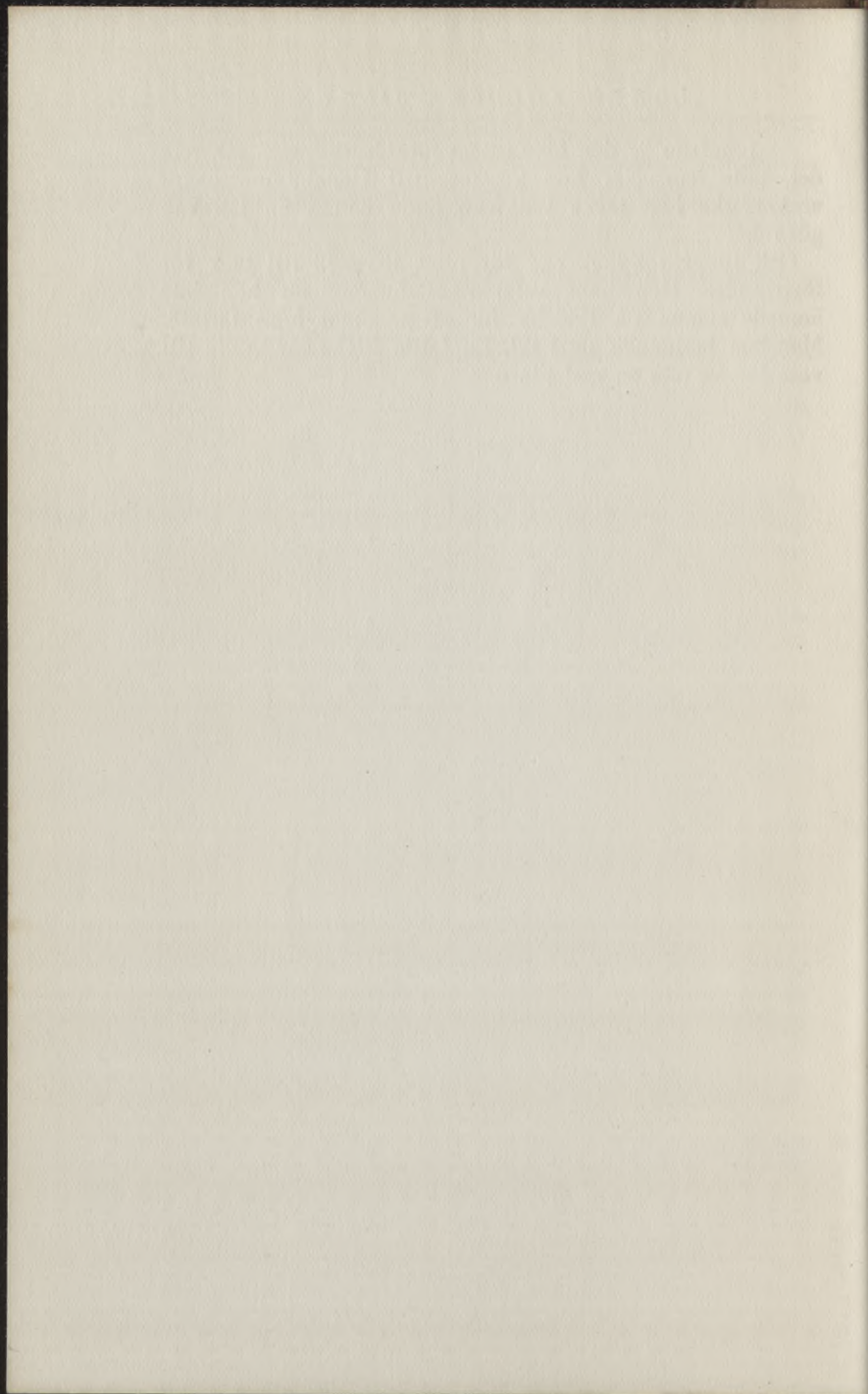
Den hänryckning, varmed den unge mannen hade hälsat henne, hade kanske kommit den stackars jungfru Spaak att alltför länge ligga kvar i hans armar. Han skyndade sig att tillägga:

— Det är inte bara jag, som tackar jungfrun, det är också en annan.

Han visade henne en medaljong, som han bar om halsen. Jungfru Spaak urskilde otydligt ett miniatyrporträtt av en ung flicka.

— Jungfrun är den första näst föräldrarna, som får veta det, sade han. När hon kommer till Hedeby om några veckor, ska hon tacka jungfrun ännu bättre, än jag kan göra det.

Och jungfru Spaak neg för unge baronen till tack för förtroendet. Hon hade velat säga honom, att hon inte ämnade stanna på Hedeby för att ta emot hans fästmö. Men hon besinnade sig i tid. En fattig flicka får ta sig till vara för att rata en god plats.

CHARLOTTE
LÖWENSKÖLD

AV

SELMA LAGERLÖF

STOCKHOLM
ALBERT BONNIERS FÖRLAG

CHAMPELLE
LÖWENSKÖLD

FRANZ JOSEPH

ALBERT BORNHOLDT
KÖNIGSBERG

ÖVERSTINNAN.

I.

En gång i tiden fanns det i Karlstad en överstinna, som hette Beate Ekenstedt.

Hon var en Löwensköld ifrån Hedeby och alltså född friherrinna, och hon var så fin, och hon var så trevlig, och hon var så bildad, och hon kunde skriva vers, som var likaså roliga som fru Lenngrens.

Hon var liten till växten, men hon hade en god hållning, såsom alla Löwensköldar, och ett intressant ansikte. Hon sade vackra och charmanta saker till alla, som hon råkade. Det var någonting romantiskt över henne, och de, som en gång hade sett henne, kunde aldrig glömma henne.

Hon klädde sig utsökt, och hon var alltid utmärkt väl kamrad, och vart hon kom, så var det alltid hon, som hade den vackraste broschen och det smakfullaste armbandet och den mest gnistrande juvelringen. Hon hade också de minsta fötter, som en människa kunde ha, och antingen det var modernt eller inte, så gick hon alltid i små högklackade skor, som var klädda med guldbrokad.

Hon bodde i det finaste huset i Karlstad, och det låg inte inne i husgyttret vid de trånga gatorna, utan vid Klarälvstranden, så att överstinnan från sitt lilla kabinet kunde se ner i älvvattnet. Hon brukade berätta, att en natt, när det låg ett klart månsken över älven, hade hon sett näcken sitta och spela på gulddharpa alldeles under hennes fönster. Och det var ingen, som tvivlade på att hon hade sett rätt. Varför skulle inte näcken vilja ge en serenad för överstinnan Ekenstedt, han som så mången annan?

Alla förnäma resande, som kom till Karlstad, brukade gå till överstinnan på uppvaktning. De blev genast ofantligt förtjusta i henne och tyckte, att det var hårt, att hon skulle sitta begravnen i en småstad. Man sade, att biskop Tegnéér hade skrivit en dikt till henne och att kronprinsen

hade sagt, att hon hade en charme som en fransyska. Och till och med general von Essen och andra, som hade varit med på Gustav III:s tid, måste medge, att sådana middagar, som de blev bjudna på hos överstinnan Ekenstedt, hade de aldrig fått maken till, varken i fråga om maten eller serveringen eller konversationen.

Överstinnan hade ett par döttrar, Eva och Jaquette. De var täcka och vänliga flickor, och de skulle ha blivit beundrade och omtyckta, varhelst i världen de hade kommit att bo, men i Karlstad var det ingen, som så mycket som såg åt dem. Där blev de alldeles överglänsta av modern. Om de kom på en bal, så tävlade ungherrarna om att få dansa med överstinnan, men Eva och Jaquette, de fick sitta och klä väggarna. Och som förut är sagt, så var det inte bara näcken, som gav serenader utanför det Ekenstedtska huset, men aldrig var det någon, som sjöng under döttrarnas fönster, utan endast under överstinnans. Unga poeter kunde sitta och dikta vers till B. E., men ingen enda var det, som satte ihop några strofer till E. E. eller J. E. De, som ville vara elaka, påstod, att när det en gång hände, att en underlöjtnant friade till lilla Eva Ekenstedt, så fick han korgen, därför att överstinnan tyckte, att han hade dålig smak.

Överstinnan hade också en överste, en präktig och bra karl, som skulle ha blivit högt uppskattad, vart han hade kommit, bara inte i Karlstad. I Karlstad, där jämförde man översten med överstinnan, och när man såg honom vid sidan av hustrun, som var så lysande och så ovanlig och så rik på infall och så spelande livlig, så tyckte man, att han såg ut som en bondpatron. De, som var gäster i hans hus, brydde sig knappast om att höra på vad han sade, det var, som om de alls inte skulle ha sett honom. Det var inte tal om att överstinnan skulle ha tillåtit alla dessa, som svärmade omkring henne, det minsta otillbörliga närmande, det fanns ingenting att anmärka på hennes vandel, men att dra fram mannen ur hans skymundan, det tänkte hon aldrig på. Hon tyckte nog, att det passade honom bäst att få vara litet obemärkt.

Men denna charmanta överstinnan, denna firade överstinnan, hon hade inte bara en man och två döttrar, utan hon hade också en son. Och den sonen älskade hon, honom beundrade hon, honom drog hon fram i ljuset vid alla möjliga tillfällen. Honom gick det inte an att försumma eller förbise för dem, som var gäster i det Ekenstedtska huset, ifall man ville göra sig förhoppning om att bli bjuden dit än en gång. Men det ska inte heller förnekas, att överstinnan hade skäl att vara stolt över sonen. Han var både begåvad och hade ett älskligt sätt och ett tilldragande yttre. Han var varken oförskämnd eller påflugen som andra bortskämda barn. Han skolkade inte från skolan, och han gjorde aldrig några fuffens för lärarna. Han var mer romantiskt anlagd än systrarna. Innan han var åtta år fyllda, kunde han sätta ihop riktigt nätta vers. Han kunde komma och berätta för modern, att han hade hört näcken spela och sett älvorna dansa på Voxnäs-ängarna. Han hade fina drag och stora, mörka ögon, och han var sin mors rätta barn i alla hänseenden.

Fastän han intog hela platsen i överstinnans hjärta, så kunde man inte precis säga, att hon var en svag mor. Ätminstone fick då Karl-Artur Ekenstedt lära sig att arbeta. Hon satte honom högre än alla andra skapade varelser, men just därför gick det inte an för honom att komma hem från gymnasiet med annat än de bästa betyg, som stod att få. Och det lade alla märke till, att så länge som Karl-Artur gick i en klass, så bjöd aldrig överstinnan till sig någon av de lärare, som läste med honom. Nej, det skulle inte kunna sägas, att Karl-Artur fick vackra betyg, därför att han var son till överstinnan Ekenstedt, som gav så fina middagar. Se, det var stil på överstinnan.

På sitt avgångsbetyg från Karlstads gymnasium hade Karl-Artur laudatur, alldeles som Erik Gustav Geijer på sin tid. Och att ta studentexamen i Uppsala, det var bara en lek för honom liksom för Geijer. Överstinnan hade ju sett den lille tjocke professor Geijer många gånger och haft honom som bordskavaljer, och visst var han begåvad och märkvärdig, men inte kunde hon låta bli att tycka, att Karl-Artur

hade likaså gott huvud, och nog borde han också en gång kunna bli en berömd professor och bringa det så vitt, att kronprins Oskar och landshövding Järta och överstinnan Silfverstolpe och alla de andra berömdheterna i Uppsala skulle komma och lyssna till hans föreläsningar.

Höstterminen 1826 kom Karl-Artur till Uppsala. Och hela den terminen, liksom sedan under alla de år, som han vistades vid universitetet, skrev han hem en gång i veckan. Men intet enda av breven blev förstört, utan överstinnan tog vara på dem. Hon läste om dem själv gång på gång, och på de vanliga söndagsmiddagarna, då släkten kom tillsammans, brukade hon läsa upp det sist anlända brevet. Det kunde hon gott göra. Detta var brev, som hon hade orsak att vara stolt över.

Överstinnan hade en liten misstanke, att släktingarna väntade, att Karl-Artur skulle bli mindre exemplarisk, då han kom ut på egen hand. Därför var det en seger att kunna läsa upp för dem hur Karl-Artur hyrde billiga, möblerade rum, och hur han köpte smör och ost på torget för att kunna leva på hemskaffning, och hur han steg upp klockan fem var morgon, och hur han arbetade tolv timmar dagligen. Och alla de vördnadsfulla ordalag sedan, som han nyttjade i breven, och alla de uttryck av beundran, som han ägnade sin mor! Överstinnan tog inte något betalt för att hon fick sitta och läsa upp för domprosten Sjöborg, som var gift med en Ekenstedt, och för rådmän Ekenstedt, som var hennes mans farbror, och för kusinerna Stake, som bodde vid torget i stora hörnhuset, att Karl-Artur, som nu var ute i världen, alltjämt ansåg, att hans mor hade kunnat bli en diktarinna av stor rang, om hon inte hade hållit det för sin plikt att bara leva för man och barn. Nej, hon tog inte något betalt för detta, hon gjorde det gärna gratis. Så van, som hon var vid all möjlig hyllning, kunde hon inte läsa upp dessa ord utan att få ögonen fulla av tårar.

Men den största triumfen bereddes överstinnan fram emot julen, då Karl-Artur skrev, att han inte hade gjort slut på alla de pengar, som fadern hade skickat med honom, då han gav sig av till Uppsala, utan att han skulle ha ungefär

halva summan med sig tillbaka. Då blev både domprosten och rådmannen ganska häpna, och den längste av kusinerna Stake svor på att något sådant hade aldrig förr hänt och skulle säkert aldrig mer komma att hända. Hela släkten var överens om att Karl-Artur var ett under.

Visst kändes det tomt för överstinnan, att Karl-Artur skulle ligga vid akademien största delen av året, men hon hade ju en så stor glädje av breven, att hon knappast kunde önska, att det skulle vara annorlunda. När han hade varit på en föreläsning av den store nyromantiske poeten Atterbom, så kunde han utbreda sig så ofantligt intressant över filosofi och poesi. Och när ett sådant brev hade kommit, så kunde överstinnan sitta och drömma om all den storhet, som Karl-Artur skulle nå upp till. Hon kunde inte tänka sig annat, än att han skulle komma att gå om professor Geijer i ryktbarhet. Han skulle kanske bli en lika stor man som Karl von Linné. Varför skulle han inte kunna bli lika världsberömd? Eller varför skulle han inte kunna bli en stor skald? Varför skulle han inte kunna bli en annan Tegnér? Ack, ack, det är ingen, som kan få njuta en sådan undfägnad som den, som gör sig kalas i tankarna.

Var jul- och var sommarferie kom Karl-Artur hem till Karlstad, och för varje gång hon på nytt såg honom, tyckte överstinnan, att han hade blivit manligare och vackrare. Men annars var han inte på minsta sätt förändrad. Han visade sig lika tillbedjande mot henne, lika vördnadsfull mot fadern, lika skämtsam och lekfull mot systrarna.

Ibland kunde överstinnan bli litet otålig, därför att han låg stilla i Uppsala och läste år efter år, utan att det egentligen hände något. Men alla människor förklarade för henne, att eftersom Karl-Artur skulle ta stora kandidat-examen, så måste det kräva sin rundliga tid, innan han blev färdig. Hon fick lov att tänka på vad det ville säga att avlägga examen och ha betyg i alla de ämnen, som lästes vid universitetet, både i astronomi och hebreiska och geometri. Det kunde inte gå av för mindre. Överstinnan tyckte, att det var en grym examen, och det gav man henne rätt i,

men den kunde ju inte ändras heller bara för Karl-Arturs skull.

Långt fram på hösten 1829, när Karl-Artur höll på med sin sjunde termin i Uppsala, skrev han hem till överstinnans stora glädje, att han hade anmält sig till att avlägga prov i latinsk skrivning. Det var ju inte något särskilt svårt prov, skrev han, men det var viktigt, därför att man måste vara godkänd i latinsk skrivning, innan man fick komma upp i den riktiga examen.

Karl-Artur gjorde alls inte något väsen av den skrivningen. Han bara sade, att det skulle bli skönt att ha den undanstökad. Han hade ju aldrig haft något otalt med latinet, som en del annat gott folk, så att han tyckte sig ha goda grunder att hoppas, att allt skulle gå bra.

Han nämnde i samma brev, att nu var det sista gången för denna termin, som han skrev till sina ömma föräldrar. Så snart han hade fått veta hur provet hade utfallit, ämnade han bege sig på hemvägen. Och den sista november trodde han bestämt att han skulle få trycka föräldrar och systrar i sin famn.

Nej, Karl-Artur hade inte alls gjort någon affär av det latinska provet, och det var han glad åt efteråt, för det gick inte bättre, än att han blev kuggad. Uppsalaprofessorerna tillät sig att kugga honom, fastän han hade haft laudatur i alla ämnen, då han från Karlstads gymnasium sändes till universitetet.

Han blev mer häpen och överraskad än egentligen förödmjukad. Han kunde inte finna annat, än att hans sätt att behandla latinet mycket väl lät försvara sig. Visst var det förargligt att komma hem som en besegrad, men han trodde nog, att föräldrarna, eller åtminstone modern, skulle förstå, att det måste bero på något slags kitslighet. Professorerna i Uppsala ville kanske visa, att de hade större fordringar än lektorerna i Karlstad, eller också hade de möjligen funnit, att det vittnade om alltför stor självsäkerhet, att han inte hade deltagit i några kollegier.

Det var flera dagars resa mellan Uppsala och Karlstad, och man kan säga, att han hade glömt hela missödet, då

han körde in genom östra tullen i skymningsstunden den trettionde november. Han var nöjd med sig själv, därför att han hade kommit precis på dagen, som han hade skrivit. Han satt och tänkte på att nu stod nog modern i salongsfönstret och spejade efter honom och att systrarna säkert höll på med att duka kaffebordet.

Han körde igenom hela staden och var i samma goda humör, ända tills han kom ut ur de trånga och krokiga gatorna och såg västra älvgrenen och Ekenstedtska huset alldeles på strandbrädden. Vad i all världen stod här på? Hela huset var upplyst, det låg och strålade som en kyrka på en julmorgon. Och slädar, som var fulla av pälsklädda människor, ilade förbi honom, och alla tycktes ämna sig just till hans hem.

”De måste ha storkalas hemma”, tänkte han, och han tyckte, att det var litet besvärligt. Han var ju trött efter resan, och nu skulle han inte få vila ut, utan bli tvungen att byta kläder och hålla gästerna sällskap ända till midnatt.

Men så med ens blev han orolig.

”Bara inte mamma har gått och ställt till med kalas för att fira den latinska skrivningen!”

Han bad skjutsbonden, att han skulle köra till köksingången, och steg av där för att inte behöva råka samman med gästerna.

Ett par minuter senare blev överstinnan efterskickad. Hon skulle bekväma sig ut i hushållerskans rum för att tala med Karl-Artur, som just hade kommit hem.

Överstinnan hade varit i stor oro för att Karl-Artur inte skulle hinna fram i tid till middagen. Hon blev överlycklig, då hon hörde, att han var kommen, och skyndade sig ut till honom.

Men Karl-Artur tog emot henne med sträng uppsyn. Han såg inte, att hon sträckte ut armarna emot honom. Ja, han gjorde ingen min av att hälsa på henne.

— Vad är det mamma har ställt till? sade han. Varför är hela staden hitbjuden just i dag?

Det var inte tal om ömma föräldrar den här gången. Han visade inte den minsta glädje att se henne.

— Men jag tyckte, att vi skulle ha det litet högtidligt, sade överstinnan. Nu, när du har gått igenom denna förskräckliga skrivningen.

— Mamma tog förstås aldrig med i beräkningen, att jag kunde bli kuggad, sade Karl-Artur. Men så förhåller det sig i alla fall.

Då stod överstinnan där handfallen.

Se, den tanken hade ju aldrig, aldrig kunnat stiga upp i hennes hjärna, att Karl-Artur skulle låta kugga sig.

— Ja, det har ju inte någon betydelse i och för sig, sade Karl-Artur. Men nu ska hela staden få veta det. Mamma har väl bjudit hit alla dessa människor för att fira mina triumfer.

Överstinnan stod där alltjämt lika handfallen.

Se, hon visste ju hur det varmed Karlstadsborna. De tyckte nog, att flit och sparsamhet var utmärkta ting hos en student, men det var alls inte nog för dem. De väntade på prisbelöningar i Svenska akademien och på disputationer, som var så lysande, att alla de gamla professorerna bleknade under skägget. De väntade på genialiska improvisationer vid nationsfesterna och inbjudningar till de litterära kretsarna, till professor Geijers eller landshövding von Kræmers eller överstinnan Silfverstolpe.

Sådant förstod de sig på, men i Karl-Arturs hittillsvarande karriär hade det inte funnits något av detta lysande och utmärkta, som visade, att han var en framstående begåvning. Överstinnan visste, att folk saknade detta, och när nu Karl-Artur äntligen hade avlagt ett kunskapsprov, så menade hon, att det inte skulle skada att göra litet affär av saken.

Men se, att Karl-Artur inte skulle gå igenom, det hade hon aldrig kunnat tänka sig.

— Det är ingen, som vet något bestämt, sade hon eftertänksamt. Ingen utom husfolket. De andra har bara hört, att det var fråga om en liten glad överraskning.

— Då får mamma också hitta på någon glad överraskning åt dem, sade Karl-Artur. Jag tänker gå opp på mitt rum, och jag kommer inte ner till middagen. Inte för att

jag tror, att Karlstadsborna tar det så hårt, att jag har fallit igenom, men jag vill inte ha deras beklaganden.

— Vad i all världen ska jag hitta på? klagade överstinnan.

— Det lämnar jag åt mamma själv att tänka ut, sade Karl-Artur. Nu går jag opp till mitt. Gästerna behöver ju alls inte veta, att jag har kommit hem.

Men detta var alldeles för smärtsamt och omöjligt. Där skulle överstinnan sitta vid bordet och vara briljant, och under tiden skulle hon tänka på att han gick uppe på sitt rum och var ledsen och ond. Hon skulle inte få glädja sina ögon med att se honom. Detta var för hårt för överstinnan.

— Kära Karl-Artur, du får lov att komma ner till middagen. Jag ska hitta på något.

— Vad ska mamma hitta på?

— Det vet jag inte. Jo, nu vet jag! Du ska bli alldeles nöjd. Ingen ska förstå, att middagen var tillställd för din skull. Lova mig bara, att du byter om kläder och kommer ner!

Det blev en så lyckad middag. Bland alla de många lyckade och lysande festerna i det Ekenstedtska hemmet var detta en av de allra mest minnesvärda.

Vid steken, då champagnen serverades, kom det verkligen en överraskning. Översten reste sig då och bad de närvarande förena sig med honom för att dricka en välgångsskål för löjtnant Sten Arcker och hans dotter Eva, vilkas förlovning han härmed ville tillkännagiva.

Det blev ett stort jubel.

Löjtnant Arcker var en fattig karl utan vidare goda utsikter i befordringsväg. Man visste ju, att han länge hade gått och svärmat för Eva Ekenstedt, och därför att småflickorna Ekenstedt sällan hade några beundrare, hade hela staden intresserat sig för saken. Men man hade alltid trott, att överstinnan skulle ge honom korgen.

Sedermera sipprade det allt ut hur det hängde ihop med eklateringen. Karlstadsborna fick reda på att överstinnan hade låtit Eva och Arcker förlova sig, bara därför att ingen skulle misstänka, att det hade gått på tok med den

övertaskningen, som hon ursprungligen hade velat bereda gästerna.

Men det var visst ingen, som fördenskull beundrade överstinnan mindre än förut. Tvärtom. Man sade bara, att det inte fanns någon, som hade större förmåga att reda sig i svåra och syrprenerande situationer än överstinnan Ekenstedt.

II.

Överstinnan Beate Ekenstedt var sådan, att när någon hade förbrutit sig emot henne, så väntade hon, att denne skulle komma och be om förlåtelse. Bara den ceremonien var överstökad, så tillgav hon alltsammans av gott hjärta och visade sig likaså vänlig och förtrolig som före osämjan.

Hela julhelgen hoppades hon, att Karl-Artur skulle be om ursäkt för att han hade talat så hårt till henne den där kalaskvällen, då han hade kommit hem från Uppsala. Hon fann det nog förklarligt, att han hade förgått sig i första uppbrusningen, men hon kunde inte förstå, att han gick och teg och inte alls låtsade om sin förbrytelse, sedan han hade fått tid till eftertanke.

Men Karl-Artur lät julhelgen gå utan att nämna ett ord om ånger eller ledsnad. Han roade sig som vanligt på bjudningar och slädpartier och var uppmärksam och angenäm i hemmet, men han sade inte de par orden, som överstinnan väntade på. Det var kanske ingen mer än hon och han, som märkte det, men det reste sig en osynlig mur mellan dem, så att de inte kunde komma riktigt nära varandra. Det var ingen brist på kärlek eller ömma talesätt på någotdera hållet, men det där, som åtskilde och höll dem ifrån varandra, blev inte undanskaffat.

När Karl-Artur kom till Uppsala, tänkte han inte på annat än att reparera sitt nederlag. Om överstinnan hade väntat, att han skulle göra en skriftlig avbön, så blev hon bedragen. Han skrev inte om annat än sina latinstudier. Nu tog han latinska kollegier för två docenter, gick var dag på latinska föreläsningar och hade dessutom blivit medlem i en klubb,

där man övade sig i latinska disputationer och orationer. Han gjorde allt, som stod i hans makt, för att han denna gång skulle bestå i provet.

Hem skrev han de mest förhoppningsfulla brev, och överstinnan svarade i samma anda. Men hon var i alla fall ängslig för honom. Han hade varit ohövlig mot sin egen mor utan att be om förlåtelse, och det kunde nog hända, att han skulle bli straffad.

Inte för att hon begärde straff över sonen. Hon bad till Gud, att han inte skulle lägga märke till den lilla förbrytelsen, utan att allt skulle få vara glömt. Hon sökte förklara för Vår Herre, att alltsammans var hennes fel.

— Det var bara jag, som var dum och fåfång och ville lysa med hans framgångar, sade hon. Det är inte han, som förtjänar straff, utan jag.

Men hon fortfor att i vartenda brev efterspana de där orden, som hon saknade. Och när hon inte såg till dem, blev hon alltmer orolig. Hon kände på sig, att det omöjligt kunde gå bra för Karl-Artur i skrivningen, om han inte hade fått hennes förlåtelse.

En vacker dag, när det led mot slutet av terminen, förklarade överstinnan, att hon ville fara till Uppsala och hälsa på sin goda vän Malla Silfverstolpe. De hade råkat samman förra sommaren på Kavlás hos Gyllenhaals och blivit så goda vänner, att den kära Malla hade bett henne komma till Uppsala under vintern och göra bekantskap med hennes litterära vänner.

Hela Karlstad förvånade sig, att överstinnan ville företa sig en sådan resa mitt i tjällossningen. Man tyckte, att översten borde ha sagt nej, men översten sade ja som vanligt, och överstinnan gav sig av. Hon hade det förskräckligt på vägen, alldeles som Karlstadsborna hade förutsagt. Flera gånger fastnade hennes resvagn i dyn, så att den måste lyftas upp med stänger. En gång var det en av fjädrarna som bröts, och en annan gång gick vagnsstången tvärt av. Men överstinnan kämpade sig framåt. Liten och svag var hon, men tapper och lustig, och gästgivare och hållkarlar, smeder och bönder, som hon råkade utmed Uppsalavägen,

var färdiga att gå i döden för henne. Det var, som om de skulle ha vetat hur nödvändigt det var, att överstinnan kom fram till Uppsala.

Fru Malla Silfverstolpe hade överstinnan naturligtvis underrättat om sin ankomst, men inte Karl-Artur, och hon hade bett fru Silfverstolpe att inte låta honom veta något. Det skulle vara så roligt att få komma och överraska.

När överstinnan hade hunnit så långt som till Enköping, blev det stopp på nytt. Nu hade hon bara några få mil kvar till Uppsala, men en hjulring hade lossnat, och innan den blev fastsatt, kunde hon inte komma ur fläcken. Hon var förfärligt orolig. Hon hade varit på väg aldrig så länge, och den latinska skrivningen kunde äga rum när som helst. Men hon for ju till Uppsala bara därför, att Karl-Artur skulle få tillfälle att be henne om förlåtelse före skrivningen. Hon visste, att om inte detta bleve gjort, så skulle inga kollegier eller föreläsningar hjälpa honom. Han skulle bli kuggad ofelbart, alldeles ofelbart.

Hon kunde inte hålla sig stilla i rummet, som hade upplåtits åt henne på gästgivargården. Hon steg oupphörligen nerför trappan ut på gårdsplanen för att se efter om inte vagnshjulet hade kommit tillbaka från smedjan.

Vid ett av dessa tillfällen såg hon en kärra med en student i sätet bredvid skjutspojken svänga in på gården, och studenten, som sprang ur kärran, det var ju — nej, hon kunde inte tro sina ögon — det var ju Karl-Artur!

Han kom fram till henne där hon stod. Han slöt henne inte i sina armar, men han grep hennes hand, tryckte den mot sitt bröst, och med sina sköna, drömtunga barnaögon såg han in i hennes.

— Mamma, sade han, förlåt mig för att jag bar mig så illa åt i vintras, då mamma hade ställt till med kalas för att fira min latinska skrivning!

Det var nästan för stor lycka för att vara sant.

Överstinnan ryckte lös sin hand, slog armarna om Karl-Artur och kysste honom gång på gång. Hon förstod ingenting, men hon visste, att hon hade fått tillbaka sin son,

och hon kände, att detta var det lyckligaste ögonblicket i hennes liv.

Hon drog honom med sig in på gästgivargården, och nu kom förklaringen.

Nej, han hade inte ännu skrivit. Skrivningen skulle äga rum följande dag. Men det oaktat hade han nu varit på väg till Karlstad för att råka henne.

— Du är en galenpanna, sade hon. Ämnade du resa fram och tillbaka på ett dygn?

— Nej, sade han, jag gav allting förlorat, men jag visste, att detta måste göras. Det tjänade ingenting till att försöka. Jag kunde inte lyckas, förrän jag hade fått din förlåtelse.

— Men, min gosse, det hade bara behövts det minsta lilla ord i ett brev.

— Det har legat dunkelt och oklart över mig hela terminen, sade han. Jag har känt mig ängslig, jag har varit utan tillförsikt, men har inte vetat varför. Först i natt gick en klarhet opp för mig. Jag hade sårat det hjärta, som klappar för mig med så mycken ömhet. Jag kände, att jag inte kunde arbeta med framgång, förrän jag hade gjort avbön hos min mor.

Överstinnan satt vid bordet. Hon lade ena handen över ögonen, som stod fulla av tårar, och sträckte den andra mot sonen.

— Detta är underbart, Karl-Artur, sade hon, tala mer!

— Nåväl, började han, i samma förstuga som jag bor en annan värmlänning, som heter Pontus Friman. Han är en pietist, han umgås inte med andra studenter, och inte jag heller har haft någon beröring med honom. Men tidigt i morse gick jag in till honom på hans rum och sa honom hur det stod till med mig. "Jag har den ömmaste mor, som någon kan äga", sa jag. "Men jag har sårat henne, och jag har inte bett henne om förlåtelse. Vad ska jag göra?"

— Och han svarade?

— Han svarade bara detta: "Res genast till henne!" Jag förklarade, att detta var min högsta önskan, men i morgon skulle jag skriva pro exercitio. Mina föräldrar skulle helt säkert ogilla, att jag försummade skrivningen. Men Friman

ville ingenting höra. "Res genast!" sa han. "Tänk inte på något annat än att försona dig med din mor! Gud ska hjälpa dig."

— Och du for?

— Ja, mamma, jag for för att kasta mig för dina fötter. Men inte förr satt jag i kärran, än jag fann mig själv oförlåtligt dåraktig. Jag hade den allra starkaste lust att vända om. Jag visste ju, att även om jag dröjde i Uppsala ett par dagar till, så skulle din kärlek tillgiva mig allt, men jag fortsatte ändå. Och Gud hjälpte mig. Jag fann dig här. Jag vet inte hur du har kommit hit, men det måste vara på Hans tillskyndan.

Tårarna sköljde över ansiktet på både mor och son. Var det inte ett under, som hade skett för deras skull?

De kände, att den milda Försynen vakade över dem. De kände också tydligare än någonsin styrkan av den kärlek, som förenade dem.

En timme satt de tillsammans på gästgivargården. Sedan sände överstinnan Karl-Artur tillbaka till Uppsala och bad honom hälsa den kära Malla Silfverstolpe, att modern inte skulle komma att besöka henne denna gång.

Se, överstinnan brydde sig inte om att resa till Uppsala. Målet med resan var redan uppnått. Nu visste hon, att Karl-Artur skulle bestå i provet. Hon kunde tryggt vända åter till sitt hem.

III.

Hela Karlstad visste, att överstinnan var religiös. Hon gick i kyrkan var gudstjänst likaså säkert som prästen, och om vardagarna höll hon en liten andaktsstund både morgon och kväll med hela sitt hus.

Hon hade sina fattiga, som hon kom ihåg med gåvor inte bara om julen utan hela året runt. Hon gav middagsmat åt flera behövande skolynglingar, och gummorna på fattighuset brukade hon varje år fägna med stort kaffekalas på Beatadagen.

Men ingen i Karlstad, och överstinnan mindre än någon annan, hade en tanke på att det skulle vara Gud obehagligt, att hon och domprosten och rådmannen och den äldste av kusinerna Stake tog sig en fredlig boston efter familjemiddagarna på söndagarna. Och lika litet drömde någon om att det skulle vara en synd att unga damer och herrar, som brukade titta in hos överstens, på söndagskvällarna fick ta sig en liten sväng i stora salongen.

Varken överstinnan eller någon av de andra Karlstadsborna hade hört talas om att det skulle vara fördömligt att servera ett glas gott vin på en festmiddag eller att stämma upp en bordsvisa, ofta nog diktad av värdinnan själv, innan det tömdes. Inte heller visste de av, att Vår Herre inte kunde tåla romanläsning eller teaterbesök. Överstinnan tyckte om att anordna sällskapsspektakel och att själv uppträda. Det skulle ha varit en stor försakelse för henne att avstå från det nöjet. Hon var som skapad för scenen, och Karlstadsborna brukade säga, att om fru Torsslow spelade teater bara hälften så bra som överstinnan Ekenstedt, undrade de inte på att stockholmarna var så betagna i henne.

Men Karl-Artur Ekenstedt hade legat kvar i Uppsala en hel månad efter att han lyckligen hade gått igenom den besvärliga latinska skrivningen, och under tiden hade han varit mycket tillsammans med Pontus Friman. Och Friman var en ivrig och sträng och vältalig anhängare av den pietistiska riktningen, och det var inte utan, att Karl-Artur hade tagit intryck av honom.

Det var alls inte fråga om någon avgörande väckelse eller omvändelse, men så mycket var det i alla fall, att Karl-Artur kände sig orolig över de världsliga nöjen och förströelser, som förekom i hemmet.

Som man kan förstå, rådde det just då ett obeskrivligt innerligt och förtroligt förhållande mellan mor och son, och Karl-Artur talade helt frimodigt med överstinnan om det, som han fann anstötligt. Och modern gick honom till mötes på allt möjligt sätt. Eftersom han sörjde över att hon spelade kort, så skyllde hon vid nästa släktmiddag på huvudvärk och lät översten intaga hennes plats vid bostonbordet. Ty

att domprosten och rådmannen inte skulle få sitt parti som vanligt, det var ju inte att tänka på.

Och eftersom Karl-Artur inte tyckte om, att hon dansade, så avstod hon från det också. När de vanliga ungdomarna tittade in på söndagskvällen, så förklarade hon för dem, att hon var femtio år och att hon kände sig gammal och inte mer ville vara med i dansen. Men när hon såg vilken besvikelse uppsyn de visade, blev hon rörd och gick och satte sig till flygeln samt spelade dansmusik åt dem ända till midnatt.

Karl-Artur gav henne böcker, som han ville att hon skulle läsa, och hon tog tacksamt emot dem och fann dem ganska vackra och uppbyggliga.

Men inte kunde överstinnan nöja sig med att inte läsa annat än de högtidliga pietistiska böckerna. Hon var en bildad dam och följde med världslitteraturen, och sålunda hände det sig, att Karl-Artur en dag kom på henne med att hon hade Byrons Don Juan liggande under andaktsboken, som hon satt och läste i. Han hade vänt sig bort utan att säga ett ord, och hon blev rörd just därför, att han inte hade kommit med några förebråelser. Nästa dag packade hon in alla sina böcker i en lår och ställde upp den på vinden.

Det kan inte nekas, att överstinnan försökte att vara så tillmötesgående, som i hennes förmåga stod. Hon var ju både klok och begåvad, och hon visste, att allt detta bara var ett övergående svärmeri från Karl-Arturs sida. Det skulle försvinna med tiden, och ju mindre motstånd han mötte, dess förr skulle det gå över. Till all lycka var det ju sommartid. Nästan alla de förmögna Karlstadsfamiljerna var bortresta, så att några stora bjudningar förekom inte. Man roade sig med oskyldiga vandringar ute i naturen, med långa roddturer på den vackra Klarälven, med bärplockning och springlekar.

Mot slutet av sommaren skulle emellertid Eva Ekenstedt fira bröllop med sin löjtnant, och överstinnan var verkligen litet ängslig för hur detta skulle avlöpa. Hon kände sig så gott som tvungen att ställa till med ett stort, präktigt bröllop.

Karlstadsborna skulle på nytt börja prata om att hon inte hade något hjärta för döttrarna, om hon läte Eva gifta sig utan ståt och uppståndelse.

Men lyckligtvis tycktes hennes medgörlighet redan ha haft en lugnande verkan på Karl-Artur. Han varken satte sig emot de tolv rätterna mat eller krokanen eller konfekten, ja, han protesterade inte en gång mot vinet och de andra dryckesvarorna, som togs hem från Göteborg. Han hade ingenting att invända mot vigsel i domkyrkan eller mot girlander utefter de gator, där brudtåget skulle färdas fram, och inte heller mot marschaller och tjärtunnor och fyrverkeri utmed älvstranden. Han tvärtom tog del i förberedelserna och arbetade i sitt anletes svett på att binda kransar och spika upp flaggor just som en annan.

En enda sak höll han styvt på, och det var, att det inte skulle få bli dans på bröllopet. Och detta hade överstinnan lovat honom. Hon tyckte, att det var ett rent nöje att gå honom till mötes härvidlag, då han så tåligt fann sig i alla andra anordningar.

Översten och döttrarna hade allt försökt sig med en liten protest. De hade undrat vad man skulle ta sig till med alla de unga löjtnanterna och alla de unga Karlstadsflickorna, som var inbjudna och som naturligtvis trodde, att de skulle få dansa hela natten. Men överstinnan svarade, att med Guds makt skulle det bli en vacker kväll och att löjtnanterna och de unga flickorna skulle få gå ute i trädgården och höra på regementsmusik och se på hur raketerna steg mot himlen och hur marschallerna speglade sig i älvvattnet. Hon trodde, att allt detta skulle bli så vackert, att ingen skulle önska sig något annat nöje. Säkert vore detta en värdigare och högtidligare invigning av det nya äktenskapet än att hoppa omkring på ett dansgolv.

Översten och döttrarna gav med sig som vanligt, och sänjan i hemmet förblev ostörd.

När bröllopsdagen kom, var allting färdigt och ordnat. Det var ingenting som klickade. Man hade tur med vädret, och det gick bra både med kyrkvigseln och med de många talen och skålar. Överstinnan hade skrivit en vacker

bröllopsdikt, som blev avsjungen vid bordet, och Värmlands regementes musikkår stod i skänkrummet och stämde upp en marsch för varje ny rätt, som bjöds kring. Gästerna fann, att allt gick frikostigt och rundligt till, och var i den mest uppslupna och festliga sinnesstämning, så länge som midnatten varade.

Men när de hade stigit upp från bordet och kaffet var drucket, så överfölls de alla av en besynnerlig och oemotståndlig längtan efter att få dansa.

Man ska veta, att middagen hade börjat klockan fyra, och så väl arrangerat, som allt hade varit med vaktmästare och uppasserskor, så hade den inte räckt längre än till sju. Det var ju märkvärdigt, att de tolv rätterna och de många talen och fanfarerna och bordvisorna inte hade tagit längre tid än tre timmar. Överstinnan hade hoppats, att gästerna skulle bli sittande vid bordet ända till klockan åtta, men det hoppet hade inte gått i fullbordan.

Alltså, klockan var inte mer än sju, och det kunde inte bli tal om att skiljas förrän fram emot midnatt. Gästerna blev ängsliga, när de tänkte på de många tomma timmar, som låg framför dem.

"Om vi bara finge dansa!" suckade de i sitt sinne, för överstinnan hade ju varit så försiktig, att hon i förväg hade underrättat om att det inte skulle bli någon dans på det här bröllopet. "Vad ska vi roa oss med? Det blir förskräckligt att sitta och kallprata timme efter timme utan att få röra på sig."

De unga flickorna såg ner på sina tunna, ljusa klänningar och vita sidenskor. De ena som de andra var avsedda för dans. Och när man var klädd på det sättet, så föddes danslusten alldeles av sig själv. Man kunde inte tänka på något annat.

De unga löjtnanterna vid Värmlänningarna, de var ju så eftersökta som balkavaljerer. Om vintrarna var de bjudna på så många baler, att de nästan blev utledsna, och det var svårt att få dem upp i dansen. Men nu under sommaren hade de inte varit med om några riktigt stora danstillställningar. De var utvilade och färdiga att dansa ett helt dygn,

om så skulle vara, och de sade, att det var sällan, som de hade sett så många vackra flickor samlade. Och vad var det här för en tillställning? Att bjuda ihop unga löjtnanter och unga skönheter och inte låta dem dansa med varandra!

Men det var inte nog med att de unga längtade. Också de gamla damerna och herrarna tyckte, att det var skada, att inte ungdomen fick röra på sig, så att man hade något att titta på. Här fanns ju den bästa musik, som stod att få i hela Värmland. Här fanns den allra yppersta danssal. Varför i all världen skulle man då inte få ta sig en sväng?

Den där Beate Ekenstedt, hon hade då med all sin älsk-värdhet alltid varit litet egennyttig. Hon ansåg nog, att hon inte själv kunde vara med i dansen, sedan hon hade nått upp till de femtio, och fördenskull måste nu hennes unga gäster sitta och klä väggarna.

Överstinnan såg och hörde och kände och förstod, att alla människor var missnöjda, och för en så god värdinna, som alltid var van att ha det glatt och roligt på sina tillställningar, var detta något outsägligt provande och påkostande.

Hon visste, att nästa dag och många, många dagar där-efter skulle folk tala om det Ekenstedtska bröllopet och dra fram det som ett exempel på den största tråkighet, som de någonsin hade varit med om.

Hon bjöd till med de gamla. Hon gjorde sig så älsk-värd hon kunde. Hon berättade sina bästa historier, hon kom med sina kvickaste infall, men de slog inte an. Man brydde sig knappast om att lyssna till henne. Det fanns ingen så gammal och tråkig fru med på bröllopet, att hon inte satt och tänkte för sig själv, att bleve hon en gång så lycklig, att hon finge gifta bort sin dotter, så nog skulle ungdomen få dansa och de gamla även.

Överstinnan bjöd till med de unga. Hon föreslog dem, att de skulle göra springlekar i trädgården. Men de bara stirrade på henne. Springlekar på ett bröllop! Om hon inte hade varit den hon var, skulle de ha skrattat henne rätt upp i ansiktet.

När fyrverkeriet skulle brännas av, så bjöd herrarna damerna armen och promenerade utefter älvstranden. Men

de unga paren bara släpade sig framåt. De gitte knappast höja ögonen så mycket, att de kunde följa raketernas stigande. De ville inte godkänna någon ersättning för det nöjet, som de längtade efter.

Fullmånen kom också upp liksom för att förhöja det glansfulla skådespelet. Den var inte som en skiva den kvällen, utan den rullade upp på himlen så trind som en boll, och ett kvickhuvud påstod, att den hade svällt upp av förvåning över att se så många ståtliga löjtnanter och så många sköna unga tärnor stå och stirra ner i älvvattnet så dystra, som om de ginge med självmordstankar.

Halva Karlstad stod utanför trädgårdsstaketet för att se på ståten. De såg ungdomarna driva omkring därinnanför slappa och liknöjda, och de sade, att detta var det sämsta bröllopet, som de någonsin hade skådat.

Värmlands regementes musikkår gjorde sitt bästa. Men som överstinnan hade förbjudit att spela dansmusik, för i annat fall trodde hon inte, att hon kunde hålla styr på ungdomen, så fanns det inte så värst många nummer på programmet, utan samma stycken måste spelas om och om igen.

Det vore inte rätt att säga, att timmarna släpade sig fram. Nej, tiden stod stilla. Minutvisarna på alla klockor rörde sig i samma långsamma takt som timvisarna.

På älven utanför det Ekenstedtska huset låg ett par stora Klarälvspråmar, och på en av pråmarna satt en musikälskande sjöman och spelade bondpolska på en gnällig, hemgjord fiol.

Men alla de stackars människorna, som gick och plågades i Ekenstedtska trädgården, de lystrade till, för detta var i alla fall dansmusik, och i all hast smög de ut genom trädgårdsporten, och i nästa ögonblick såg man dem svänga om i bondpolska på den tjärika bottnen av en Klarälvspråm.

Överstinnan lade snart märke till flykten och till dansen, och hon förstod ju, att det inte gick an att låta de finaste flickorna i Karlstad dansa på en smutsig lastpråm. Hon skickade genast bud till ungdomen, att den skulle komma in tillbaka. Men så överstinna hon var, så gjorde inte ens den yngste underlöjtnanten min av att lyda order.

Då gav överstinnan spelet förlorat. Nu hade hon gjort så mycket för att gå Karl-Artur till mötes, som väl kunde begäras. Nu fick hon lov att rädda det Ekenstedtska husets anseende. Hon lät befalla regementsmusiken upp i stora salongen, och hon lät den spela upp till angläs.

Strax därefter hörde hon, att de danslystna kom stormande uppför trapporna, och nu blev det dans. Det blev en bal, vars make man sällan hade skådat. Alla dessa, som hade gått och väntat och längtat, sökte ta igen den förlorade tiden. De snurrade och svävade och sparkade och piruetterade. Det fanns ingen trött eller ohågad. Det fanns ingen så ful och tråkig flicka, att hon fick sitta ouppbjuden.

De gamla kunde inte hålla sig stilla, de heller, och det värsta var, att självaste överstinnan — ja, tänk det, överstinnan, som hade slutat upp att dansa och spela kort och som hade burit upp på vinden alla världsliga böcker, — hon kunde inte sitta stilla, hon heller. Hon svävade fram lätt och yr i dansen och såg likaså ung, nej, yngre ut än dottern, som hade stått brud samma dag. Karlstadsborna blev riktigt lyckliga över att de hade fått tillbaka sin glada, sin charmanta, sin älskade överstinna.

Och glädjen stod högt i tak, och natten hade blivit ljuvlig och dejelig, och älven glittrade av månsken, och allting var, som det skulle vara.

Bästa beviset på hur stark glädjens smitta gick igenom rummen var väl, att Karl-Artur blev medryckt, han också. På en gång kunde han inte alls förstå, att det var något ont och syndfullt i att röra sig i takt efter musik tillsammans med andra unga och sorglösa människor. Det var så naturligt, att ungdom, hälsa och lycka tog sig ett sådant uttryck. Om han som annars hade känt det som en synd, skulle han inte ha dansat. Men i kväll föreföll honom alltsammans så barnsligt lustigt och oskyldigt.

Men just då Karl-Artur som bäst figurerade i angläsen, kom han att kasta ögonen bortåt den öppna salongsdörren, och i dörröppningen såg han ett blekt ansikte, omgivet av svart hår och skägg, med ett par stora, milda ögon, som stirrade på honom i smärtsam undran.

Han stannade mitt i dansen. Först trodde han sig se en syn, men snart kände han igen sin vän Pontus Friman, som hade lovat komma och hälsa på honom, när han for igenom Karlstad, och hade råkat anlända just denna kväll.

Karl-Artur tog inte ett steg mer till dans, utan skyndade bort till den nykomne, och denne drog honom utan ett ord med sig nerför trappan ut i det fria.

FRIERIET.

Schagerström hade friat! Rike Schagerström på Stora Sjötorp.

Nej, är det möjligt, att Schagerström hade friat?

Jo, det är minsann riktigt säkert, att Schagerström hade friat.

Men hur i all världen kom det sig, att Schagerström friade?

Jo, se saken var den, att i Korskyrka prostgård fanns det en ung flicka, som hette Charlotte Löwensköld. Hon var litet släkt med prosten, och hon tjänstgjorde som sällskap åt prostinnan, och hon var förlovad med pastorsadjunkten.

Men vad hade hon då att göra med Schagerström?

Jo, Charlotte Löwensköld var rask och munter och friskspråkig, och i samma ögonblick, som hon satte sin fot inom dörren i prostgården, gick det som en frisk fläkt genom hela huset. Prosten och prostinnan var gamla, och de hade gått där som skuggor av sig själva, men hon satte nytt liv i dem. Och adjunkten var smal som en tråd och så from, att han varken tordes äta eller dricka. Han hade ämbetsgöromål dagen i ända, och om natten låg han på knä framför sin säng och grät över sina synder. Han höll på att gå alldeles förlorad, men Charlotte Löwensköld hindrade honom från att helt och hållet förstöra sig.

Men vad har nu allt det där att...

Ni ska veta, att för fem år sen, då adjunkten första gången kom till Korskyrka prostgård, var han alldeles nyss prästvigd och obekant med allt, som hörde till yrket, och att det var Charlotte Löwensköld, som hjälpte honom till rätta. Hon hade levat i prästhus i all sin dar, så att hon var väl hemma i allt hithörande, och nu lärde hon honom både hur han skulle döpa barn och föra ordet vid kyrkostämma.

Under tiden förälskade de sig i varandra, och nu hade de varit förlovade i hela fem år.

Men på det här sättet kommer vi ju alldeles bort från Schagerström . . .

Det, som var det mest utmärkande för Charlotte Löwensköld, det var, att hon hade en så ovanlig förmåga att ställa och ordna för andra. Och hon hade knappast blivit förlovad med pastorsadjunkten, förrän hon listade ut, att hans föräldrar inte var nöjda med att han hade blivit präst. De hade önskat, att han skulle ha tagit magistergraden för att sedan stanna vid universitetet som docent och professor. Han hade också legat fem år i Uppsala och läst på kandidatexamen, och på sjätte året skulle han ha blivit färdig magister, men just då hade han kastat om och i stället tagit prästexamen. Föräldrarna var förmögna och litet ärelystna. De tyckte inte om, att sonen valde en så anspråkslös bana. Även sedan han hade blivit präst, hade de tigt och bett, att han skulle fortsätta i Uppsala, men till dem hade han sagt nej. Nu förstod ju Charlotte Löwensköld, att om han bara hade en högre examen, så skulle han ha bättre utsikter till befordran, och hon skickade honom tillbaka till Uppsala. Och som han var den värsta plugghäst man kunde tänka sig, så hade hon honom färdig på fyra år. Då hade han både avlagt kandidatexamen och blivit promoverad till magister.

Men vart i all världen har Schagerström . . .

Se, Charlotte Löwensköld hade räknat ut, att bara fästmannen hade blivit promoverad, skulle han kunna söka befattning som lektor vid ett gymnasium och få så pass hög lön, att de kunde gifta sig. Om han nödvändigt ville bli präst, så kunde han om några år få befordran till något stort pastorat, för så var det ju brukligt. Den vägen hade prosten i Korskyrka gått och många med honom. Men härvidlag gick det inte så, som hon hade beräknat, för fästmannen ville prompt bli präst med detsamma och gå den vanliga prästvägen. Och därav kom det sig, att han vände tillbaka än en gång till Korskyrka som pastorsadjunkt. Och så filosofie doktor han var, hade han inte så pass stor lön som en stalldräng.

Ja, men Schagerström...

Ni förstår ju, att Charlotte Löwensköld, som redan hade gått och väntat i fem år, inte kunde låta sig nöja med detta. Hon var ändå glad åt att fästmannen hade blivit skickad till Korskyrka. Han bodde i prostgården, så att hon råkade honom var dag, och hon trodde nog, att hon skulle kunna lirka med honom, tills hon fick honom till lektor, liksom hon hade fått honom till magister.

Men vi får ju inte höra något om Schagerström!

Ja se, varken Charlotte Löwensköld eller fästmannen hade det allra minsta att göra med Schagerström. Han var av ett helt annat slags folk. Han var son till en hög ämbetsman i Stockholm, var rik själv och hade blivit gift med en brukspatronsdotter från Värmland, som var arvinge till så många bruk och gruvfält, att hemgiften kunde beräknas uppgå till ett par miljoner. Till en början hade Schagerström varit bosatt i Stockholm och bara under sommarmånaderna vistats på något av Värmlandsbruken, men då hustrun efter ett par år dog i barnsäng, hade han flyttat ner till Stora Sjötorp i Korskyrka. Han sörjde och saknade och kunde inte stå ut med att bo någonstans, där hustrun hade levat. Schagerström var nästan aldrig ute på bjudningar, men för att få tiden att gå tog han sig för att övervaka förvaltningen av de många bruken, och Stora Sjötorp byggde han om och förskönade, så att det blev det ståtligaste stället i Korskyrka. Så ensam han var, höll han sig med många tjänare och levde som en grand-seigneur. Och Charlotte Löwensköld visste, att det var likaså troligt, att hon skulle ta ner sjustjärnorna och sätta dem i sin brudkrona, som att hon skulle bli gift med Schagerström.

Se, Charlotte Löwensköld, hon var av den sortens människor, som alltid säger vad som faller dem in. Och en gång, när det var bjudning i prostgården och många främmande var församlade där, föll det sig så, att Schagerström for förbi i sin stora öppna landå med präktigt svart fyrspann och galonerad betjänt på bocken bredvid kusken. Och naturligtvis rusade alla fram till fönsterna och följde Schagerström med ögonen, så länge man kunde se en skymt av

honom. Men när han hade försvunnit ur sikte, då vände sig Charlotte Löwensköld till sin fästman, som stod längre inåt rummet, och ropade så högt, att alla människor hörde det:

— Det säger jag dig, Karl-Artur, att nog tycker jag om dig, men friar Schagerström, så tar jag honom.

Alla gästerna visste ju, att hon inte kunde få Schagerström, så att de började storskratta. Och fästmannen skratade med, för han förstod ju, att hon sade detta, bara för att de främmande skulle få litet roligt. Själv såg hon ut, som om hon skulle ha blivit alldeles bestört över det, som hade råkat halka över hennes läppar, men det var nog inte så alldeles säkert, att hon inte hade en liten tanke bakom orden. Hon ville kanske skrämma litet på den kära Karl-Artur och få honom att tänka på lektoratet.

Nå, Schagerström, han var ju alltjämt försänkt i sin sorg och hade inte en tanke på giftermål. Men alltsom han kom ut i affärslivet, fick han vänner och bekanta, och de började snart nog uppmana honom att gifta om sig. Han undskyllde sig med att han var så mjältsjuk och tråkig, att ingen ville ha honom, och hörde inte på några försäkringar om motsatsen. Men en gång kom saken på tal vid en stor bolagsmiddag, där Schagerström hade ansett sig tvungen att närvara, och då han svarade på det vanliga sättet, berättade en av hans grannar från Korskyrka om den unga flickan, som hade sagt, att hon skulle låta fästmannen löpa, om bara Schagerström friade. Det var en mycket glad middag, man skrattade gott åt historien och behandlade den som ett lustigt skämt, alldeles som i prostgården.

För att säga sanningen, hade Schagerström många gånger funnit, att det var svårt att reda sig utan en hustru, men han älskade ännu den döda, och blotta tanken på att sätta någon i hennes ställe fyllde honom med vedervilja.

Hitintills hade han alltid tänkt sig ett äktenskap med en jämlike, men sedan han hade hört historien om Charlotte Löwensköld, slog hans tankar in på en ny väg. Om han till exempel inginge ett förståndsäktenskap, om han gifte sig med en enkel person, som varken kunde eftersträva den förra hustruns plats i hans hjärta eller den höga sociala

ställning, som hon hade intagit genom rikedom och släktförbindelser, då tycktes honom ett nytt äktenskap mycket mer genomförbart. Det skulle inte längre vara en förolämpning mot den hädangångna.

Nästa söndag for Schagerström till kyrkan och tittade på den unga flickan, som satt bredvid prostinnan i prostgårdsbänken. Hon var anspråkslöst och enkelt klädd och tog sig ingenting ut. Men detta var intet hinder. Tvärtom. Om hon hade varit en lysande skönhet, skulle han inte ha tänkt på att välja henne till hustru. Den döda skulle inte behöva tro, att denna nya på något vis kunde ersätta henne.

Medan Schagerström satt och såg på Charlotte Löwensköld, började han undra hur hon skulle bete sig, ifall han verkligen fore till prostgården och frågade henne om hon ville bli fru på Stora Sjötorp. Hon hade ju aldrig kunnat vänta sig, att han skulle fria till henne, men just därför skulle det roa honom att se vilken min hon skulle anta, om han gjorde allvar av saken.

När han for hem ifrån kyrkan, undrade han hur Charlotte Löwensköld skulle ta sig ut, ifall hon bleve dyrbart och vackert klädd. Helt plötsligt kom han på sig med att det hade smugit sig in något lockande i tanken på det andra giftermålet. Detta, att så oföväntat komma med lyckan till en fattig flicka, som ingenting kunde vänta sig av livet, hade något romantiskt över sig, som ingalunda misshagade honom. I samma ögonblick, som Schagerström märkte detta, upphörde han emellertid att tänka på saken. Han visade den ifrån sig som en frestelse. Han hade alltid föreställt sig, att hans hustru endast hade lämnat honom för en kort tid. Han ville vara henne trogen, intill dess att de återförenades.

Nästa natt såg Schagerström sin döda hustru i drömmen, och han vaknade, uppfylld av all sin gamla ömhet. De farhågor, som hade uppstigit hos honom på hemvägen från kyrkan, syntes honom överflödiga. Hans kärlek levde, det var ingen fara för att den enkla unga flickan, som han ämnade göra till sin hustru, skulle kunna utplåna den avlidnas bild ur hans själ. Han behövde i sitt hem en duglig och klok kamrat till sällskap och trevnad. Inom släkten fanns ingen,

som passade för uppdraget, och en lejd husföreståndarinna ville han inte engagera. Han såg ingen annan utväg än att gifta sig.

Han for hemifrån samma dag i stor gala och tog vägen till prostgården. Han hade levat så instängd under de gångna åren, att han inte ens hade avlagt visit där, och det blev ingen liten uppståndelse, då den stora landån med det svarta spannet svängde in genom grinden. Han blev emellertid införd i stora salongen i övervåningen, och där satt han en stund och språkade med prosten och prostinnan.

Charlotte Löwensköld hade smugit sig undan på sitt rum, men om en stund kom prostinnan själv och bad henne, att hon skulle gå in i salongen och hålla sällskap. Brukspatron Schagerström hade ju kommit, och det blev långsamt för honom att bara prata med de två gamla.

Prostinnan var litet echaufferad och högtidlig på samma gång. Charlotte Löwensköld såg stort på henne, men hon gjorde inga frågor. Hon knöt av sig förklädet, doppade fingrarna i tvättfatet, slätade till håret och satte på sig en ren halskrage. Därpå följde hon efter prostinnan, men just som hon skulle gå ut ur rummet, vände hon om och knöt åter på sig det stora förklädet.

Knappt var hon inkommen i salongen och hade hälsat på Schagerström, förrän hon ombads att sitta ner, varpå prosten höll ett litet tal till henne. Han brukade många ord och utbredde sig över den glädje och trevnad, som hon hade fört med sig till prostgården. Hon hade varit som en öm dotter både för honom och hans hustru, och de ville bra ogärna mista henne. Men då nu en sådan man som brukspatron Gustav Schagerström kom och begärde henne till hustru, finge de inte tänka på sig själva, utan måste råda henne att säga ja till ett anbud, som var så mycket bättre än allt, vad hon kunde ha väntat sig.

Prosten påminde henne inte med ett ord om att hon redan var förlovad med pastorsadjunkten. Både han och prostinnan hade länge varit emot förbindelsen och hjärtligt önskat, att den skulle bli bruten. En fattig flicka som Charlotte Löwen-

sköld kunde ju inte hålla fast vid en man, som absolut nekade att skaffa sig ett anständigt levebröd.

Charlotte Löwensköld hade hört på utan att göra en rörelse, och som prosten ville ge henne tid att forma ett passande svar, så tillfogade han en ståtlig harang om Schagerström, om hans präktiga egendomar, om hans duglighet, om hans allvarliga levnadssätt och om hans välvilja mot sina underhavande.

Prosten hade hört så mycket gott om honom, att han, fastän det var första gången brukspatron Schagerström visade sig i prostgården, redan betraktade honom som en vän och var glad att få lägga sin unga släktings öde i hans händer.

Schagerström satt hela tiden och gav akt på Charlotte Löwensköld för att se vilken verkan hans frieri skulle göra på henne. Han märkte, att hon rätade upp ryggen och kastade tillbaka huvudet. Därpå steg färgen på kinderna, och ögonen mörknade och blev djupt mörkblå. Så drogs överläppen upp till ett litet spotskt leende.

Schagerström blev helt bestört. Charlotte Löwensköld, sådan han nu såg henne, var ju en skönhet, och därtill en skönhet, som varken föreföll ödmjuk eller anspråkslös.

Hans anbud hade synbarligen gjort ett starkt intryck, men om hon var nöjd eller missnöjd, det vågade han inte avgöra.

Han behövde inte länge sväva i okunnighet. Så snart prosten hade slutat, tog Charlotte Löwensköld till orda.

— Jag undrar om inte brukspatron Schagerström har hört, att jag är förlovad, sade hon.

— Jo, naturligtvis, sade Schagerström, och mer hann han inte säga, förrän Charlotte Löwensköld fortsatte.

— Hur kan då brukspatron Schagerström understå sig att komma och fria till mig?

Just detta sade hon. Hon begagnade sådana ord som "understå sig", fastän hon talade till den rikaste mannen i Korskyrka. Hon hade glömt, att hon var en fattig sällskapsdam, och kände sig som en anrik och stolt fröken Löwensköld.

Prosten och prostinnan höll visst på att trilla av stolarna av häpnad, och Schagerström såg också ganska överraskad ut, men han var en man av värld, och som sådan visste han att skicka sig i brydsamma situationer.

Han steg fram till Charlotte Löwensköld, tog hennes ena hand mellan båda sina och tryckte den varmt.

— Min kära fröken Löwensköld, sade han, detta svar förökar den sympati, som jag känner för frökens person.

Han bugade sig för prosten och prostinnan och hindrade dem med en åtbörd både från att säga något och från att följa honom till vagnen. Såväl de som Charlotte Löwensköld förundrade sig över den värdighet, som låg över den avskedade friaren, då han avlägsnade sig ur rummet.

Ö N S K N I N G A R.

Inte kan det väl ha något att betyda, att en människa sitter och önskar.

Om hon inte lägger två strån i kors för att närma sig den hon längtar efter, utan bara sitter stilla och önskar. Det kan väl inte göra något.

När den människan vet, att hon är obetydlig och ful och fattig, och förstår, att den, som hon gärna vill vinna, inte har en tanke åt hennes håll, då kan hon väl få roa sig med sina önskningsar, så mycket som hon har lust.

Om hon till på köpet är gift och är en hederlig hustru och har en liten dragning åt pietismen och inte av något i världen skulle kunna lockas till något orätt, så kan det väl inte inverka det bittersta, att hon sitter och önskar.

När hon till yttermera visso är gammal, hela trettiofva år, och han, som hon tänker på, inte är mera än tjugonio, och när hon är tafatt och blyg och inte har någon förmåga att göra sig gällande i sällskapslivet, och när hon är hustru åt organisten, så kan hon väl gärna sitta och önska från morgon till kväll. Det kan väl inte vara någon synd, och det kan inte leda till något.

Om hon än tycker, att andras önskningsar är som lätta vårvindar, medan hennes är som tunga, mäktiga orkaner, som kan flytta berg och välta jorden ur sin bana, så vet hon ju, att detta bara är inbillningsar. I verkligheten förmår de ingenting varken nu eller i framtiden.

Hon får vara nöjd med att hon bor i kyrkbyn, alldeles invid vägen, att hon får se honom gå förbi hennes fönster nästan var dag, att hon får höra honom predika var söndag och att hon ibland blir bjuden till prostgården och får vara i samma rum som han, fastän hon är så blyg, att hon inte kan förmå sig att säga ett ord till honom.

Märkvärdigt nog, finns det ett litet samband mellan henne och honom. Han kanske inte en gång har reda på det, och hon har inte kommit sig för att tala om det, men det finns där i alla fall.

Hennes mor var ju den Malvina Spaak, som en gång var hushållerska på Hedeby hos baron Löwenskölds, hans morföräldrar. När modern var så där en trettiofem år gammal, hade hon gift sig med en fattig lantbrukare, och hon hade sedan trälät med vävar och sysslor i eget hem liksom förut i andras. Men hon hade alltid stått i förbindelse med Löwensköldarna, de hade kommit och hälsat på hos henne, och hon hade gjort långa besök på Hedeby för att hjälpa till med höstbak och vårstök, och detta hade gett litet glans åt tillvaron. För sin lilla dotter hade hon jämt och samt berättat om den tid, då hon tjänade på Hedeby, om den döde generalen, som hade gått där och spökat, och om unge baron Adrian, som hade velat förhjälpa stamfadern till ro i graven.

Dottern hade förstått, att modern hade varit förälskad i unge baron Adrian. Det märktes klart av det sätt, varpå hon omtalade honom. Så mild, som han hade varit, och så vacker! Och ett sådant drömmande uttryck, som han hade haft i sina ögon, och ett sådant obeskrivligt behag i varje hans minsta rörelse!

När modern hade beskrivit honom, hade dottern sagt till sig själv, att hon överdrev. En ung man, sådan som den hon skildrade, fanns inte i denna världen.

I alla fall hade hon fått se honom. Kort efter det att hon hade blivit gift med organisten och flyttat till Korskyrka, hade hon en söndag fått se honom stiga upp i predikstolen. Han var ingen baron, bara en pastor Ekenstedt, men han var en systerson till den baron Adrian, som Malvina Spaak hade tyckt om, och han var likaså vacker och gossaktigt vek och likaså smärt och fin. Hon kände igen de stora drömögonen, som modern hade talat om, och det milda leendet.

När hon såg honom, tyckte hon, att det var hon, som hade önskat dit honom. Hon hade alltid velat se en man,

som passade till moderns beskrivning, och nu såg hon honom. Hon visste ju, att önskningar inte har någon makt, men hon tyckte i alla fall, att det var besynnerligt, att han hade kommit.

Han låtsade inte om henne, och mot slutet av sommaren blev han förlovad med den där uppnosiga Charlotte Löwensköld. Fram på hösten vände han tillbaka till Uppsala för att fortsätta att studera. Hon kunde inte tro annat, än att han för alltid hade försvunnit ur hennes liv. Om hon än önskade det aldrig så mycket, skulle han aldrig komma tillbaka.

Men efter att fem år var gångna, såg hon honom på nytt en söndag stiga upp i predikstolen. Än en gång tyckte hon, att det var hon, som hade önskat dit honom. Men han gav henne ingen anledning att tänka så. Alltjämt låtsade han inte om henne, och alltjämt var han förlovad med Charlotte Löwensköld.

Hon hade aldrig önskat något ont över Charlotte. Nej, hon kunde lägga sin hand på bibeln och svära, att det hade hon aldrig gjort, men ibland hade hon hoppats, att Charlotte skulle bli kär i någon annan eller att hon av någon rik släkting skulle ha blivit bjuden på en lång resa i utlandet, så att hon på något angenämt och behagligt sätt hade blivit skild från unge Ekenstedt.

Eftersom hon var gift med organisten och då och då blev bjuden till prostgården, hade hon råkat vara med den gången, då Schagerström hade rest förbi och Charlotte hade sagt, att hon skulle ta honom, om han friade. Alltsedan dess hade hon önskat, att Schagerström skulle fria till Charlotte, och det kunde ju inte vara orätt. Hur som helst, så hade det ju alls ingen betydelse.

För om önskningar hade någon makt, så skulle det väl se annorlunda ut här på jorden, än det nu gör. Tänk bara, vad människor har önskat! Tänk, så mycket gott de har önskat sig! Tänk, hur många som har önskat sig fria från synd och från sjukdom! Tänk alla de, som har önskat, att de skulle slippa att dö! Nej, det visste hon då, att önska, det kunde man göra opåttalt. Önskningar har ingen makt.

Men en vacker sommarsöndag såg hon i alla fall Schager-

ström komma in i kyrkan, och hon märkte, att han valde sin plats så, att han kunde se Charlotte, som satt i prostgårdsbänken, och hon önskade, att han skulle finna henne vacker och intagande. Hon önskade det av hela sin själ. Hon tyckte inte, att hon gjorde Charlotte någon orätt genom att önska henne en rik man.

Hela dagen, sedan hon hade sett Schagerström i kyrkan, hade hon en känsla av att nu skedde det något. Under natten låg hon som i feber och bara väntade på att något skulle ske. Och på samma sätt var det nästa förmiddag. Hon satt vid fönstret, hon kunde inte arbeta, utan satt med händerna i kors och väntade.

Hon trodde, att hon skulle få se Schagerström fara förbi, men det hände något ännu mycket mer märkvärdigt. Mitt på förmiddagen, så där mellan elva och tolv, kom Karl-Artur på visit.

Man kan förstå, att hon blev både häpen och glad och på samma gång alldeles överväldigad av blyghet.

Hon visste inte hur hon bar sig åt för att hälsa eller för att be honom stiga in. Men i alla fall satt han snart i den bästa länstolen i hennes lilla förmak, och hon satt mittemot honom och bara stirrade på honom.

Aldrig förr hade hon haft riktigt klart för sig, att han såg så ung ut, som han gjorde, när hon nu såg honom på nära håll. Hon hade ju reda på allting, som rörde hans familj, och hon visste, att han var född 1806, så att han måste vara tjugunio år. Men det kunde ingen se på honom.

Han förklarade på sitt förtjusande enkla och allvarliga sätt, att han inte förrän helt nyligen, genom ett brev från modern, hade fått veta, att hon var dotter till den Malvina Spaak, som hade varit en god vän och försyn för alla Löwensköldar. Han var ledsen, att han inte hade haft reda på detta förut. Han tyckte, att hon borde ha underrättat honom.

Hon blev överlycklig att få veta orsaken till att han allt hittills inte hade låtsat om henne. Men hon kunde ingenting säga, ingenting förklara. Hon bara mumlade några dumma, orediga ord, som han troligen inte uppfattade.

Han såg litet undrande på henne. Han kunde väl omöjligt förstå, att en gammal människa var så blyg, att hon miste talförmågan.

Liksom för att ge henne tid att lugna sig började han tala om Malvina Spaak och om Hedeby. Han kom också in på historien om spökerierna och den förskräckliga ringen.

Han sade, att han hade litet svårt att tro på alla detaljer, men för honom låg det en djup mening under alltsammans. Han ansåg ringen vara en symbol för kärleken till detta jordiska, som håller själen fången och gör den oskicklig att ingå i Guds rike.

Att tänka sig, att han satt där mittframför henne och såg på henne med sitt intagande leende och talade förtroligt och okonstlat som till en gammal vän! Det var alltför mycket av lycka, det nästan kvävde henne.

Han var kanske van vid att inte få något svar, då han kom till de fattiga och bedrövade för att trösta och uppmuntra. Han fortsatte att tala utan att förtrötts.

Han berättade för henne, att han för sin del aldrig kunde låta bli att tänka på Jesu ord till den rike ynglingen. Han var övertygad om att den förnämsta orsaken till människornas många olyckor låg däri, att de älskade de skapade tingen högre än den, som hade skapat dem.

Fastän hon ingenting sade, måtte hon ha tagit emot hans ord på ett sätt, som lockade honom att gå vidare med sina förtroenden. Han bekände för henne, att han varken ville bli prost eller kyrkoherde. Han ville inte ha någon stor församling med stort boställe, stora åkrar, stora församlingsböcker, mycket att ta hand om. Nej, han önskade sig en liten socken, där han skulle få tid att ägna sig åt själavården. Hans prästgård skulle inte vara annat än en liten grå stuga, men den skulle ligga vackert i en björkdunge vid en sjöstrand. Och hans lön, den finge inte vara större, än att han nätt och jämnt kunde leva på den.

Hon förstod, att han på detta sätt ville visa människorna den rätta vägen till sann lycka. Hon kände andakt djupt in i själen. Aldrig hade hon råkat något så ungt och rent. Ack, vad människor skulle komma att älska honom!

Men helt hastigt kom hon att tänka på att detta, som han nu sade, stred emot något, som hon helt nyligen hade hört omtalas, och hon ville ha klarhet härvidlag.

Hon frågade honom om hon möjligen hade hört fel, men då hon sist hade varit i prostgården, hade hans fästmo sagt, att han ämnade söka ett lektorat vid ett gymnasium.

Han sprang upp från stolen och började gå fram och tillbaka i det lilla förmaket.

Hade Charlotte sagt detta? Var hon säker på att Charlotte hade sagt detta? Han frågade så häftigt, att hon blev rädd, men hon svarade i all ödmjukhet, att såvitt hon kunde minnas, hade Charlotte sagt just detta.

Blodet steg honom åt huvudet. Han såg mer och mer ond ut.

Hon blev så förskräckt, att hon var nära att falla ner och be om förlåtelse. Inte hade hon trott, att det där, som hon hade berättat om Charlotte, skulle till den grad såra honom. Vad skulle hon säga, för att han skulle bli god igen? Vad kunde hon göra för att lugna honom?

Mittunder den värsta oron hörde hon hästramp och vagnsbuller och vände sig mot fönstret av gammal vana. Det var Schagerström, som for förbi, men hon var så upptagen av Karl-Artur, att hon inte hann att undra över vart han ämnade sig. Karl-Artur hade inte ens märkt den förbifarande. Han fortfor att med förgrymmad uppsyn gå fram och tillbaka över golvet.

Nu närmade han sig henne med utsträckt hand för att säga farväl, och det var en sådan förskräcklig misräkning för henne, att han gick så snart. Hon hade velat bita av sig tungan, därför att den hade sagt de där par orden, som hade framkallat hans misshumör.

Men det var ingenting att göra. Hon fick lov att sträcka ut handen och fatta hans. Hon fick lov att tiga och låta honom gå.

Men då, i sin djupa eländighet och förtvivlan, böjde hon sig ner och kysste hans hand.

Han ryckte den hastigt till sig. Sedan blev han stående och bara såg på henne.

— Jag ville bara be om förlåtelse, framstammade hon. Han såg tårar i hennes ögon, och han bevektes därav att ge henne en sorts förklaring.

— Om ni tänkte er, fru Sundler, att ni av en eller annan anledning hade bundit en bindel för era ögon, så att ni ingenting såge, och hade lämnat er i en annan människas händer, för att hon skulle leda er, — vad skulle ni säga, om bindeln helt hastigt lossnade och ni funne, att den där andra, er vän, er ledsagare, som ni hade förlitat er på mer än på er själv, hade dragit er fram till randen av en avgrund, så att nästa steg skulle ha fört er utöver branten ner i djupet? Skulle inte detta förorsaka er helvetiska kval?

Han talade häftigt och passionerat och skyndade därpå utan att vänta på svar genom dörren ut i förstugan.

Thea Sundler tyckte sig höra, att han hejdade sig, då han kom ut på förstubron. Hon kunde inte veta av vilken anledning. Kanske att han hade kommit att tänka på hur nöjd och sorglös han hade känt sig, då han för en liten stund sedan steg in i hennes hem, han, som nu trädde ut därifrån rasande och förtvivlad. Hur som helst, så skyndade hon ut för att se om han verkligen stod kvar.

Han började tala, så snart som han fick se henne. Sinnesrörelsen hade givit en ny fart åt hans tankar. Han fann behag i att en åhörare visade sig.

— Jag står här och ser på dessa rosor, varmed ni har kantat vägen upp till ert hus, kära fru Sundler, och jag frågar mig om inte denna sommar är den skönaste, som jag någonsin har upplevat. Vi befinner oss nu i slutet av juli, men är det inte så, att hela denna gångna delen av sommaren har varit fullkomlig? Har inte alla dagar varit långa och ljusa, längre och ljusare än någonsin förr? Värmen, ja, den har visserligen varit ganska hög, men den har aldrig verkat tryckande, därför att luften merendels har genomfarits av ett uppfriskande drag. Inte heller har jorden behövt lida av torka som under andra vackra somrar, därför att det nästan varje natt har kommit ett par timmars regn. Det har också vuxit alldeles oerhört. Har ni någonsin sett träden belastade med sådana lövmassor, eller har ni sett rabatterna

i trädgårdarna lysa av en sådan blomsterprakt? Ack, jag skulle vilja påstå, att smultronen aldrig har varit så söta, fågelsången aldrig så klingande och människorna aldrig så glada och nöjeslystna som under detta år.

Han tystnade ett ögonblick för att hämta andan, men Thea Sundler aktade sig väl för att störa honom genom att säga något. Hon tänkte på sin mor. Hon förstod vad hon hade känt, då den unge baronen hade uppsökt henne i köket och mjölkammaren och gett henne sina förtroenden.

Den unge prästen fortfor:

— Om mornarna vid femtiden, då jag drar upp min gardin, ser jag knappast något annat än dunster och moln. Det smattrar mot fönsterrutan, det skvalar ur takrännan, blommor och gräs böjer sig under slagregnet. Hela rymden är full av skyar, så tunga och regnfulla, att de nästan släpar utefter marken. ”I dag är det slut med det vackra vädret”, säger jag då till mig själv, ”och det vore kanske också det bästa.”

Men fastän jag är nästan viss om att regnet ska fortsätta hela dagen, stannar jag kvar vid fönstret en stund för att se hur det ska gå. Och då klockan är fem minuter över fem, upphör dropparna att slamra mot rutan. Takrännan skvalar än en stund, men snart tystnar också den. Mittframför den plats på himlen, där solen borde befinna sig, öppnar sig en rämna i molnen, och ett stort ljusknippe slungas ner i de jordiska töcknen. Strax efteråt blir den gråa regnröken, som stiger upp från horisontens kullar, förvandlad till ljusblåa dimmor. Dropparna på grässtråen rinner långsamt mot jorden, och blommorna lyfter sina ängsligt sänkta kalkar. Vår lilla sjö, som jag kan se en skymt av från mitt fönster och som hittills har sett ganska surmulen ut, börjar glittra, som om stora stim av guld-fiskar hade summit fram i vattenbrynet. Och hänförd av all denna skönhet, brukar jag då slå opp mitt fönster, jag andas in en luft, full av ångande vällukt, också den, av en aldrig förr anad ljuvhet, och jag utropar: ”Ack, min Gud, du har gjort din värld alldeles för skön.”

Den unge prästen hejdade sig, smålog och ryckte litet på

axlarna. Han antog troligen, att Thea Sundler förvånade sig över hans sista yttrande, och han skyndade sig att förklara det.

— Ja, sade han, jag menade vad jag sa. Jag har fruktat, att denna sköna sommar skulle förleda mig att älska det jordiska. Hur många gånger har jag inte önskat, att det vackra vädret skulle upphöra, att sommaren skulle bjuda på åska och blixt, torka och kvalm, långa dagsregn och frostkalla nätter, såsom det brukar vara andra år!

Thea Sundler sög i sig orden. Vart ville han komma, vad ville han säga? Hon visste det inte, men hon önskade nästan krampaktigt, att han måtte fortsätta, så att hon ännu länge skulle få njuta av stämmans välljud, av de sköna orden, av det uttrycksfulla minspelet.

— Förstår ni mig? utbrast han. Men naturen har kanske ingen makt över er. Den talar inte till er med hemlighetsfulla och starka ord. Den frågar er aldrig varför ni inte tacksamt njuter av dess goda gåvor, varför ni inte griper efter lyckan, då den ligger inom räckhåll, varför ni inte skaffar er ett eget hem och gifter er med ert hjärtas älskade, såsom alla andra skapade varelser gör under denna väl-signade sommar.

Han lyfte på hatten och strök med handen över pannan.

— Den sköna sommaren, fortsatte han, har kommit som en bundsförvant till Charlotte. Ser ni, denna rikedom, denna blidhet, denna allmänna glättighet har berusat mig. Jag har gått omkring som en blind. Charlotte har sett min kärlek växa, liksom min längtan, min iver att äga henne.

Ah, ni vet inte... Varje morgon vid sextiden går jag från den lilla flygeln, där jag har mina rum, opp till stora prostgårdsbyggnaden för att dricka mitt morgonkaffe. Då kommer Charlotte mig till mötes i den stora, ljusa matsalen, där luften strömmar in genom de öppna fönsterna. Hon är glad och kvittrande som en fågel, och vi dricker vårt kaffe, vi två ensamma. Varken prosten eller prostinnan är närvarande.

Ni tror kanske, att Charlotte då tar tillfället i akt för att tala med mig om våra framtidsutsikter. Visst inte. Hon talar med mig om mina sjuka, mina fattiga, hon talar om

de tankar i mina predikningar, som särskilt har slagit an på henne. Hon visar sig i allo sådan, som en prästfru bör vara. Blott någon enstaka gång, blott på skämt, i största förbigående talar hon om lektoratet. Dag för dag har hon också blivit mig kärare. När jag kommer ner igen till mitt arbetsbord, har jag svårt för att göra något. Jag drömmer om Charlotte. Jag har redan förut i dag skildrat för er hur jag vill föra mitt liv. Nu drömmer jag om att min kärlek ska lösgöra Charlotte ur det världsligas bojer och att hon ska följa mig till min lilla gråa stuga.

Då han avger denna bekännelse, kan Thea Sundler inte låta bli att göra ett utrop.

— Ja visst, sade han, ni har rätt. Jag har varit blind. Charlotte har fört mig mot en avgrund. Hon har väntat på ett ögonblick av svaghet för att avlocka mig löftet om att söka lektoratet. Hon såg hur sommaren hjälpte till att göra mig sorglös. Hon trodde sig så säker om målet, att hon ville förbereda er och alla andra på att jag skulle byta om bana. Men Gud har skyddat mig.

Han trädde på en gång tätt intill Thea Sundler. Han läste kanske i hennes ansikte, att hon njöt av hans ord, att hon kände sig lycklig och hänförd. Men det tycktes ha retat honom, att hon gladdes åt denna vältalighet, som framkallats av hans lidande. Ett drag av harm flög över hans ansikte.

— Men tro inte, att jag tackar er för det, som ni sa mig! för han ut.

Thea Sundler förfärades. Han hade knutit nävarna och skakade dem framför henne.

— Jag tackar er inte för att ni lossade bindeln från mina ögon. Ni ska inte vara glad över vad ni har gjort. Jag hatar er för att ni inte lät mig störta ner i avgrunden. Jag vill aldrig se er mer.

Han vände sig från henne och skyndade på den smala stigen mellan fru Sundlers vackra rosor ner på landsvägen. Men Thea Sundler gick in i förmaket, och där kastade hon sig i sin förkrosselse ner på golvet och grät så, som hon aldrig förr hade gråtit.

I PROSTGÅRDSTRÄDGÅRDEN.

Den korta vägsträckan, som skilde kyrkbyn från prostgården, tog inte mer än fem minuter för den, som gick raskt och hurtigt som Karl-Artur. Men under dessa fem minuter tänkte han många stränga och stolta tankar, som han ämnade upprepa för sin fästmö, så snart han träffade henne.

— Se där! mumlade han. Det rätta ögonblicket är inne. Ingenting kan hejda mig. I dag måste vi komma till en uppgörelse. Hon måste förstå, att hur högt jag än älskar henne, kan ingenting förmå mig att sträva efter dessa världsliga fördelar, som hon eftertraktar. Jag måste tjäna Gud, jag har intet val. Förr sliter jag henne ur mitt hjärta.

Han kände en stolt tillförsikt. Han kände hur ord, som skulle förkrossa och röra och övertyga, i dag som aldrig förr stod till hans förfogande. Den häftiga sinnesrörelsen hade satt hans inre i skakning, och en dörr hade kastats upp till ett rum i hans själ, som han hittills aldrig hade skådat. I detta rum var väggarna behängda med rika klasar och skönt blommande rankor. Men dessa klasar och rankor var ord, härliga, ljuva, formfulländade. Han behövde endast stiga fram och bemäktiga sig dem. Allt detta stod till hans förfogande. En rikedom, en oerhörd rikedom.

Han skrattade åt sig själv. Han hade hittills med stort bekymmer suttit och plockat ihop sina predikningar, han hade pinat fram tankarna ur sin själ. Och under tiden hade all denna rikedom bott inom honom!

Vad Charlotte beträffar, måste allt bli annorlunda. I sanning, hittills hade det varit hon, som hade försökt regera över honom. Nu var allt förändrat. Han skulle tala, hon skulle lyssna. Han skulle leda, och hon skulle följa. Hädanefter skulle hennes blickar hänga vid hans mun såsom nyss den där stackars organistfruns.

Det förestod strid, men ingenting skulle kunna förmå honom att ge vika.

— Förr sliter jag henne ur mitt hjärta, upprepade han. Förr sliter jag henne ur mitt hjärta.

Just då han var framme vid prostgården, slogs grindarna upp, och ett elegant ekipage, dragen av fyra svarta hästar, kom utkörande.

Han förstod, att brukspatron Schagerström hade kommit på visit till prostgården. Samtidigt påminde han sig det där yttrandet, som Charlotte hade fällt på kaffebjudningen i början av sommaren. Som en blixst slog honom den tanken, att Schagerström hade rest till prostgården för att fria till hans fästmö.

Det var en orimlig tanke, men ändå krympte hjärtat samman på honom.

Var det inte en högst besynnerlig blick, som den rike mannen gav honom, då han svängde av bortåt landsvägen? Låg det inte i den blicken något hånfullt nyfiket och på samma gång något medlidsamt?

Det fanns intet tvivel. Han hade gissat rätt. Men det var ett alltför hårt slag. Hjärtat stannade. Det svartnade för ögonen. Han hade nätt och jämnt kraft att släpa sig fram till grindstolpen.

Charlotte hade svarat ja. Han skulle mista henne. Han skulle dö av förtvivlan.

Mitt i denna överväldigande sorg såg han Charlotte komma ut ur boningshuset och skynda bort till honom. Han såg den höga färgen på kinderna, glansen i ögonen, segerminen över munnen. Hon kom för att berätta honom, att hon skulle gifta sig med den rikaste mannen i Korskyrka.

Ah, vilken skamlöshet! Han stampade i marken och knöt nävarna.

— Kom mig inte nära! ropade han.

Hon stannade. Hycklade hon, eller var hennes förvåning verklig?

— Vad går det åt dig? frågade hon helt obesvärat.

Han samlade all sin kraft för att kunna framstöta:

— Det vet du bättre än någon annan. Vad hade Schagerström här att göra?

Då Charlotte begrep, att han hade gissat sig till Schagerströms ärende, kom hon tätt inpå honom. Hon höjde handen. Hon var nära att slå honom.

— Jaså, du tror, du också, att jag skulle bryta mitt ord för en smula gods och guld!

Därpå gav hon honom en blick, full av förakt, vände honom ryggen och gick sin väg.

I alla fall hade hennes ord lugnat hans värsta farhågor. Hjärtat började klappa, krafterna kom tillbaka. Han var i stånd att följa efter henne.

— Men han har i alla fall friat? sade han.

Hon värdigades inte svara. Hon rätade upp nacken och ryggen och fortsatte att gå framåt. Men hon gick inte in i boningshuset, utan hon vek av på en smal väg, som bakom några stora busksnår ledde in i trädgården.

Karl-Artur förstod, att hon hade rätt att känna sig sårad. Om hon hade sagt nej till Schagerström, hade hon ju gjort något storartat. Han sökte göra en undskyllan.

— Du skulle ha sett vilken min han satte opp, då han for förbi mig. Han såg inte ut, som om han skulle ha fått korgen.

Hon bara rätade än mer på sin sturska nacke och skynadade på stegen. Hon behövde inte tala. Hela hållningen sade tillräckligt tydligt: "Kom mig inte nära! Jag går åt det här hållet för att få vara ensam."

Men han, som allt bättre och bättre uppfattade det trofasta, det uppoffrande i hennes handling, följde henne.

— Charlotte, sade han, älskade Charlotte!

Hon lät inte rubba sig. Hon fortsatte obevekligt framåt trädgårdsgången.

Ack, denna prostgårdsträdgård, denna prostgårdsträdgård! Charlotte hade inte kunnat styra sina steg till någon plats, som var rikare på dyrbara, gemensamma minnen.

Trädgården var anlagd i gammal fransk stil med många korsande gångar, som alla var kantade med täta, manshöga syrenhäckar. Här och där fanns små öppningar i häckarna,

och genom dessa kom man in i små trånga bersåer med en enkel torvsoffa eller ut på släta gräsmattor, som omgav en ensam rosenbuske. Det var ingen vidsträckt trädgård, den var kanske inte en gång vacker, men vilken underbar tillflyktsort var den inte för dem, som ville råkas ensamma!

Då Karl-Artur skyndade fram här i Charlottes spår och hon inte ville så mycket som se åt honom, återuppvaknade minnet av alla de stunder, då hon hade gått här som hans ömma käresta, stunder, som kanske aldrig skulle återkomma.

— Charlotte! utstötte han än en gång med en röst, som genombäövades av lidelse.

Det måtte ha varit något i stämman, som kom henne att lystra. Hon vände sig inte, men stelheten i hållningen försvann. Där hon stod, böjde hon sig bakåt emot honom så långt, att han nästan kunde se hennes ansikte.

Han var genast framme hos henne, tog henne i sina armar och kysste henne.

Sedan drog han henne med sig in i en berså med en torvbänk. Där lade han sig på knä framför henne och utgöt sig i beundran över hennes trohet, hennes kärlek, hennes hjältemod.

Hon syntes förvånad över hans eld, över hans hänförelse. Hon hörde på honom nästan med misstroende. Han förstod anledningen. Han brukade gentemot henne alltid intaga en avvisande hållning. Hon hade för honom representerat världen och dess lockelser, mot vilka han måste vara på sin vakt.

Men i denna ljuva stund, då han visste, att hon för hans skull hade motstått lockelsen av en stor rikedom, behövde han inte lägga band på sig. Hon ville berätta för honom om frieriet, men han hörde knappt på, han avbröt henne med sina kyssar.

Då hon hade talat ut, måste han på nytt kyssa henne otaliga gånger, och till sist satt de alldeles stilla i en lång omfamning.

Var var de stolta och stränga ord, som han hade ämnat säga henne? Borta ur medvetandet, utstrukna ur minnet. De behövdes inte mer. Han visste nu, att denna älskade flicka

aldrig kunde bli någon fara för honom. Hon var ingen mammonsträl, som han hade fruktat. Se, vilken rikedom som hon i dag hade försakat för att bli honom trogen!

Medan hon låg där i hans famn, lekte ett litet småleende på hennes läppar. Hon såg lycklig ut, lyckligare än någonsin förr. Vad tänkte hon på? Kanske sade hon i detta ögonblick till sig själv, att hon inte brydde sig om något annat än hans kärlek, kanske uppgav hon att tänka på detta lektorat, som hade varit nära att skilja dem.

Hon sade ingenting, men han lyssnade till hennes tankar. "Låt oss endast snart komma tillsammans! Jag gör inga villkor, jag begär ingenting annat än din kärlek."

Ah, men skulle han då låta henne så helt överträffa honom i ädelmod? Nej, han ville göra henne den största glädje. Han ville tillviska henne, att nu, då han kände hennes sinnelag, nu vågade han. Nu ville han söka skaffa dem ett anständigt levebröd.

Vad denna tystnad var ljuv! Männe hon hörde vad han sade till sig själv? Hörde hon de löften, som han gav henne?

Han gjorde en ansträngning för att ge ord åt sina tankar.

— Ack, Charlotte, började han, hur ska jag någonsin kunna återgälda dig vad du i dag har försakat för min skull?

Hon satt med huvudet lutat mot hans axel, och han kunde inte se hennes ansikte just då.

— Min älskade vän, hörde han henne svara. Jag är inte orolig. Jag är viss om att du ska ge mig full ersättning.

Ersättning — vad menade hon? Menade hon, att hon inte begärde någon annan ersättning än hans kärlek? Eller menade hon något annat? Varför höll hon huvudet böjt? Varför såg hon honom inte i ögonen? Ansåg hon, att han var ett så dåligt parti, att hon begärde ersättning för att hon hade förblivit honom trogen? Han var ju präst och filosofie doktor, son av ansedda föräldrar, hade alltid försökt uppfylla sina plikter, började vinna anseende som predikant, hade fört en exemplarisk vandel. Menade hon

verkligen, att det hade varit en så stor försakelse att avstå från Schagerström?

Nej, hon menade naturligtvis ingenting sådant. Han måste vara lugn, han måste med mildhet och saktmod utforska hennes tankar.

— Vad menar du med ersättning? Jag har ju rakt ingenting att bjuda dig.

Då flyttade hon sig närmare, så att hon kunde viska tätt i hans öra.

— Du håller dig själv alltför ringa, min vän. Du kan ju bli både domprost och biskop.

Han flyttade sig så häftigt ifrån henne, att hon höll på att falla.

— Det är således därför, att du väntar, att jag ska bli domprost och biskop, som du har sagt nej till Schagerström!

Hon såg upp till honom, förvirrad såsom en, som vaknar ur en dröm. Ja visst, hon hade drömt, hon hade talat i sömnen, och i sömnen hade hon förrått sina hemligaste tankar. Hon svarade ingenting. Tyckte hon, att den frågan inte behövde något svar?

— Jag frågar om det var, därför att du tror, att jag ska bli domprost och biskop, som du sa nej till Schagerström.

Nu steg färgen på hennes kinder. Aha, det Löwensköldska blodet kom i svallning. Men hon värdigades alltjämt inte svara.

Men han måste ha svar. Han måste ha svar.

— Hör du inte, att jag frågar dig om det var, därför att du väntar, att jag ska bli domprost och biskop, som du sa nej till Schagerström?

Hon knuckte på nacken, ögonen lågade. Med en ton av djupaste förakt utslungade hon:

— Naturligtvis.

Han reste sig. Han ville inte mer sitta bredvid henne. Hans smärta över hennes svar var oerhörd, men han skulle inte erkänna detta inför en sådan varelse som Charlotte. Dock, han ville inte ha något att förebrå sig. Han gjorde

ännu ett försök att tala milt och vänligt till detta förtappade världens barn.

— Kära Charlotte, jag kan inte vara dig nog tacksam för din uppriktighet. Jag förstår nu, att för dig är den yttre ställningen allt. En obrottslig vandel, en trogen strävan att vandra i Kristi, min mästaress, fotspår har ingen betydelse för dig.

Sköna och fridsamma ord. Han avvaktade med spänning hennes svar.

— Kära Karl-Artur, jag tror nog, att jag förstår ditt värde, fastän jag inte krumbuktar för dig så mycket som fruarna borta i kyrkbyn.

Detta svar föreföll honom som en riktig grovhet. Den avslöjades förargelse gav sig luft.

Charlotte reste sig för att gå sin väg. Men han grep henne om armen och höll kvar henne. Detta samtal måste föras till slut.

Vad Charlotte hade sagt om fruarna i kyrkbyn hade fört hans tankar till fru Sundler. Han mindes vad hon hade berättat. Hans vrede steg vid detta minne. Hans inre kom i kokning.

Under sinnesrörelsen slog den dörren upp i hans själ, som ledde in i rummet, där de värtaliga och starka orden hängde i klasar och rankor. Han började tala till henne starkt och manande. Han förebrådde henne hennes världskärlek, hennes högmod, hennes fåfänga.

Men Charlotte hörde inte länge på honom.

— Så dålig jag är, påminde hon i mjuk ton, så har jag ändå i dag sagt nej till Schagerström.

Han förfärades över hennes skamlöshet.

— Gode Gud, hurudan är denna kvinna skapad? utbrast han. Hon har ju nyss erkänt, att hon sa nej till Schagerström, endast därför att hon tyckte, att det var förmer att bli gift med en biskop än med en brukspatron.

Under allt detta talade en liten lugnande stämning i hans själ. Den sade till honom, att han skulle ta sig i akt. Hade han inte märkt, att Charlotte Löwensköld var sådan, att hon

föraktade att försvara sig? Om någon trodde henne om ont, sökte hon aldrig ta denne ur sin onda tro.

Men han lyssnade inte till denna lilla lugnande stämma. Han trodde inte på den. Charlotte avslöjade med varje ord hon yttrade nya djup av dålighet. Hör bara vad hon svarade!

— Kära Karl-Artur, fäst dig inte så mycket vid det där, att jag sa, att du skulle nå högt i graderna! Det var bara ett skämt. Jag tror visst inte, att du kan bli varken domprost eller biskop.

Han var redan förut sårad, upprörd. Nu, inför detta nya angrepp, måste den lugnande stämman tiga. Blodet brusade i hans öron. Hans händer darrade. Denna olyckliga berövade honom makten över sig själv. Hon gjorde honom vansinnig.

Han visste, att han hoppade upp och ner framför henne. Han visste, att han höjde rösten till skrik. Han visste, att han sträckte upp armarna i luften och att underkäken darrade. Men han försökte inte styra sig. Den avsky han kände för henne var obeskrivlig. Den kunde inte tolkas i ord. Den måste framträda i rörelser.

— All din uselhet är mig uppenbar, ropade han. Jag ser dig sådan du är. Aldrig, aldrig, aldrig kommer jag att gifta mig med en sådan som du. Det skulle bli mitt fördärv.

— Någon nytta har jag väl gjort dig, sade hon. Det är väl ändå mig du har att tacka för att du är magister.

Alltifrån det, att hon hade sagt detta sista, var det inte han själv, som svarade henne. Inte så, att han inte visste vad han sade och samtyckte till det, men orden kom dock överraskande och oväntade. De lades på hans tunga av en annan än han själv.

— Se där! utropade han. Nu vill hon påminna mig om att hon har väntat på mig i fem år och att jag följaktligen är tvungen att gifta mig med henne. Men det tjänar till ingenting. Jag ska aldrig gifta mig med någon annan än den, som Gud utväljer åt mig.

— Tala inte om Gud! sade hon.

Han lyfte sin panna och höjde sig bakåt. Han läste i skyarna.

— Ja, ja, ja, jag ska låta Gud välja för mig. Den första ogifta kvinna, som kommer i min väg, ska bli min hustru.

Charlotte gjorde ett utrop. Hon skyndade fram till honom.

— Nej, men Karl-Artur, Karl-Artur! sade hon och försökte dra ner en av hans armar.

— Kom mig inte nära! skrek han.

Men hon förstod inte höjden av hans vrede. Hon slog armarna om honom.

Då hörde han ett tjut av avsky uppstiga ur sin strupe. Hans händer fattade om hennes armar med ett järngrepp och slungade henne tillbaka ner på torvbänken.

Därpå flydde han bort ur hennes åsyn.

DALKULLAN.

Redan första gången Karl-Artur Ekenstedt hade sett Korskyrka prostgård, där den låg utmed landsvägen med de herrgårdsaktiga, höga lindarna, det gröna staketet, de ärevördiga portstolparna och den vita grinden, genom vars spjälor man kunde blicka in på gårdsplanen med dess rundel och grusgångar, med det långa, röda tvåvåningars boningshuset rätt fram och de två likastora flyglarna, adjunktens till höger och arrendatorns till vänster, hade han sagt till sig själv, att just sådan skulle en svensk prästgård se ut, på en gång hemtrevligt inbjudande, fridfull och respektgivande.

Och allt framgent, då han hade hunnit att lägga märke till de ständigt nyslagna gräsmattorna, till de välordnade rabatterna, där alla växtstånd var av samma höjd och stod på jämna avstånd, till de i prydligt mönster krattade gångarna, till det välputsade vildvinet omkring den lilla förstubron, liksom till långgardinerna, som i vackra och jämna veck hängde för varje fönster, hade allt detta fyllt honom med samma känslor av välbehag och vördnad. Han hade tydligt känt, att envar, som bodde i denna gård, måste känna sig förbunden att iakttaga ett sansat och stillsamt uppförande.

Aldrig någonsin hade han kunnat föreställa sig, att just han, Karl-Artur Ekenstedt, en dag skulle komma springande fram mot den vita grinden med armarna fäktande i luften, hatten på örat och små korta tjut på läpparna.

Han uppgav ett vilt skratt, i detsamma han stängde grinden efter sig. Han tyckte sig kunna märka hur boningshus och blomrabatter stirrade efter honom i förvåning.

"Har man någonsin sett på maken? Vad kan det där vara för en figur?" viskade det från blomman till blomman.

Ja visst, träden undrade, gräsmattorna undrade, hela gården undrade. Han kunde höra hur de förvånade sig.

Kunde det vara sonen till den charmanta överstinnan Ekenstedt, hon, som var det mest bildade fruntimmer i hela Värmland och som skrev vers, som var roligare än fru Lenngrens, — kunde det vara han, som kom rusande från prostgårdsträdgården, liksom skulle han fly ur ett onskans och syndens hemvist?

Kunde det vara den stillsamme och försynte och gossaktige pastorsadjunkten, som brukade hålla så vackra och blomsterfyllda predikningar, som kom jagande med röda flammor över pannan och dragen förstörda av upphetsning?

Kunde det vara en präst i Korskyrka prostgård, där så många försiktiga och värdiga Herrans tjänare hade bott, som stod där vid grinden och ämnade gå ut på landsvägen i det fasta beslutet att fria till den första ogifta kvinna, som han mötte?

Kunde det vara unge Ekenstedt, som hade fått en så förfinad uppfostran och alltid hade levat bland fint folk, som ville utsätta sig för att nödgas ta till hustru, till kamrat för hela livet den första kvinna han mötte? Visste han inte, att han kunde råka ut för en skvallerbytta eller en latmask, för en sjåpa-gåsa eller en härpa-snräpa, för en Slarv-Sara eller en Geting-Karin?

Visste han inte, att han gav sig ut på den farligaste vandrigen i hela sitt liv?

Karl-Artur stod ett par ögonblick kvar vid grinden och hörde på all denna undran, som gick från träd till träd, från blomma till blomma.

Ja, han visste, att denna vandring var farlig och betydelsefull. Men han visste också, att han under denna sommar i Korskyrka hade älskat världen mer än Gud. Han visste, att Charlotte Löwensköld hade varit en fara för hans själ, och han ville mellan sig och henne resa upp en skiljomur, som hon aldrig skulle kunna genombryta.

Och han kände, att i det ögonblick, då han slet kärleken till Charlotte ut ur sitt hjärta, öppnade det sig åter för Kristus. Han ville visa sin frälsare, att han älskade honom

utan gräns och mått och att han litade på honom över allting. Därför ville han nu låta Kristus välja honom en hustru. Det var det stora och förskräckliga förtroende han hyste till honom, som han nu ville visa.

Han var inte rädd, där han stod vid prostgårdsgrinden och blickade bortåt landsvägen. Han var inte rädd, men han kände, att nu visade han det största mod, som en människa kan äga. Han visade det genom att lägga sitt öde helt och hållet i Guds händer.

Det sista han gjorde, innan han gick bort från grinden, det var att läsa ett fadervår. Och under bönen blev det stilla inom honom. Han fick nu också tillbaka sitt yttre lugn. Den hetsiga rodnaden försvann ur ansiktet, och underkäken ryckte inte mer.

Medan han nu började gå bortåt kyrkbyn, såsom han ju måste, om han ville möta människor, var han dock inte alldeles fri från anfäktelser.

Han hade inte hunnit längre än till slutet av prostgårdsstaketet, då han tvärstannade. Det var den arma, rädda människan, som bodde inom honom, som hejdade honom. Han hade kommit att tänka på att för en timme sedan, då han hade kommit vandrande från kyrkbyn, hade han på just samma ställe mött den döva tiggerskan Karin Johansdotter i sin trådslitna schal, sin lappade kjortel och med den stora tiggarpåsen på ryggen. Hon hade visserligen varit gift en gång i tiden, men nu var hon änka sedan många år och till äktenskap ledig.

Den plötsliga tanken, att det kunde bli henne, som han komme att möta, hade hejdat honom.

Men han hånade den arma, rädda, syndiga människan, som bodde i hans bröst, för att hon kunde tro, att hon numera hade makt att hindra honom från att fullfölja sitt uppsåt, och han fortsatte vandringen.

Bara ett par sekunder efteråt hördes ljudet av ett åkdon bakom honom. Strax därpå körde en kärra förbi, som drogs av en präktig springare.

I åkdonet satt en av de mäktiga och stolta bergsmän, som fanns i denna trakt, en gubbe, som ägde så många gruvdelar

och hyttor, att han ansågs lika rik som en Schagerström. Han hade sin dotter vid sidan, och om han hade kommit åkande från andra hållet, skulle den unge prästen enligt sitt löfte ha varit tvungen att ge den myndige mannen ett tecken att stanna, på det att han måtte kunna fria till dottern.

Det var inte lätt att säga vilken utgång ett dylikt tilltag skulle ha fått. Ett piskrapp över ansiktet hade inte varit alldeles otänkbart. Bergsman Aron Månsson var van att gifta bort sina döttrar med grevar och baroner och inte med pastorsadjunkter.

På nytt blev hon rädd, den gamla, syndiga människan, som bodde i hans bröst. Hon rådde honom att vända, hon sade, att detta var en alltför vågsam färd.

Men den nya, tappra Guds människa, som också fanns inom honom, höjde sin jublande röst. Hon var glad över att detta var en farlig vandring. Hon var glad, att hon fick visa hur hon trodde och litade.

På höger sida om vägen reste sig en ganska brant sandås, vars sidor var övervuxna av unga tallar, småbjörkar och häggbuskar. Inne bland de täta snåren gick någon och sjöng. Karl-Artur kunde inte se den sjungande, men rösten var honom välbekant. Den tillhörde den slarviga dottern till gästgivarn, hon, som sprang efter alla karlar. Hon var honom helt nära. I vilket ögonblick som helst kunde det falla henne in att vika av in på landsvägen.

Ovillkorligen började Karl-Artur gå sakta, så att hans steg inte skulle höras upp till den sjungande. Han såg sig till och med om efter någon möjlighet att undkomma.

På andra sidan vägen låg en äng, där en flock kor gick på bete. Men korna var inte ensamma, en kvinna höll på att mjölka dem, och även henne kände han igen. Det var prostgårdsarrendatorns lagårdspiga, som var lång som en karl och hade tre oäkta barn. Hela hans varelse drog sig samman av förfäran, men i det han framvisade en bön till Gud, gick han på.

Gästgivardottern trallade inne i småskogen, och den stora lagårdspigan slutade mjölkningen och gjorde sig i ordning

att gå hem, men ingen av dem kom upp på vägen. Han mötte dem inte, fastän han såg och hörde dem.

Den arma, syndiga, gamla människan inom honom kom nu med ett nytt påfund. Hon sade till honom, att Gud kanske visade honom dessa två lättfärdiga kvinnor inte så mycket för att pröva hans tro och hans mod som för att varna honom. Kanske ville han låta honom förstå, att han handlade dåraktigt och överdådigt.

Men Karl-Artur tystade ner den svaga, vacklande syndaren inom sig och fortsatte vandringen. Skulle han vika för så litet? Skulle han tro mer på sin egen rädsla än på Guds makt?

Äntligen kom en kvinna gående emot honom på vägen. Henne kunde han inte undvika.

Fastän hon ännu befann sig på något avstånd, såg han, att det var Torpar-Matts-Elin, som hade ett eldmärke över hela ansiktet. Ett ögonblick stod han stilla. Det var inte nog med att den stackars flickan hade ett ohyggligt yttre. Hon var kanske den fattigaste i socknen, utan både far och mor och med tio oförsörjda syskon.

Han hade besökt henne i hennes torftiga stuga, full av trasiga, smutsiga ungar, som den äldsta systemen förgäves strävade att kläda och föda.

Han kände ångestsvett framträda på pannan, men sedan knäppte han sina händer och gick framåt.

— Det är för hennes skull, för att hon ska få hjälp, som allt detta sker, mumlade han, medan de nu snabbt närmade sig varandra.

Det var ett sant martyrskap, som öppnade sig för honom, men han ville inte vika undan för något i den vägen. För den fattiga flickan kände han ingen sådan motvilja, som gästgivar-dottern och lagårdspigan hade uppväckt inom honom. Om henne hade han inte hört annat än gott.

Emellertid, då det inte var mer än två steg mellan dem, vek hon av från vägen. Någon hade ropat på henne inifrån skogsdjupet, och hon försvann hastigt i busksnåren.

Men då Torpar-Matts-Elin sålunda var ur spelet, kände han hur en ofantlig tyngd lyftes från hans bröst. Han kände

en helt ny tillförsikt och gick fram med höjt huvud, likaså stolt, som om det hade lyckats honom att bevisa styrkan av sin tro genom att gå på vattnet.

— Gud är med mig, sade han. Kristus följer mig på min vandring och håller sin sköld över mig.

Denna visshet upphöjde honom och fyllde honom med lycksalighet.

”Nu kommer snart den rätta”, tänkte han. ”Kristus har provat mig. Han har sett, att jag menar allvar. Jag viker inte tillbaka. Min utvalda är i antågande.”

En minut senare hade han tillryggalagt det korta vägstycket, som skiljer prostgården från kyrkbyn, och ämnade just svänga in på bygatan, då dörren till en stuga öppnades och en ung flicka kom ut. Hon gick genom den lilla trädgårdstappan, som fanns framför denna liksom framför alla andra bostäder i kyrkbyn, och kom upp på vägen rätt framför Karl-Artur.

Hon hade kommit så plötsligt, att det endast var ett par steg mellan dem, då han först märkte henne. Han stannade tvärt. Hans första tanke var denna:

”Se där, där är hon! Var det inte detta jag sa? Jag kände på mig, att just nu skulle hon komma i min väg.”

Därpå knäppte han händerna för att tacka Gud för hans stora, förunderliga nåd.

Hon, som kom emot honom, var ingen av den traktens människor, utan en ung kvinna från någon av de nordliga dalsocknarna, som gick omkring och drev gårdfarihandel. Efter hemsocknens sed var hon klädd i rött och grönt, vitt och svart, och i Korskyrka, där den gamla sockendräkten för länge sedan var bortlagd, lyste hon som en vildmarksros. För resten var hon själv ännu mycket vackrare än kläderna. Hennes hår krusade sig kring en präktig panna, som dessförutan skulle ha förefallit väl hög, och ansiktsdragen var ädelt utformade. Men framför allt var det de djupa, sorgmodiga ögonen och de täta, svarta ögonbrynen, som avgjorde saken. Så snart man såg dem, måste man erkänna, att de var så vackra, att de skulle ha skänkt skönhet åt vilket ansikte som helst. Till på köpet var hon lång och ståtlig,

inte smärt, men väl byggd. Att hon var frisk och stark, behövde man inte tvivla på ett ögonblick. Hon bar på sin rygg en stor, svart lädersäck, full av handelsvaror, men det oaktat gick hon alldeles rak och rörde sig med en lätthet, som om hon inte hade vetat av någon börda.

Vad Karl-Artur beträffar, så kände han sig nästan bländad. Han sade till sig själv, att det var sommaren, som kom emot honom. Detta var den rika, varma, blomstrande sommar, som hade regerat detta år. Om han hade kunnat avbilda den, skulle den ha sett ut just på detta sätt.

Men om det var sommaren, som kom, så var det inte en sommar, som han behövde frukta. Tvärtom. Det var Guds mening, att han skulle lägga den till sitt hjärta och fröjdas över dess skönhet. Han behövde inte känna några farhågor. Denna hans brud, så grann och fager hon var, kom ifrån fjärran fjälltrakter, från fattigdom och ringhet. Hon visste ingenting om rikedomens lockelser eller om den besynnerliga kärleken till de jordiska tingen, som kommer slättfolket att glömma skaparen för det skapade. Hon, denna armodets dotter, skulle inte tveka att förena sig med en man, som ville förbli fattig under hela sitt liv.

I sanning, det finns ingenting, som övergår Guds visdom. Han visste vad som var honom av nöden. Endast genom en vink av sin hand ställde Gud i hans väg den unga kvinna, som passade honom bättre än envar annan.

Den unge prästen var så inne i sina egna tankar, att han inte gjorde en rörelse för att närma sig den vackra dal-kullan. Men hon, som märkte hur han slukade henne med ögonen, kunde inte låta bli att småskratta.

— Du stirrar på mig, du, som om du skulle ha mött en björn.

Karl-Artur skrattade, han också. Det var förunderligt hur lätt om hjärtat han på en gång kände sig.

— Nej, sade han, det var nog ingen björn, som jag tyckte mig se.

— Då var det fäll skogsråa. Di säger, att manfolka blir så galna, då di får se'na, så att di int kan komma ur fläck.

Hon skrattade, visade de vackraste, mest blänkande tänder

och ville gå förbi honom. Men han skyndade sig att hejda henne.

— Du får inte gå. Jag måste tala med dig. Sätt dig här vid vägkanten!

Hon såg förvånad ut över denna uppmaning, men trodde, att han ville handla sig till några av hennes varor.

— Int kan jag öppna påsen här på landsvägen.

Strax därpå gick ett ljus upp för henne.

— Men är det int du, som är prästen här i sockna? Jag tyckte då, att jag såg dej i går på predikstoln.

Karl-Artur blev lycklig över att hon hade hört honom predika och visste vem han var.

— Jo visst, det var jag, som predikade, men jag är bara en hjälppräst, förstår du.

— Men du bor fäll i prostgård? Jag är just på väg dit. Kom du bara ut i köke, så får du köp hela påsen å mej.

Nu trodde hon, att han skulle ge sig till freds, men den unge mannen stod alltjämt hindrande i hennes väg.

— Jag vill inte köpa dina varor, sade han. Jag vill fråga dig om du vill bli min hustru.

Han uttalade dessa ord med ansträngd röst. Han kände en stark rörelse. Han tyckte, att hela naturen — fåglarna, trädens brusande löv, den betande boskapen — var medveten om det högtidliga, som försiggick, att alla dessa höll sig stilla för att invänta den unga kvinnans svar.

Hon vände sig hastigt emot honom, som för att se om han menade allvar, men tycktes för övrigt ganska likgiltig.

— Vi kan mötas här på vägen klocka tie i kväll, sade hon. Nu har jag mitt å tänk på.

Hon fortsatte framåt prostgården, och han lät henne gå. Han visste, att hon skulle komma tillbaka och att hon skulle svara ja. Var hon inte den brud, som Gud hade bestämt för honom?

Självt var han inte i lynne att gå hem och sätta sig till arbetet. Han vek av uppåt höjden, utmed vilken vägen rundade sig. När han hade hunnit så pass långt in i snären, att ingen såg honom, kastade han sig ner på marken.

Vilken lycka, vilken underbar lycka! Vilka faror han hade undgått! Hur underbara var inte denna dags händelser!

På en gång var han fri från alla sina bekymmer. Charlotte Löwensköld skulle aldrig mer locka honom att bli en mammonsträl. Han skulle hädanefter få leva i enlighet med sin böjelse. Den enkla, fattiga hustrun skulle låta honom följa Jesu fotspår. Han såg den lilla gråa stugan. Han såg det enkla, ljuvliga levnadssättet. Han såg den fullkomliga harmonien mellan hans lära och hans leverne.

Han låg länge och blickade upp i det risiga grenverket, genom vilket solstrålarna försökte att smyga sig fram. På samma sätt tyckte Karl-Artur att en ny och lyckobringande kärlek försökte att smyga sig in i hans sargade och sönderslitna hjärta.

MORGONKAFFET.

I.

Det fanns en, som hade kunnat ställa allt till rätta, om hon bara hade velat. Men det var kanske att begära för mycket av den, som hade suttit år efter år och bara fyllt sitt hjärta med önskningar.

Ty att det kan ha något inflytande på världens gång i det stora hela, att man sitter och önskar, det kan vara svårt att bevisa. Men att det kan ta makten över en själ, försvaga viljan och tysta ner samvetet, det ska man inte tvivla på.

Fru Sundler hade hela måndagseftermiddagen gått och grämt sig över att hon hade sagt de där orden om Charlotte, som hade jagat bort Karl-Artur. Tänk, att han hade varit där under hennes tak och talat med henne helt förtroligt och varit mer förtjusande, än hon någonsin hade kunnat drömma om, och att hon i sitt oförstånd hade sårat honom till den grad, att han hade förklarat, att han aldrig mer ville se henne!

Hon hade varit ond på sig själv och på hela världen, och när hennes man, organist Sundler, hade föreslagit, att de skulle gå över till kyrkan och sjunga en stund, såsom de brukade göra rätt ofta om sommarkvällarna, hade hon avvisat honom så tvärt, att han hade flytt ur huset och tagit sin tillflykt till gästgivargården.

Detta ökade än mer hennes bedrövelse, för hon ville vara fullkomlig och otadlig både inför andra och inför sig själv, och hon visste ju, att organist Sundler hade gift sig med henne, bara därför att han beundrade hennes sångröst så utomordentligt, att han varje dag ville ha tillfälle att höra den. Och hon hade alltid redligt avbetalat vad hon var honom skyldig för att hon nu hade ett litet nätt hem och slapp att tjäna sitt bröd som fattig guvernant, men denna

dag förmådde hon inte. Om hon hade höjt sin röst i Guds hus denna kväll, skulle det inte ha blivit välljud och fromma ord, som hade strömmat över hennes läppar, utan klagorop och hädelse.

Men till hennes stora och obeskrivliga glädje hade Karl-Artur kommit till henne så där vid halvnotiden på kvällen. Han hade trätt in glad och ogenerad och frågat om hon ville ge honom kvällsvard. Hon hade säkert sett litet förvånad ut över denna begäran, och då hade han förklarat, att han hade legat och sovit i skogen hela eftermiddagen. Han måste ha varit mycket trött, för han hade inte bara sovit över middagen utan hade också försummat kvällsvarden, som i prostgården alltid stod på bordet precis klockan åtta. Kunde det vara möjligt, att fru Sundler hade hemma litet bröd och smör, så att han kunde få stilla den förfärliga hungern?

Fru Sundler var inte förgäves dotter till en så utmärkt hushållsmänniska som Malvina Spaak. Ingen kunde säga om henne, att hon inte hade sitt hus i ordning, och hon plockade genast fram ur sitt skafferi inte allenast bröd och smör utan också ägg och skinka och mjölk.

Och i glädjen över att Karl-Artur hade kommit tillbaka och begärde hjälp av henne som av en gammal vän från mödernegården fick hon någorlunda igen sin tillförsikt, så att hon kunde säga honom hur bedrövad hon var över att hon på förmiddagen hade yttrat något sårande om Charlotte. Han måste då väl inte ha trott, att hon hade velat stifta någon osämja mellan honom och hans fästmo? Nej, hon förstod ju, att detta, att ägna sig åt skolan, var ett vackert kall också det, men hon kunde inte hjälpa, att hon hoppades, ja, att hon varje dag bad till Gud, att magister Ekenstedt måtte komma att stanna kvar som präst här ute på landsbygden, där man var så försummad, där man hade så få tillfällen att få höra en levande förkunnelse.

Karl-Artur svarade förstås, att om någon skulle be om ursäkt, så var det väl han. Men för resten skulle hon inte ångra sina ord. Han visste nu, att det var Försynen, som

hade lagt dem på hennes läppar. De hade varit honom till hjälp och till väckelse.

Därpå hade det ena ordet gett det andra, och snart hade Karl-Artur anförtrott henne allt, som hade hänt honom, sedan de skildes. Han var så överströmmande lycklig och så uppfylld av förundran över Guds stora nåd emot honom, att han inte kunde tåga, utan måste berätta alltsammans för en medmänniska. Det var ju en ren lycka, att denna Thea Sundler, som redan förut genom sin mor var inne i alla familjens förhållanden, hade kommit i hans väg.

Men då fru Sundler alltså fick höra talas om den uppslagna förlovningen liksom om den nyingångna, så borde hon ju ha förstått, att detta skulle medföra olycka. Hon borde ha förstått, att Charlotte bara av trilskhets och retsamhet hade svarat ja på fästmannens frågor om hennes kärlek för biskopsämbetet. Hon borde ha förstått, att det där förbundet med dalkullan ännu inte var så fast knutet, att det inte möjligen hade kunnat upplösas.

Men om man har suttit och önskat år efter år att på något vis komma i förbindelse med en förtjusande ung man och få bli hans vän och förtrogna, inte något annat för all del, kan man då ha styrka tillräckligt för att tala förstånd med honom, redan första gången han lägger sin själ blott och bar inför ens ögon? Kanske det var omöjligt att begära annat av Thea Sundler, än att hon skulle helt och hållet gå upp i beundran och sympati och finna, att den där vandringen fram till kyrkbyn var en riktig hjältebragd.

Eller att hon skulle försöka rentvå Charlotte, kunde man begära det? Att hon till exempel skulle påminna Karl-Artur om att Charlotte nog hade en stor förmåga att ställa och ordna för andra, men att hon sällan hade någon klokskap övrig för egen räkning? Nej, det kunde man inte vänta av henne.

Det är ju en möjlighet, att Karl-Artur inte var så säker på sig själv, som han låtsade. Ett litet inkast skulle måhända ha gjort honom tveksam. En ärlig förskräckelse skulle kanske ha förmått honom att avstå från den nya förlovningen. Men fru Sundler gjorde ingenting för att skrämma och

varna. Hon fann, att alltsammans var utomordentligt härligt. Tänk, att så där lägga sitt öde i Guds hand! Tänk, att slita den älskade ur sitt hjärta för att kunna vandra i Jesu fotspår! Karl-Artur blev visst inte avskräckt. Han blev tvärtom uppmuntrad att gå vidare.

Och vem vet? Kanske att fru Sundler var fullt uppriktig? Hon hade både Almquist och Stagnelius liggande på sitt förmaksbord, och hon var romantiker från hjässan till fotabjället. Och här hade hon ett äventyr äntligen. Här hade hon något, som hon kunde bli hänförd över.

I hela Karl-Arturs framställning fanns det bara en sak, som oroade fru Sundler. Hur kunde det hänga ihop med detta, att Charlotte hade sagt nej till Schagerström? Om hon var så ivrig att uppnå världsliga fördelar, som Karl-Artur påstod, och det ville fru Sundler alls inte bestrida, varför hade hon då sagt nej till Schagerström? Vad kunde hon vänta sig för gott av att säga nej till Schagerström?

Men bäst som fru Sundler satt och funderade på detta, kom hon till klarhet. Hon begrep alltsammans. Hon begrep Charlotte. Hon hade spelat ett högt spel, men Thea Sundler begrep henne.

Charlotte hade genast ångrat, att hon hade sagt nej till Schagerström, och hon hade önskat att bli fri för att kunna ge den rike brukspatronen ett annat svar.

Därför var det, som hon hade ställt till med ett upptråde och retat Karl-Artur till den grad, att han slagit upp med henne. Det var förklaringen. Så var det, som det förhöll sig.

Denna sin upptäckt meddelade fru Sundler till Karl-Artur, men han ville inte tro henne. Hon förklarade och bevisade, han ville inte tro henne i alla fall. Men hon gav sig inte, hon heller. Härvidlag dristade hon sig till att motsäga honom.

När klockan slog tio och han skulle bege sig till mötet med dalkullan, höll de ännu på att disputeras om detta. Fru Sundler hade inte vunnit mer, än att Karl-Artur måhända var litet tvivlande. Men hon för sin del hade kvar sin visshet. Hon bedyrade, att nästa dag, eller åtminstone en av de

allra närmaste dagarna, skulle Charlotte komma att förlova sig med Schagerström.

Ja, så där hade det tillgått. Thea Sundler hade inte ställt till rätta, hon hade tvärtom kastat in en ny vredesbrand i Karl-Arturs själ. Och något annat hade man kanske aldrig bort vänta av henne.

Men där fanns ju ännu en annan människa, som gärna ville hjälpa och ställa till rätta, där fanns ju Charlotte. Ja visst, ja visst, men vad kunde hon göra just då? Karl-Artur hade ryckt upp henne ur sitt hjärta såsom en ogräsplanta. Hon stod emellan honom och hans Gud. Hon fanns inte till för honom.

Och även om han hade velat lyssna till henne, kunde man tänka sig, att Charlotte skulle finna de rätta orden, kunde man tänka sig, att hon, den unga, häftiga varelsen, skulle ha förstånd nog för att lägga stoltheten å sido och säga de goda och blida och försonande ord, som kunde rädda den älskade?

II.

Då Karl-Artur nästa morgon företog den vanliga vandringen från flygeln till manbyggnaden, där han skulle inta sitt morgonkaffe, stannade han gång på gång för att beundra luftens friskhet, sammetsglansen på de daggiga gräsmattorna, lövkojornas stolta färgprakt och de honungssugande biens glada surrande. Han kände med ljuv tillfredsställelse, att först i dag, sedan han hade gjort sig fri från världslivets lockelser, kunde han med fullkomligt välbehag njuta av naturens härlighet.

När han inträdde i matsalen, såg han till sin överraskning, att Charlotte stod där för att ta emot honom alldeles som vanligt. Hans milda stämning övergick till en lätt förtrytelse. Han för sin del hade trott, att han var fri, att striden var utkämpad. Charlotte däremot tycktes inte ha uppfattat, att brytningen mellan dem var avgörande och oåterkallelig.

Han sade ett flyktigt godmorgon, eftersom han inte ville vara direkt ohövlig, men han låtsade inte se, att hon sträckte

ut handen mot honom, utan gick rakt fram till matbordet och satte sig.

Han trodde, att detta skulle vara tillräckligt för att visa henne, att hon inte vidare borde besvära honom med sin närvaro, men Charlotte ville tydligen ingenting förstå, utan fortfor att hålla honom sällskap.

Fastän han tog sig i akt för att lyfta ögonen, så att hans blickar skulle möta hennes, hade han vid det enda ögonkast, han gett henne, hunnit märka, att hennes hy var ganska grådaskig och att ögonen var omgivna av röda ringar. Hela utseendet bar vittne om att hon hade genomvakat sin natt i ångest och måhända i samvetskval.

Nå, än sedan! Inte han heller hade njutit någon sömn denna natt. Från tio till två hade han suttit i en skogsbacke och samspråkat med den brud, som Gud hade utsett åt honom. Den vanliga morgonskuren hade visserligen skilt dem åt och drivit hem honom till prostgården, men de följande timmarna, då en ny kärleks lycka fyllde hans själ, hade varit för ljuvliga att sovas bort. I stället hade han satt sig till skrivbordet för att underrätta föräldrarna om det skedda och på detta sätt få genomleva de gångna stundernas salighet än en gång. Dock var han viss om att ingen av hans utseende skulle kunna märka, att han inte hade fått en blund i ögonen. Han hade aldrig känt sig mera frisk och levnadsglad.

Det generade honom, att Charlotte sysslade omkring honom, som om ingenting hade hänt. Hon flyttade gräddsnipan och skorporkorgen närmare honom, och hon gick bort till luckan i väggen mot skänkrummet och hämtade det varma kaffet.

Medan Charlotte hällde upp kaffe i hans kopp, frågade hon lugnt och obesvärat, alldeles som om hon skulle ha frågat efter något fullt vanligt och alldagligt:

— Nå, hur gick det för dig?

Det var verkligen motbjudande att svara. Det låg ännu ett skimmer av helighet över denna sommarnatt, som han hade tillbragt i sällskap med den unga dalkullan. Tiden hade han använt, inte till ömhetsbetygelser, utan till att förklara

för henne hur han ville ordna sitt liv efter Kristi föredöme. Hennes stillsamma lyssnande, hennes tvekande, milda svar, hennes blyga instämmande hade gett honom den visshet han behövde. Men hur skulle Charlotte förstå den frid, den salighet, som han därvid hade erfarit?

— Gud hjälpte mig, var det enda, som han sent omsider kom sig för att svara.

Charlotte höll på att hälla upp kaffe i sin egen kopp, då svaret föll. Det tycktes ha skrämt henne. Kanske hade hon trott, att hans tvekan betydde, att hans plan inte hade kommit till utförande. Hon satte sig ner så hastigt, som om benen inte ville bära henne.

— Gud nåde oss, Karl-Artur, du måtte väl aldrig ha gått åstad och gjort några galenskaper?

— Hörde inte Charlotte vad jag sa att jag skulle göra, då vi skildes i går?

— Jo, visst hörde jag det, men, käraste du, jag kunde väl inte tro, att det skulle vara annat än ett skrämskott.

— Charlotte kan vara viss om att när jag säger, att jag ska lägga mitt öde i Guds hand, så gör jag det också.

Charlotte teg en stund. Hon tog sig socker, hällde i grädde och bröt sönder en av de hårda rågskorporna. Han antog, att hon ville vinna tid för att lugna sig.

Han för sin del var förvånad över att Charlotte föreföll så ängslig. Han kom ihåg vad fru Sundler hade sagt om att Charlotte hade velat brytningen och själv framkallat den. Men härvid hade verkligen hans nya vän misstagit sig. Charlotte hade tydligen ingen tanke på att förlova sig med Schagerström.

— Du rusade alltså åstad och friade till den första du mötte? sade Charlotte i samma obesvärade ton, varmed hon hade börjat samtalet.

— Ja, Charlotte, jag lät Gud välja för mig.

— Och det gick förstås rent på tok, utropade hon.

Han kände igen den gamla Charlotte på detta vanvördiga yttrande, och han kunde inte avstå från nöjet att ge henne en passande tillrättavisning.

— Ja, sade han, att förlita sig på Gud, det har alltid varit galenskap, det, i Charlottes ögon.

Hennes hand ryckte till litet. Skeden klirrade mot koppen, men hon lät inte förleda sig till något vredesutbrott.

— Nej, sade hon, lät oss för all del inte börja på som i går!

— Det tycker jag Charlotte har så rätt i. I all synnerhet som jag aldrig förr har känt mig så lycklig.

Det var kanske en grymhet, men han kände ett oavvisligt behov att låta henne veta, att han var förlikt med sin Gud, att hans själ hade kommit till ro.

— Jaså, du är lycklig, sade Charlotte.

Det var inte så lätt att tolka vad som låg i det yttrandet. Var det bitter smärta, eller var det endast hånfull förvåning?

— Jag ser min väg klar framför mig. Alla hinder för att föra ett liv i Jesu anda är undanröjda. Gud har sänt den rätta kvinnan i min väg.

Han betonade sin nuvarande lycka mer, än nödigt var. Men det var något i hennes lugn, som oroade honom. Hon tycktes ännu inte förstå, att det hela var allvar, att saken var avgjord för all framtid.

— Det ser ut, som om det skulle ha gått bättre för dig, än jag trodde, återtog Charlotte i fullkomlig vardagston. Jag ska ingenting säga, förrän jag har fått höra vem du nu är förlovad med.

— Hon heter Anna Svärd, sade han, Anna Svärd.

Omöjligt att låta bli att upprepa namnet. Sommarnattens förtrollning, den unga kärlekens tjuskraft återfördes i hans minne med dessa ljud och förtog det nuvarande ögonblickets obehag.

— Anna Svärd, upprepade Charlotte. Men ack, med vilken olikhet i tonfallet! Är det någon, som jag känner?

— Nog tror jag, att Charlotte har sett henne. Hon är från Dalarna.

Charlottes min var lika hjälplöst frågande.

— Det är en enkel, fattig människa, Charlotte. Charlotte ska inte tänka på någon av sina fina bekantskaper.

— Det kan väl aldrig...! Hon ropade till så häftigt, att han måste se på henne. Det rörliga ansiktet uttryckte verkligen den högsta förskräckelse.

— Den där dalkullan, som var inne i köket i går... Gud i himlen, Karl-Artur! Jag tycker mig ha hört sägas, att hon heter Anna Svärd.

Hennes förfäran var äkta, därpå kunde han inte tvivla. Men den var inte angenämare fördenskull. Ett sådant förmynderskap den där Charlotte tog sig över honom! Och så oförstående hon visade sig! Hon skulle ha hört Thea Sundler förra kvällen.

Han skyndade att lägga ännu en rågskorpa i blöt i kaffekoppen. Det gällde att snart hinna äta sig mätt för att komma undan alla de beskärnelser, som nu skulle följa.

Men underligt nog hördes inga beskärnelser av. Charlotte endast svängde sig på stolen, så att han inte kunde se hennes ansikte. Ehuru hon satt alldeles tyst, var det något, som sade honom, att hon grät.

Han reste sig för att gå, fastän han ännu var långt ifrån halvmätt. Jaså, hon tog saken på det sättet. Det var verkligen omöjligt att fasthålla fru Sundlers hypotes, att det var Charlotte, som hade velat brytningen. Han måste tro på hennes häftiga sorg över den uppslagna förlovningen. Och som denna sorg vållade honom en smula samvetsqual, ville han helst undgå att bevittna den.

— Nej, gå inte! bad Charlotte utan att vända sig om. Gå inte! Vi måste tala vidare om detta. Det är så förfärligt. Det kan inte få ske.

— Det gör mig ont, att Charlotte tar saken så hårt. Men jag försäkrar Charlotte, att vi två var inte skapade för varandra.

Hon for upp från stolen vid dessa ord. Där hade han henne mittframför sig, stampande med foten i golvet och med huvudet stolt tillbakakastat.

— Tror du, att jag gråter för min egen skull? frågade hon och slängde föraktfullt bort en tår ur ögonvrån. Tror du, att jag frågar efter, att jag blir olycklig? Begriper du inte, att det är över dig, som jag gråter? Du är ämnad till

något stort, du, men det går alltihopa i putten, om du tar dig en sådan hustru.

— Så Charlotte uttrycker sig!

— Jag säger vad jag menar. Och jag ger dig det bestämda rådet, min vän, att om du prompt ska gifta dig med en bondmänniska, så ta åtminstone en härnerifrån landet, som du känner till. Och gå inte och gift dig med en sådan där gårdfarihandlerska, som har löpt land och rike omkring, ensam och oskyddad! Du är väl inte något barn. Du måste väl begripa vad sådant vill säga.

Han sökte hejda detta sårande ordflöde av den kortsynta varelsen, som inte ville förstå vad det här var fråga om.

— Hon är den brud, som Gud har utsett åt mig, påminde han.

— Det är hon visst inte.

Hon ville kanske säga, att den brud, som Gud hade bestämt för honom, var hon själv. Kanske var det tanken härpå, som kom tårarna att flöda över ansiktet. Knyttande händerna, kämpade hon för att återfå herraväldet över rösten.

— Tänk på dina föräldrar!

Han avbröt henne.

— Jag är inte rädd för mina föräldrar. De är allvarliga kristna, och de ska förstå mig.

— Överstinnan Beate Ekenstedt, ropade Charlotte, ska hon förstå? Gud, Karl-Artur, hur litet du känner din mor, om du inbillar dig, att hon någonsin ska ta emot en dalkulla som sin svärdotter! Din far kommer att bryta med dig, han kommer att göra dig arvlös.

Vreden höll nu på att ta överhand hos honom, fastän han förut under hela tiden hade kunnat förhålla sig lugn.

— Låt oss inte tala om mina föräldrar, Charlotte!

Charlotte tycktes ha insett, att hon hade gått för långt.

— Nej, låt oss inte tala om dina föräldrar! Men låt oss tala om prosten och prostinnan här i Korskyrka och om biskopen i Karlstad och hela domkapitlet! Vad tror du att de ska säga, då de får höra talas om att en präst rusar ut på landsvägen för att fria till den första kvinna han möter?

Och här i Korskyrka, där de är så noga med att prästerna ska iakttä ett anständigt uppförande, vad ska de säga? Du kanske inte en gång får stanna här. Du blir kanske tvungen att flytta härifrån. Och vad tror du att de andra prästerna här i stiftet ska tänka om det där frieriet? Var du viss om att de och alla människor i hela Värmland ska förfasa sig! Du ska få se, att folket förlorar aktningen för dig. Ingen ska komma i kyrkan, då du predikar. Du ska bli skickad till de fattiga finnsöknarna längst upp i norr. Du ska aldrig få befördran. Du ska få sluta dina dagar som pastorsadjunkt.

Hon var så i tagen, att hon visst kunde ha fortsatt länge ännu, men hon måtte helt hastigt ha märkt, att hon inte gjorde det minsta intryck på honom med de många häftiga orden, och tvärtystnade.

Han var i sanning förvånad över sig själv. Han var verkligen förändrad. Ännu i går hade hennes minsta ord haft betydelse för honom. Nu var det honom nästan likgiltigt vad hon tänkte om hans uppförande.

— Är det inte sant det jag säger? frågade hon. Kan du neka, att det är sant?

— Jag kan inte resonera med Charlotte om sådana här saker, sade han med en viss högdragenhet, för han kände, att han på något sätt hade sedan i går blivit henne överlägsen. Charlotte talar endast om befördran och gunst hos de mäktiga, men jag anser, att det är just detta, som skadar en präst. Jag håller före, att ett liv i fattigdom med en enkel hustru, som själv bakar hans bröd och skurar hans golv, att just detta, som gör prästen oberoende av det världsliga, är det, som upphöjer och frigör.

Charlotte svarade inte genast. Då han vände blicken mot henne, såg han, att hon stod med ögonen sänkta och rörde täspetsarna fram och tillbaka, liksom ett barn, då det känner sig förläget.

— Jag vill inte vara en sådan där präst, som bara visar vägen för andra, fortfor Karl-Artur, jag vill också gå den själv.

Charlotte stod alltjämt tyst. En skär rodnad spred sig över

kinderna, ett leende av en ovanlig mildhet svävade över läpparna. Slutligen sade hon något mycket överraskande.

— Tror du inte, att jag också kan både baka och skura?

Skämtade hon, eller vad var meningen? Hon hade samma troskyldiga uppsyn som en ung konfirmand.

— Jag vill inte stå i vägen för dig, Karl-Artur. Du, du ska tjäna Kristus, och jag ska tjäna dig. Jag kom hit in i morse för att säga dig, att allt skulle få bli, som du ville. Jag kan göra allt för dig, bara du inte jagar bort mig.

Han blev så förvånad, att han med ett par steg närmade sig henne, men därpå stannade han, liksom rädd att falla i någon snara.

— Min älskade, fortsatte hon med en röst, som knappast var hörbar, men som skälvde av ömhet, du vet inte vad jag har gått igenom i natt. Jag måste visst vara så här nära att mista dig för att förstå hur stor min kärlek är.

Han närmade sig henne ännu ett steg. Hans forskande blickar sökte läsa i hennes själ.

— Älskar du mig inte mera, Karl-Artur? frågade hon och lyfte mot honom ett ansikte, som var dödsblekt av ängslan.

Han ämnade säga, att han hade slitit henne ur sitt hjärta. Men han kände med ens, att detta inte var sant. Hennes ord rörde honom. De tänkte på nytt en utdöende låga i hans själ.

— Bara du inte leker med mig? sade han.

— Karl-Artur, nog ser du, att jag menar allvar.

En återuppståndelse ägde rum i hans själ vid dessa ord. Liksom en eld, som tillföres nytt bränsle, uppflammade den gamla kärleken. Natten i skogsbacken, den nya kärestan sjönk tillbaka som i en dimma och förintades. Han glömde dem, som man glömmer en dröm.

— Jag har redan frågat Anna Svärd om hon vill bli min hustru, mumlade han osäkert.

— Ack, Karl-Artur, nog kunde du ställa detta till rätta, om du ville. Med henne har du endast varit förlovad en natt.

Hon framställde detta förslag helt ängsligt och bedjande.

Han drogs ovillkorligen allt närmare fram till henne. Den kärlek, som utstrålade från henne, var stark och oemotståndlig.

Helt plötsligt slog hon armarna om honom.

— Jag begär ingenting, ingenting. Jaga bara inte bort mig!

Han besinnade sig ännu. Han kunde knappast fatta, att hon gav efter helt och fullständigt.

— Men du måste låta mig gå min väg.

— Du ska bli en verklig, levande vägvisare, Karl-Artur. Du ska lära människorna att vandra i Jesu fotspår, och jag ska hjälpa dig under arbetet.

Hon talade med den varmaste, fullaste övertygelse. Äntligen trodde han henne. Han förstod, att den långa strid, som hade kämpats mellan dem under fem år, den var till ända. Och det var han, som stod där som segerherre. Han kunde låta alla betänkligheter fara.

Han böjde sig ner emot henne för att med en kyss avsluta det nya förbundet mellan dem, då dörren från förstugan öppnades.

Charlotte stod med ansiktet vänt åt detta håll. En häftig förskräckelse avspeglade sig i dragen. Karl-Artur vände sig hastigt om och såg, att husjungfrun stod på tröskeln med en bukett i handen.

— Det är från brukspatron på Stora Sjötorp, sade hon. Trädgårdsmästarn har kommit med den. Han står kvar i köket, ifall fröken vill tacka.

— Det är ett misstag, sade Charlotte. Varför skulle jag få blommor från Stora Sjötorp? Gå ut, Alma, och ge trädgårdsmästarn blommorna tillbaka!

Karl-Artur följde de växlade orden med största uppmärksamhet. Detta var ett prov. Här skulle han få visshet.

— Trädgårdsmästarn sade bestämt ifrån, att blommorna skulle vara till fröken, envisades husjungfrun, som inte kunde förstå varför man inte skulle ta emot några stycken blommor.

— Nå ja, lägg dem då där! sade Charlotte och pekade på ett bord.

Karl-Artur drog ett djupt andetag. Hon tog alltså emot blommorna. Nu visste han tillräckligt.

Då flickan hade gått och Charlotte åter vände sig emot honom, hade han ingen tanke på att kyssa henne. Nej, varningen hade lyckligtvis kommit i tid.

— Jag förstår, att Charlotte önskar gå ut till trädgårdsmästarn och sända sina tacksägelser med honom, sade han. Och med en bugning, i vilken han lade in så mycket av försmädlig artighet, som det var honom möjligt, försvann han ur rummet.

III.

Charlotte följde honom inte. En känsla av modlöshet smög sig över henne. Hade hon då inte ödmjukat sig tillräckligt för att rädda mannen, som hon älskade?

Varför skulle buketten komma just i det avgörande ögonblicket? Ville inte Gud, att han skulle bli räddad?

Hon gick bort till blombuketten, som låg daggfrisk och glänsande, och med tårfyllda ögon, nästan utan att veta vad hon gjorde, började hon plocka sönder blommorna.

Hon hade ännu inte hunnit förstöra dem alla, innan husjungfrun kom in med ännu ett budskap till henne. Det var ett litet konvolut med Karl-Arturs stil på utanskriften.

När hon slet upp det, föll en guldring till golvet mellan hennes skälvande händer. Hon lät den ligga för att läsa några rader, som Karl-Artur hade rafsats ner på en bit papper.

”En person, som jag råkade i går afton och med vilken jag hade ett förtroligt samtal om mina angelägenheter, antydde för mig, att Charlotte troligen genast hade ångrat den korg, som Charlotte hade gett Schagerström, och att det var med full avsikt, som Charlotte retade mig så, att jag slog upp vår förlovning. Charlotte kunde då nästa gång ge Schagerström ett bättre mottagande. Jag ville inte tro, att detta kunde vara möjligt, men har nu sett, att det är sant, och återsänder härmed Charlottes ring.

Jag antar, att Charlotte redan i går lät Schagerström veta, att vår förlovning var bruten. Jag antar, att då svar dröjde, blev Charlotte orolig och ville återknyta med mig. Jag antar, att blombuketten var det överenskomna tecknet. Om så inte hade varit, skulle Charlotte omöjligt under förhandenvarande omständigheter ha kunnat mottaga densamma."

Charlotte Löwensköld läste igenom brevet flera gånger utan att förstå. "En person, som jag råkade i går afton — — —"

— Jag begriper ingenting, sade hon hjälplöst och började läsningen än en gång. "En person, som jag råkade i går afton — — — En person, som jag råkade — — —"

På samma gång tyckte hon, att något halt och slemmigt, något, som liknade en stor orm, slingrade sig uppåt hennes kropp och ville kväva henne.

Det var det ondskefulla förtalets orm, som snärjde in henne och tog henne fången för långa tider.

S O C K E R S K Å L E N .

För fem år sedan, då Karl-Artur Ekenstedt för första gången hade kommit till Korskyrka, hade han varit en förfärligt sträng pietist. Han hade betraktat Charlotte Löwensköld som ett förtappat världens barn och knappast velat växla ett ord med henne.

Detta hade naturligtvis retat henne. Hon hade beslutat i sitt sinne, att han med första skulle få göra avbön för den missaktningen.

Snart hade hon märkt hur oerfaren han var i alla de praktiska ting, som en präst behöver ha reda på, och hon hade börjat hjälpa honom till rätta. Han var förlägen och avvisande till en början, men efter någon tid blev han mer tacksam och tog hennes hjälp i anspråk oftare, än hon egentligen önskade.

Han brukade göra långa promenader för att besöka fattiga gubbar och gummor, som bodde i små kojor långt borta i skogarna, och bad henne alltid, att hon skulle följa honom på sådana vandringar. Han försäkrade, att hon vida bättre än han förstod sig på att umgås med dessa gamla, att krya upp dem och trösta dem i deras små bekymmer.

Under dessa turer på två man hand var det, som Charlotte hade kommit att älska Karl-Artur. Förut hade hon alltid drömt sig, att hon skulle bli gift med en ståtlig och tapper officer, men nu blev hon hopplöst intagen av den fine och försynte unge prästen, som inte ville slå ihjäl en fluga och som aldrig hade låtit en svordom gå över sina läppar.

Nå ja, en tid hade de ostört fått fortfara med sina promenader och samtal, men i början av juli hände det, att Jaquette Ekenstedt, Karl-Arturs syster, kom på besök. Det var ingenting märkvärdigt, att hon det gjorde. Prostinnan Forsius i Korskyrka var gammal god vän med överstinnan

Ekenstedt, och det såg ju alldeles naturligt ut, att hon hade bjudit Karl-Arturs syster till prostgården för några veckor.

Jaquette Ekenstedt fick dela rum med Charlotte, och de två flickorna blev ofantligt goda vänner. I synnerhet var det Jaquette, som till den grad älskade Charlotte, att man kunde tro, att hon hade kommit till Korskyrka mera för hennes skull än för broderns.

Och då Jaquette väl var hemrest, kom ett brev från överstinnan till prostinnan Forsius i Korskyrka, som Charlotte fick läsa. Det innehöll en bjudning till Charlotte att komma till Karlstad och hälsa på Jaquette. Överstinnan skrev, att Jaquette inte gjorde annat än talade om den unga, förtjusande flickan, som hon hade råkat i prostgården. Hon formligen längtade efter henne och hade beskrivit henne så entusiastiskt, att hon också hade gjort sin kära mamma nyfiken på att få se henne.

Överstinnan skrev, att hon för sin del alldeles särskilt intresserade sig för Charlotte, därför att hon var en Löwen-sköld. Den unga flickan hörde visserligen till den yngre grenen, som aldrig hade blivit baroniserad, men ursprungligen härstammade hon dock från den gamle generalen på Hedeby, så att det fanns ett litet släktskapsband mellan dem.

Så snart Charlotte hade läst brevet, sade hon genast ifrån, att hon inte ville resa. Hon var inte dummare, än att hon förstod, att prostinnan först, och nu sedan Jaquette, hade avlagt rapport till överstinnan om henne och Karl-Artur och att hon nu skulle skickas in till Karlstad, för att överstinnan skulle själv få se och döma om hon kunde bli en lämplig svärdotter.

Men prostinnan, och framför allt Karl-Artur, hade övertalat henne att resa. Karl-Artur och hon var hemligt förlovade vid det laget, och han sade, att han skulle bli henne evigt tacksam, om hon uppfyllde moderns önskan. Han hade ju blivit präst mot föräldrarnas vilja, och fastän det inte kunde komma i fråga, att han bröte förlovningsen med henne, vad de än tyckte, så ville han helst slippa att göra dem ny sorg. Och att de skulle bli förtjusta i henne, bara de finge se henne, det visste han. Han hade aldrig sett någon ung flicka,

som så väl som Charlotte förstod sig på att umgås med äldre människor. Det var därför, att han hade märkt hur god hon var både mot det gamla prostfolket och mot alla andra åldringar, som han först hade kommit att fästa sig vid henne. Nej, om hon bara ville resa till Karlstad, så skulle allt gå bra.

Hur han nu hade talat och bett, så hade han till sist fått hennes löfte att anta bjudningen.

Det var en hel dagsresa in till Karlstad, och som det inte gick an, att Charlotte reste ensam, så hade prostinnan ställt om, att hon fick en plats i vagnen hos brukspatron Mobergers, som skulle fara in till staden på ett bröllop. Med otaliga visa råd och förmaningar hade hon därpå skickat av henne, och Charlotte hade ju lovat att vara förständig.

Men detta, att sitta en hel dag i den täckta vagnen på det smala baklängessätet och stirra på herrskapet Mobergers, som sov i var sitt hörn, var kanske inte den bästa förberedelse för Karlstadsvistelsen.

Fru Moberger tyckte, att det drog, och ville på inga villkor ha öppet på mer än en sida av vagnen och ibland inte ens det. Och ju varmare och kvalmigare det blev i resvagnen, dess bättre sov hon. Till en början hade Charlotte försökt att få i gång ett samtal med reskamraterna, men herrskapet Mobergers hade haft mycket att ställa med, de, innan de for hemifrån, och nu ville de vila.

Charlottes små fötter hamrade och hamrade mot vagnsgolvet, utan att hon visste av det en gång. Men rätt som det var, vaknade fru Moberger och frågade om hon inte kunde vara så beskedlig att hålla sig stilla.

Vid gästgivargårdarna plockade Mobergers fram sin matsäck, åt själva och glömde visst inte bort att bjuda Charlotte. De var mycket vänliga mot henne under hela resan, men i alla fall var det nog ett under, att de kom fram till Karlstad med henne.

Ju längre hon satt och vändades i värmen, dess mer missmodig blev hon. Hon företog ju färden för Karl-Arturs skull, men rätt som det var, tyckte hon, att hela kärleken

var borta, och hon kunde alls inte begripa varför hon skulle fara in till Karlstad och låta beskåda sig. Hon funderade många gånger på att öppna vagnsdörren, hoppa ur och springa tillbaka hem. Hon satt kvar, bara därför att hon var så matt och uppledsen, att hon inte orkade röra sig.

När hon kom fram till Ekenstedtska gården, var hon just inte i lynne att uppföra sig sansat och anständigt. Hon hade velat skrika eller dansa eller slå sönder något. Det skulle ha återställt henne till hälsa och gott humör. Jaquette Ekenstedt kom emot henne vänlig och glad, men så snart Charlotte såg henne, fick hon en förnimmelse av att hon själv var förfärligt illa klädd, simpelt och omodernt och, framför allt, att det var något på tok med hennes skor. De var nya för resan, och sockenskomakarn hade gjort sitt allra bästa, men de klampade, då hon gick, och det luktade av lädret.

Jaquette förde henne genom flera vackra rum in till överstinnans kabinett, och då Charlotte vandrade genom våningen och lade märke till parkettgolven, de stora speglarna och de vackra pannåerna över dörrarna, gav hon alltsammans förlorat. Hon kunde aldrig bli godtagen som svärdotter i det här huset, det förstod hon. Det var den rysligaste dumhet, att hon hade farit hit.

När Charlotte kom in till överstinnan, minskades ju ingalunda hennes intryck av att ha hoppat i galen tunna. Överstinnan satt vid fönstret i en svängd länstol och läste i en fransk bok. Då hon fick se Charlotte, yttrade hon några ord på franska. Hon var väl så inne i läsningen, att hon inte ens själv märkte det. Och Charlotte förstod vad hon sade, men det retade henne, att den fina frun liksom sökte lista ut hennes språkkunskaper, och hon svarade på den allra tarvligaste värmländska. Hon talade inte sådan värmländska, som brukas bland herrskapsfolk och som ju är ganska lättfattlig, utan hon talade tjänstefolkets och böndernas värmländska, som är något helt annat.

Den fina frun höjde litet på ögonbrynen och såg ganska road ut, och Charlotte gick på och visade sin häpnadsväckande värmländska språkförmåga. När hon inte kunde

få skrika eller dansa eller slå sönder något, så var det en tröst att tala värmländska. Detta spelet, det var i alla fall förlorat, men hon skulle då åtminstone visa de här fina människorna, att hon inte ville göra sig bättre, än hon var, för att ställa sig in hos dem.

Charlotte hade emellertid kommit så sent, att de andra redan hade superat, och om en liten stund sade överstinnan till Jaquette, att hon skulle föra sin väninna ner i matsalen, så att hon kunde få litet kvällsvard.

Och därmed var det slut på den dagen.

Nästa dag var en söndag, och så snart frukosten var över, var det att gå i kyrkan och höra domprosten Sjöborg predika. Gudstjänsten tog sina två och en halv timmar, och då den var slut, gick översten och överstinnan och Jaquette och Charlotte en ganska dryg stund och promenerade på Karlstads torg. De mötte en hel mängd bekanta till överstens, och några herrar kom fram och slöt sig till dem. Men de gick bredvid överstinnan och språkade endast med henne, och för Jaquette och Charlotte hade de varken en blick eller ett ord.

Efter promenaden följde Charlotte med de andra tillbaka till det Ekenstedtska hemmet för att äta familjemiddag i sällskap med domprostens och rådmannens och bröderna Stake och Eva Ekenstedt och hennes löjtnant.

Under middagen förde överstinnan ett fint och bildat samtal med domprosten och rådmannen. Eva och Jaquette sade inte ett ord, och Charlotte teg också, eftersom hon kunde förstå, att det var brukligt där i huset, att ungdomen skulle tiga. Men under hela middagen satt hon och önskade sig långt därifrån. Hon låg på lur, kan man säga, efter något tillfälle att få visa Karl-Arturs föräldrar, att hon insåg, att hon alls inte passade att bli deras svärdotter. Hon märkte, att det inte var tillräckligt med värmländskan, hon måste gripa till något mer kraftigt och avgörande.

Efter en sådan resa och en sådan predikan och en sådan promenad och en sådan middag var det nödvändigt, att hon lät förstå, att nu ville hon inte vara med längre.

En av de präktiga, väluppfostrade tjänarinnorna, som

passade upp vid bordet, bjöd kring en skål med hallon, och Charlotte lade för sig, hon som alla andra. Därpå sträckte hon ut handen efter en strösockerskål, som stod i närheten, och började sockra på bären.

Charlotte hade inte en aning om att hon tog mer socker, än som kunde vara behöfligt, då Jaquette helt hastigt viskade henne i örat:

— Ta inte så mycket socker! Det tycker inte mamma om.

Charlotte visste ju, att många gamla ansåg, att det var ett syndigt överdåd att sockra på maten. Hemma i Korskyrka kunde hon knappast röra vid en strösockersked utan att få en förmaning av prosten, så att hon blev alls inte förvånad. Men på samma gång såg hon nu en utväg att få ge luft åt den där upproriska illviljan, som hade jäst inom henne, alltsedan hon for hemifrån. Hon grävde djupt ner i sockerskålen med ströskeden och sockrade så, att hennes tallrik såg ut som en snödriva.

Det blev underligt tyst vid bordet. Alla förstod ju, att detta inte kunde gå väl. Det dröjde inte heller länge, förrän det kom en liten anmärkning från överstinnan.

— De måtte ha bra sura hallon i Korskyrka. Här hos oss är de inte så farliga. Jag tror knappt, att det behövs mer socker.

Men Charlotte fortsatte att sockra. På samma gång sade hon till sig själv: "Om jag håller på att sockra, så får jag inte Karl-Artur och blir evigt olycklig, men jag måste sockra i alla fall."

Överstinnan höjde litet på axlarna och vände sig till domprosten för att fortsätta samtalet. Det var tydligt, att hon inte ville ta i med hårdhandskarna.

Men översten sökte nu komma sin hustru till hjälp.

— Ni fördärvar alldeles smaken på bären, kära fröken Charlotte.

Knappt hade han sagt ut orden, förrän Charlotte lade ströskeden ifrån sig. I stället fattade hon om sockerskålen med bägge händer och välvde allt dess innehåll ner i sin tallrik.

Därpå ställde hon ner skålen på bordet igen och lade

dit ströskeden. Och så satte hon sig till rätta på stolen och stirrade rakt ut på bordssällskapet, färdig att ta emot stormen.

— Jaquette, sade översten, kanske du vill ta din väninna med upp på ditt rum!

Men överstinnan höll avvärijande upp handen.

— Nej, nej, nej, för all del, sade hon, inte på det viset!

Hon satt tyst ett par ögonblick liksom för att tänka efter vad hon skulle säga. Därpå fick hon en liten munter glimt i de söta ögonen och började tala. Men hon vände sig inte till Charlotte, utan till domprosten.

— Har kusin hört hur det tillgick, då min faster Clementine blev gift med grev Cronfelt? Fäderna å ömse håll hade råkats vid riksdagen i Stockholm och kommit överens om partiet, men då allt var klappat och klart mellan dem, så den unga greven ifrån, att han åtminstone ville se sin tillkommande, innan han gick in på saken. Men faster Clementine satt hemma på Hedeby, och som det skulle ha väckt uppseende, om hon helt hastigt hade blivit hämtad till Stockholm, så bestämdes det, att greven skulle fara till Bro socken och se henne i kyrkan. Nå, kusin, min faster Clementine hade ingenting emot att bli gift med en ung, vacker greve, men hon hade fått reda på att han skulle komma till kyrkan för att titta på henne, och hon tyckte inte om att så där bli utställd till beskådande. Helst hade hon inte alls gått i kyrkan den söndagen, men dåförtiden kom det inte i fråga, att barn satte sig opp emot vad föräldrarna hade bestämt. Hon fick lov att göra sig så fin hon någonsin kunde och gå och sätta sig i den Löwensköldska bänken, för att grev Cronfelt och en vän till honom skulle kunna mönstra henne. Men vet kusin vad hon gjorde? Jo, när klockarn tog opp psalmen, så började hon sjunga med hög röst, men alldeles falskt. Och detta höll hon i med psalm efter psalm, till dess att gudstjänsten var slut. När hon sedan kom ut på kyrkbacken, då stod grev Cronfelt där och bugade sig för henne. ”Jag får be om nådig förlåtelse”, sa han. ”Jag förstår nu, att en fröken Löwensköld inte kan låta bese sig som en häst på en marknad.” Därmed gick han för den gången,

kusin, men han kom tillbaka och gjorde den unga flickans bekantskap i hennes hem på Hedeby, och de blev gifta, och lyckliga blev de väl också. Ja, kusin har kanske hört historien förr?

— Å ja, men inte så väl berättad, sade domprosten och begrep ingenting.

Men den som begrep, det var Charlotte. Hon satt där fylld av en stor förväntan och bara slukade den berättande med ögonen. Överstinnan såg på henne, smålog litet, och så vände hon sig än en gång till domprosten.

— Som kusin ser, så sitter en ung flicka till bords med oss i dag. Och hon är hitkommen, för att jag och min man skulle få mönstra henne och se om hon duger till hustru åt Karl-Artur. Men den unga flickan, kusin, hon är en Löwensköld av den rätta sorten, och hon tycker inte om att bli utställd till beskådande. Och jag försäkrar kusin, att alltsedan hon kom hit i går kväll, har hon bemödat sig om att sjunga falskt alldeles som min faster Clementine. Och nu gör jag som grev Cronfelt, kusin, jag ber om nådig förlåtelse och säger, att jag förstår, att en fröken Löwensköld inte vill låta bese sig som en häst på en marknad.

Med detsamma reste hon sig och bredde ut armarna, och Charlotte flög henne om halsen och kysste henne och grät av lycka och beundran och tacksamhet.

Alltifrån den stunden hade hon älskat sin svärmor nästan mer än Karl-Artur själv. För hennes skull, för att hon skulle få sina drömmar uppfyllda, hade hon förmått Karl-Artur att vända åter till Uppsala och avsluta sina studier, för hennes skull hade hon denna sommar velat göra honom till lektor, så att han skulle få en ställning i världen och bli något mer än en fattig lantpräst.

För hennes skull hade hon denna morgon lagt band på sig och ödmjukat sig.

B R E V E T.

Charlotte Löwensköld satt uppe på sitt rum och skrev till sin svärmor eller, rättare sagt, till den, som hon ända till denna dagen hade betraktat som sin svärmor, till överstinnan Ekenstedt.

Hon skrev långt och fyllde sida efter sida. Hon skrev till den enda människa i världen, som alltid hade förstått henne, för att förklara vad hon nu ämnade göra.

För det första blev det en redogörelse för Schagerströms frieri och allt, som hade hänt sedan dess. Hon skildrade samtalet i trädgården och gjorde sig inte bättre, än hon var. Hon erkände, att hon hade blivit ond på Karl-Artur och retats med honom, men hon bedyrade, att det aldrig i världen hade fallit henne in att slå upp med honom.

Vidare skildrade hon morgonens samtal och Karl-Arturs märkvärdiga bekännelse, att han nu var förlovad med en dalkulla. Hon berättade hur hon hade sökt vinna honom åter, att hon hade varit nära att lyckas, men att allt hade gått förlorat genom ankomsten av den olycksaliga blom-buketten.

Vidare skrev hon om den vansinniga biljett, som Karl-Artur hade skickat henne, meddelade det beslut, som hon av den anledningen hade fattat, och hoppades, att hennes svärmor skulle förstå henne, såsom hon hade förstått henne alltifrån den dagen, då de första gången hade råkats.

Hon hade intet annat val. Någon, hon visste ännu inte vem, men hon antog, att det var en av fruarna borta i kyrkbyn, hade anlagat henne för att vara falsk, bakslug och penninggirig. Detta kunde inte få ske opåttalt.

Och eftersom hon var en fattig flicka, som åt andras bröd, eftersom hon varken ägde far eller bror, som kunde ta sig an hennes sak, måste hon själv skaffa sig rättvisa.

Men hon var ju också väl i stånd till att reda ut den här affären. Hon var inte ett av de där vanliga beskedliga kvinnfolken, som endast förstår sig på att sköta kvast eller nål. Hon kunde både ladda en bössa och skjuta av den, och vid den senaste höstjakten var det hon, som hade fällt den största älgturen.

Mod fattades henne minst av allt. Det var hon, som en gång på marknaden hade gett en skojare ett slag på örat, därför att han hade misshandlat sin häst. Hon hade väntat, att han skulle dra kniven och sticka den i henne, men hon hade gett honom slaget i alla fall.

Överstinnan kom kanske ihåg hur hon en gång hade riskerat hela sin ställning genom att olovandes ta prostens älskade hästar ur stallet för att kunna köra i kapp med bonddrängarna en annandag jul. Det var nog inte mången, som skulle ha vågat sig på det äventyret.

Det var hon, som hade skaffat sig en dödlig fiende i den elake kaptan Hammarberg, därför att hon hade nekat att sitta bredvid honom som hans dam vid ett middagsbord. Hon hade inte kunnat förmå sig att under en lång måltid sitta och språka med en man, som kort förut hade ruinerat en god vän på spel och tvungit honom till självmord. Men när hon hade vågat så mycket för en sak, som inte angick henne, så kunde hon väl inte tveka, när det gällde henne själv.

Hon hade den känslan, att den varelsen, som hade anklagat henne inför Karl-Artur, måste vara av ett så lågt sinnelag, att hon förpestade den luft, som hon inandades, hon måste sprida ofärd, varhelst hon färdades, att höra henne tala måtte vara som att stingas av ormgift. Man kunde inte göra människorna en större tjänst än genom att befria dem från ett dylikt vidunder.

Så snart som hon hade läst biljetten och begripit dess innehåll, hade hon vetat vad hon hade att göra. Hon hade genast velat gå upp på sitt rum och hämta bössan. Den var laddad. Hon hade endast behövt ta ner den från väggen och kasta den över axeln.

Ingen i prostgården skulle ha hindrat hennes vandring. Hon skulle ha lockat på sin hund och gett sig av neråt

sjön, liksom ville hon se efter om andungarna var vuxna. Då man inte längre kunde se henne från prostgården, skulle hon vika av åt kyrkbyn, för där borta fanns naturligtvis personen, som hade drupit giftet i Karl-Arturs öra.

Hon tänkte sig, att hon skulle ha stannat utanför huset, där "personen" bodde, och kalla ut henne på gatan. Och så snart som hon kom till synes, skulle hon sikta rätt på hjärtat och fälla henne.

Om hon endast hade vetat vem av alla de fruar, som fanns i kyrkbyn, som var den skyldiga, skulle denna bestraffning redan vara utförd, men hon hade funnit, att hon var tvungen att vänta, tills hon fick full säkerhet. Ett ögonblick hade hon ämnat göra som Karl-Artur och helt enkelt gå ut med bössan, i förlitande på att Gud skulle föra den skyldiga i hennes väg, men det hade hon avstått ifrån. Den rätta brottslingen kunde ju ha gått fri, och det unnade hon henne inte.

Inte tjänade det något till att gå ner i flygeln och fråga Karl-Artur vem det var, som han hade talat vid i går afton. Å nej, så pass klok var han, att han inte skulle ha svarat på den frågan.

I stället hade hon nu beslutat sig för att gå fram med list. Hon ville visa sig lugn, lugn och oberörd. På det sättet skulle hon nog snart locka ur honom hemligheten.

Hon hade genast försökt att lägga band på sig. I sin förvirring hade hon slitit sönder Schagerströms bukett, men nu samlade hon upp rosenbladen och kastade ut dem i soplåren. Hon tvang sig att söka reda på förlovningsringen, som Karl-Artur hade skickat henne och som hade rullat utåt golvet. Sedan hade hon gått upp på sitt rum, och då hon hade funnit, att klockan inte var mer än halv åtta, så att hon hade riklig tid på sig, innan hon kunde råka Karl-Artur vid frukostbordet, hade hon satt sig att skriva till sin älskade svärmor.

När detta brev nådde Karlstad, skulle allt vara över. Hennes beslut var lika fast som någonsin. Men hon var glad åt dröjsmålet. Hon hade därigenom fått förklara saken för den enda, om vars omdöme hon var angelägen, och hon hade

fått säga hur hennes hjärta alltid, i alla skiften hängde fast vid hennes beundransvärda, hennes över allt annat älskade vän och moder.

— — —
Så långt hade hon skrivit. Brevet var färdigt, och hon började läsa igenom det. Ja, det var tydligt och klart skrivet. Hon hoppades, att överstinnan skulle förstå, att hon var utan skuld, att hon var orättvist anklagad, att hon hade rätt att hämnas.

Men då Charlotte läste igenom brevet, fäste hon sig vid något annat. Hon såg, att hon i sitt begär att förklara sin egen oskuld hade kommit att lämna en ofördelaktig skildring av Karl-Artur.

Hon läste och läste och blev het i huvudet av oro. Tänk, om hon skreve så, att översten och överstinnan komme att vredgas på Karl-Artur!

Nyss förut hade hon varnat honom för föräldrarnas vrede, och nu satt hon här och retade upp dem emot honom!

Hon satt och upphöjde sig själv på hans bekostnad. Hon hade varit ädelmodig och resonlig, men om honom hade hon talat, som om han skulle vara splitter galen.

Och detta hade hon ämnat sända till hans mor, hon, som älskade honom! Hon hade visst varit splitter galen, hon också.

Hade hon ämnat göra den älskade svärmodern så stor sorg? Hade hon inte kommit ihåg hennes overseende mot henne, Charlotte, vid deras första möte och alltsedan? Hade hon glömt all barmhärtighet?

Hon rev det långa brevet i två stycken, och hon satte sig att skriva ett nytt. Nu ville hon ta skulden på sig. Hon ville rentvå Karl-Artur.

Det var ju bara rätt, att hon så gjorde. Karl-Artur var bestämd att utföra en stor gärning i denna världen, hon skulle vara nöjd, om hon kunde hålla allt ont fjärran ifrån honom.

Han hade skilt sig ifrån henne, men hon hade honom ständigt lika kär, och hon ville skydda och hjälpa honom i dag som alltid.

Hon började brevet till överstinnan. "Måtte min nådiga svärmor inte tänka alltför illa om mig — — —"

Men därmed kom hon av sig. Vad skulle hon säga? Ljuga hade hon just aldrig kunnat, och sanningen var inte lätt att mildra på.

Innan hon hade hunnit tänka ut vad hon vidare ville anföra, ringde dessutom frukostklockan. Hon fick ingen tid till överläggning.

Då tog hon helt enkelt och satte sitt namn under den enda skrivna raden, vek samman brevet och lackade det. Hon bar det med sig ner i undre våningen, lade det i postväskan och gick in i matsalen.

I detsamma kom hon att tänka på att nu behövde hon inte efterforska vem "personen" var. Om hon ville, att överstinnan skulle tro henne, om hon verkligen ville ta skulden på sig, då kunde hon inte heller straffa någon annan.

UPPE BLAND SKYARNA.

I.

Frukosten i prostgården, då man åt färska ägg med smörgås, välling med gräddrosor och till sist drack en liten tår kaffe med dopp av de förträffliga, mjuka kringlorna, vilkas make inte kunde åstadkommas på något annat ställe i församlingen, brukade vara den trevligaste av alla dagens måltider. De båda gamla, prosten och prostinnan, som då nyss var uppstigna, var muntra som sjuttonåringar. Nattens vila hade uppfriskat dem. Ålderdomströttheten, som gjorde sig kännbar längre fram på dagen, var som bortblåst, och de brukade skämta både med de unga och med varandra.

Men naturligtvis kunde det inte komma i fråga med något raljeri en morgon som denna. Båda de unga var i onåd. Charlotte hade gjort dem mycket bedrövade genom det sätt, varpå hon i går hade svarat Schagerström, och pastorsadjunkten hade sårat dem genom att föregående dag utebli från måltiderna utan att göra minsta anmälan.

Då Charlotte kom inrusande för att sätta sig till matbordet, där de andra redan hade tagit plats, möttes hon av ett strängt tillrop från prostinnan.

— Tänker du sätta dig till bords med de där fingrarna?

Charlotte såg ner på sina händer, som verkligen var förfärligt nerbläckade efter den ivriga skrivningen.

— Ack nej, sade hon skrattande. Tant har alldeles rätt. Förlåt, förlåt!

Hon skyndade ut och kom tillbaka med rena händer utan att visa minsta spår till misslynthet över tillrättavisningen, som till på köpet hade givits i fästmannens närvaro.

Prostinnan tittade på henne litet undrande. "Vad står det nu på?" tänkte den gamla frun. "Ena dagen fräser hon

som en orm, andra dagen kuttrar hon som en duva. Ja, ungdomen nuförtiden kan då ingen bli klok på.”

Karl-Artur skyndade att frambära en ursäkt för sin försumlighet. Han hade velat göra en promenad, men därunder hade han känt sig trött och lagt sig till vila i en skogsbacke. Han hade somnat, och vid uppvaknandet hade han till sin stora överraskning funnit, att han hade sovit ifrån både middag och kvällsvard.

Prostinnan blev glad över att den unge mannen hade haft vett att ge en förklaring.

— Karl-Artur behöver inte vara så försagd av sig, sade hon nådigt. Nog hade vi kunnat plocka fram litet mat, fastän vi själva hade ätit.

— Tant Regina är alltför god.

— Ja, nu blir det att äta dubbelt så mycket för att ta igen det försummade.

— Jag ska säga min nådiga tant, att det gick ingen nöd på mig. Jag gick in till organistens på hemvägen, och fru Sundler gav mig kvällsvard.

Ett aldrig så litet utrop kom från Charlottes håll. Karl-Artur vände hastigt ögonen mot henne och blev på samma gång röd över hela ansiktet. Han hade inte bort nämna fru Sundlers namn. Nu skulle kanske Charlotte springa upp och säga, att hon förstod, att det var fru Sundler, som hade anklagat henne, och ställa till med ett upptråde.

Men Charlotte rörde sig inte. Och över hennes ansikte vilade den fullkomligaste ro. Om Karl-Artur inte hade vetat hur mycken bakslughet som bodde bakom den vita pannan, skulle han ha sagt, att den strålade av något inre ljus.

Det var emellertid inte att undra över att Charlotte väckte bordskamraternas förvåning. Inom henne försiggick verkligen något utomordentligt.

Eller kanske är det orätt att kalla det så, eftersom det inte var något annat, än vad var och en av oss torde ha erfarit någon gång, när vi efter fattig förmåga ha försökt att fullgöra en tung plikt eller pålagt oss en försakelse. Det är mer än troligt, att vi var i misshumör under utförandet.

Ingen entusiasm, ja, inte en gång någon tro på att vi handlade rätt och klokt kom till vår hjälp, och vad vi väntade oss för oss själva av den goda handlingen var inte annat än fortsatt jämmer och elände. Men så, helt hastigt, märkte vi hur hjärtat gjorde ett språng av glädje, hur det började röra sig så lätt som en dansande, och en fullkomlig tillfredsställelse uppfyllde hela vår varelse. Genom ett under kände vi oss höjda över vårt vanliga, alldagliga jag, vi erfor en absolut likgiltighet för alla obehag, ja, vi var övertygade, att från och med denna stund skulle vi gå oberörda genom världen, ingenting skulle kunna rubba den stilla, högtidliga glädje, som fyllde oss.

Någonting i den vägen var det, som hade kommit över Charlotte, medan hon åt sin frukost. Olycks känslorna, vreden, hämnden, den sårade stoltheten, den försmådda kärleken, allt var trängt åt sidan för det stora jubel, som hennes själ kände över att hon hade uppoffrat sig för den älskade.

I detta ögonblick fanns ingenting annat inom henne än mild kärleksfullhet och ömt förstående. Hon fann alla människor beundransvärda. Hon kunde bara inte älska dem tillräckligt.

Hon satt och såg på prosten Forsius, som var en liten, torr gubbe med kal hjässa, rakad haka, en ofantlig panna och små pigga ögon. Han liknade mera en universitetsprofessor än en präst, och han hade också verkligen utbildat sig till vetenskapsman. Han var född på sjuttonhundratalet, då man ännu svärmade för Linné, han hade ägnat sig åt naturkunnighet samt hade just hunnit att bli professor i botanik i Lund, då han blev kallad till kyrkoherde i Korskyrka. Församlingen hade nämligen sedan årtal tillbaka skötts av präster med namnet Forsius. Den hade gått från far till son som ett fideikommiss, och eftersom botanikprofessorn Petrus Forsius hade varit den siste av namnet, hade man bett och trugat honom att åtaga sig själavården och lämna blommorna åt sitt öde.

Allt det där hade Charlotte vetat länge, men hon tyckte sig aldrig förr ha förstått vilket offer det måste ha varit för den gamle att överge sitt älsklingsstudium. Det hade

visserligen blivit en mycket bra prost av honom. Han hade så många förträffliga prästmäns blod i sina ådror, att han skötte sitt ämbete som något självfallet och medfött. Men av många små tecken trodde sig Charlotte märka, att han ännu sörjde över att inte ha fått stanna på den rätta platsen, att inte ha fått göra sin rätta livsgärning.

Nu, sedan han hade fått en adjunkt, såg man den sjuttiofemårige gubben återta sina botaniska studier, vandra omkring för att insamla växter, klistra upp dem och ordna med sitt herbarium. Men han lät dock inte socknen alldeles gå vind för våg. Framför allt var han mycket noga med att hålla fred, att inte låta missämja insmyga sig och förbittra sinnena, utan genast borttaga orsaken till ofriden. Det var därför, som han hade tagit illa vid sig över det bryska svar, som hon i går hade gett Schagerström. Men i går hade Charlotte varit en annan. Då hade hon bara funnit den gamle rädd och onödigt ängslig. Nu förstod hon honom på ett helt annat sätt.

Och prostinnan . . .

Charlotte vände blickarna mot den gamla frun, som var stötväxt och knotig, utan minsta spår till något behagligt i sitt yttre. Håret, som inte ville bli grått, fastän hon var nästan lika gammal som mannen, bar hon benat i pannan och nerkammat över öronen, sedan försvann det under en svart tyllmössa. Det skylde en god del av ansiktet, och Charlotte antog nästan, att det skedde med beräkning, för prostinnan hade inte mycket vackert att visa. Hon tyckte kanske, att det var nog, att man fick betrakta hennes ögon, som liknade två runda pepparkorn, hennes trubbiga näsa med de uppspärrade näsborrarna, hennes ögonbryn, som bara var ett par små tofsar, hennes breda mun och stora kindknotor.

Hon såg sträng ut, men om hon verkligen höll en smula efter sitt husfolk, så var hon dock värst mot sig själv. Hon unnade sig aldrig någon vila. Man brukade säga i socknen, att det inte var någon lätt sak att vara kropp åt prostinnan Forsius. Hon var visst inte nöjd med att sitta stilla i en soffa med ett broderi eller en virkning, nej, riktiga grov-
sysslor skulle det vara, för att hon skulle känna sig belåten.

I hela sitt liv hade hon aldrig företagit sig något så onyttigt som att läsa en roman eller klinka på ett klaver.

Charlotte, som kanske ibland hade funnit henne alldeles onödigt arbetsgirig, kunde denna morgon inte beundra henne nog. Var det inte vackert att aldrig spara sig, utan vara outröttligt verksam ända in i höga ålderdomen? Var det inte vackert att vilja ha det rent och ordentligt in i den minsta vrå, att egentligen inte begära något annat av livet än att få arbeta?

Och dessutom var hon ju långt ifrån tråkig. En sådan blick hon hade för allt, som var lustigt, och en sådan förmåga att säga lustiga saker, som kom folk att ligga dubbla av skratt!

Prostinnan hade fortsatt att tala med Karl-Artur om fru Sundler. Han hade berättat, att han hade sökt upp henne, därför att hon var dotter till en gammal vän i familjen, Malvina Spaak.

— Ja visst, ja visst, sade prostinnan, som kände till hela Värmland och framför allt alla dem, som hade dugt något till i hushållsväg. Malvina Spaak var en duktig och reell människa.

Karl-Artur frågade om hon inte tyckte, att dottern var likaså förträfflig som modern.

— Jag vill inte säga annat, än att hon sköter sitt hus, sade prostinnan, men jag är rädd, att hon är litet bortkollrad.

— Bortkollrad? upprepade Karl-Artur i en frågande ton.

— Ja visst, bortkollrad. Det är ingen, som tycker om henne, och därför har jag försökt tala litet vid henne, och vet Karl-Artur vad hon sa till mig en gång, då hon skulle ta avsked? Jo, så här sa hon och vände på ögonen: "När tant ser något silvermoln med guldkanter, så tänk på mig!" Ja, det sa hon. Vad kunde hon mena med det?

När prostinnan berättade detta, började det rycka kring munnen. Det var ju så oemotståndligt komiskt, att någon klok människa kunde få den idén att be henne, Regina Forsius, titta efter moln med guldkanter.

Hon gjorde sitt yttersta för att hålla skrattet tillbaka. Hon

hade satt sig i sinnet att vara sträng och allvarlig under hela frukosten. Charlotte såg hur hon kämpade. Det var en hård strid, men rätt som det var, kom hela ansiktet i rörelse. Ögonen drog ihop sig, näsborrarna spände ut sig, munnen drogs isär, och så kom äntligen skrattet. Hela ansiktet grimaserade, och kroppen gjorde de lustigaste rörelser.

Och nu måste alla skratta med, det var inte möjligt annat. Egentligen, tänkte Charlotte, behövde man bara se prostinnan Forsius skratta för att tycka om henne.

Man kunde inte längre märka, att hon var ful. Man måste känna sig tacksam mot den, som hade så mycken lustighet inombords.

II.

Strax efter frukosten, så snart som Karl-Artur hade lämnat matsalen, talade prostinnan om för Charlotte, att prosten hade beslutat avlägga visit på Stora Sjötorp denna förmiddag. Fastän den unga flickan alltjämt befann sig i samma tillstånd av hänryckning, erfor hon dock därvid en svag känsla av oro. Skulle inte detta bekräfta Karl-Arturs misstankar? Men hon lugnade sig genast. Hon levde ju uppe bland skyarna. Vad som tilldrog sig här nere på jorden hade egentligen bra litet att betyda.

Redan klockan halv elva körde den stora heltäckarn fram. Prosten Forsius åkte naturligtvis inte med span, men hans gråvita norrbaggar med svarta manar och svansar, hans ståtliga kusk, som med mycken värdighet uppbar det svarta livréet, behövde minsann inte skämmas för sig. Sanningen att säga, kunde man inte finna något annat fel på prostgärdsekipaget, än att hästarna var något för feta. Prosten var alldeles för rädd om dem. Det hade också kostat på att ta ut dem i dag. Om det hade gått an, skulle han mycket hellre ha åkt i väg i en enspännare.

Prostinnan och Charlotte var denna förmiddag bjudna på elvakaffe till apotekar Gråbergs fru, som firade sin namnsdag, och som vägen till Stora Sjötorp gick förbi kyrkbyn, fick de sitta upp i vagnen och åka ett stycke. Då de körde

ut genom grinden, vände sig Charlotte till prosten, som om något plötsligen hade runnit henne i hågen.

— Brukspatron Schagerström skickade mig en bukett vackra rosor i morse, innan onkel och tant ännu var uppstigna. Om onkel så tycker, så kunde ju onkel säga honom ett par ord till tack.

Man kan tänka sig de gamla människornas förvåning och glädje. Detta var verkligen en stor lättnad. Det skulle inte uppstå någon ofrid i socknen. Schagerström var inte stött, såsom han förvisso hade haft rätt att vara.

— Och det säger du först nu! sade prostinnan. Du är då mer än besynnerlig.

I alla fall var hon högst förtjust, frågade hur buketten hade kommit till prostgården, om den var vackert bunden, om det möjligen hade funnits en biljett instucken mellan blommorna och allt möjligt i den vägen.

Prosten endast nickade åt Charlotte och lovade, att han skulle framföra hälsningen. På samma gång rätade han upp sig. Han tycktes verkligen ha kommit ifrån ett stort bekymmer.

Charlotte undrade om hon nu igen hade gjort något oförsiktigt. Men hon kunde denna morgon inte finna ro, förrän alla människor var nöjda, såvitt det på henne ankom. Hon kände ett oändligt behov att uppoffra sig för andras lycka.

Vagnen stannade, just där bygatan vek av från stora landsvägen, och fruntimmerna steg ur. Det var i själva verket nästan samma plats, där Karl-Artur dagen förut hade mött den vackra dalkullan.

Charlotte brukade alltid vid sina besök i kyrkbyn stanna just här för att beundra den vackra utsikten. Den lilla sjön, som utgjorde medelpunkten i landskapet, syntes bättre här än ifrån prostgården, vilken, det kunde inte förnekas, låg litet flackt. Härifrån kunde man överse alla stränderna, som var ganska omväxlande. På västra sidan, där de nu befann sig, utbredde sig släta åkrar, och att här rådde en stor fruktbarhet, kunde man förstå av de många spridda byarna. Åt norr hade man prostgården, som även den omgavs av jämna och välskötta åkerfält, men borta i nordost vidtog en trakt,

beväxt med lövskogar. En älv dundrade fram där med en skummande fors, och mellan träden skymtade svarta tak och höga skorstenar. Där nere låg två ansenliga järnbruk, som ännu mera än åkrar och skogar bidrog till traktens rikedom. Såg man åt söder åter, mötte man idel karghet. Där reste sig låga höjder med en tät skogbeklädnad. Samma anblick erbjöd också den östra stranden. Denna sida av sjön skulle ha sett tung och enformig ut, om det inte en gång hade fallit en rik brukspatron in att resa en herrgård uppe på höjdslutningen mitt i skogen. Den vita byggnaden, som stack upp ur granskogen, tog sig utomordentligt bra ut. Genom skickliga anordningar av parkträden hade en egendomlig synvilla åstadkommits. Man tyckte, att den såg ut som ett riktigt slott med murar och sidotorn. Detta ställe var pärlan i alltsammans. Man skulle inte för något pris ha velat sakna det på sin plats.

Charlotte, som levde i en annan värld, bestod varken sjön eller den vackra herrgården ett enda ögonkast. I stället var det den gamla prostinnan, som annars inte var den, som frågade mycket efter vackra naturskådespel, som blev stående och överblickade landskapet.

— Stanna bara ett ögonblick! sade hon. Titta litet på Berghamra! Tänk, att man påstår, att Stora Sjötorp ska vara ännu mycket större och vackrare! Ja, vet du vad? Om jag visste, att någon, som jag hölle av, bodde på ett sådant där stort ställe, skulle det göra mig riktigt lycklig.

Mer sade hon inte, men hon stod och runkade på huvudet och knäppte ihop de gamla rynkiga händerna nästan i tillbedjan.

Charlotte, som mycket väl förstod meningen, svarade rappt.

— Ja visst, det måtte vara härligt att bo där borta i granskogen, dit ingen människa kommer. Det är annat än att bo vid stora stråkvägen, som vi gör i prostgården.

Varpå prostinnan, som nog tyckte om att se människor färdas fram och tillbaka på vägen, hotade henne med fingret.

— Ja-ja, du!

Därmed tog hon Charlottes arm och vandrade framåt den

trevliga bygatan, som från början till slut var omgiven av stora, nästan herrgårdsaktiga byggnader. Några småkojor syntes endast vid dess början. Om där annars fanns några, låg de undanträngda uppåt skogsåsen och syntes inte från själva gatan. Den gamla stavkyrkan med sitt höga torn, som stack upp i luften som en syl, tingshuset, sockenstugan, den stora, livliga gästgivargården, doktorsbostaden, domarens hus, som stod något tillbakadraget från gatan, ett par stora bondgårdar och apoteksbyggnaden, som låg i slutet av gatan och liksom stängde av den, allt detta vittnade inte endast om att Korskyrka var en rik trakt, utan visade därjämte, att man följde med sin tid, att man inte var dådlös och efterbliven.

Men då prostinnan och Charlotte nu i bästa sämja vandrade framåt gatan, tackade de sin Gud för att de inte var nödsakade att bo här, där man hade grannar åt alla håll, där man inte kunde sticka näsan utom dörren, utan att alla människor visste om det och undrade vart man skulle gå. Så snart de var hitkomna, längtade de efter prostgården, som låg för sig själv och där man var sin egen herre. De sade, att de inte skulle finna sig väl till mods, förrän de var på hemväg igen och såg de tjockstammiga prostgårdslindarna skymta på avstånd.

Äntligen trädde de inom dörrarna till apoteket. De tycktes ha kommit något sent. Då de gick uppför den knarrande trätrappan till övervåningen, hörde de pratet över sina huvuden som sullet från en bikupa.

— I dag är de riktigt i tagen, sade prostinnan. Hör, vad de går på! Det måtte ha hänt något.

Charlotte stannade mitt i trappan. Det hade inte ett ögonblick fallit henne in, att Schagerströms frieri, den uppslagna förlovningen och Karl-Arturs förlovning med dalkullan redan skulle vara ett allmänt samtalsämne, men nu började hon frukta, att det just var allt detta, som man avhandlade så ivrigt och högröstat.

”Det är den välsignade organistfrun, som har varit ute och skvallrat”, tänkte hon. ”Det var just en skön förtrogen, som Karl-Artur skaffade sig.”

Men inte ett ögonblick funderade hon på att vända om. Att gå ur vägen för en hop skvallersystrar skulle ju inte ha kommit i fråga även under vanliga förhållanden, så mycket mindre då denna förmiddag, då hon var fullkomligt känslolös för allt, vad tadel hette.

Det blev alldeles stilla i det stora rummet, där de namnsdagsfirande damerna höll till, då de nya gästerna anlände. Endast en gammal fru, som mycket ivrigt höll på att förklara något för sin granne och satt med pekfingret högt upplyftat, utropade ännu:

— Ett mer, syster lilla! Vad hände inte häromdagen!

Alla människorna såg förlägna ut. Man hade nog inte väntat, att fruntimmerna från prostgården skulle infinna sig.

Apotekarfrun skyndade emellertid välkomnande emot dem, och prostinnan Forsius, som ingenting visste om allt det, som Charlotte och Karl-Artur hade ställt till, kände sig fullkomligt obesvärad, fastän hon nog märkte, att någonting var på tok. Så gammal hon var, var hon mjuk i knäna som en dansös, och hon gjorde nu först en stor reverens för hela sällskapet. Sedan gick hon omkring och hälsade på var och en särskild under ständigt nigande. Charlotte, som tyckte sig mötas av ett illa dolt ogillande, följde i hennes spår. Hennes nigningar var betydligt mindre djupa än prostinnans, men med denna var ju i alla fall ingen tävlan möjlig.

Den unga flickan märkte snart, att alla undvek henne. Då hon hade fått sin kopp kaffe och tagit plats vid ett av fönsterborden, kom ingen och satte sig på den lediga stolen mitt emot. På samma sätt gick det, då kaffet var drucket och virkningar och broderier plockades fram ur redikyler och pirater. Hon fick sitta där ensam, utan att någon tycktes märka, att hon ens fanns till.

Runt omkring henne satt grupper av damer, som stack huvudena samman, så att spetsarna och krusen på deras stora tyllmössor trasslade sig samman. Alla sänkte rösterna för att inte höras av henne, dock uppfattade hon gång på gång deras ivriga: "Ett mer, syster lilla, ett mer! Vad hände inte häromdagen!"

Nu berättade de alltså för varandra, att hon först hade

sagt nej till Schagerström, men att hon sedan hade ångrat sig och helt illistigt ställt till med ett gräl med fästmannen, för att han i häftigheten skulle bryta förlovningen. Så finurligt uttänkt! All blamen skulle falla på honom. Om henne skulle ingen kunna säga, att hon hade gett en fattig karl på båten för att få bli fru på Stora Sjötorp. Och hela den fina planen skulle ha lyckats, hon skulle ha undsluppit allt tadel, om inte organistfrun hade gissat ut hennes onda avsikter.

Charlotte satt där helt stilla och lyssnade till sorlet. Inte ett ögonblick föll det henne in, att hon kunde resa sig upp och försvara sig. Extasen, vari hon hade befunnit sig hela dagen, hade nått sin höjdpunkt. Hon kände ingen smärta, hon vandrade på skyarna högt över allt jordiskt.

Hela detta giftiga surr skulle ju ha vänt sig mot Karl-Artur, om inte hon hade skyddat honom. Annars skulle det ha hörts från alla hörn: "Ett mer, syster lilla! Har syster hört? Unge Ekenstedt har brutit med sin fästmö. Ett mer, ett mer! Han har sprungit ut på vägen för att fria till den första han mötte. Ett mer, ett mer! Tycker syster, att en sådan man kan stanna som präst i Korskyrka? Ett mer, ett mer! Vad ska biskopen säga?"

Hon var glad, att det var henne, som det gick ut över.

Medan Charlotte satt ensam och fyllde sin själ med hänförelse över att hon skyddade Karl-Artur, kom en blek och mager liten fru fram till henne.

Det var hennes syster, Marie-Louise Löwensköld, som var gift med doktor Romelius. Hon hade sex barn och en supig man, hon var tio år äldre än Charlotte, och det hade aldrig rått någon vidare förtrolighet mellan dem.

Hon gjorde inga frågor, satte sig bara mittemot Charlotte och stickade på en barnstrumpa. Men hon hade en mycket bestämd min omkring munnen. Man såg, att hon visste vad hon gjorde, då hon tog platsen vid fönsterbordet.

Där satt de båda systrarna. De urskilde beständigt detta samma: "Ett mer, syster lilla!"

Om en stund märkte de, att fru Sundler satt och viskade med prostinnan Forsius.

— Nu får tant Regina veta det, sade systemen.

Charlotte reste sig halvvägs, men hon ångrade sig genast och blev sittande som förut.

— Hör, Marie-Louise, sade hon om en stund, hur var det med den där Malvina Spaak? Var det inte någon slags spådom, någon förutsägelse?

— Minsann tror jag inte, att du har rätt, sade systemen, men jag kommer inte riktigt ihåg hur det var, jag heller. Det var något olycksöde, som skulle drabba Löwensköldarna.

— Kanske du kunde ta reda på hur det förhöll sig? frågade Charlotte.

— Naturligtvis. Jag ska ha det uppskrivet någonstans. Men det angick i alla fall inte oss, utan bara Löwensköldarna från Hedeby.

— Tack! sade Charlotte, och åter föll tystnaden över dem.

Om en stund tycktes emellertid doktorinnan Romelius förlora tålmodet vid allt detta förtal, som surrade genom rummet. Hon böjde sig fram mot Charlotte.

— Jag förstår hur det är, viskade hon. Du tiger för Karl-Arturs skull. Jag skulle nog kunna tala om för dem hur alltsammans hänger ihop.

— Tyst för all del! kom det i högsta förskräckelse från Charlotte. Vad betyder det hur det går med mig? Karl-Artur har så stora gåvor.

Systemen förstod henne genast. Hon älskade sin man, fastän han alltsedan deras giftermål hade gjort henne olycklig med sitt superi. Hon väntade ännu på att han skulle upprätta sig och bli till ett under i läkarväg.

Då namnsdagskalaset äntligen var slut och damerna tog avsked, var det den tjocka organistfrun, som i förstugan passade på att hjälpa prostinnan med mantiljen och som knöt hattbanden åt henne.

Charlotte, som annars alltid förbehöll sig rätten att hjälpa sin gamla vän, stod och såg på litet blek, men utan att säga något. När de hade kommit ut på bygatan, var det återigen organistfrun, som skyndade fram och bjöd prostinnan armen. Charlotte fick nöja sig med att gå bredvid.

Fru Sundler prövade hennes tålmod mer än någon annan,

men hon visste ju, att hon skulle bli av med henne, då de hade hunnit till hennes bostad i början av gatan.

Men då de väl hade kommit så långt, frågade fru Sundler om hon inte kunde få följa med ända fram till prostgården. Det gjorde henne så gott med litet rörelse efter det långa stillasittandet.

Prostinnan gjorde ingen invändning, och de fortsatte som förut. Charlotte sade inte heller någonting. Hon bara tog ut stegen litet längre, så att hon kom en smula före de andra och slapp att höra organistfruns oljiga och släpiga röst.

SCHAGERSTRÖM.

Under hemresan från det misslyckade frieriet i prostgården satt Schagerström hela tiden med ett litet småleende på läpparna. Om det inte hade varit för kuskens och betjäntens skull, hade han kunnat storskratta, så löjligt föreföll det honom, att han, som hade rest ut för att bevisa en stor välgärning åt en fattig sällskapsdam, hade blivit på det sättet snäst och tillstukad.

— Men hon hade fullkomligt rätt i vad hon sa, mumlade han. Visst tusan hade hon rätt. Egentligen begriper jag inte, att jag inte tänkte på den saken själv, innan jag gav mig ut på friarfärden.

För resten klädde det henne förträffligt att flamma upp så där, fortfor han med sina funderingar. Den belöningen fick jag ändå för mitt besvär. Det var roligt att se henne så vacker.

När han hade åkt en stund, sade han till sig själv, att om han också hade burit sig dumt åt, så var han ändå glad åt den där historien, därför att han hade fått lära känna en människa, som rakt inte frågade efter, att han var den rikaste mannen i Korskyrka. Den unga flickan hade minnsann inte gjort något försök att ställa sig in. Inte alls låtsat om, att hon hade en miljonär framför sig, utan behandlat honom som den förste bästa trashank.

”En sådan karaktär på den flickungen!” tänkte han. ”Jag skulle verkligen önska, att hon inte tyckte alltför illa om mig. Bevare mig väl, jag ska visst inte fria till henne någon mer gång, men jag skulle vilja visa henne, att jag inte är ett sådant nöt, att jag vredgas på henne för den läxa hon gav mig.”

Hela eftermiddagen grubblade han över hur han skulle försona sin framfusighet, och till sist trodde han sig verkligen ha funnit ut något lämpligt. Men denna gång ville

han inte rusa åstad i blindo. Han ville förbereda saken och göra nödiga undersökningar för att inte åter råka illa ut.

Fram emot kvällen föll det honom in, att det inte kunde skada, om han redan nu visade Charlotte en liten artighet. Det skulle roa honom att sända henne litet blommor. Om hon toge emot dem, så skulle det sedan gå lättare att komma på god fot med henne. Han skyndade genast ut i trädgården.

— Nu, mäster, sade han till trädgårdsmästarn, vill jag, att han ska göra mig en riktigt vacker bukett. Få se vad han har att bjuda på!

— Det vackraste jag har, sade trädgårdsmästarn, är väl de här röda nejlikorna. Vi kunde sätta dem i mitten, kanta med lövkojor och sedan blanda in lite reseda.

Men Schagerström rynkade på näsan.

— Nejlikor och lövkojor och reseda! sade han. Sådana blommor finns ju på varenda herrgård. Likaså gärna kunde mäster bjuda på prästkragar och blåklockor.

På samma sätt gick det med lejongap, riddarsporrar och förgätmigej. De blev alla förkastade av husbonden.

Till sist stannade Schagerström framför en liten rosenbuske, som stod full med blom och knopp. I synnerhet knopparna var förtjusande. De skära blombladen stack fram ur ett foder, som var så upprispat i kanten, att det liknade mossor.

— Det här tycker jag är vackert, sade han.

— Men, brukspatron, det är ju mossrosen! Den blommar i år för första gången. Den vill inte gärna gå till så här långt mot norr. Det finns inte maken till den här busken i hela Värmland.

— Men det är just något sådant jag vill ha. Detta ska sändas till Korskyrka prostgård. Mäster vet, att där har de redan alla de andra sorterna.

— Jaså, till prostgården! sade trädgårdsmästarn och lät med ens helt förnöjd. Det var en annan sak. Jag vill gärna, att prosten ska få se mina mossrosor. Han är en förståsig-påare.

De stackars rosorna blev alltså avskurna och sända till prostgården, där ett ganska oblit öde väntade dem.

Den, som blev väl mottagen däremot, då han nästa förmiddag kom resande till Stora Sjötorp, det var prosten i Korskyrka.

Den lille prosten var nog litet omständlig och högtidlig till en början, men i grunden var han en rättfram och anspråkslös man, han som Schagerström. De märkte båda, att krus och komplimanger var onödiga, och snart språkade de med varandra som två gamla vänner, enkelt och frimodigt.

Schagerström begagnade tillfället för att göra några frågor om Charlotte. Han ville ha reda på hennes föräldrar, hennes förmögenhet, och framför allt underrättade han sig om fästmannen och hans framtidsutsikter. En pastorsadjunkt hade väl inte så stor lön, att han kunde gifta sig på den? Visste prosten om unge Ekenstedt hade några förhoppningar om snar befordran?

Prosten var högst förvånad, men som ingenting av det, som Schagerström frågade om, var någon hemlighet, gav han tydliga och direkta svar.

”Det är en affärsman”, tänkte gubben. ”Han går rakt på sak. Ja, ja, det är väl så det ska vara nuförtiden.”

Till slut förklarade Schagerström, att han var ordförande i en bruksstyrelse i Uppland och att det var han, som hade rätt att tillsätta brukspredikanten. Platsen hade blivit ledig för ett par veckor sedan. Lönen var visst inte stor, men prästgården var trevlig, och den förre innehavaren hade trivts gott där. Trodde prosten, att det där kunde passa unge Ekenstedt?

Prosten Forsius hade sällan blivit mer förvånad än över detta förslag, men han var en slug gubbe och tog saken på det naturligaste sätt.

Han drog fram sin snusdosa, fyllde sin stora näsa med snus, putsade den med en silkesnäsdud och tog så till orda.

— Brukspatron kan inte finna en ung man, mer värd att hjälpa.

— Ja, då är saken avgjord, sade Schagerström.

Prosten hade stoppat ner snusdosan. Han var alldeles ofantligt belåten. Vilken nyhet var inte detta att komma hem med! Charlottes framtid hade många gånger vållat honom oro. Han hade den allra största aktning för sin adjunkt, men han ogillade, att denne alls inte tänkte på att skaffa sig en sådan ställning, att han kunde gifta sig.

Plötsligen vände sig den vänlige gamle mannen till Schagerström.

— Brukspatron tycker om att göra folk lyckliga. Gör det inte till hälften! Kom med till prostgården, och låt det unga paret veta era goda avsikter! Kom och se deras lycka! Det är en glädje, som jag unnar brukspatron.

Vid detta förslag for ett leende över Schagerströms ansikte. Det syntes, att det behagade honom.

— Kanske att jag komme olägligt, sade han.

— Visst inte! Olägligt! Kommer aldrig på fråga. När man kommer med en sådan nyhet!

Schagerström syntes färdig att gå in på förslaget, men plötsligen slog han sig för pannan.

— Jag kan ju inte. Jag måste ut på långresa i dag. Resvagnen ska stå för porten klockan två.

— Vad säger brukspatron? utropade prosten. En sådan skada! Men jag förstår. Tiden måste passas.

— Förbudssedlar är utskickade till gästgivargårdarna, sade Schagerström och såg dyster ut.

— Men skulle det inte gå för sig, att brukspatron följde med till prostgården i min vagn, som är förspänd och färdig, så att vi kan fara genast? frågade prosten. Resvagnen kunde komma och hämta i prostgården på bestämd tid.

På detta sätt ordnade man saken. Prosten och Schagerström åkte till Korskyrka i heltäckarn, och order gavs, att brukspatronens resvagn skulle komma efter till Korskyrka, så snart som man hunne bli färdig med matsäck och annan packning, som den skulle medföra.

Under färden var de två herrarna så muntra som bönder, som far till en marknad.

— Om jag ska säga min mening, sade prosten, så har

Charlotte inte förtjänat det här, så, som hon i går bar sig åt mot brukspatron.

Schagerström brast i skratt.

— Nu råkar hon i en riktig klämma, sade prosten. Jag gläder mig åt att se hur hon ska reda sig ur den. Brukspatron ska få se, att hon kommer att företa sig något helt oväntat, vad ingen annan skulle kunna hitta på. Ha, ha, ha, jag riktigt gläder mig.

Det var en stor missräkning för de båda resande, då de vid ankomsten till prostgården fick veta av husjungfrun, att frun och fröken ännu inte hade kommit tillbaka från namnsdagsfirandet i kyrkbyn. Men prosten, som visste, att det inte skulle dröja mycket länge, innan de visade sig, bad Schagerström följa med in i hans egna rum, som låg på nedre botten. I dag hade han inte en tanke på att bedja honom stiga upp i övre salongen.

Prosten hade två rum till sin disposition. Det yttre var ämbetsrum, stort och kalt. Ett ofantligt skrivbord, två skrivstolar, en lång skinnssoffa och en väggfast bokhylla för de digra församlingsböckerna utgjorde hela inredningen, om man inte ville räkna några stora kaktusväxter i ett fönster, som blommade, som om de hade stått i lågor. I det inre rummet hade prostinnan inrättat det mycket bekvämt åt sin kära gubbe. Golvet var täckt med en hemvävd matta, möblerna var vackra och ändamålsenliga. Där fanns stoppade soffor och länstolar, ett skrivbord med många fack, långa bokhyllor, en stor uppsättning pipor och för resten buntar med pressade blommor i gråpappersomslag över både högt och lågt.

Hit in ämnade prosten naturligtvis föra Schagerström, men då de passerade ämbetsrummet, råkade de Karl-Artur, som satt vid den väldiga pulpeten och förde in födda och döda i en kolossal journal. Han reste sig, då de trädde inom dörren, och blev föreställd för Schagerström.

— Ja, i dag behöver inte brukspatron fara härifrån med oförrättat ärende, sade han litet maliciöst, då han hälsade.

Vem kan förundra sig över att han kände sig utomordentligt upprörd över att se Schagerström komma till prost-

gården? Hur kunde han undgå att tro, att de alla, prosten, prostinnan och Charlotte, var i förbund, för att det förhastade avslaget skulle kunna återkallas? Om han ännu hade hyst minsta tvivel på Charlottes oärlighet, måste inte åsynen av friaren, som denna dag av prosten själv återfördes till prostgården, ha gett honom full visshet? Naturligtvis angick det inte längre honom vem Charlotte gifte sig med, men han fann dock i denna brådska något ofint, något hänsynslöst. Det var avskyvärt helt enkelt, att man i ett prästhus visade sig så ytterligt ivrig att skaffa en släkting ett rikt giftermål.

Den gamle prosten, som inte visste, att förlovningen med Charlotte var uppslagen, såg undrande på Karl-Artur. Han kunde inte fullt fatta meningen med hans ord, men som han av tonfallet förstod, att han var fientligt stämd mot Schagerström, ansåg han det klokast att låta honom veta, att brukspatronen inte denna gång var ute i friarärende.

— Det är egentligen för att träffa dig, som brukspatron tittar in, sade han. Jag vet inte om jag har rätt att förråda hans planer, innan Charlotte visar sig, men du kommer att bli nöjd, min fina bror, du kommer att bli nöjd.

Den vänliga tonen hade ingen inverkan på Karl-Artur. Han stod stram och mörk utan ett leende.

— Om brukspatron Schagerström har något att säga mig, så behöver han inte invänta Charlottes återkomst. Vi båda har ingenting mer att göra med varandra.

Han sträckte med detsamma ut vänstra handen, så att både prosten och Schagerström kunde se, att det inte fanns någon förlovningsring på fjärde fingret.

Den lille gubben snurrade nästan runt i sin förvåning.

— Men i all världen, min fina bror, är detta något, som ni har ställt till nu, medan jag har varit borta?

— Å nej, farbror. Saken var klar redan i går. Brukspatron Schagerström friade till Charlotte vid tolvtiden. En timme efteråt var vår förlovning uppslagen.

— Er förlovning? sade prosten. Men Charlotte har ju inte sagt ett ord.

— Förlåt, farbror! sade Karl-Artur, som höll på att

förlora tålmodet med den gamles försök att spela okunnig. Förlåt, farbror, men jag ser ju tydligt, att farbror har tjänstgjort som postillon d'amour.

Den lille prostgubben sträckte upp sig. Han blev stel och högtidlig.

— Vi ska gå hit in till mig, sade han. Vi får lov att gå till botten med den här saken.

Ögonblicket därefter, då de var placerade, prosten vid skrivbordet, Schagerström i ett soffhörn längre inåt rummet och Karl-Artur i en gungstol nära dörren, vände sig prosten till sin adjunkt.

— Det är alldeles riktigt, min fina bror, att jag i går tillrådde min systerdotterdotter att antaga brukspatron Schagerströms anbud. Hon har väntat på dig i fem år. Jag har en gång i sommar frågat dig om du inte ville ta något steg för att möjliggöra er förening, och du har svarat nej. Du minns kanske, att jag då förklarade, att jag skulle göra allt, som i min förmåga stod, för att förmå Charlotte att bryta er förbindelse. Charlotte äger inte ett öre, och då jag faller ifrån, står hon alldeles utan huld och skydd. Du vet var du har mig, och jag gör mig intet samvete av att jag rådde henne, som jag gjorde. Men hon gick efter sitt eget huvud och sa nej, och därmed var saken avgjord och har inte vidare varit på tal mellan oss, ser du, min fina bror.

Schagerström satt borta i sitt soffhörn och gav akt på unge Ekenstedt. Det var något i Karl-Arturs sätt, som missagade honom. Han satt tillbakalutad och svängde gungstolen fram och åter, liksom ville han visa, att den gamle mannens ord inte var värda någon vidare uppmärksamhet. Gång på gång sökte han avbryta honom, men prosten fortfor med sina förklaringar.

— Du ska få tala sedan, min fina bror, du ska få tala, så länge du vill, men nu är det min tur. När jag for till Stora Sjötorp i dag, visste jag inte, att er förlovning var uppslagen, och mitt ärende var inte att bjuda ut Charlotte till brukspatron Schagerström. Jag for dit, därför att jag ville ha fred i församlingen och därför att jag för min del tyckte, att brukspatron Schagerström kunde ha skäl att vara

missnöjd med Charlottes sätt att svara honom. Men då jag kom till Stora Sjötorp, så befanns det, att brukspatron Schagerström var av annan mening än jag. Han tyckte, att jag hade gammaldags åsikter och att Charlotte hade svarat rätt. Han var så nöjd med alltsammans, att han bara tänkte på att göra er lycka och ville skaffa dig platsen som brukspastor vid Örtofta gruvor, där han har patronatsrätten. Det var för att tala med dig och henne om detta förslag, som han kom hitresande. Och härav kan du måhända förstå, att brukspatron Schagerström lika så litet som jag hade någon aning om att er förlovning var uppslagen. Och nu har du hört vad jag har att säga, och nu kan du få be oss om ursäkt för dina gemena anklagelser, min fina bror.

— Det kan inte falla mig in att misstro min ärade farbrors ord, började Ekenstedt. Han reste sig med detsamma och intog ett slags oratorsställning med armarna i kors över bröstet och ryggen mot bokhyllan. Med tanke på farbrors öppenhet och rättrådighet förstår jag nu, att Charlotte aldrig har kunnat tänka på att ta farbror till en förtrogen i sina skumma planer. Jag vill också ge min ärade farbror rätt däri, att jag inte är något passande parti för Charlotte, och om Charlotte hade, som min ärade farbror, öppet och ärligt tillstått detta, så skulle jag visserligen ha känt en djup smärta, men jag skulle dock ha förstått och förlåtit. Men Charlotte har valt en annan väg. Kanske rädd att förlora i anseende i den stora mängdens ögon, avvisar hon först brukspatron Schagerström med stolt oegennyttia. Men naturligtvis är det inte hennes mening att därmed för alltid skrämra bort honom. I stället låter hon mig göra brytningen. Hon vet, att det finns en stor ömtålighet i min karaktär, och hon begagnar sig av detta. Hon faller yttranden, som hon vet måste försätta mig i ursinne. Hon når också sitt mål. Jag bryter med henne, och nu anser hon sig ha spelet vunnet. På mig ämnar hon kasta all skuld. På mig ämnar hon välta min ärade farbrors liksom alla människors vrede. Jag bryter med henne, som nyss för min skull har tillbakavisat ett storartat anbud. Jag bryter med henne, som i fem års tid har väntat på mig. Vem kan undra

på om hon efter ett sådant uppförande å min sida säger ja till brukspatron Schagerström? Vem kan klandra henne?

Han slog ut med armarna med en stor gest. Prosten gjorde ett ryck på stolen och vände sig till hälften ifrån honom.

I gubbens höga panna fanns alldeles på mitten fem små rynkor. Under Karl-Arturs tal hade dessa rynkor börjat rodna, och nu lyste de röda som ett sår. Det var ett tecken till att den fredlige prosten i Korskyrka var i högsta grad uppretad.

— Min fina vän . . .

— Förlåt, min ärade farbror, men jag har ännu något att säga. I det ögonblick, då jag för min själs räddnings skull ansåg mig tvungen att bryta med Charlotte, förde Gud i min väg en annan kvinna, en enkel, flärdlös kvinna av folket, och med henne har jag i går kväll utbytt löften om evig trohet. Jag har alltså funnit fullgod ersättning. Jag är fullkomligt lycklig och står inte här för att beklaga mig. Men jag anser mig inte behöva bära den förhatliga bördan av allmänt förakt, som Charlotte vill välta över mig.

Schagerström såg hastigt upp. Under de sista meningarna, som unge Ekenstedt hade utslungat, hade han blivit medveten om någon förändring i rummets atmosfär, skulle man vilja säga. Han märkte nu, att Charlotte Löwensköld stod i dörröppningen tätt bakom fästmannen.

Hon hade kommit in så tyst, att ingen hade hört henne. Karl-Artur var alldeles omedveten om hennes närvaro och fortfor att tala. Och medan han gjorde sina utläggningar om hennes bakslughet och list, stod hon där, huld som en skyddsängel, och blickade bort till honom med det renaste medlidande, den mest hängivna ömhet. Schagerström hade tillräckligt många gånger sett det uttrycket i sin egen hustrus anlete för att veta vad det betydde och att det var äkta.

Schagerström tänkte inte alls på om hon var vacker, där hon stod. Han tyckte, att hon var sådan, som hon borde vara, om hon hade gått igenom en stark eld, men inte blivit sotig eller bränd, utan fått all slagg och all ofullkomlighet bortsmälta, så att hon nu stod där hel och förklarad. Han fattade knappast, att unge Ekenstedt kunde undgå att känna

värmen i hennes blickar, att han inte märkte hur hennes kärlek kringsvepte honom.

Han för sin del tyckte, att den fyllde hela rummet. Han kände kraften av dess strålar ända bort till hörnet, där han satt. Han fick hjärtklappning av den.

Han erfor ett livligt obehag vid tanken på att hon stod där och lyssnade till alla dessa smädelser, som föreföll honom fullkomligt orimliga och obestyrkta. Han gjorde en rörelse för att stiga upp.

Då vände Charlotte blicken åt hans håll och upptäckte honom borta i dunklet. Hon måste ha förstått hans otålighet. Hon gav honom ett litet leende av samförstånd och lade fingret på munnen till ett tecken, att han inte borde röja henne.

Ögonblicket därefter försvann hon lika tyst, som hon hade kommit. Varken prosten eller fästmannen visste, att hon hade varit inne i rummet. Från detta ögonblick kom en stor oro över Schagerström. Han hade förut inte frågat mycket efter Karl-Arturs tirader. Han trodde, att det hela rörde sig om ett gräl mellan de älskande, som skulle ställas till rätta av sig självt, så snart som fästmannen hade hunnit lugna sig. Men sedan han hade sett Charlotte, förstod han, att det var ett verkligt sorgespel, som hade utspelats i prostgården.

Och eftersom det tycktes vara han själv, som genom sitt obetänksamma frieri hade givit anledning till olyckan, så började han söka efter en utväg att försona de tvistande. Det gällde att bevisa Charlottes oskuld. Det borde inte erbjuda alltför stora svårigheter.

Såsom stor egendomsherre och ordförande i många styrelser hade han fått uppöva sin förmåga att förlika stridiga viljor. Han var nästan säker om att han inom kort skulle se sin väg klar framför sig.

Just som Karl-Artur var kommen till slutet med sin utläggning, hördes en gammal människas tunga steg i ytterrummet, och prostinnan Regina Forsius visade sig på tröskeln. Hon fick genast ögonen på Schagerström.

— Vad i all sin dar, är brukspatron här igen?

Det kom enkelt och naturligt, rena, rama förvåningen.

Hon hann inte strama upp sig till något mer ceremonieellt och passande.

— Ja, svarade Schagerström, men jag har samma otur i dag som i går. Då kom jag för att bjuda ut Stora Sjötorp, nu kommer jag med anbud om prästgäll och boställe, men jag får nej i dag också.

Prosten tycktes få nytt mod, då hustrun kom in. Han reste sig, och medan de fem små rynkorna lyste ellande röda, gjorde han en befällande åtbörd och rentav visade Karl-Artur på dörren.

— Det är bäst, att du går ner till ditt och övertänker allt detta än en gång. Charlotte har ju sina fel, de vanliga Löwensköldska felen. Hon är häftig och högfärdig, men bakslug eller illistig eller penningkär, det har hon aldrig varit. Om du inte vore sonen till min aktade vän, överste Ekenstedt...

Men nu föll prostinnan honom i talet.

— Det är klart, sade hon, att Forsius och jag, vi ville helst stå på Charlottes sida, men jag vet inte om vi kan göra det den här gången. Det är för mycket, som jag inte kan förstå. Jag begriper för det första inte varför hon ingenting har sagt till oss varken i går eller i dag. Inte heller begriper jag varför hon visade sig så belåten med att Forsius reste till Stora Sjötorp och inte varför hon skickade en hälsning till brukspatron Schagerström med tack för rosorna, när hon visste vad Karl-Artur tänkte om henne. Men jag skulle inte döma henne bara efter detta, om det inte vore någonting annat.

— Vad för annat? frågade prosten otåligt.

— Varför tiger hon? sade prostinnan. Där borta på namnsdagskalaset hade alla människor reda på brytningen liksom på frieriet. Och somliga drog sig undan henne, och andra var förargliga emot henne, och hon lät det allsammans gå ut över sig utan att försvara sig. Om hon hade kastat kaffekoppen i ögonen på någon av dem, så skulle jag ha tackat min Gud och Skapare, men hon satt så undergiven som en korsfäst och lät dem vara så elaka, som de någonsin förmådde.

— Men inte vill du väl tro henne om en sådan ond gärning, bara därför att hon inte försvarar sig? sade prosten.

— När jag gick hem, sade prostinnan, ville jag sätta henne riktigt på prov. Den, som var allra ivrigast att anklaga henne, var den där organistfrun, som hon aldrig har kunnat tåla. Men jag tog nu fru Sundlers arm, och hon fick leda mig ända fram till gårdsgrinden. Och det också lät hon ske. Men skulle Charlotte Löwensköld ha låtit sig nöja med att en annan fick leda mig, om hon hade haft ett rent samvete? Jag bara frågar.

Det var ingen av de tre männen, som svarade henne med ett ord. Till sist yttrade prosten med ett trött tonfall i stämman:

— Det ser inte ut, som om vi skulle få någon klarhet i detta nu för det första. Det visar sig väl med tiden.

— Förlåt, farbror, sade Karl-Artur, men för min skull behövdes det klarhet redan nu. Mitt handlingssätt måste förefalla mycket oprästerligt, mycket klandervärt, om man inte förstår, att det var Charlotte själv, som framkallade brytningen.

— Vi får fråga henne själv, föreslog prosten.

— Jag behöver ett säkrare vittne, sade Karl-Artur.

— Om jag får blanda mig i saken, sade nu Schagerström, så skulle jag vilja föreslå ett sätt att komma till klarhet. Det gäller ju att få veta om fröken Löwensköld har med berätt mod narrat sin fästman att slå opp förlovningen för att få tillfälle att säga ja till mitt frieri. Är det inte så?

Jo, så var det.

— Jag anser alltsammans vara ett missförstånd, sade Schagerström, och jag föreslår nu, att jag upprepar mitt frieri än en gång. Jag tror och vet, att hon kommer att svara nej.

— Men vill brukspatron stå för följderna? sade Karl-Artur. Tänk, om hon säger ja!

— Hon kommer att svara nej, sade Schagerström. Och som det är tydligt, att det är mitt fel, att detta missförstånd har uppstått mellan magister Ekenstedt och hans fästmö, så

vill jag gärna göra vad på mig ankommer, för att det goda förhållandet mellan dem måtte kunna återställas.

Karl-Artur smålog litet misstroget.

— Hon kommer att svara ja, sade han, såvida hon inte blir på något sätt varnad, så att hon förstår vad saken gäller.

— Jag ämnar inte fråga henne personligen, sade Schagerström. Jag ämnar skriva.

Han gick fram till prostens skrivbord, tog papper och penna och skrev ett par rader.

”Förlåt, att jag plågar fröken än en gång, men då jag av er fästman har fått höra, att er förlovning är uppslagen, vill jag nu upprepa mitt anbud från gårdagen.”

Han visade vad han hade skrivit för Karl-Artur. Denne började gillande på huvudet.

— Törs jag be, att en av tjänarna får bära brevet till fröken Löwensköld? sade Schagerström.

Prosten ringde på sin klocka, som hängde högt uppåt väggen på en klocksträng, broderad med stråpärlor, och husjungfrun visade sig.

— Vet Alma var fröken är?

— Fröken är på sitt rum.

— Då ska du genast lämna henne detta från brukspatron Schagerström och säga, att han väntar på svar.

Det blev tyst i rummet, sedan tjänsteflickan hade gått. Genom tystnaden hörde man nu de svaga, surrande tonerna från en gammal spinett.

— Hon är här oppöver oss, sade prostinnan. Det är hon, som spelar.

De tordes inte se på varandra, de bara lyssnade. Nu hördes flickans steg i trappan, sedan öppnades en dörr. Musiken tystnade. ”Nu läser Charlotte biljetten”, tänkte de.

Den gamla prostinnan satt där helt darrande. Prosten hade knäppt händerna till bön. Karl-Artur hade slängt sig ner i gungstolen och lät ett misstroget leende spela på läpparna. Schagerström satt och såg oberörd ut, såsom han brukade, då viktiga affärer skulle avslutas.

Nu gick någon med lätta steg över golvet där uppe. "Charlotte sätter sig till skrivbordet", tänkte de. "Vad skriver hon?"

Om ett par minuter trippade de lätta stegen över golvet bort till dörren. Därefter öppnades denna och tillslöts. Det var tjänstflickan, som gick.

Fastän de alla bemödade sig att bibehålla ett yttre lugn, kunde de inte hålla sig stilla. Alla fyra stod i ytterrummet, då flickan kom in.

Hon lämnade Schagerström en liten biljett, som han öppnade och läste.

— Hon har svarat ja, sade Schagerström, och det låg en tydlig besvikelse i rösten.

Han läste upp Charlottes brev för de närvarande.

"Om brukspatron vill gifta sig med mig efter allt ont, som man nu säger om mig, så kan jag inte annat än motäga anbudet."

— Jag får lyckönska brukspatron, sade Ekenstedt med sin försmädligaste röst.

— Men detta var ju bara ett prov, sade prostinnan. Brukspatron är ju inte på något sätt bunden av detta.

— Nej, naturligtvis inte, sade prosten. Charlotte skulle själv vara den första...

Schagerström såg verkligen ut, som om han inte skulle veta vad parti han hade att taga.

I detsamma hördes rullandet av vagnshjul, och alla såg ut. Det var Schagerströms resvagn, som stannade framför trappan.

— Får jag be herr prosten och fru prostinnan, sade Schagerström mycket formellt, att till fröken Löwensköld framföra mitt tack för det svar hon har givit mig. En resa, som för länge sedan har varit bestämd, tvingar mig att vara borta ett par veckor. Så snart som jag kommer tillbaka, hoppas jag, att hon tillåter mig att ordna om lysning och bröllop.

S T R A F F P R E D I K A N.

Gina, min hjärtevän, sade den gamle prosten, jag kan inte förstå mig på Charlotte. Jag måste be henne om en förklaring.

— Ja visst, du har alldeles rätt, skyndade sig prostinnan att instämma. Ska jag kanske kalla hit henne genast?

Schagerström var rest, och Karl-Artur hade gått ner till sitt. De båda gamla var ensamma kvar i prostens rum. Om de ville hålla ett litet förhör med Charlotte, så var tillfället synnerligen passande.

— Ena dagen ger hon Schagerström korgen, och den andra är hon tacksam att få mottaga hans anbud, sade gubben. Har man någonsin hört maken till ombytlighet? Jag får verkligen lov att säga henne ett par förmaningsord.

— Hon har aldrig brytt sig om vad folk säger om henne, suckade prostinnan, men detta går över alla gränser.

Hon var på väg fram till den pärlbroderade klocksträngen, men plötsligen hejdade hon sig. Hon hade i förbifarten sett en glimt av mannens ansikte. De fem små rynkorna mitt i pannan glödde ännu som eldkol, men för resten var hon alldeles askgrå.

— Vet du vad? sade prostinnan. Jag undrar om du är tillräckligt förberedd att tala med Charlotte nu genast. Hon är inte den bästa att komma till rätta med. Hur skulle det vara, om du väntade till i eftermiddag, så att du hunne fundera ut något riktigt slående?

Den gamla frun unnade visserligen sin kära sällskapsdam en ordentlig uppsträckning, men mannen var synbarligen trött efter den långa färden och den starka sinnesrörelsen. Han borde inte nu genast utsättas för ännu ett upprörande samtal.

Husjungfrun infann sig nästan i detsamma för att anmäla, att middagen var serverad. Man fick alltså ännu en anledning att uppskjuta räfsten med Charlotte.

Middagen intogs under tryckande tystnad. Det var likaså skralt med aptiten som med humöret hos de fyra bordskamraterna. Fat och karotter togs ut nästan lika fulla, som då de hade burits in. Man satt där, endast för att det skulle så vara.

Då måltiden var slut och Charlotte och Karl-Artur hade försvunnit åt var sitt håll, påyrkade prostinnan bestämt, att prosten inte skulle försumma den vanliga middagsluren för Charlottes skull. Det var minsann ingen brådska med att läxa upp Charlotte. Hon fanns i huset. Henne kunde han när som helst komma till tals med.

Prosten var kanske inte så särdeles svår att övertala. Men i alla fall hade det nog varit bättre, om han hade upptagit striden genast, ty inte förr var han vaken från middags-sömnen, än ett brudpar infann sig, och kontrahenterna var mycket ivriga att bli vigda av prosten själv. På så sätt upptogs tiden ända till kaffedags, och just som man steg upp från kaffebordet, kom kronofogden vandrande för att spela bräde. De båda gubbarna satt och dunkade med sina brickor ända till liggdags, och så var det slut med den dagen.

Men uppskjutet är inte försummat. På onsdagen såg prosten fullkomligt kry ut. Nu fanns det intet hinder för att han skulle ta Charlotte i upptuktelse.

Ack, men mittpå förmiddagen upptäckte prostinnan sin man i färd med att rensa ett grönsaksland, där tistlarna höll på att ta överhanden. Hon skyndade ut till honom.

— Ja, jag vet, att du tycker, att jag ska tala med Charlotte, sade han, så snart som han fick syn på henne. Jag tänker inte på annat. Hon ska få sig en läxa, som hon aldrig har hört make till. Jag gick bara hit ut i trädgården för att bättre få tankarna i gång.

Prostinnan vände med en lätt suck tillbaka in i sitt kök. Hon hade händerna fulla av arbete. Man befann sig ju i slutet

av juli, då spenaten skulle saltas ner, då ärterna skulle torkas och hallonen kokas till sylt eller saft.

"Aj, aj", tänkte hon, "han gör sig alldeles för mycket besvär. Han sätter samman en hel predikan. Men så är det med prästerna. De kastar bort alldeles för mycken väl-talighet på oss fattiga syndare."

Man förstår, att hon trots göromålen höll ett öga på Charlotte, så att denna inte måtte företaga sig något otill-börligt. Men det behövdes knappast något övervakande. Redan på måndagen, innan Schagerström hade kommit resande till prostgården och ställt till med allt detta otrev-liga, hade Charlotte tagit itu med att klippa sönder trasor till en mattväv. Hon och prostinnan hade varit uppe på vinden, plockat fram gamla klänningar, som inte var bättre värda än att klippas sönder, och burit ner dem jämte en del andra odugliga klädespersedlar till skänkrummet, där man alltid brukade hålla till med sådant arbete, som skröpade och alltså inte kunde förrättas inne i de fina, dammfria rummen. Och hela tisdagseftermiddagen liksom hela onsdagen satt Charlotte där och klippte och klippte utan uppehåll. Hon gick inte utom dörren. Man skulle nästan vilja säga, att hon hade dömt sig själv till frivillig arrest.

"Hon kan gärna sitta där", tänkte prostinnan. "Hon för-tjänar minsann inte bättre."

Hon höll ett öga på mannen också. Han lämnade inte sitt grönsaksland och lät visst inte skicka efter Charlotte. "Forsius sätter ihop en predikan, som kommer att räcka ett par timmar", tänkte hon. "Visst har Charlotte burit sig illa åt, men nu börjar jag nästan tycka, att det blir synd om henne."

Före middagen blev i alla fall ingenting åtgjort i ärendet. Sedan kom måltiden, middagsluren, eftermiddagskaffet och brädspellet i vanlig ordning. Prostinnan ville inte bråka mer om saken. Hon ångrade bara, att hon inte hade låtit mannen hållas dagen förut, då han ännu var ond och kunde ha talat rakt på sak.

Men på kvällen, då de låg sida om sida i den stora bred-sängen, försökte prosten göra en undskyllan för dröjsmålet.

— Det är sannerligen ingen lätt sak, detta, att hålla en straffpredikan för Charlotte, sade han. Det är så mycket, som kommer en i tankarna.

— Bry dig inte om det gamla! tillrådde prostinnan. Jag förstår, att du tänker på den tiden, då hon tog stalldrängen med sig och for ut och red om nätterna på dina hästar, därför att hon var rädd, att de skulle bli för feta. Men låt allt det där vara! Laga bara, att vi får reda på om det var hon, som lockade Karl-Artur att slå opp förlovningen! Det är därpå alltsammans hänger. Du ska veta, att folk redan har börjat undra på att vi vill behålla Charlotte kvar i vårt hus.

Prosten smålog litet.

— Ja, det var en ren väntjänst, som Charlotte ville bevisa mig den gången, då hon red ut om nätterna. Alldeles på samma sätt, som då hon ville göra mig den glädjen att visa mig, att mina hästar kunde springa likaså bra som någon annans, och gav sig ut på kappkörning med dem.

— Det är mycket, som vi har fått gå igenom med den flickan, suckade prostinnan. Men allt det där är ju nu glömt och förlåtet.

— Visst, visst, medgav prosten, men det är ett par andra saker, som jag inte kan komma ifrån. Minns du hur vi hade det för sju år sedan, då Charlotte hade mistat båda sina föräldrar, och vi blev tvungna att ta oss an henne? Gina, min hjärtevän, då såg du inte ut, som du gör nu. Man kunde tro, att du redan var åtti år. Du var så kraftlös, att du gick och släpade fötterna efter dig. Varje dag fruktade jag, att jag skulle mista dig.

Prostinnan förstod genast vad han syftade på. Den dagen, då hon hade blivit sextiofem år, hade hon sagt till sig själv, att hon hade släpat tillräckligt länge i hushållet, och hade fördenskull skaffat sig en hushållsmamsell. Det var en förträfflig människa, som hon hade fått fatt i. Hon hade inte mer behövt handlägga några sysslor, ja, hushållsmamsellen fann det inte ens önskligt, att hon visade sig i sitt kök. Men samtidigt hade prostinnan tacklat av, hon hade känt sig trött och klen och besynnerligt modfälld och olycklig. Man hade verkligen trott, att hon skulle stryka med.

— Ja, sade hon, det är sant, att jag var litet dålig, då Charlotte kom hit, och det fastän jag aldrig har haft sådana goddagar som då. Men Charlotte kunde inte komma överens med min hushållsmamsell. Hon gav henne en näsknäpp på själva Luciadagen mitt i värsta julbrådskan, mamsellen gav sig av, och jag, fattiga, sjuka människa, måste gå ut i brygg-huset och luta fisken. Nej, det glömmar jag aldrig.

— Nej, det ska du inte heller göra, sade prosten skrat-tande. Gina, min hjärtevän, du är en gammal arbetsträl. Du blev frisk, bara du återigen fick börja på att luta fisk och brygga julöl. Charlotte har alltid varit påflugen och besvärlig, jag säger inte annat, men med den där näsknäppen räddade hon ditt liv.

— Nå, vad ska jag säga om dig då? inföll gumman, som inte gärna ville höra talas om att hon skulle vara så förtjust i de besvärliga sysslorna, att hon inte kunde leva utan dem. Hur var det med dig? Du låge väl också i din grav vid det här laget, om inte Charlotte hade ramlat ur kyrk-bänken.

Prosten förstod genast vad hon syftade på. Då Charlotte hade kommit till prostgården, hade han ännu själv uppe-hållit hela pastoralvården och därtill predikat varje söndag. Hustrun hade kältat om att han skulle ta sig en adjunkt. Hon hade förstätt, att han alldeles slet ut sig, på samma gång som han aldrig kände sig riktigt nöjd, därför att han inte fann tid att syssla med sin kära vetenskap. Men han hade sagt, att han ville sköta sitt ämbete, så länge han hade en gnista liv i behåll. Charlotte kältade inte, men hon satte sig att sova en söndag mittunder predikan, ja, hon sov så, att hon trillade ur bänken och väckte uppståndelse i hela kyrkan. Naturligtvis hade gubben blivit förargad, men efter den betan hade han förstätt, att han var för gammal att predika. Han hade skaffat sig en adjunkt, sluppit ifrån en mängd ledsamma göromål och levat upp på nytt.

— Ja visst, sade han. Hon skänkte mig en hel rad goda år genom det där påhittet. Just det där är det, som tränger sig fram, då jag vill gräla på henne, så att jag kan ingen vart komma med min straffpredikan.

Prostinnan svarade ingenting, men i all hemlighet torkade hon bort en tår ur ögonvrån.

Emellertid insåg hon, att det denna gång inte gick an att låta Charlotte undslippa all tillrättavisning, och tog upp saken på nytt.

— Ja, allt det där kan vara gott och väl, men du vill väl inte säga, att du inte alls ämnar ta reda på om det var Charlotte, som bröt förlovningen?

— När man inte ser sin väg klar för sig, så är det bäst att stå stilla och vänta, sade gubben. Det tycker jag att vi ska göra den här gången, både du och jag.

— Du kan inte stå till svars med att låta Schagerström gifta sig med Charlotte, om hon är sådan, som folk säger.

— Om Schagerström skulle komma och fråga mig, sade prosten, så vet jag nog vad jag skulle svara honom.

— Jaså, sade prostinnan, och vad skulle det vara?

— Jag skulle säga till honom, att om jag själv vore femti år yngre och ungtkarl...

— Vad? utropade prostinnan och satte sig hastigt upp i sängen.

— Jo, jag skulle säga till honom, fortfor prosten oförfärat, att om jag vore femti år yngre och ungtkarl och finge se en sådan flicka som Charlotte, så där full av sprakande liv och med något visst över sig, som ingen annan har, ja, då skulle jag själv fria till henne.

— Åhøj, ropade gamla prostinnan, du och Charlotte! Jo, då skulle du allt råka väl ut.

Armarna fäktade, ansiktet grimaserade, och hon kastade sig tillbaka på kudden och skrattade.

Gubben såg litet harmset på henne, men hon fortfor att skratta. Och snart skrattade han med. De råkade i en sådan skrattparoxysm, att de inte kom i sömn förrän långt efter midnatt.

DE AVKLIPPTA LOCKARNA.

Rätt sent på torsdagskvällen kom överstinnan Ekenstedt åkande till prostgården i en stor resvagn. Hon lät vagnen hålla framför förstubron, men steg inte ur, utan sade till husjungfrun, som hade skyndat till för att hjälpa henne, att hon skulle be sin matmor bekväma sig ut på bron. Hon ville bara tala ett par ord med henne.

Prostinnan Forsius kom genast till synes, nigande och med ett leende, som räckte ända till öronen. Detta var då ett så stort nöje, en så glad överraskning. Ville inte den kära Beate stiga ur vagnen och vila ut efter den långa resan under detta låga tak?

Jo visst, överstinnan begärde inte bättre, men först måste hon veta om den förskräckliga människan ännu fanns kvar i huset.

Prostinnan såg mycket oförstående ut.

— Menar du den där dåliga köksan, som jag hade, då du sist var här? Hon har flyttat för länge sedan. Nu ska du få riktig mat.

Men överstinnan satt kvar under suffletten.

— Gör dig inte till, Gina! Du vet nog, att jag menar det där elaka stycket, som Karl-Artur har varit förlovad med. Jag vill veta om du ännu har henne kvar i ditt hus.

Denna gång var prostinnan tvungen att förstå. Men vad hon än tänkte om Charlotte i djupet av sitt hjärta, så nog var hon färdig att försvara varje medlem av sitt hus mot hela den övriga mänskligheten.

— Beate får ursäkta, men den, som har varit som en dotter för Forsius och mig i hela sju år, den kastar vi inte ut i brådbrasket. För resten är det ingen, som vet hur allt det där hänger ihop.

— Jag har brev från min son, jag har brev från Thea Sundler, och jag har brev från henne själv, sade överstinnan. För mig finns ingen ovisshet.

— Har du brev från henne själv, som visar, att hon är skyldig, så näggum du får resa härifrån, utan att jag har fått se det, sade prostinnan, som blev så häpen och ivrig, att hon fick en svordom på läpparna.

Hon närmade sig den lilla envisa överstinnan, som kröp ihop under vagnskuren. Det såg ut, som om hon ämnade lyfta henne ur åkdonet.

— Kör för all del! Kör! ropade överstinnan till kusken.

I detta ögonblick kom Karl-Artur ut ur flygeln. Han hade känt igen moderns röst och skyndade springande upp till stora byggnaden.

Det blev det allra kärleksfullaste möte. Överstinnan slog armarna om sonen och kysste honom så häftigt och varmt, som om han skulle ha varit utsatt för dödsfara.

— Men ska inte mamma stiga ur vagnen? frågade Karl-Artur, som var en smula generad över allt detta kyssande, som bevitnades av kusken, skjutsbonden, husjungfrun och prostinnan.

— Nej, förklarade överstinnan, under hela resan har jag sagt till mig själv, att jag inte kan sova under samma tak som den människan, som har svikit dig så skamligt. Sätt dig upp bredvid mig, så åker vi till gästgivargården.

— Asch, var inte barnslig nu, Beate! sade prostinnan, som hade hunnit lugna sig. Om du bara stannar, så lovar jag dig, att du inte ska behöva se en skynt av Charlotte.

— Jag kommer ändå att känna, att hon finns i närheten.

— Folk har tillräckligt mycket att prata om redan, sade prostinnan. Ska de nu också få detta att sprida ut, att du inte har velat bo hos oss?

— Naturligtvis ska mamma stanna här, avgjorde Karl-Artur. Jag ser Charlotte varje dag, utan att det bekommer mig någonting alls.

Då Karl-Artur yttrade sig så bestämt, såg sig överstinnan omkring, liksom spanande efter en utväg. Plötsligt pekade hon på flygeln, där sonen bodde.

— Kan jag inte få bo där nere hos Karl-Artur? frågade hon. Om jag hade honom i nästa rum, skulle jag kanske inte tänka på den förskräckliga människan. Kära Regina, vände hon sig till prostinnan, om du vill, att jag ska stanna, så låt mig bo i flygeln! Du behöver inga anstalter göra. Bara en säng, ingenting annat än en säng.

— Inte begriper jag varför du inte likaså gärna kan bo i det vanliga gästrummet, knotade prostinnan, men allting är bättre, än att du far din väg.

Hon var verkligen ganska förargad. Medan resvagnen rullade ner till flygeln, mumlade hon något om att den där Beate Ekenstedt, så fin hon än ville vara, inte hade någon riktig belevnhet.

När hon åter kom in i matsalen, såg hon, att Charlotte stod vid ett öppet fönster. Hon hade tydligen hört alltsammans.

— Ja, du hörde väl, att hon inte ville råka dig, sade prostinnan. Hon ville inte en gång sova under samma tak som du.

Men Charlotte, som inte på länge hade haft en så lycklig stund som denna, då hon hade bevittnat det kärleksfulla mötet mellan mor och son, stod där nöjd och småleende. Nu visste hon, att hennes uppoffring inte hade varit förgäves.

— Jag får väl hålla mig undan då, sade hon med det största lugn i världen och gled ut ur rummet.

Prostinnan höll på att kvävas. Hon måste in till Forsius.

— Vad säger du om detta? Karl-Artur och organistfrun måtte i alla fall ha rätt. Hon hör, att Beate Ekenstedt inte vill sova under samma tak som hon, och hon småler och ser så belåten ut, som om hon hade blivit utsedd till drottning av Spanien.

— Seså, min hjärtevän, sade prosten, var lugn ännu en liten tid! Förlåten börjar höja sig. Jag är säker om att överstinnan kommer att hjälpa oss ur våra bekymmer.

Prostinnan fruktade, att hennes Forsius, som allt hittills genom Guds stora nåd hade fått behålla sina själskrafter,

började gå i barndom. Den där tokstollan Beate Ekenstedt, hur skulle hon kunna hjälpa dem?

Prostens ord hade endast ökat hennes nedslagenhet. Hon gick ut i köket och gav order om hur det skulle bäddas för överstinnan i flygeln. Hon skickade också dit en matbricka. Därpå begav hon sig upp i sin sängkammare.

"Det är bäst, att hon får sin mat dit ner", tänkte hon. "Där kan hon sitta och kela för sonen, bäst hon vill. Jag trodde, att hon kom hit för att läxa opp honom för den nya förlovningen, men hon bara kysser honom och skämmer bort honom. Om hon tror, att hon ska få någon glädje av honom på det viset..."

Nästa morgon visade sig både överstinnan och Karl-Artur vid frukostbordet. Den förstnämnda var i ett strålände humör och underhöll sig på det artigaste med värdfolket. Men då prostinnan nu såg överstinnan vid full dager, föreföll hon henne avvissnad och skugglik. Prostinnan var många år äldre, men hon kände sig frisk och obruten i jämförelse med sin vän. "Det är nog synd om henne", tänkte hon. "Hon är inte så glad, som hon låtsar."

Då man hade frukosterat, skickade överstinnan Karl-Artur till kyrkbyn för att hämta Thea Sundler, som hon önskade tala med. Prosten gick in till sitt vanliga arbete, och de två damerna blev ensamma.

Överstinnan började genast tala om sonen.

— Ack, min kära Gina, sade hon, jag är mer lycklig, än jag kan säga. Jag gav mig av hemifrån, så snart som jag hade fått Karl-Arturs brev. Jag trodde, att han skulle vara förtvivlad, att han skulle tänka på självmord, men jag har funnit honom fullt nöjd, fullt lycklig. Beundransvärt, inte sant? Efter en sådan chock...

— Ja, han tröstade sig genast, sade prostinnan med sin torraste röst.

— Ja, jag vet. Den där dalkullan. En liten nyck utan all betydelse. En pastilj, som man stoppar i munnen för att ta bort dålig smak. Hur skulle en man med Karl-Arturs vanor i längden kunna stå ut med en sådan människa?

— Jag har sett henne, sade prostinnan. Jag kan säga Beate, att hon är vacker, ett riktigt grant kvinnfolk.

Det for något askgrått över överstinnans ansikte, men endast för ett ögonblick.

— Vi har kommit överens, Ekenstedt och jag, att vi ska behandla saken *en bagatelle*. Vi ska inte vägra honom vårt bifall. Han hade blivit så grymt bedragen. Han var naturligtvis tokig av sorg. Om man inte eggjar upp honom genom motstånd, kommer han snart att glömma den där lilla lek-saken.

Denna morgon stickade prostinnan för en gångs skull med sådan iver, att stickorna skramlade. Det var enda sättet att bevara lugnet inför så mycken dårskap. "Min kära vän", tänkte hon, "är det inte du, som ska vara så klok och begåvad? Och du begriper inte, att det här bär rent till skogs."

Hennes näsborrar spände upp sig, rynkorna började leva, men hon kände en obegriplig medömkan med överstinnan denna morgon, och hon lade band på skrattlusten.

— Ja, det är visst så med barn nuförtiden, att de inte tål motsägelser av föräldrarna.

— Vi har gjort misstag förut med avseende på Karl-Artur, sade överstinnan. Vi satte oss emot, att han skulle bli präst. Det tjänade ingenting till. Det gjorde honom endast främmande för oss. Den här gången ämnar vi inte sätta oss emot hans förlovning med dalkullan. Vi vill inte alldeles förlora honom.

Prostinnan drog upp ögonbrynen, så att de närapå nådde hårfästet.

— Jag får säga! Det är mycket kärleksfullt, obeskrivligt kärleksfullt.

Överstinnan anförtrodde henne, att hon ville rådföra sig med Thea Sundler angående dessa saker. Det var fördenskull, som hon hade skickat efter henne. Hon tycktes vara klok och mycket tillgiven Karl-Artur. Han hyste det största förtroende till hennes omdöme.

Prostinnan kunde knappt sitta stilla. Organistfrun, den lilla, obetydliga stackarn, och fru överstinnan Ekenstedt, en sådan framstående dam trots alla sina konstigheter! Hon

tordes inte själv tala ett förnuftigt ord med sonen. Det skulle en annan göra, organistfrun!

— Ja, det där är ju finesser, som ingen brydde sig om, då jag var ung, sade hon.

— Thea Sundler skrev ett så utmärkt bra och lugnande brev efter brytningen, förklarade överstinnan.

Då ordet brev nämndes, for prostinnan upp och slog sig för pannan.

— Det var då för väl, att jag inte glömde bort den saken. Skulle du vilja tala om för mig vad Charlotte skrev till dig om den här ledsamma förändringen?

— Du ska få läsa hela brevet, sade överstinnan. Jag har det här i piraten.

Hon räckte prostinnan ett sammanviket brev, och denna vecklade upp det. Det innehöll endast och allenast dessa ord: "Må min nådiga tant inte tänka alltför illa om mig."

Prostinnan lämnade tillbaka brevet med en snopen min.

— Ja, det där gör mig inte klokare, än jag var förut.

— På mig verkar det fullkomligt övertygande, sade överstinnan med stark betoning.

Det föll prostinnan in, att hennes gäst hela tiden hade talat med ovanligt hög röst. Det var olikt henne, men det kom sig kanske därav, att hon var upprörd och litet bragt ur sina vanliga gängor. Samtidigt kom hon också att tänka på att om Charlotte som vanligt satt och klippte på sina trasor där ute i skänkrummet, måste hon ha hört varje ord. Den där luckan i väggen, genom vilken maten sattes in, var allt annat än tät. Hon hade många gånger beklagat, att det minsta buller från skänkrummet hördes ut i salen.

— Vad säger Charlotte själv? frågade överstinnan.

— Hon säger ingenting. Det var Forsius, som hade åtagit sig att hålla förhör med henne, men han påstår nu, att det inte behövs. Jag vet ingenting.

— Så besynnerligt! sade överstinnan. Så besynnerligt!

Nu passade prostinnan på att föreslå, att de skulle gå upp i övervåningen. Det var en sådan försummelse av henne, att hon inte hade tänkt på detta för länge sedan. En så fin gäst skulle väl inte sitta i matsalen alldeles på vardagsvis.

Men överstinnan ville på inga villkor låta stänga in sig i rummen på övre botten, vilka onekligen var mycket mindre trevliga än de, som var i bruk varje dag. Hon föredrog att sitta kvar i matsalen och fortfor att med samma höga röst tala om Charlotte. Vad företog hon sig, var höll hon till med sitt arbete? Såg det ut, som om hon skulle vara lycklig över att bli gift med Schagerström?

På en gång fick överstinnan tårar i rösten.

— Jag har verkligen älskat henne så högt, utropade hon. Allt utom detta skulle jag ha väntat mig av henne, allt utom detta.

Prostinnan hörde hur en sax klirrande for i golvet där inne i skänkrummet. "Nu kan hon väl inte sitta och höra på detta längre", tänkte hon, "nu kommer hon väl inrusande och försvarar sig." Men ingenting mer hördes av. Charlotte kom inte.

Äntligen avbröts den pinsamma situationen, därigenom att Karl-Artur kom tillbaka från kyrkbyn i sällskap med Thea Sundler. Överstinnan begav sig då genast ut i trädgården med fru Sundler och sonen, och prostinnan skyndade ut i köket för att hacka socker, lägga upp småbröd och mala kaffe. Allt det där hade hon kanske kunnat slippa att syssla med, men hon tyckte, att det lagnade henne.

Under tiden grubblade hon över brevlappen, som Charlotte hade skickat sin svärmor. Varför hade hon skrivit så kortfattat? Hon erinrade sig, att Charlotte hade kommit till frukosten en dag med nerbläckade fingrar. För att skriva den enda raden till överstinnan hade hon väl inte behövt bläcka ner sig till den grad. Hon måtte ha skrivit ännu ett brev. Och på tisdagen var det? Dagen efter det första frieriet. Det där var något, som hon fick lov att reda ut.

Emellertid sände hon husjungfrun att duka kaffebord i stora syrenbersån. Det skulle bjudas på elvakaffe i dag för det fina främmandets skull.

"Charlotte måtte ha skrivit ett långt brev", tänkte prostinnan. "Var har hon gjort av det? Har hon skickat av det? Eller har hon rivit sönder det?"

Hon sysslade med dessa funderingar under kaffedrickningen och höll sig mot sin vana tyst. Fru Sundler satt med vid kaffebordet, och hon däremot höll sig visst inte tyst, utan pratade immerfort. Prostinnan tyckte, att hon såg ut som den uppblåsta paddan i fabeln, så viktig och högfärdig hade hon blivit, därför att de fina människorna sökte hjälp hos henne. Förut hade gumman endast funnit henne löjlig, nu började hon tycka illa om henne. "Hon kråmar sig och är glad, då alla vi andra är bekymrade och olyckliga", tänkte hon. "Det är ingen bra människa."

Men naturligtvis bjöd hon henne att dricka både en och två koppar, neg och krusade och trugade i henne sina bästa bakelser. Gästfrihetens lagar måste lydas, även om det är ens värsta fiende, som man ser under sitt tak.

Efter kaffet drog prostinnan sig åter tillbaka till köket. Överstinnan skulle resa vid tvåtiden, och dessförinnan ville hon bjuda henne på middag. Det var ett betydligt tillfälle, och hon ville själv övervaka tillagningen.

Då klockan var ett, kom fru Sundler ut i köket för att säga farväl. De andra satt kvar i bersån, men hon skulle gå hem och laga middag åt sin man.

Prostinnan, som stod böjd över buljongkitteln, lade ifrån sig skumsleven, följde henne ut i förstugan, neg och ursäktade och sände hälsningar till organisten.

Hon tyckte, att Thea Sundler borde ha kunnat förstå, att hon hade bråttom, men där stod hon i en hel evighet och höll hennes hand och talade om att det var bra synd om överstinnan med den här nya förlovningen.

Ja, det gav prostinnan henne rätt i.

Organistfrun tryckte hennes hand ännu hårdare. Hon sade, att hon inte ville gå sin väg utan att fråga hur det stod till med Charlotte.

— Jag ska säga dig något, sade prostinnan. Hon sitter här inne och klipper trasor. Gå du in och fråga henne själv!

De befann sig alldeles utanför skänkrummet, och med rask beslutsamhet öppnade prostinnan dörren och sköt fru Sundler in över tröskeln.

"Jag förstår ju, att det var detta, som hon önskade",

tänkte hon. "Charlotte har väl varit på sin kant emot henne, och nu vill hon se henne i hennes förnedring. En sådan padda! Jag hoppas, att Charlotte tar emot henne, som hon förtjänar."

— Ha, ha, ha, skrattade hon. Jag skulle vilja se det där mötet.

Hon smög sig så tyst hon förmådde fram till en annan dörr, som ledde in i matsalen. Hon öppnade den ljudlöst, och en sekund efteråt stod hon vid luckan till skänkrummet.

Hon sköt upp denna en smula, så att hon hade tämligen god utsikt över det lilla rummet, där Charlotte satt omgiven av klänningar från både prostinnan Forsius' och andra prostinnors tider. Hon klippte allt grönt för sig, allt blått för sig och allt, som var gräligt eller småbrokigt, för sig. På golvet låg högar av smala, klippta lister, och i en lår sågs stora nystan av lister, som redan var hopsyddade och uppnystade. Det syntes, att Charlotte inte hade legat på latsidan.

Charlotte satt så, att hon vände ryggen åt Thea Sundler, som stod vid dörren och såg ganska tveksam ut.

"Jaså, hon har inte hunnit längre", tänkte prostinnan. "Det här går bra. Hon kommer att få en trevlig stund."

Hon såg, att Thea Sundler satte på sig en min, som på en gång var beklagande och uppmuntrande, och hon hörde henne säga blitt och medlidsamt, såsom man gör, då man talar till sjuka eller fångar eller fattighjon:

— God dag, Charlotte!

Charlotte svarade inte. Hon satt med saxen i handen, men hon hade slutat upp att klippa.

Det for ett litet grin över Thea Sundlers ansikte. Hon visade sina spetsiga tänder. Det var bara för ett ögonblick, men det var nog. Nu visste prostinnan vad hon gick för.

Thea Sundler var genast medlidsamhet och blidhet på nytt. Hon tog ett steg inåt rummet och sade sedan så där glatt och välvilligt, som man brukar, då man talar till okunnigt tjänstefolk eller genstörtiga barnungar:

— God dag, Charlotte!

Men Charlotte rörde sig inte.

Då böjde sig Thea Sundler fram över henne för att få se hennes ansikte. Hon trodde kanske, att Charlotte satt och grät över att Karl-Arturs mor inte ville råka henne. Men därvid snuddade ett par av fru Sundlers lockar vid Charlottes skuldra, som var bar, för schaletten, som hon vanligen knöt om halsen, hade glidit ner under arbetet.

I samma ögonblick, som locken rörde vid skuldran, fick Charlotte liv. Så snabb som en rovfågel grep hon tag i en hel mängd av de välupplagda lockarna, lyfte saxen, som hon höll öppen i handen, och klippte av dem.

Det var ingen övertänkt gärning. Så snart som den var gjord, reste hon sig upp och såg litet perplex ut över det, som hon hade åstadkommit. Den andra gallskrek av förfäran och vrede. Det var det värsta, som kunde ha hänt henne. Lockarna var hennes stolthet. Det enda vackra hon ägde. Hon kunde inte visa sig bland människor, innan de växte igen. Hon gav till ännu ett skrik av sorg och ursinne.

I köket, som låg näst bredvid, fördes emellertid ett sådant oväsen av kokande grytor, sprakande ved och dunkande mortelstötar, att man ingenting hörde. Överstinnan och hennes son satt ute på gården och måtte inte ha hört något, de heller. Ingen kom till hennes hjälp.

— Ja, vad skulle du här att göra? sade Charlotte. Jag tiger ju för Karl-Arturs skull, men du kan väl inte tro, att jag är så dum, att jag inte förstår, att det är du, som har ställt till med alltsammans.

Härmed närmade hon sig dörren och kastade upp den.

— Gå nu! sade hon.

Hon gjorde ett klipp i luften med saxen i detsamma, och mer behövdes inte, för att Thea Sundler skulle störta ut.

Prostinnan sköt varligen igen luckan. Därpå slog hon samman händerna och skrattade.

— Herremingud, sade hon, att jag skulle få se detta! Nu ska gubben min få något att skratta åt.

Men hon blev plötsligen allvarsam.

— Det välsignade barnet! mumlade hon. Där har hon suttit och låtit oss allesammans tro illa om henne. Nej, det här får vi allt lov att göra en ända på.

Ett ögonblick därefter smög sig prostinnan uppför trappan till övervåningen. Så tyst som en tjuv gled hon genom rummen bort till Charlottes kammare ytterst på östra gaveln.

Hon såg sig knappast om där inne, utan gick direkt fram till kakelugnen. Där fann hon några iturivna och tillskrynklade pappersark.

— Gud må förlåta mig detta! sade hon. Han vet, att det är första gången i mitt liv, som jag läser en annans brev olovandes.

Hon tog de fullklottrade sidorna med sig in i sin sängkammare, letade fram sina glasögon och läste.

— Jaha, jaha, sade hon, då hon hade slutat läsningen. Detta är det rätta brevet. Det var det jag kunde tänka.

Hon gick med brevet i handen nerför trapporna i avsikt att lägga fram det för överstinnan. Men då hon kom ut i det fria, såg hon sin gäst sitta med sonen på en bänk utanför flygeln. Så ömt hon lutade sig emot honom! Vilken hän- givenhet och tillbedjan i det sätt, varpå hon såg upp till honom!

Prostinnan hejdade sig. ”Hur i all världen ska jag kunna läsa upp det här för henne?” tänkte hon.

Hon ändrade sig och gick i stället in till Forsius.

— Här ska du få något roligt att läsa, gubben min, sade hon och bredde ut brevet framför honom. Jag har hittat detta i Charlottes kakelugn. Det var inkastat för att brännas, men det välsignade barnet har glömt att sätta eld på det. Läs du! Det kommer du inte att må illa av.

Gubben såg, att gumman hade fått ett annat utseende än förut under dessa bedrövliga dagar. Hon menade väl, att det inte kunde skada honom heller att läsa brevet.

— Ja visst, sade han, då han hade kommit till slutet, så har det gått till. Men varför blev inte det här brevet avskickat?

— Ja, den som det visste! sade prostinnan. I alla fall tog jag ner det för att visa det för Beate, men vet du, när jag kom ut på förstubron och såg hur hon satt och tillbad sonen med ögonen, så tänkte jag, att jag först ville låta dig se det.

Prosten reste sig och blickade genom fönstret bort till överstinnan.

— Så är det, sade han och nickade. Ser du, Gina, min hjärtevän, Charlotte kunde inte sända det här brevet till en sådan mor. Därför blev det inkastat i ugnen. Hon kunde inte försvara sig. Och vi kan inte göra något åt saken, vi heller.

De suckade, därför att de inte såg någon möjlighet att nu genast rentvå Charlotte i världens ögon, men inom sig kände de dock en orimlig lättnad. Då de mötte sin gäst vid middagsbordet, var de i sitt allra bästa humör.

Underligt nog, tycktes också överstinnan ha genomgått en liknande förändring. Det var inte mer något ansträngt i hennes glättighet såsom vid frukosten. Hon såg ut som en, som hade fått nytt liv.

Prostinnan undrade om det var Thea Sundler, som hade åstadkommit förändringen. Och så var det ju också, fastän inte precis på det sätt, som hon antog.

Överstinnan hade suttit med Karl-Artur på bänken utanför flygeln, då fru Sundler kom utrusande från stora byggnaden, flyende som en duva, som har varit i hökens klor.

— Vad går det åt din vän Thea? sade överstinnan. Se, hon nästan springer, och hon håller handen för ena kinden! För all del, Karl-Artur, spring och genskjut henne vid grinden! Hon har kanske fått en bisvärm efter sig. Fråga om du inte kan hjälpa henne!

Karl-Artur skyndade sig att uppfylla moderns önskan, och trots att fru Sundler i full förtvivlan vinkade åt honom, att han inte skulle närma sig, nådde han henne vid grinden.

Då han vände tillbaka till modern, hade han ett högst indignerat utseende.

— Det är Charlotte, som har varit framme igen. Hon är sannerligen alltför hänsynslös. Kan du tänka dig? Fru Sundler gick in till henne för att fråga hur hon mådde, och Charlotte passade på tillfället att klippa av henne flera av lockarna vid ena örat.

— Vad säger du? utropade överstinnan, medan ett odygdigt leende överfor ansiktet. Fru Sundlers sköna lockar! Hon måste ha sett förfärlig ut.

— Det var en hämnd, mamma, sade Karl-Artur. Fru Sundler vet vad Charlotte går för. Det var hon, som öppnade mina ögon.

— Jag förstår, sade överstinnan.

Hon satt ett par sekunder tankfullt eftersinnande. Där-efter vände hon sig till sonen.

— Vi ska inte tala varken om Thea eller Charlotte, Karl-Artur. Vi har så få minuter kvar, innan jag ska resa. Låt oss språka om dig och dina planer för att hjälpa oss fattiga människor! — — —

Sedan vid middagsbordet var överstinnan, som sagt, glad och lustig, såsom hennes vana var. Prostinnan och hon tävlade i att säga kvickheter och berätta roliga historier.

Alltibland kastade överstinnan en blick bortåt luckan i väggen. Hon undrade väl hur Charlotte hade det i sin ensamhet. Hon undrade väl om den unga flickan, som alltid hade skänkt henne en tillbedjande kärlek, längtade efter henne.

Efter middagen, då resvagnen redan stod för dörren, hände det sig, att överstinnan blev ensam i matsalen. Ögonblickligen stod hon borta vid luckan och kastade upp den. Framför sig hade hon Charlotte, Charlotte, som hela dagen hade varit sjuk av längtan och nu stod där i hopp att åtminstone kunna uppfånga en blick ur de söta ögonen.

Överstinnan fattade blixtnabbt om hennes ansikte med sina mjuka händer, drog henne fram till sig och kysste henne gång på gång. Mellan kyssarna viskade hon några avbrutna satser.

— Min älskling, kan du hålla ut med att tiga några dagar, några veckor ännu? Allt ska bli bra. Har jag plågat dig mycket? Men jag visste ju inte var jag hade dig, förrän du klippte av henne lockarna. Ekenstedt och jag ska ta hand om saken. Kan du hålla ut för Karl-Arturs och min skull? Du ska få honom tillbaka, barn. Du ska få honom tillbaka.

Någon tog i dörren. Luckan for igen i en fart, och strax därefter satt överstinnan Ekenstedt i resvagnen.

LYCKANS GUNSTLING.

Rike Schagerström var alldeles viss om att han aldrig skulle ha blivit annat än en tölp och en lymmel, om han inte genom hela sin ungdom hade följts av en besynnerlig lycka.

Han, som var son till rika och framstående föräldrar, kunde ju ha fått växa upp i behaglig vällevnad. Han kunde ha fått sova var natt i en mjuk säng, kunde ha fått gå i fina kläder och ätit riklig och vällagad mat, han som syskonen. Men det skulle han inte ha tålt vid. Inte med de anlag, som han hade inombords. Det förstod han själv bättre än någon annan.

Men så hade han haft den stora lyckan att vara ful och otymplig. Föräldrarna och framför allt modern hade inte kunnat tåla honom. De kunde inte förstå varifrån de hade fått detta barnet med det stora huvudet, den korta halsen och den tjocka kroppen. De var själva vackra och ståtliga människor, och alla deras andra barn var sköna som änglar. Den där Gustav föreföll dem som en riktig bortbyting, och som en sådan blev han också behandlad.

Det hade nog inte varit så roligt att vara hatkyckling. Schagerström ville gärna medge, att det mången gång hade känts bittert, men så snart som han kommit till mogen ålder, hade han räknat allt det där som en stor välgärning. Om han hade fått höra var dag av modern, att hon älskade honom, och om han liksom bröderna hade haft fickorna fulla av pengar, då hade han gått förlorad. Med detta ville han visst inte säga, att inte syskonen hade blivit rara och präktiga människor. De hade kanske haft bättre karaktärer, de, ifrån början, så att de hade kunnat tåla vid lyckan. Men det skulle inte ha dugt för honom.

Att han hade haft så svårt för latinets, att han hade blivit kvarstare i alla skolklasser, det räknade han naturligtvis

som en stor nådebevisning av fru Fortuna, inte just medan det påstod kanske, men efteråt. Det var ju detta, som gav anledning till att fadern tog honom ur skolan och skickade honom till Värmland som brukselev.

Där hade hans goda lycka återigen varit påpasslig och lagat så, att han hade råkat i händerna på en hård och snål förvaltare, som kunde ge honom den uppfostran, han behövde, ännu bättre än de egna föräldrarna. Hos honom fick han visst inte sova på dunbolster. Det gick an, om han hade en tunn halmmadrass över sängbottnen. Hos honom fick han lära sig att äta vällingen, fastän den var vidbränd, och sillen, fastän den var härsken. Hos honom fick han lära sig att arbeta från morgon till kväll utan lön, men med den pålitliga vissheten, att han hade ett par käpprapp att vänta för den minsta försummelse. Allt detta var inte heller roligt, medan det påstod, men rike Schagerström visste, att han aldrig kunde vara nog tacksam mot ödet, som hade lärt honom att sova på halm och leva av fattigmanskost.

När han hade varit brukselev tillräckligt många år, blev han bruksbokhållare, och på samma gång förflyttades han till Kronbäcken borta i Filipstadstrakten, ett bruk, som ägdes av brukspatron Fröberg. Här fick han en hygglig husbonde, riklig och god mat vid herrskapsbordet och en liten penninglön, så att han kunde skaffa sig ordentliga kläder. Han hade på en gång fått det riktigt bra och behagligt. Det skulle kanske inte ha varit nyttigt för honom, men han hann aldrig att bli bortskämd, därför att hans gamla lycka var med honom här också.

Han hade inte varit en månad på Kronbäcken, förrän han blev kär i en ung flicka, som var myndling och fosterdotter till brukspatron Fröberg. Och detta var nätt opp det värsta, som han kunde ha råkat ut för, därför att den unga flickan inte bara var strålande vacker och talangfull och firad, utan hon var också arvinge till bruk och gruvor med ett värde av millioner. Det skulle ha varit förmätet av vilken bruksbokhållare som helst att höja sina blickar till henne, så mycket mer då för en, som var ful och tungrodd och en hatkyckling i hemmet, så att han aldrig fick någon hjälp, utan måste reda

sig alldeles på egen hand. Från första stund insåg Schagerström, att det för honom inte var annat att göra än att hålla sig i skymundan och inte låta någon människa få en aning om hans kärlek. För honom var det bara att sitta stilla och se på, när unga löjtnanter och studenter kom i stora skaror till Kronbäcken om jular och somrar för att göra henne sin uppvaktning. För honom var det att bita ihop tänderna och hålla nävarna i styr, när de andra skröt med att de hade dansat med henne så och så många gånger under en och samma kväll, att så och så många kotiljongsdekorationer hade de fått av henne, och så och så många vänliga blickar och leenden hade hon gett dem.

Det var inte mycken glädje med den utmärkta platsen, när han på samma gång fick den olyckliga kärleken att dras med. Den följde honom under arbetet om vardagarna och under jakten om söndagarna. Den enda stund, då han var någorlunda fri från kärleksvåndan, det var, då han satt och läste om gruvdrift och bergshantering i ett par stora luntor, som låg på kontorshyllan, och som det visst aldrig förr hade fallit någon människa in att bläddra i.

Nå ja, långt efteråt hade han ju förstätt, att den olyckliga kärleken hade varit en uppfostrare, den också, men han kunde aldrig riktigt försona sig med den. Den hade varit alltför tung att uthärda.

Den unga flickan, som han tyckte om, var varken vänlig eller ovänlig mot honom. Som han inte dansade och aldrig gjorde något försök att närma sig henne, så hade hon just aldrig något tillfälle att tala vid honom. Men en sommarkväll hade man roat sig med dans uppe i stora salongen på Kronbäcken, och Schagerström hade som vanligt stått borta vid dörren och följt sin kära älskade med ögonen. Aldrig skulle han glömma hur bestört han hade blivit, då hon under ett uppehåll mellan danserna hade kommit bort till honom.

— Jag tycker, att herr Schagerström ska gå och lägga sig, hade hon sagt. Klockan är tolv, och herr Schagerström ska ju i arbete igen klockan fyra. Vi andra, vi kan få sova till middag, om vi har lust.

Han lomade ögonblickligen av ner till kontoret. Han kunde så väl förstå, att hon hade tröttnat på att se honom stå och hänga vid dörren. Hon hade talat vänligt och sett vänlig ut, men att tyda saken så, att hon skulle hysa någon välvilja för honom och tycka, att det var synd, att han skulle stå där och trötta ut sig onödigtvis, det kunde inte falla honom in.

En annan gång hade de varit ute på fiske, hon och ett par av de vanliga kurtisörerna, och han, Schagerström, hade suttit vid årorna. Det var en varm dag, och båten var ganska tung, men han hade i alla fall känt sig lycklig, därför att hon hade haft sin plats i aktern mittframför honom, så att han hela tiden hade kunnat hålla blickarna fästa på henne.

Vid hemkomsten, när de lade till vid bryggan och han hjälpte henne ur båten, hade hon ganska vänligt tackat honom för rodden, men därpå hade hon tillagt, liksom rädd, att han skulle missförstå hennes vänlighet:

— Jag kan inte förstå varför inte herr Schagerström går igenom bergsskolan i Falun. När man är son till en president, kan man väl inte nöja sig med att inte bli något annat än bruksbokhållare.

Naturligtvis hade hon lagt märke till hur han under roddturen hade slukat henne med ögonen. Hon hade förstått hur han tillbad henne, hon hade känt sig besvärad och ville ha bort honom. Att ta hennes uppmaning som ett bevis för att hon hyste intresse för hans framtid, att hon hade hört av sin förmyndare, att det skulle kunna bli en duktig brukskarl av Schagerström, om han bara finge den rätta utbildningen, ja, att hon kanske hade tänkt ut detta för att på så sätt minska klyftan mellan henne och honom, mellan bruksbokhållaren och brukspatronsdottern, nej, det ingick inte i hans föreställning.

Men eftersom hon önskade det, så skrev han till föräldrarna och bad om deras hjälp att få gå igenom bergsskolan, och han fick verkligen vad han begärde. Det kunde ha varit roligare att ta emot pengarna, om inte fadern samtidigt hade skrivit, att han hoppades, att han skulle sköta sig bättre, än han hade gjort i Klara skola i Stockholm,

eller om det inte av brevet hade framgått så tydligt och klart, att föräldrarna inte trodde, att han kunde bli annat än bruksbokhållare, om han så ginge igenom femton bergsskolor. Men efteråt hade han ju begripit, att sådant bara kom sig därav, att hans gamla lycka alltjämt arbetade på att göra en karl av honom.

I alla händelser kunde han inte förneka, att han hade haft en god tid på bergsskolan, att hans lärare hade varit nöjda med honom och att han själv hade kastat sig över studierna nästan med glupskhet. Han skulle ha känt sig fullständigt nöjd med sin värld, om han inte under varje ledig stund hade måst tänka på henne där nere i Värmland och på alla dem, som svärmade omkring henne.

När han till sist med stor heder, det stod inte till att förneka, hade genomgått den tvååriga kursen, hade hennes förmyndare skrivit och erbjudit honom platsen som förvaltare vid Gammalhyttan, vilket var hennes största och vackraste bruk. Det var en präktig plats och vida bättre, än vad en ung man i tjugutreaårsåldern hade kunnat vänta sig. Schagerström skulle ha varit överlycklig, om han inte hade förstått, att det var hon, som stod bakom anbudet. Han aktade sig väl för att antaga, att hon hyste förtroende för honom och ville ge honom tillfälle att utmärka sig. Nej, erbjudandet kunde inte betyda annat, än att hon på ett älskvärt sätt ville förhindra, att han skulle vända åter till Kronbäcken. Hon var inte precis ovänligt stämd mot honom, hon ville gärna hjälpa honom, men hon kunde inte stå ut med att ha honom i sin närhet.

Han skulle också ha velat gå hennes önsknings till mötes och aldrig mer visat sig för henne, men innan han tillträdde den nya platsen, var han tvungen att fara till Kronbäcken för att få sina instruktioner. Och då han hade kommit dit, blev han tillsagd av brukspatron Fröberg, att han skulle gå in till damerna i stora byggnaden, därför att hans myndling hade några instruktioner åt honom, hon också.

Således begav han sig upp i det lilla förmaket till höger i förstugan, där fruntimmerna på Kronbäcken brukade sitta vid sina handarbeten, och hon kom genast emot honom

med utsträckta händer, alldeles som man möter en, som man ivrigt har längtat efter. Och till sin förfäran såg han, att hon var ensam i rummet. Det var första gången i livet, som han och hon hade råkats, utan att det hade varit andra personer närvarande.

Bara detta kom hans hjärta att bulta, men värre blev det, då hon på sitt vanliga glada och rättframma sätt sade till honom, att på Gammalhyttan, där han nu skulle bli förvaltare, fanns det en stor och präktig herrgårdsbyggnad, så att han nu när som helst kunde tänka på att gifta sig.

Han förmäde inte svara, en sådan smärta beredde det honom, att hon inte var nöjd med att ha skaffat honom bort från Kronbäcken, utan ville ha honom gift till på köpet. Han tyckte sig inte ha förtjänat detta. Han hade aldrig varit påträngande.

Men hon fortsatte med samma rättframhet.

— Det är det vackraste av alla mina bruk. Jag har alltid tänkt mig, att jag ville bo där, då jag gifter mig.

Detta skulle ju ha varit tydligt nog för en annan, men Schagerström hade haft stränga uppfostrare, han, alltifrån barnåren, och han vände sig mot dörren för att gå sin väg.

Hon var framme vid dörren före honom och lade handen på låset.

— Jag har gett många friare korgen i min dar, sade hon. Det är kanske rättvist, att jag får korgen, då jag friar själv.

Då grep han mycket hårt om hennes hand för att komma åt att öppna.

— Lek inte med mig! sade han. För mig är det allvar.

— Det är det för mig också, sade hon och såg honom fast in i ögonen.

Och i det ögonblicket förstod Schagerström hur väl hans gamla lycka hade menat med honom. All ensamhet, all hårdhet, all saknad, som livet hittills gett honom, de hade bara varit till, för att denna övermänskliga salighet skulle kunna intränga i själen, för att den liksom skulle kunna finna rum att utbreda sig, för att ingenting annat än den och endast den skulle finnas där.

ARVET.

När Schagerström efter ett treårigt äktenskap hade mistat sin älskade hustru, befanns det, att hon efterlämnade ett testamente, av innehåll att allt, vad hon ägde, skulle tillfalla mannen, om hon doge barnlös före honom. Och när boutredningen var gjord och några legat till ålderstigna tjänare och avlägsna släktingar var utbetalda, så tillträdde Schagerström det väldiga arvet.

På alla de Schagerströmska egendomarna och bruken drog man en suck av lättnad, då denna sak var ordnad. Man tyckte om, att förmögenheten skulle förbli samlad på en hand, och att det var en duktig brukskarl, som skulle få ledningen av de många verken, ansågs som en nådig Försynens skickelse.

Men kort tid efter att Schagerström hade mottagit arvet, började bruksförvaltare, inspektorer, arrendatorer, skogvaktare, alla med ett ord, som hade något att göra med skötseln av hans egendomar, misstänka, att det inte skulle bli någon glädje med det nya regementet. Schagerström fortfor att bo kvar i Stockholm, och det var illa nog, men det hade ju ändå gått för sig, om han hade svarat på deras brev. Detta underlät han emellertid för det mesta. Det var tackjärn, som skulle köpas, stångjärn, som skulle säljas. Det skulle skrivas kontrakt om leveranser av kol och ved. Lediga platser skulle besättas, byggnader skulle repareras, räkningar betalas. Men från Schagerström kom det varken brev eller pengar. Ibland svarade han, att meddelandet hade anlönt och att besked skulle lämnas, men sådant uteblev alltid.

Det uppstod en förfärlig villervalla efter bara några veckor. Somliga förvaltare blev sittande med händerna i kors, andra tog sig för att handla på eget bevåg, och detta

var nästan ännu sämre. Överallt ansåg man, att Schagerström inte var rätte mannen att hålla tillhopa den stora förmögenheten.

Den, som var mer missnöjd än någon annan, var kanske brukspatron Fröberg på Kronbäcken. Schagerström hade alltid varit hans gunstling, och han väntade sig stora ting av honom. Så djup sorg han än hade känt över att den glada och strålande unga flicka, som hade växt upp i hans hus, inte fanns kvar i livet, så hade det dock varit en tröst för honom, att hennes egendomar, som han så länge hade förvaltat, dessa givande gruvor, dessa drivande forsar, dessa vackra herresäten, dessa väldiga skogsvidder, dessa rikedomsalstrande smedjor och hyttor, hade kommit i goda händer.

Han visste, att Schagerström var väl förberedd för sin ställning som stor godsägare. Under första året av deras äktenskap hade han och hustrun vistats i utlandet och detta på förmyndarns inrådan. Av de brev, som de hade skrivit till honom, förstod han, att de inte hade förnött tiden med att springa på gallerier eller för att bese gamla minnesmärken. Nej, dessa två förståndiga människor hade studerat bergverk i Tyskland, fabriker i England, boskapsskötsel i Holland. De hade varit outröttliga. Schagerström hade ibland beklagat sig. "Vi far förbi de härligaste platser", hade han skrivit, "utan att ge oss tid att bese dem. Vi tänker endast på att samla in nyttiga kunskaper. Det är Disa, som är den pådrivande kraften. Jag, min stackare, skulle endast vilja leva för vår kärlek."

De sista åren hade de varit bosatta i Stockholm. Där hade de köpt sig ett stort hus, inrättat sig på det präktigaste, utövat en obegränsad gästfrihet. Det var återigen på förmyndarns inrådan. Schagerström var nu en matador. Han skulle komma att umgås med de högsta i landet, och han måste skaffa sig världsvana, göra bekanskap med inflytelserika människor, förvärva de styrandes förtroende.

Man kan förstå, att patronen på Kronbäcken, fastän han numera inte hade något att göra med Schagerströms affärer, ändå skulle ta illa vid sig. Han ville nödvändigt komma

till tals med Schagerström, höra vad som fattades honom, förmå honom att ta itu med sitt arbete.

En vacker dag kallade han till sig en av sina bruksbokhållare, en ung man, som hade kommit till Kronbäcken ungefär samtidigt med Schagerström och hade varit hans synnerligen gode vän och kamrat.

— Hör nu, beskedliga Nyman, sade han, det måste vara något på tok med Schagerström. Beskedliga Nyman ska genast fara till Stockholm och hämta hit honom. Det går an att ta min resvagn. Om beskedliga Nyman kommer tillbaka utan honom, blir han uppsagd.

Bruksbokhållar Nyman stod där alldeles perplex. Den plats han innehade på Kronbäcken ville han inte mista för något pris i världen. Han var egentligen en duktig karl, men ganska lat, och det hade lyckats honom att göra sig outhärlig för fruntimmerna på Kronbäcken till den grad, att han nästan hade sluppit ifrån kontorsarbetet. Han skulle spela whist med gamla frun, läsa högt för de unga mamsellerna, rita mönster åt dem, följa dem på deras ridturer och vara deras trogne och lydige kavaljer. Beskedliga Nyman skulle vara med överallt, då det var fråga om någon förströelse. Han var också alldeles nöjd med sin värld och ville inte veta av någon förändring.

Bruksbokhållar Nyman for alltså till Stockholm för att rädda både sig själv och Schagerström. Han reste genom natt och dag, kom fram en morgon vid åttatiden, tog in på ett värdshus, beställde genast hästar för återfärden, åt en bit mat och begav sig därpå till Schagerströms bostad.

Han ringde på och bad betjänten, som öppnade, att han skulle få tala med Schagerström. Betjänten svarade genast, att husbonden inte kunde råkas. Han var utgången.

Bruksbokhållaren sade sitt namn och bad hälsa, att han var ditskickad i ett viktigt ärende från brukspatron Fröberg. Han skulle komma igen om en timme.

Om en timme vände han mycket riktigt tillbaka. Han åkte till Schagerströms bostad i den Fröbergska resvagnen med friska hästar förspända, nödig matsäck inpackad, alldeles redo således för en Värmlandsresa.

Men då han kom in i tamburen, stod betjänten där och hälsade från Schagerström, att bruksbokhållarn skulle komma tillbaka senare på dagen. Det var ett sammanträde, som hindrade.

Bruksbokhållarn tyckte, att det fanns något tvunget och förläget i mannens ton. Han började frukta, att han ljög för honom. Han frågade var det där sammanträdet skulle hållas.

— Herrarna är samlade här inne i stora salongen, svarade betjänten, och herr Nyman såg, att det verkligen hängde en hel mängd hattar och överrockar i Schagerströms tambur.

Han tog genast av sig sin egen kapprock och hatt samt räckte dem till betjänten.

— Här måste väl finnas något rum, där jag kan sitta och vänta, sade han. Jag har ingen lust att löpa omkring på gatorna. Jag har rest hela natten för att komma fram i tid.

Det såg inte ut, som om betjänten var särdeles benägen att släppa in honom, men herr Nyman nöjde sig inte, förrän han hade blivit införd i ett litet kabinett, som befann sig utanför stora salongen.

Om en liten stund passerade ett par herrar, som tydligen skulle vara med på sammanträdet, genom rummet, företrädda av betjänten, som slog upp salongsdörrarna för dem. Bruksbokhållar Nyman begagnade tillfället att kasta en blick in i överläggningssalen. Han såg en mängd gamla, fina herrar sitta kring ett stort bord, fullastat med handlingar. Han tyckte sig också märka, att dessa handlingar var skrivna på stämplat papper.

"Vad i all sin dar?" tänkte han. "Det där såg ju ut som idel köpekontrakt och gravationsbevis. Schagerström måste hålla på med någon stor affär."

Strax efteråt kom han att tänka på att han alls inte hade sett till Schagerström själv bland dem, som hade suttit vid det stora bordet.

Vad kunde nu detta betyda? Om Schagerström inte tog del i stämman, så borde han väl kunna tala med honom, Nyman.

Återigen kom en av de herrar, som skulle övervara

sammanträdet, in i kabinettet. Det var en ung kunglig sekter, som bruksbokhållarn hade råkat på Kronbäcken på den tiden, då kunglig sektern som så mången annan for där i friarärenden. Han skyndade sig fram för att få säga ett par ord till honom.

— Å, se beskedli... jag menar bruksbokhållar Nyman! sade kunglig sektern. Roligt att råkas här i Stockholm. Hur står det till på Kronbäcken?

— Kunde inte kunglig sektern laga så, att jag finge tala med Schagerström? sade bruksbokhållarn. Jag har rest genom natt och dag i ett viktigt ärende, och nu kan jag inte en gång få råka honom.

Kunglig sektern såg på klockan.

— Jag är rädd för att herr Nyman får ge sig till tåls ett par timmar, innan det kan vara slut där inne.

— Vad i all världen håller de på med?

— Jag vet inte om jag har rätt att tala om det ännu.

Bruksbokhållarn tänkte på den angenäma platsen, som han innehade på Kronbäcken såsom fruns och döttrarnas allt i allo, och han vågade sig på en djärv gissning.

— Jag vet ju, att Schagerström ämnar göra sig av med sina egendomar, sade han.

— Jaså, ni har redan fått nys om saken nere vid bruken, sade kunglig sektern.

— Ja, så mycket vet vi, men vi har inte hört vem som ska köpa dem.

— Köpa dem! utropade kunglig sektern. Inte är det tal om något köp. Allt ska skänkas bort till fromma stiftelser, till Frimurarbarnhuset och änkekassor och annat slikt. Men farväl nu! Det är jag, som ska sätta opp donationsbrevet, sedan herrarna där inne har blivit ense om villkoren.

Bruksbokhållarn sväljde och sväljde, som en fisk, som har blivit uppkastad på landbacken. Om han komme hem med sådana nyheter, skulle gubben Fröberg bli så förargad, att han, Nyman, inte skulle få stanna en dag till på den behagliga platsen. Vad skulle han hitta på? Vad skulle han göra?

Just som kunglig sektern höll på att försvinna genom den

öppnade dörren, skyndade herr Nyman fram och grep honom i rockärmen.

— Kan inte kunglig sektern säga Schagerström, att jag måste tala med honom? Säg, att det är viktigt! Säg, att Gammalhyttan har brunnit!

— Jo visst, naturligtvis. En sådan olycka!

Ett par ögonblick därefter stod på dörrtröskeln en liten gråblek man, till ytterlighet avmagrad och med rödsprängda ögon.

— Vad är det du vill? vände han sig till bruksbokhållar Nyman kort och strävt, liksom en, som inte tycker om att bli störd.

Bruksbokhållaren stod där återigen och sväljde och kunde inte få ord för sig. Jaså, detta var Schagerström. Någon ståtlig eller vacker man hade han aldrig varit, men han hade haft något obeskrivligt gott med sig, då han hade gått omkring på Kronbäcken, fylld av sin kärlekslängtan. Nu blev herr Nyman nästan rädd för den forne kamraten.

— Vad var det du sa? återtog Schagerström. Har Gammalhyttan brunnit?

Bruksbokhållaren hade endast ämnat begagna sig av den lilla nödlögnen för att få komma till tals med Schagerström. Men helt plötsligt bestämde han sig för att inte bekänna kort ännu på en stund.

— Ja, sade han, det har brunnit på Gammalhyttan.

— Vad är det, som har brunnit? Är det stora byggningen?

Bruksbokhållaren såg skarpt på Schagerström. Ögonen var stirrande, och håret hade börjat glesna vid tinningarna.

”Det är inte tillräckligt med boningshuset”, tänkte han, ”nej, här behövs en ordentlig uppruskning.”

— Å nej, det är inte så väl, höll jag på att säga.

— Smedjan då?

— Inte den heller, utan den där stora, eländiga bruksbyggnaden, där du hade tjugu familjer inhysta. Två hustrur har blivit innebrända, en hundra människor är utan tak över

huvudet. De, som är räddade, har kommit ut splitt nakna utan kläder och skodon. Det lär vara ett förfärligt elände där nere. Jag har inte sett det själv. Jag blev hitskickad för att hämta dig.

— Förvaltarn har inte skrivit om detta, sade Schagerström.

— Det lönar sig ju inte att skriva till dig. Börjesson skickade bud till gubben Fröberg för att be om hjälp, men gubben tyckte, att det var för mycket för honom. Detta måste du själv reda ut.

Schagerström gick fram till dörren och ringde på betjänten.

— Jag ska genast resa till Värmland, sade han. Säg till Lundman, att han gör i ordning vagnen!

— Med förlov, sade herr Nyman, jag har brukspatron Fröbergs resvagn med friska hästar stående utanför porten. Om du bara vill sätta på dig reskläderna, så kan vi fara vilket ögonblick som helst.

Schagerström tycktes på väg att lyda honom, men helt plötsligt strök han med handen över pannan.

— Sammanträdet! sade han. Det är verkligen viktigt. Jag kan inte fara förrän om en halvtimme.

Men det var inte bruksbokhållar Nymans mening, att han skulle få tid på sig att skänka bort sina egendomar.

— Ja, en halvtimme kan ju inte ha så mycket att betyda, sade han. Men för dem, som ligger ute på kalla marken nu under höstkylan, kan den vara lång nog.

— Varför ligger de ute på kalla marken? sade Schagerström. De har ju stora byggningen.

— Börjesson visste väl inte om han tordes lägga in dem där.

Schagerström tvekade ännu.

— Jag undrar allt om Disa Landberg skulle ha stannat för att avsluta ett sammanträde, om hon hade fått sådana nyheter.

Schagerström gav honom ett otåligt ögonkast. Han gick in i salongen, men kom strax tillbaka.

— Jag har sagt dem, att sammanträdet måste uppskjutas på en vecka, sade han.

— Kom nu!

Det vore synd att säga, att bruksbokhållar Nyman hade någon särdeles angenäm resa, då han i Schagerströms sällskap färdades neråt Värmland. I synnerhet pinades han av att han hade ljugit om branden och ville gärna ha bekänt sin nödlögn för Schagerström, men tordes inte.

”Om jag talar om för honom, att det inte finns några innebrända eller hemlösa”, tänkte han, ”så vänder han tvärt tillbaka till Stockholm. Det är den enda hållhake jag har på honom.”

Han undrade om det inte kunde vara någon möjlighet att få Schagerström på andra tankar, och fördenskull lät han tungan löpa och berättade en hel mängd småhistorier ifrån bruken. Det var gamla trotjänare, som hade fällt roliga och träffande yttranden, det var sluga kolkörare, som hade lurat oerfarna inspektorer, det var rykten om att man hade upptäckt stora malmfyndigheter i närheten av Gammalhyttan, det var skildringar från en auktion, där ofantliga skogsviddar hade gått bort för rent vrakpris.

Han talade liksom för att rädda livet, men Schagerström, som måtte ha tyckt, att Nymans bemödanden att väcka hans bruksägareintressen blev alltför tydliga, avbröt honom.

— Jag kan inte behålla mina egendomar. Jag ämnar skänka bort dem. Disa skulle inte tro, att jag sörjde henne, om jag toge emot allt det där.

— Du borde inte ta emot det som en glädje, utan som ett kors, sade bruksbokhållarn.

— Jag orkar inte, svarade Schagerström i en sådan ton av förtvivlan, att den andre inte vågade fortsätta.

Nästa dag fortgick det på samma sätt. Bruksbokhållarn hade väntat, att Schagerström skulle krya till sig, då han kom ut ur staden, då han såg sig omgiven av åkrar och skogar, men ingen förbättring märktes. Han började verkligen bli orolig för sin gamle kamrat.

"Han gör det inte länge", tänkte han. "Så snart som han har gjort sig av med arvet, kommer han att lägga sig ner och dö. Han är alldeles förstörd av sorg." Och det var verkligen inte bara för att rädda sin egen plats utan också för att hjälpa den forne vännen, som han än en gång sökte bringa honom på andra tankar i fråga om arvet.

— Tänk på alla dem, som har arbetat för att skaffa ihop den här förmögenheten! sade han. Tror du, att de har gjort det bara för sin egen skull? Nej, deras mening var, att när så mycken makt blev samlad på en hand, så skulle därmed kunna åstadkommas något stort, något, som vore till nytta för hela provinsen. Men du vill stycka och skänka bort. Det kallar jag samvetslöst. Jag tycker inte, att du har rätt till det. Jag tycker, att du ska ta din börda på dig och sköta om det, som är ditt.

Han kunde inte märka, att hans ord hade minsta verkan, men han fortsatte helt modigt.

— Kom ner till oss i Värmland och arbeta! Du är för god att ligga och roa dig i Stockholm om vintrarna och bara resa ner till bruken om somrarna och slå dank. Nej, kom du och se till dina egendomar! Du kan tro, att det behövs.

Han verkligen beundrade sin egen vältalighet, men Schagerström avbröt honom än en gång.

— Nej, hör på beskedliga Nyman! sade han litet försmädligt.

Bruksbokhallarn blev röd över hela ansiktet.

— Ja, jag vet nog, att jag inte har någon rätt att predika, sade han, men jag äger inte ett öre, jag kan ingen väg komma. Jag tycker, att jag har rätt att göra mig livet så behagligt, som det står i min makt. Men om jag ägde så mycket som en nypa jord... Du skulle se, om jag läte den gå ifrån mig.

På den tredje dagens morgon var de framme. De körde in på Gammalhyttans herrgård vid sextiden på morgonen. Solen sken glatt på trädens gula eller bjärtröda kronor. Himlen var strålande blå. Den lilla sjön, som utbredde sig

nedanför gården, tittade fram, blank som en stålskiva, under ett lätt dimhölje.

Ingen människa kom för att ta emot dem. Medan skjutsbonden begav sig till bakgården för att leta reda på stalldrängen, begagnade bruksbokhållarn tillfället att bikta sig.

— Bry dig inte om att tala med Börjesson om eldsvådan! sade han. Det har aldrig varit någon. Men jag måste hitta på något sätt att få dig med hit ner. Fröberg sa, att jag skulle få mitt avsked, om jag inte hade dig med mig.

— Men de innebrända, de hemlösa? sade Schagerström, som inte så hastigt kunde kasta om sina tankars gång.

— Det har aldrig funnits några, sade bruksbokhållarn i full förtvivlan. Vad skulle jag ta mig till? Jag var tvungen att ljuga, för att du inte skulle hinna att skänka bort dina egendommar.

Schagerström såg på honom kallt och intresselöst.

— Du har naturligtvis menat väl, sade han, men det hela var ganska onödigt. Jag reser tillbaka till Stockholm, så snart som friska hästar har blivit förspända.

Bruksbokhållarn suckade, men han teg. Det var ingenting att göra. Spelet var förlorat.

Emellertid kom skjutsbonden tillbaka.

— Här finns inte en karl på gården, sade han. Jag träffade en käring, som påstod, att förvaltarn och allt bruksfolket är ute på älgjakt. Drevfolket gick ut klockan fyra i morse. Det var så brått, att stalldrängen inte hann att ge hästarna deras morgonfoder. Herrarna hör hur de stampar.

Det hördes verkligen ett dånande buller från stallet, där de hungriga djuren förde så mycket oväsen, som det var dem möjligt.

En liten svag rodnad uppsteg på Schagerströms kinder.

— Jag ber skjutsbonden vara så god och ge dem mat, sade han och lämnade mannen en drickspenning.

Han såg sig omkring på gården med nyvaknat intresse.

— Det ryker inte ur hyttan, sade han.

— Hyttan är nerblåst för första gången på tretti år, sade herr Nyman. Det fanns ingen malm. Vad skulle man

göra? Börjesson går på jakt, han, som du ser, med allt sitt folk. Jag undrar inte på honom.

Schagerström blev ännu en smula rödare.

— Står smedjan också? frågade han.

— Det är jag viss om. Smederna är ute som drevfolk. Men vad angår det där dig? Du ska ju skänka bort alltsammans.

— Ja visst, sade Schagerström helt undfallande. Det angår mig inte alls.

— Det är de fina herrarna i Frimurarbarnhusets styrelse, som ska ta itu med det här och inte du, sade bruksbokhållarn.

— Ja visst, sade Schagerström återigen.

— Bryr du dig om att gå in? frågade herr Nyman och gick fram mot boningshuset. Du förstår, att här har varit tidig frukost i dag, då jägarna drog åstad. Fruntimmer och tjänstflickor sover ut efter mödorna.

— Du behöver inte väcka dem, sade Schagerström. Jag reser genast.

— Hallå! ropade herr Nyman i detsamma. Se dit, se dit!

Man hörde ett skott smälla av. Från parkhållet kom en älg framstörtande. Den var träffad, men fortsatte sin flykt. Ena frambenet hängde förlamat och släpade och slängde, medan djuret skumpade åstad på de tre andra.

Ögonblicket därefter skyndade en av jägarna fram ur parken. Han siktade och fällde djuret med ett välriktat skott. Älgtjuren störtade stönande till marken bara ett par steg från Schagerström.

Skytten närmade sig långsamt och liksom tvekande. Det var en lång man med mycket god hållning.

— Det är kapten Hammarberg, upplyste herr Nyman.

Schagerström lyfte ögonen och såg skarpt på den långa jägaren. Han kände igen honom genast. Det var den där samme rödlätte, ljushåriga officern, som hade en så underbar makt över kvinnorna, som de alla tyckte om, fastän de väl visste, att han var en lymmel, en skurk kunde man nästan säga. Schagerström skulle aldrig glömma hur den karlen hade försökt ställa sig in hos Disa Landberg, då hon ännu

var ung flicka, hur han liksom hade förhäxat henne, hur hon hade tillåtit honom att promenera med henne, rida med henne, dansa med henne.

— Hur vågar den uslingen sig hit? mumlade han.

— Ja, det lär inte du kunna förhindra, sade herr Nyman i en allt annat än beskedlig ton.

Minnena stormade över Schagerström. Den där kaptenen, som torde ha gissat sig till hans kärlek för arvtagerskan, hade pinat honom, förlöjligat honom, skrutit inför honom med sina skurkstreck, liksom för att Schagerström skulle känna det dubbelt bittert, att Disa Landberg fick en sådan man. Han bet ihop tänderna och såg alltmer bister ut.

— Kom fram, för tusan, och ge djuret dödsstöten! ropade han åt kaptenen.

Han vände ryggen åt honom i detsamma, gick mot boningshuset och bultade på med kraftiga slag.

Förvaltar Börjesson och de andra jägarna hade nu också kommit fram ur parken. Bruksförvaltarn kände igen Schagerström och skyndade upp till honom på förstubron.

Han fick en förkrossande blick av Schagerström.

— Jag säger ingenting om det andra, sade Schagerström, ingenting om att hyttan är nerblåst och att smedjan står och att djuren inte fodras. Det kan vara mitt fel likasåväl som herrns. Men att herrn låter den uslingen kapten Hammarberg jaga på min mark, det är inte mitt fel. Och nu har herrn sitt avsked.

Med de orden återtog Schagerström husbondeväldet över sina gods, och det dröjde länge, innan han på nytt tänkte på att lämna det ifrån sig.

DILIGENSEN.

I.

Då Schagerström lämnade Korskyrka prostgård efter sitt andra frieri, kände han alls ingen lust att gapskratta. Dagen förut hade han rest därifrån med uppbyggt sinne, därför att han trodde sig ha mött en stolt och oegennyttig karaktär. Nu däremot, då Charlotte Löwensköld hade visat sig lågsinnad och beräknande, kände han en djup nedstämdhet.

Detta hans missmod var så pass allvarligt, att han började förstå, att den unga flickan hade gjort ett starkare intryck på honom, än han hittills hade anat.

— Tusan hakar, mumlade han, om hon hade stått provet, så är jag rädd för att jag hade blivit kär i henne.

Detta kunde däremot aldrig komma i fråga, sedan hon hade avslöjat sin rätta sinnesart. Visserligen måste han gifta sig med henne, men han kände sig själv. En kvinna, som var intrigant, opålitlig och penninghungrig, skulle han aldrig kunna älska.

Schagerström åkte denna dag i en liten täckvagn, som han alltid begagnade vid sina långresor. Nu fällde han plötsligen ner lädergardinerna för vagnsfönsterna. Det plågade honom att se det eviga solskenet och de med rika skördar stoltserande åkrarna.

Men då han inte hade något annat för ögonen, visade sig oupphörligen i vagnens dunkel en förtjusande syn. Han såg Charlotte, då hon böjde sig fram ur dörröppningen och betraktade unge Ekenstedt. Om någonsin kärlek hade strålat ur ett ansikte, så var det ur hennes.

Men så ofta denna bild framträdde, blev den unge brukspatronen rasande.

— Dra åt helvete! Där stod du och satte på dig en uppsyn som en himmelens ängel, men bara tio minuter efteråt sa du i alla fall ja till rike Schagerström.

Man kan tänka sig, att hans missmod skulle växa, ju längre resan varade. Han greps av det starkaste självförakt, när han tänkte på hur illa han hade skött denna affär. Där hade han stått upp och gått i god för en människa bara för hennes vackra ögons skull. En sådan dumhet, en sådan lättrogenhet! Hela frierihistorien var en nästan oförlätlig obetänksamhet. Hade han alldeles tappat förståndet? Skulle hans föräldrar få rätt? Härvidlag hade han visat sig drumligt och obegävad tillräckligt.

Det dröjde inte länge, förrän han ansåg sitt misslyckande vara ett straff, därför att han hade varit otrogen mot sin döda hustrus minne och velat gifta om sig. Därför skulle han nu bli förenad med en kvinna, som han varken kunde högakta eller älska.

I och med detta vaknade den gamla, tunga sorgen inom honom. Han kände, att i denna sorg hade han sitt hem och sin rätta tillvaro. Livet med dess plikter och förvecklingar var honom i själva verket motbjudande.

Schagerström hade denna gång begivit sig ut för att inspektera sina hyttor och järnverk. Han skulle gå igenom förvaltarnas räkenskaper, se efter om de svarta smedjorna med deras gapande härdar och järnbandade hammare var i gott skick samt bestämma hur mycket kol och tackjärn som borde inköpas för nästa vinters behov.

Det var alltså en verklig affärsresa. Han företog en sådan varje sommar, och den kunde inte underlåtas.

Efter några timmars färd kom han fram till Gammalhyttan, där hans gode vän Henrik Nyman numera var förvaltare. Man förstår, att såväl denne som hans hustru, vilken var en av de snälla mamsellerna Fröberg på Kronbäcken, skulle ta emot honom på bästa sätt. Här hälsades han välkommen inte som en fruktad husbonde, utan som en kamrat och ungdomsvän.

Schagerström hade inte kunnat råka i bättre händer, men den melankoli, som hade överfallit honom under åkturen,

ville inte vika. Gammalhyttan var i själva verket det sista ställe, dit han hade bort bege sig som nyförlovad. Varenda stig i parken, vartenda träd i allén, varenda soffa eller bänk på gårdsplanen tycktes ha bevarat minnet av kärleksord och ömhetsbetygelser, som hade växlats mellan honom och hans hustru. Här levde hon ännu, skön, ung och strålande. Han kunde se henne, höra henne. Hur var det möjligt, att han hade blivit henne otrogen? Fanns det någon kvinna på jorden, som var värdig att intaga hennes plats i hans hjärta?

Denna hans nedstämdhet kunde naturligtvis inte undgå hans värdfolk. De undrade vad det var, som gjorde honom så dystert och nedslagen, men då han inte själmant förtrodde sig åt dem, ville de inte tränga sig på honom med några frågor.

Som Gammalhyttan emellertid endast låg några mil från Korskyrka, så var det nästan oundvikligt, att nyheten om Schagerströms frieri och allt därmed sammanhängande skulle nå dit, innan han hann att resa därifrån. Bruksförvaltaren och hans hustru kom alltså snart underfund med anledningen till hans melankoli.

— Han ångrar sig, sade de till varandra. Men det är verkligen skada. Charlotte Löwensköld skulle bli en präktig hustru för honom. Hon skulle rycka opp honom ur detta eviga svärmod och grubbel.

— Jag skulle bra gärna vilja tala med honom om allt detta, sade fru Nyman. Jag känner Charlotte sedan gammalt. Allt det där, som man nu berättar om hennes falskhet och list, måste vara osanning. Hon är hedern själv.

— Jag skulle inte blanda mig i saken, om jag vore i ditt ställe, avrådde mannen. Schagerström har fått tillbaka den där stirrande blicken, som han hade, då jag narrade honom från Stockholm för sex år sedan. Det kan vara farligt, förstår du.

Den lilla frun tog mannens varning i akt, och hon lyckades verkligen avhålla sig från all inblandning under största delen av den tid, som det Schagerströmska besöket varade. Men på fredagskvällen, då revisionen var avslutad

och gästen skulle lämna dem nästa morgon, kunde hon inte längre styra sitt snälla, hjälpsamma hjärta.

”Det är obarmhärtigt att låta honom resa sin väg så där bedrövad och ångerköpt”, tänkte hon. ”Varför ska han känna sig olycklig, då det inte behövs?”

Och på finaste vis, liksom av en ren tillfällighet, förde hon under aftonmåltiden talet på Charlotte Löwensköld. Hon berättade en hel del av de anekdoter, som var i svang om den unga flickan. Hon talade både om näsknäppen, som hon hade gett prostinnans hushållerska, och om det remarkabla tillfället, då hon hade ramlat ur kyrkbänken. Hon berättade om sockerskålen, om kappkörningen med prostens hästar och mycket annat. På det hela försökte hon ge Schagerström intrycket av en stolt, glad, dumdristig och med allt detta synnerligen klok och trofast människa. Om hans eget frieri till Charlotte låtsade hon vara fullkomligt okunnig.

Men bäst som fru Britta Nyman utvecklade den varmaste vältalighet för att försvara sin vän, reste sig Schagerström och slungade stolen, som han hade suttit på, långt utåt golvet.

— Det är mycket välment av dig, Britta, sade han. Jag förstår, att du vill trösta mig, förgylla opp eländet. Men jag för min del vill helst se sanningen rätt i ögonen. Och när jag har varit så hjärtlös, att jag har kunnat tänka på att gifta om mig, så är det inte mer än rätt, att jag får till hustru ett falskt och intrigant stycke, just det värsta jag vet.

Schagerström störtade ut ur rummet, sedan han hade framstött dessa ord. Det förskrämda värdfolket hörde hur han slängde upp förstudörren och fortsatte ut i det fria.

Schagerström drev omkring i den stora skogen öster om Gammalhyttan. Han hade gått ett par timmar utan att just veta var han befann sig.

Under den vandringen hade gamla, för sex år sedan skrinlagda idéer börjat vakna upp inom honom. Den där rikedom, som han drogs med och som var hans pina och elände, varför kunde han inte kasta den ifrån sig?

Han tänkte sig, att Britta Nyman kanske till en viss grad hade rätt. Charlotte var inte sämre än någon annan. Men hon hade råkat ut för en frestelse, som hade blivit henne övermäktig.

Varför skulle han gå omkring och fresta människor? Varför inte ge bort egendomarna? Han hade följts av en oerhörd tur, alltsedan han övertog sitt arv. Han hade nästan fördubblat det. Detta var endast ett ytterligare skäl att göra sig av med den tryckande bördan.

Och se där! På det sättet skulle han kanske också undkomma det nya giftermålet. Fröken Charlotte Löwensköld skulle nog inte träda i äktenskap med en fattig karl.

Han stapplade kring i mörkret, föll ibland, stod stilla ibland, hade lika svårt för att finna väg i den snåriga vildmarken som i sitt eget inre.

Äntligen kom han ner på en bred, grusad väg, och nu kände han igen sig. Detta var stora landsvägen till Stockholm, som strök fram öster om Gammalhyttan.

Han började gå framåt på den. Var inte detta en vink från höjden? Var det inte en mening med detta, att han råkade på Stockholmsvägen i samma ögonblick, som han hade beslutat att skänka bort sina egendomar?

Han gick framåt med allt bättre fart. Han ämnade inte återvända till Gammalhyttan. Han ville inte inlåta sig på några förklaringar. Han hade pengar på sig. Han kunde skaffa sig hästar på nästa gästgivargård.

Medan han knogade uppför en hög backe, hörde han bakom sig skramlet av ett åkdon. Han såg sig om och urskilde en stor vagn, dragen av tre hästar.

Stockholmsdiligensen! Vink numro två! Med den kunde han fortast komma till Stockholm. Innan någon här hemma anade det minsta, skulle det där sammanträdet, som avbröts för sex år sedan, åter komma till stånd och donationsbrevet utfärdas.

Han stannade och inväntade diligensen. Då den var mittframför honom, ropade han:

— Vänta, stanna! Finns det någon plats?

— Ja, det finns det, ropade postiljonen, men inte för några landstrykare.

Diligensen fortsatte sin väg, men på krönet av kullen stannade den. Då Schagerström hann upp den, lyfte postiljonen på mössan.

— Skjutsbonden påstår, att han kände igen brukspatron Schagerström på rösten.

— Ja, det är nog riktigt.

— Var då så god och stig in och tag plats! Det finns bara två fruntimmer inne i vagnen.

II.

Att det för gamla människor, som är måna om respekten, kan vara obehagligt att avge bekännelse om spejande genom matsalsluckan och sökande efter bortkastade brev i kakelugnen, det får ju var och en erkänna, som har någon reson i sig. Man får därför inte heller undra på att prostfolket i Korskyrka inte sade något till Charlotte om sina upptäckter.

Men å andra sidan, fastän de inte ville berätta något om sitt smussel, så kunde det inte falla dem in att låta den unga flickan sitta kvar ute i skänkrummet med sitt ledsamma arbete. Överstinnan Ekenstedts vagn hade knappast rullat ut genom grinden, förrän prostinnan stack in huvudet till Charlotte.

— Vet du vad, mitt lilla hjärteräss? sade hon, medan hela ansiktet sken av välvilja. När jag såg överstinnan fara sin väg, så fick jag en idé. Skulle det inte vara roligt att göra en resa i sådant här vackert väder? Jag har ju min gamla syster i Örebro, som jag inte har sett på aldrig så länge. Hon skulle bestämt bli glad, om vi for och hälsade på henne.

Charlotte såg litet häpen ut i första ögonblicket, men hon hade nyss förut känt överstinnans små mjuka händer smeka sina kinder och hade hört hennes snabba viskningar. Man förstår, att världen hade fått ett helt annat utseende för

henne. En resa åt vad håll som helst, det var just vad som passade henne.

Att hon åter var tagen till nåder hos prostfolket, var inte det minst behagliga. Under hela eftermiddagen var hon kvittrande glad, pratade och småsjöng. Hon tycktes varken tänka på försmädd kärlek eller på det förhatliga förtalet.

Man gjorde i all hast sina förberedelser, och vid tiotiden på kvällen stod man vid trädgårdshörnet och väntade på Stockholmsdiligensen, som hade sin väg därförbi. Då den tunga, gula vagnen kom till synes, dragen av ett nytt trespann, som hade blivit förspänt i kyrkbyn, då man hörde hjulens muntra rullande, klirrandet av seldonen, klatschandet av piskan och de glada tonerna från postiljonens horn, då måste reslusten väckas till liv hos varje människa. Charlotte var utom sig av hänryckning.

— Att få resa! utropade hon. Att få resa! Jag ville färdas dag och natt hela jorden runt.

— Å, det skulle du allt snart tröttna på, min flicka, sade prostinnan. Men vem kan veta? Den där önskingen kan gå i verkställighet förr, än någon tror.

Platser var beställda på gästgivargården, och diligensen stannade för att taga upp de nya passagerarna. Postiljonen, som inte tordes släppa tömmarna, satt kvar på bocken, men han tillropade de båda damerna en vänlig hälsning.

— God kväll, prostinna och fröken! Var så god och stig in i vagnen! Det är god plats. Jag har inte en enda resande där.

— Aj då! svarade den muntra gumman. Och det menar postiljon att vi ska vara belåtna med? Nej, vi skulle allt ha haft ett par vackra kavaljerer i vagnen, så att vi hade kunnat driva en liten kurtis.

Alla människor, postiljonen, skjutsbonden och hela prostgårdshushållet, som med undantag för Karl-Artur hade gett sig ut för att bevittna avfärden, brast i skratt. Därefter satte sig prostinnan helt belåten till rätta i högra hörnet. Charlotte slog sig ner bredvid henne, postiljonen blåste en ny signal, och det bar åstad.

Prostinnan och Charlotte fortfor en stund att prata och

raljera, men snart inträffade något ödesdigert. Den gamla föll i sömn. Charlotte, som var i prattagen, sökte att få henne vaken igen, men det var omöjligt.

”Nå ja, hon har haft en ansträngande dag”, tänkte den unga flickan. ”Jag kan inte undra på att hon är trött. Men det är skada. Vi skulle ha haft det trevligt. Jag för min del skulle ha kunnat språka hela natten.”

I själva verket var hon en smula ängslig för att bli ensam med sina tankar. Mörkret föll på. Vägen gick fram genom täta skogar. Missmod och tvivel låg på lur, färdiga att kasta sig över henne.

Då de hade åkt ett par timmar, hörde hon hur diligensen tillropades av en vandrare. Om några ögonblick stannade den, och den nye resanden steg in och satte sig på baklängessätet alldeles mittför Charlotte.

Inne i vagnen hördes för ett par ögonblick ingenting annat än ett par sovandes lugna andetag. Charlottes första impuls hade varit att låtsas sova för att inte behöva tala med Schagerström. Men då den första häpenheten hade lagt sig, började tjuvpojkllynnet vakna. Ett sådant utmärkt tillfälle! Det fick man inte låta gå sig ur händerna. Hon skulle kanske till och med på ett listigt sätt kunna förmå Schagerström att avstå från sina äktenskapsplaner. Och kunde hon driva litet gäck med honom på samma gång, så skulle det visst inte skada.

Schagerström, som alltjämt befann sig i det djupaste svårmod, ryckte till, då han hörde sig tilltalas av en röst från motsatta vagnshörnet. Han kunde ingenting se av den, som satt där. Det var nätt och jämnt, att han skymtade den ljusa ovalen av ett ansikte.

— Förlåt! Men jag tyckte, att postiljonen nämnde ordet Schagerström. Kan det vara brukspatron Schagerström på Stora Sjötorp, som jag har hört så mycket talas om?

Schagerström kände en lätt förargelse över att vara igenkänd, men han kunde inte förneka faktum. Han lyfte på hatten och mumlade några ord, som kunde betyda vad som helst.

Rösten ur mörkret lät förnimma sig på nytt.

— Jag kan allt undra hur det skulle kännas att vara så rik, sade den. Jag har aldrig förr varit i sällskap med någon, som har ägt en hel miljon. Jag vet inte om det är rätt, att jag sitter kvar på framsätet och låter brukspatron åka baklänges. Jag byter så gärna.

Reskamraten talade med en ödmjuk och oljig röst, och hon besvärades av ett lätt läspande. Om Schagerström hade haft något umgänge med människorna i Korskyrka kyrkoby, så skulle han genast ha vetat, att han hade organistens hustru, fru Thea Sundler, framför sig. Som det nu var, kunde han endast konstatera, att han nästan aldrig hade hört en mer irriterande och otillförlitlig stämma.

— För all del, sade han, för all del! Sitt bara kvar!

— Ja, se jag är ju van vid att ha det släpigt och svårt, jag, sade rösten. Mig gör det ingenting att sitta på en föraktad plats. Men brukspatron är väl van att sitta på en förgylld stol och äta ur guldfat med guldgaffel.

— Jag ska säga min nådiga, sade Schagerström, som började känna sig retad, att en god del av mitt liv har jag sovit på halm och ätit med träsked ur tennskålar. Jag hade en husbonde, som slet av mig så mycket hår, då han var ond på mig, att jag gömde ihop det och gjorde mig en kudde av det. Det var den enda mjuka sängdyna, som bestods mig.

— Så romantiskt, så romantiskt! utropade den ödmjuka rösten. Så vackert och romantiskt!

— Min nådiga får ursäkta, sade Schagerström. Det var inte romantiskt alls, men det var nyttigt. Det hindrade mig från att bli en sådan narr, som min nådiga anser mig vara.

— Ack, vad säger brukspatron? En narr! Skulle en person i min ställning någonsin kunna betrakta en miljonär som en narr? Men det är så intressant för mig att få veta hur en så högt uppsatt person känner och tänker. Törs jag möjligen fråga hur det kändes, då lyckan äntligen vände sig? Var det inte... hur ska jag säga? Var det inte som att komma till sjunde himlen?

— Till sjunde himlen! upprepade Schagerström. Jag skulle ha skänkt bort alltsammans, om jag bara hade fått.

Schagerström menade, att människan där borta i hörnet borde ha förstått, att han var missnöjd och sårad, och upphört med konversationen, men den oljiga och ödmjuka rösten fortfor oförtrutet.

— Så vackert det är, att rikedomerna inte har kommit till en ovärdig! Så vackert det är att tänka på att dygden har fått sin belöning!

Schagerström teg. Det fanns inte något annat sätt att komma ifrån detta resonemang om honom och hans rikedomar.

Damen i vagnshörnet förstod möjligen, att hon hade varit litet för närgången. Hon teg inte, men hon bytte om ämne.

— Och tänk, att nu ämnar brukspatron gifta sig med den där uppnosiga Charlotte Löwensköld!

— Vad för något? utropade Schagerström.

— Ja, förlåt! sade rösten och blev mer ödmjuk och inställsam än någonsin. Jag hör till de ringa i denna världen och är inte van att umgås med storfolk. Jag uttrycker mig visst inte, som jag borde och ville, och jag kan inte hjälpa, att det där ordet uppnosig alltid vill komma mig på tungan, då jag ska tala om Charlotte. Men jag ska inte använda det mera, om det är så, att brukspatron misstycker.

Schagerström uppgav ett slags stönande. Hon i hörnet fick betrakta det som ett svar, om hon så önskade.

— Jag vet ju, att brukspatron har gjort sitt val med mogen överläggning, fortfor rösten. Jag har hört sägas, att allt, vad brukspatron gör, ska vara så väl planerat och överlagt, och då kan jag förstå, att detta frieri också är det. Men annars skulle jag bra gärna vilja veta om brukspatron verkligen vet hurudan hon är, den där uppnos . . . nej, förlåt, förlåt! den här vackra och förtjusande Charlotte Löwensköld. Det sägs ju, att brukspatron inte hade växlat ett ord med henne, då brukspatron friade, men brukspatron hade naturligtvis på annat sätt övertygat sig om att hon var lämplig att bli fru på Stora Sjötorp.

— Min nådiga är väl underrättad, sade Schagerström. Hör min nådiga till fröken Löwenskölds närmare bekanta?

— Jag åtnjuter äran av att vara Karl-Artur Ekenstedts förtrogna, brukspatron.

— Ah! sade Schagerström.

— Men för att återkomma till Charlotte! Förlåt, att jag säger det! Men brukspatron förefaller inte lycklig. Jag hör brukspatron sucka och stöna. Är det möjligen så, att brukspatron ångrar att ha lovat lysning och äktenskap åt denna... hur ska jag säga... oberäkneliga unga flicka? Jag hoppas, att inte det ordet plågar brukspatron. Oberäknelig kan ju betyda vad som helst. Ja, jag vet ju, att en Schagerström inte kan ta tillbaka sitt givna ord, men prosten och prostinnan är rättänkande människor. De borde besinna vad de själva har fått utstå av Charlotte.

— Prosten och prostinnan är mycket intagna i sin skyddsling.

— Säg, att de är underbart tåliga, brukspatron! Det är rätta ordet. Tänk, brukspatron, prostinnan hade en gång en sådan förträfflig hushållerska, men Charlotte tyckte inte om henne. Hon gav henne en näsknäpp en dag mitt i julbrådskan. Den stackars människan blev sårad och gick sin väg, och sedan måste den arma tant Gina, som var sjuk, överta allt julstöket.

Schagerström hade nyss förut hört historien berättas på annat sätt, men han brydde sig inte om att inlägga någon protest.

— Och tänk, brukspatron, prosten, som till den grad älskar sina hästar...

— Jag vet, att hon körde i kapp med dem, sade Schagerström.

— Och brukspatron tycker inte, att det där är förskräckligt?

— Man har sagt mig, att hästarna höll på att omkomma av brist på motion.

— Har brukspatron kanske också reda på hur hon behandlade sin svärmor?

— Då hon välte sockerskålen? frågade Schagerström.

— Ja visst, då hon välte sockerskålen. Den person, som

ska bli fru på Stora Sjötorp, borde dock ha ett anständigt bordsskick.

— Alldeles riktigt, min nådiga.

— Inte skulle väl brukspatron vilja ha en fru, som nekar att ta emot era gäster?

— Naturligtvis inte.

— Men det riskerar brukspatron, om brukspatron gifter sig med Charlotte. Tänk bara hur hon gjorde på Holma hos kammarherre Dunker! Hon skulle ha kapten Hammarberg till bordsgranne vid en stor middag, men hon förklarade, att det gick hon inte in på. Hon ville hellre fara sin väg. Och som brukspatron kanske har hört, så har inte kapten Hammarberg det bästa rykte, men det finns allt mycket gott hos honom också, och jag, som nu talar med brukspatron Schagerström, jag har talat förtroligt med kaptenen, och jag vet hur olycklig han är i själ och hjärta över att inte finna någon, som förstår honom och tror på honom. Och hur som helst, så är väl inte Charlotte någon domare över honom, och när kammarherrn tar emot honom, så behöver väl inte hon uttala sitt ogillande.

— Ja, vad det beträffar, sade Schagerström, så ämnar jag inte bjuda kapten Hammarberg till mitt hem.

— Jaså, jaha, ja, det kan så vara, sade rösten. Det var en annan sak. Jag märker, att brukspatron har större sympatier för Charlotte, än jag förmodade. Det är mycket vackert och ridderligt. Brukspatron tar säkert var och en i försvar, som skulle anfallas av förtalet. Men i själ och hjärta tror jag att brukspatron håller med mig. Brukspatron vet, att ett giftermål mellan en person i brukspatrons ställning och en sådan där oberäknelig person som Charlotte är en fullkomlig omöjlighet.

— Min nådiga menar, sade Schagerström, att jag med prostens och prostinnans hjälp . . . men nej, det är omöjligt.

— Det som är omöjligt, sade den feta, oljiga rösten med sitt allra mjukaste tonfall, det är att gifta sig med en så utskämd person.

— Utskämd?

— Förlåt, men brukspatron vet inte. Brukspatron är så

godhjärtad. Karl-Artur Ekenstedt har berättat mig hur brukspatron stod upp för att gå i god för Charlotte. Och fastän brukspatron fick erfara, att anklagelsen mot henne var sann, så tar brukspatron ännu hennes försvar. Men andra är inte sådana som brukspatron. Överstinnan Ekenstedt besökte prostgården i går och i dag. Hon nekade att se Charlotte. Hon ville inte en gång sova under samma tak som hon.

— Verkligen? sade Schagerström.

— Ja, sade rösten. Det är alldeles sant. Och vet brukspatron, att en hel del av herrarna i kyrkbyn har blivit så upprörda över Charlottes beteende, att de hade beslutat hålla en visselserenad för Charlotte, så där som det brukas i Uppsala, då studenterna är missnöjda med en professor.

— Nå?

— De unga männen var framkomna till prostgården, de började oväsentet, men de blev hindrade från att fortsätta. Karl-Artur avstyrde det. Hans mor låg i prostgårdsflygeln just den natten. Hon skulle inte ha tålt vid ett dylikt larm.

— Men annars skulle naturligtvis unge Ekenstedt ha låtit saken ha sin gång? sade Schagerström.

— Det vågar jag inte yttra mig om. Men i rättvisans intresse, brukspatron, hoppas jag, att de unga männen måtte komma tillbaka en annan natt. Och jag hoppas också, att Blinda Kalle länge måtte få gå omkring och sjunga sin visa om henne. Den är diktad av kapten Hammarberg, och den är så lustig. Den går på samma melodi som "När månen vandrar". När brukspatron Schagerström har fått höra den visan, så förstår nog brukspatron, att det inte går för sig att gifta sig med Charlotte Löwensköld.

Den talande avbröt sig hastigt. Schagerström hade bultat i diligensväggen. Troligen för att ge kusken ett tecken att stanna.

— Vad i all sin dar, brukspatron? Ämnar brukspatron stiga ur?

— Ja, min nådiga, sade Schagerström och lät lika rasande som förut på kvällen, då Britta Nyman hade sökt tala väl om Charlotte. Jag ser mig ingen annan utväg att slippa höra

mer förtal om en person, som jag högaktar och ämnar göra till min hustru.

— Men för all del! Det var inte meningen.

Vagnen stannade i detsamma. Schagerström ryckte upp dörren och steg ur.

— Nej, jag förstår nog, att det inte var meningen, sade han med sin kraftigaste röst och slängde igen dörren med fart och kläm.

Han gick fram till postiljonen för att betala för färden.

— Ska brukspatron redan lämna oss? sade postiljonen. Då blev väl damerna missnöjda. Prostinnan var åt mig, då hon steg i, därför att det inte fanns några kavaljerer i vagnen.

— Prostinnan? sade Schagerström. Vilken prostinna?

— Prostinnan i Korskyrka, vet jag. Har inte brukspatron talat så mycket med reskamraterna, att han kom underfund med att det var hon och fröken Löwensköld, som satt i vagnen?

Han lyfte på mössan och klatschade med piskan. Diligensen for sin väg. Schagerström stod länge och såg efter den.

— Charlotte Löwensköld! upprepade han. Var detta Charlotte Löwensköld? — — —

Det var långt efter midnatt, då Schagerström kom tillbaka till Gammalhyttan. Bruksförvaltar Nyman och hans hustru hade inte gått och lagt sig. De hade under stor ångest väntat hans återkomst och undrade om de inte möjligen borde sända ut folk för att söka. Båda två gick fram och tillbaka i allén, då han äntligen blev synlig.

De såg den kraftiga, något satta figuren avteckna sig mot natthimlen och kände igen Schagerström, men de hade dock svårt för att tro, att det var han. Mannen, som närmade sig, gick och trallade på en gammal slagdänga.

Då han mötte dem, började han skratta.

— Å, gå för all del och lägg er! sade han. I morgon ska ni få höra alltsammans. Men det var sant! Du, Nyman, får göra dig i ordning, så att du kan bege dig ut på den här inspektionsresan i mitt ställe. Jag själv måste i morgon dag tillbaka till Korskyrka.

LYSNING.

I.

På lördagens förmiddag visade sig Schagerström i Korskyrka prostgård. Han önskade tala med prosten om den förföljelse, som hade satts i gång mot Charlotte, och rådgöra om bästa sättet att få slut på den.

I själva verket hade han aldrig kunnat infinna sig i ett mer passande ögonblick. Den stackars gubben var utom sig av oro och upphetsning. De fem små rynkorna i pannan lyste åter alldeles röda.

Han hade denna samma förmiddag haft besök av tre herrar från kyrkbyn, apotekarn, organisten och kronofogden. De hade infunnit sig endast och allenast för att uttrycka sin och hela församlingens önskan, att han måtte avlägsna Charlotte ur sitt hus.

Apotekarn och kronofogden hade varit ganska hövliga. Man hade verkligen kunnat se på dem, att de hade funnit det obehagligt att framföra ett dylikt ärende. Men organisten hade varit i högsta grad uppretad. Han hade talat högröstat och överilat och fullkomligt åsidosatt den vördnad, som han var skyldig sin förman.

Han hade låtit den gamle prosten höra, att det skadade hans anseende i församlingen, att Charlotte tilläts stanna kvar i prostgården. Inte nog med att hon skamligen hade bedragit sin fästman, inte nog med att hon vid en mängd tillfällen hade uppfört sig otillbörligt, i går hade hon till och med förgripit sig på hans hustru, som förvisso inte hade väntat sig, att något ont skulle vederfaras henne, då hon som gäst besökte detta aktade hem.

Prosten hade kort och gott förklarar, att hans släkting, fröken Löwensköld, skulle stanna i hans hus, så länge som hans gamla huvud sutte upprätt på skuldrorna, och med

detta besked hade de besökande fått avlägsna sig. Men man kan tänka sig hur obehagligt allt detta skulle vara för en fredsälskande gammal man.

— Det tar aldrig något slut på detta bråk, sade han till Schagerström. Så här har jag nu haft det hela veckan. Och brukspatron kan vara viss om att organisten inte ger sig med ett första försök. Han är själv en ganska snäll karl, men hustrun eggas upp honom.

Schagerström, som denna dag befann sig i ett ypperligt humör, försökte lugna honom, men med föga framgång.

— Jag kan försäkra brukspatron, att Charlotte är så oskyldig i den här saken som det barn, som föddes i går, och det kan aldrig falla mig in att låta henne flytta härifrån. Men freden i församlingen, brukspatron, freden, som jag har vårdat under trettiofem år, den går till spillo.

Schagerström förstod, att gubben ansåg, att det mest hedersamma, som han hade åstadkommit under sin ämbets-tid, nu var i fara. Han började verkligen tvivla på att den gamle skulle ha mod och kraft att motstå sockenbornas förnyade övertalningar.

— För att säga sanningen, sade han, så har också jag hört talas om den förföljelse, som satts i gång mot fröken Löwensköld. Mitt ärende hit i dag var att rådgöra med herr prosten om dess bekämpande.

— Brukspatron är nog en duktig karl, sade gubben, men jag tvivlar på att förmågan räcker till att tygla de onda tungorna. Nej, det blir att tiga och bereda sig på det värsta.

Schagerström ville protestera, men gubben återtog lika modstulet:

— Det blir att bereda sig på det värsta... Ack, brukspatron, om ni väl vore gifta!... Om det åtminstone hade lyst för er!

Schagerström sprang upp från stolen vid dessa prostens ord.

— Vad säger prosten? Skulle det vara en hjälp, om vi läte lysa för oss?

— Naturligtvis skulle det vara en hjälp, sade gubben. Om sockenborna säkert visste, att Charlotte skulle bli er hustru, skulle de nog lämna henne i fred. Åtminstone finge

hon i så fall stanna här i prostgården ända till bröllopsdagen, utan att någon skulle säga det minsta. Människorna är sådana, brukspatron. De förolämpar inte gärna den, som ska bli mäktig och rik.

— I så fall skulle jag vilja föreslå, att vi låte lysa för oss i morgon dag, sade Schagerström.

— Det är mycket vackert tänkt av brukspatron, men det är omöjligt. Charlotte är bortrest, och brukspatron har väl inte nödiga papper med sig i bröstfickan.

— Papperen finns på Stora Sjötorp och kan hämtas. Och som prosten vet, så har jag fröken Charlottes bestämda löfte. Det är väl dessutom prosten, som är förmyndare och giftoman.

— Nej, nej, brukspatron! Inte så brådstörtat, inte så brådstörtat.

Gubben började tala om andra saker. Han visade Schagerström några av sina mest sällsynta växtexemplar och berättade var han hade lyckats finna dem. Medan han höll på med detta, blev han livlig och vältalig. Man hade kunnat tro, att han hade glömt alla sina bekymmer.

Men om en stund kom han tillbaka till det där förslaget om lysningen.

— En lysning är ingen vigsel, sade han. Om Charlotte blir missnöjd, så kan den ju få gå tillbaka.

— Det är bara fråga om en nödfallsåtgärd, sade Schagerström, för att återställa det goda förhållandet inom församlingen, och för att förtalet och smädelsen ska avstanna. Jag ämnar visst inte släpa fröken Löwensköld till altaret mot hennes vilja.

— Ja, vem vet? sade prosten, som kanske tänkte på ett visst brev, vilket han hade läst olovandes. Charlotte är ganska häftig av sig, ska jag säga brukspatron. Det vore nog bäst för hennes egen skull också, om detta finge ett slut. I längden kanske hon inte nöjde sig med att bara klippa av ett par lockar.

De avhandlade saken ännu en lång stund. Ju mer de resonerade om lysningen, desto mer övertygade blev de, att den var den bästa möjliga utvägen ur svårigheterna.

— Jag är säker om att gumman min skulle vara med om det här, sade prosten, som till sist hade blivit riktigt förhoppningsfull.

Schagerström tänkte på att i samma ögonblick, som det vore lyst för honom och Charlotte, skulle han ha rätt att uppträda som hennes beskyddare. Det skulle inte mer komma i fråga med några visselserenader eller några nidvisor.

För resten måste man betänka, att sedan han genom samtalet i diligensen hade blivit övertygad om Charlottes oegen nytta, hyste han de allra ömmaste känslor för henne. Det steg han nu ville taga hade något mycket lockande för honom.

Naturligtvis ville han inte erkänna detta ens för sig själv. Han var övertygad, att han handlade, driven av det renaste nödtvång. Det är alltid så med förälskat folk, och det är fördenskull, som man måste hysa överseende med alla deras dumheter.

Det beslöts alltså verkligen, att lysning skulle äga rum i kyrkan nästa dag. Schagerström for och hämtade de nödiga handlingarna, och prosten skrev med egen hand ut lysnings-sedeln.

Då allt var färdigt, kände Schagerström en mycket stor tillfredsställelse. Han tyckte inte alls illa om, att hans namn i förbindelse med Charlottes skulle uppläsas från predikstolen.

”Bruksägaren Gustav Henrik Schagerström och välborna jungfrun Charlotte Löwensköld.” Han antog, att det där skulle komma att ta sig mycket bra ut.

Han fick stor lust att själv höra hur det skulle låta och beslöt att nästa dag övervara gudstjänsten i Korskyrka.

II.

Denna första lysningssöndag höll emellertid Karl-Artur Ekenstedt en mycket märkvärdig predikan. Det var i själva verket endast vad man hade kunnat vänta efter de många uppskakande händelser, som han under sista veckan hade

genomgått. Kanske var det också så, att dessa händelser, både den uppslagna förlovningen och den nyingångna, förökade intrycket av hans ord.

Enligt dagens text hade han att tala om de falska profeter, för vilka vår frälsare varnade sina lärjungar. Han hade inte funnit ämnet passande för hans stämning för tillfället. Han hade helst velat tala om de jordiska tingens fåfänglighet, om rikedomens fara och fattigdomens ljuvlighet. Framför allt hade han känt ett behov att mera än hittills på ett förtroligt och enkelt sätt närma sig sina åhörare, lära dem förstå hur han älskade dem och dymedelst vinna deras förtroende.

Plågad av osäkerhet och ovisshet, hade han inte lyckats att under veckans lopp utforma sin predikan så, som han ville ha den. Hela den sista natten hade han fortsatt arbetet, men till ingen nytta. Predikan hade inte varit färdig, då han måste bege sig till kyrkan, och för att inte bli alldeles strandsatt hade han ur en gammal postilla ryckt lös några blad, som innehöll en betraktelse över dagens text, och stoppat dem på sig.

Men då han från predikstolen läste upp evangeliet, började en tanke arbeta sig fram i hans hjärna. Den var ovanlig och lockande. Han uppfattade den, som skulle den vara kommen från Gud.

— Mina älskade åhörare! började han. Jag står här för att i Jesu namn varna er för de falska profeter, men I tänken kanske i edra hjärtan: Han, som nu talar till oss, är han en rätt lärare? Vad vet vi om honom? Hur ska vi kunna vara vissa om att icke han också är ett törne, på vilket inga druvor kan växa, eller en tistel, på vilken inga fikon kan plockas?

Därför, mina åhörare, låt mig berätta er något om de vägar, på vilka Gud har fört mig, då han ville göra mig till en förkunnare av sitt ord.

Under stor inre rörelse började den unge prästen sedan att för kyrkfolket berätta sina enkla levnadsöden. Han lät dem veta, att under de första studieåren hade hans hela strävan gått ut på att bli en stor och berömd vetenskaps-

man. Han skildrade äventyret med den misslyckade latinska skrivningen, hemkomsten, då han hade förgått sig mot modern, försoningen, samt slutligen hur allt detta hade lett till att han hade gjort bekantskap med pietisten Pontus Friman.

Han talade mycket stilla och blygsamt, ingen kunde tvivla på sanningen av varje hans ord. Det var kanske mest stämmans upprörda klang, som fångslade åhörarna. Redan efter de första satserna satt alla stilla, med framsträckta halsar och ögonen fästa på predikanten.

Och såsom alltid, då människa talar till människa fritt och uppriktigt, drogs de till honom och gav honom från den stunden en plats i sina hjärtan. De fattiga från skogstorpen och de myndiga från bergsmansgårdarna förstod, att han anförtrodde dem detta för att vinna deras tillit och få deras tillbaka. De följde med såsom aldrig förr under predikan, de rördes och fröjdades.

Han fortgick till att förtälja om sina första trevande försök i Jesu efterföljelse, och han beskrev bröllopfesten i hemmet, då världens glädje hade bemäktigat sig honom såsom ett rus och han hade deltagit i dansen.

— Efter den natten, sade han, rådde mörker i min själ under många veckor. Jag kände, att jag hade förrått min frälsare. Jag hade icke förmått strida och vaka med honom. Jag var världens träl. Dess lockelser hade besegrat mig. Himmelen skulle aldrig bli min arvedel.

Det fanns en del människor i kyrkan, som blev så rörda över den ångest, som han skildrade för dem, att de började gråta. Mannen på predikstolen hade dem helt och hållet i sin makt. De kände och led och kämpade med honom.

— Min vän Friman, fortsatte han, försökte trösta och hjälpa. Han sade mig, att i Kristi kärlek fanns räddning, men jag kunde icke upphöja min själ till att älska min frälsare. Jag dyrkade alla de skapade tingen mer än deras skapare.

Då, mitt i min värsta nöd, fick jag en natt se Kristus. Jag sov icke. Under dessa nätter och dagar fanns icke sömnen till för mig. Men bilder, lika dem, som man ser i drömmen,

for ofta förbi mina ögon. Jag visste, att de framkallades av min stora trötthet, och jag fäste intet avseende vid dem.

Men med ens kom nu en bild, som var mycket tydlig och klar och som inte förgick i ögonblicket, utan blev stående. Jag såg en sjö med ett blått, skinande vatten och en stor skara människor samlad på dess strand. Mitt i den stora hopen satt en man med långt, lockigt hår och tunga, sorgmodiga ögon och tycktes tala till dem, och så snart som jag såg honom, visste jag, att det var Jesus.

Och se, en ung man trädde fram till Jesus, bugade sig djupt för honom och gjorde honom en fråga.

Och jag kunde icke höra orden, men jag visste, att den unge mannen var den rike ynglingen, om vilken det förtäljes i evangeliet, och att han frågade mästaren vad han skulle göra för att få evinnerligt liv.

Jag såg hur Jesus växlade några ord med honom, och jag visste, att han sade till honom, att han skulle hålla de tio Guds bud.

Den unge mannen bugade sig än en gång för mästaren och log självbelåtet. Och då visste jag, att han svarade, att allt detta hade han hållit alltifrån ungdomen.

Men Jesus gav honom en lång och prövande blick och sade ännu några ord. Och även den gången visste jag vad han sade.

”Vill du vara fullkomlig, så gack bort och sälj det du haver och giv de fattiga, och du skall få en skatt i himmelen. Och kom och följ mig!”

Då vände sig den unge mannen från Jesus och gick bort, och jag visste, att han var bedrövad, därför att han hade många ägodelar.

Men då den rike ynglingen gick sin väg, såg Jesus efter honom med en lång blick.

Och i den blicken läste jag då ett sådant medlidande och en sådan kärlek. Ack, mina åhörare, något så himmelskt läste jag däri, att mitt hjärta började klappa av glädje, och ljuset vände åter till min förmörkade själ. Jag sprang upp, jag ville själv störta fram till honom och säga honom, att

nu älskade jag honom över allting. Nu var hela världen mig likgiltig. Jag begärde endast att få följa honom.

Synen försvann, då jag rörde mig, men icke minnet därav, mina vänner och åhörare, icke minnet.

Nästa dag gick jag till min vän, Pontus Friman, och frågade honom vad han trodde att Kristus begärde av mig, ty jag hade inga ägodelar att giva honom. Han sade då, att Jesus visserligen önskade, att jag skulle offra honom all den ära och utmärkelse, som jag komme att vinna med min lärdom, och i stället bliva hans ringe och fattige tjänare.

Och sålunda kastade jag allt detta andra å sido och blev präst för att kunna tala med människorna om Kristus och hans kärlek.

Men I, mina åhörare, bedjen för mig, ty jag måste leva i denna världen såsom I alla, och världen vill locka mig, och jag bävar och fruktar, att den skall vända min håg från Kristus och göra mig till en av de falska profeter.

Han knäppte sina händer i detsamma och tycktes med ens se framför sig all frestelse och ångest, som väntade honom, och tanken på hans svaghet kom honom att brista i gråt. Rörelsen överväldigade honom till den grad, att han inte mer kunde fortsätta. Han sade endast ett kort amen och sjönk därpå ner i bön.

Också i kyrkan utbrast människorna i höga snyftningar. Med en enda kort predikan hade Karl-Artur gjort sig till alla dessa människors älskling. De hade velat bära honom på sina händer, de hade velat i sin ordning offra sig för honom, såsom han offrade sig för sin frälsare.

Men hur stark verkan det än utgick av hans ord, den skulle dock inte ha blivit så utomordentlig, om inte strax efteråt hade följt uppläsningen av lysningssedlarna.

Den unge prästen läste först upp några likgiltiga namn, som ingen vidare tänkte på, men med ens såg man honom blekna en smula och böja sig ner över papperet för att se efter, att han inte hade misstagit sig. Därpå framsade han lysningen med sänkt röst, liksom för att den inte skulle höras.

— Ett kristeligt äkta förbund avkunnas i denna försam-

ling första gången emellan bruksägaren Gustav Henrik Schagerström från Stora Sjötorp och välborna jungfrun Charlotta Adriana Löwensköld från prästbostället, båda från denna församling.

Och önskas dem till denna viktiga förening lycka och välsignelse av Gud, som äktenskapet stiftat haver.

Det hjälpte inte, att den unge prästen hade sänkt rösten. Varje stavelse hördes ändå i den dödsstilla kyrkan.

Det var ohyggligt.

Schagerström förstod själv hur ohyggligt det var. Där stod mannen, som ville försaka världen för att bli Kristi fattige efterföljare, och läste upp, att den kvinnan, som han hade älskat, skulle gifta sig med en av landets rikaste män.

Det var alldeles ohyggligt. Där stod mannen, som hade varit Charlottes förlovade i hela fem år, mannen, som ännu förra söndagen hade burit hennes ring på sitt finger, och läste upp, att hon redan nu var färdig att träda i nytt äktenskap.

Människorna blygdes, de vågade inte se på varandra. De såg helt förskrämda ut, då de gick ut ur kyrkan.

Schagerström kände det värre än någon annan. Han bibehöll det yttre lugnet, men inom sig tänkte han, att han inte skulle ha undrat på om folket hade spottat på honom eller om man hade kastat sten.

Det var detta, som han hade menat skulle bli en uppriktelse för Charlotte!

Oskicklig och dum hade han ofta känt sig, men aldrig till sådan grad, som då han den söndagen gick uppåt stora gången ut ur kyrkan.

III.

I första ögonblicket tänkte Schagerström på att skriva till Charlotte för att förklara och urskulda. Men han fann snart, att detta brev var alltför svårskrivet. Han befallde i stället fram hästar och vagn samt begav sig i väg till Örebro.

Av prosten Forsius hade han hört namnet på den gamla fru, som de resande damerna ämnade besöka. På måndagens förmiddag uppsökte han Charlotte i dennas bostad och bad om ett samtal.

Han bekände genast sitt otillbörliga tilltag. Han sökte knappast urskulda sig. Han berättade endast hur allt hade tillgått.

Man kan säga, att Charlotte sjönk samman, nästan som om hon hade blivit sårad till döds. För att inte falla satte hon sig ner i en liten, låg länstol, och där förblev hon nästan orörlig. Hon for inte ut i några förebräelser. Hennes smärta var alltför stor och verklig.

Allt hittills hade hon kunnat säga till sig själv, att när Karl-Artur en gång genom överstinnans hjälp komme på andra tankar, när han återknöte bandet med henne, så skulle därmed hennes ära vara återupprättad, och hennes nuvarande vedersakare skulle förstå, att det hela inte hade varit annat än ett kärleksgräl. Men nu, då det hade lyst i kyrkan för henne och Schagerström, nu måste var och en tro, att det verkligen var hennes mening att gifta sig med den rike brukspatronen.

Hädanefter fanns ingen hjälp. Någon förklaring var inte möjlig. Hon var för eviga tider utskämd. Man skulle alltid tro henne om att vara falsk och penninggirig.

Hon hade en hemsk känsla av att hon fördes framåt som en fängslad fånge mot något mål, som hon inte kände. Allt, som hon ville undvika, det kom hon att göra, allt, som hon ville förhindra, det kom hon att befrämja.

Det var som trolldom. Det gick inte rätt till. Alltsedan den dagen, då Schagerström första gången friade, hade hon inte mer sin fria vilja i behåll.

— Men vem är brukspatron? frågade hon plötsligt. Varför kommer brukspatron ständigt i min väg? Varför kan jag inte slita mig lös ifrån brukspatron?

— Vem jag är? sade Schagerström. Jo, det ska jag säga fröken Löwensköld. Jag är det dummaste nöt, som går på Guds gröna jord.

Han sade detta med en sådan uppriktig övertygelse, att skymten av ett leende visade sig i Charlottes ansikte.

— Alltifrån första gången jag såg fröken i prostgårdsbänken i kyrkan, har jag velat hjälpa er och göra er lycka, men jag har bara bringat sorg och lidande.

Det lilla leendet var redan försvunnet. Charlotte satt blek och stilla med hängande armar. De stirrande ögonen tycktes inte kunna se annat än den förskräckliga olycka, som han hade dragit över henne.

— Jag ger härmed fröken Löwensköld min uttryckliga tillåtelse att nästa söndag inställa lysningen, sade Schagerström. Fröken vet, att en lysning inte har någon laglig kraft, förrän den har avkunnats tre söndagar å rad från samma predikstol.

Charlotte rörde litet på ena handen liksom för att säga, att det där medgivandet numera inte hade någon betydelse. Hennes anseende var förstört och kunde inte räddas.

— Och jag lovar fröken Löwensköld att inte träda i er väg, förrän ni själv kallar mig.

Han gick mot dörren. Dock var det ännu en sak, som han ville säga henne. Den fordrade likväl mer självövertvinnelse än något av det andra.

— Jag vill tillägga, sade han, att jag börjar förstå fröken Löwensköld. Jag har en smula undrat över att ni så högt kunde älska unge Ekenstedt och att ni för hans skull har utsatt er för allt detta förtal, all denna förföljelse, för jag begriper ju, att ni endast tänker på honom. Men i dag, sedan jag har hört honom predika, förstår jag, att han måste skyddas. Han är ämnad till något stort.

Han fick sin belöning. Hon gav honom en blick. Hon fick litet färg på kinderna.

— Tack! sade hon. Tack för att brukspatron förstår!

Därpå sjönk hon åter ner i hopplöshet. Det fanns ingenting vidare för honom att göra. Han bugade sig djupt och begav sig ut ur rummet.

FATTIGAUKTIONEN.

Det heter ju, att en olycka sällan kommer ensam, den har alltid en liten lycka i släptåg, och vad Charlotte Löwensköld beträffar, skänkte henne sorgen och försmädelsen just det, som ännu fattades henne för att hon skulle vara verkligt intagande.

Det djupa svärmodet förjagade för alltid ur hennes sätt vad som hade varit alltför pojaktigt, alltför uppsluppet. Över rösten, över rörelserna, över dragen lade det sin stillsamma värdighet. Till ögonen skänkte det detta skimmer av längtan, denna rörande, ovissa glöd, som talar om förspild lycka. Denna sorgsna, förtjusande unga varelse måste, varhelst hon visade sig, väcka intresse, medkänsla, ömhet.

På tisdagens förmiddag hade Charlotte och prostinnan vänt åter från Örebro, och redan samma eftermiddag hade ungdomen från det närbelägna Holma bruk kommit vandrande till prostgården. Bland dessa älskvärda människor hade Charlotte vänner, vilka alldeles som frun på Gammalhyttan nekade att tro på hennes falskhet. Nu behövde de endast se henne för att förstå, att hon hade träffats av en svår sorg. De gjorde inga frågor, tillät sig inga antydningar på det förestående giftermålet, sökte endast visa henne så mycken vänlighet, som de förmådde.

I själva verket var de inte alls ute för att gratulera till lysningen, utan hade ett helt annat ärende. Men då de märkte Charlottes förtvivlan, visste de knappast om de skulle våga framställa det.

Så småningom kröp det dock fram, att de ville berätta om Torpar-Matts-Elin, hon med eldmärket och de tio syskonen. Hon hade kommit till Holma denna dag strax efter frukosten för att beklaga sig för deras mor över att hennes små syskon skulle bortauktioneras.

Torpar-Matts-Elin och hennes syskon hade levat på tiggeri. Vad annat skulle väl dessa utfattiga stackare ha kunnat ta sig till? Men nu hade människorna börjat tröttna på denna stora skara av hungriga munnar, som drog från gård till gård, och de styrande i socknen hade beslutat, att barnen skulle ackorderas bort åt olika håll. Man hade utlyst ett slags auktion, där de, som ville överta ett eller flera av barnen, fick göra sina anbud.

— Hennes nåd vet nog hur det går till, hade flickan sagt. Man söker bara finna ut vem som med minsta möjliga kostnad för socknen vill överta ungarna. Inte är det någon, som tänker på att de ska få ordentlig vård och uppfostran.

Den stackars tösen, som hittills hade burit ansvaret för syskonskaran, hade varit utom sig av förskräckelse. Hon hade sagt, att de, som ropade in barn på sådana där auktioner, var fattiga torpare, som behövde billiga vallare åt sina får och getter eller billig hjälp i hushållet åt en utsliten hustru. Hennes små syskon skulle få släpa och arbeta likaså mycket som riktigt tjänstefolk, ingen sparade sådana där auktionsbarn. De måste göra skäl för den mat, som bestods dem. En av syskonen, den minsta, var inte mer än tre år, så att hon kunde ju varken gå vall eller hjälpa till i hushållet. Hon skulle väl få svälta ihjäl, hon, som inte kunde göra nytta för sig.

Allra mest hade Elin beklagat sig över att syskonen skulle spridas åt så många olika håll. Nu var det en sådan sammanhållning och kärlek mellan dem, men om några år skulle de inte känna igen varken henne eller varandra. Och vem skulle hädanefter lära dem ärlighet och sanningskärlek, som hon ju ändå hade försökt att inplanta hos dem?

Den nådiga frun på Holma hade känt sig mycket rörd över den fattiga flickans klagan, men hon hade inte ansett sig i stånd att hjälpa. Det fanns alltför gott om barnungar på bruksbackarna omkring Holma, som det ålåg henne att ta vård om. Men hon hade dock skickat ett par av dottrarna till fattigauktionen, som skulle försiggå i sockenstugan längre fram på förmiddagen, för att hon skulle få veta vem som ropade in de små stackarna.

När de två fröknarna från Holma hade kommit in i sockenstugan, hade auktionen nyss börjat. På en bänk långt framme i rummet hade de fattiga barnen suttit, den äldsta systern i mitten med treåringen på knäet, de andra runt omkring henne. De hade inte klagat högt, bara en stilla, oavlätlig jämmer hade hörts från deras håll. Så trasiga och svultna, som de satt där, måste man tänka, att de knappast kunde få det värre, än de redan hade det, men vad som nu förestod dem, föreföll dem tydligen som höjden av elände.

Runt omkring rummets väggar hade suttit fattigt småfolk, såsom man ju hade kunnat vänta på en dylik auktion. Endast framme vid ordförandebordet hade man sett några av de styrande, ett par hemmansägare och ett par bergsmän, som hade fått i uppdrag att tillse, att auktionen förrättades med ordning och att barnen överlämnades till hyggligt och välkänt folk.

Det äldsta av barnen, en mager och gänglig pojke, stod på bordet, utställd till allmänt beskådande. Den utbudande höll på att prisa hans förmåga som vallpojke och vedhuggare, och en kvinna, mycket fattig efter kläderna att döma, hade närmat sig för att bättre kunna se vad han dugde till.

Längre hade man inte hunnit, då dörren gick upp och Karl-Artur Ekenstedt kom in. Han hade stannat på tröskeln och sett sig om i rummet, därpå hade han höjt armarna mot himlen och ropat:

— O min Gud, vänd bort dina blickar ifrån oss! Se inte vad som här försiggår!

Sedan hade han gått fram till de myndiga männen vid ordförandebordet.

— Jag ber er, mina medkristna, hade han sagt, gör inte så stor synd! Låt oss inte sälja bort människor till trældom!

Alla närvarande hade blivit mycket bestörta över hans uppträdande. Den fattiga kvinnan hade snabbt dragit sig tillbaka från bordet ner mot dörren. De styrande bönderna flyttade sig litet generade fram och åter på bänken. Det hade dock sett ut, som om det snarare var prästens otillbörliga

inblandning i socknens affärer, som de ogillade, än sina egna åtgöranden. Till sist reste sig en av dem.

— Detta är ett sockenstämmobeslut, sade han.

Den unge prästen hade stått där så vacker som en gud med tillbakakastat huvud och glänsande ögon. Han såg visst inte ut, som om han ämnade vika för något stämmobeslut.

— Jag ber bergsman Aron Månsson låta inställa auktionen.

— Doktor Ekenstedt hör ju, att auktionen är beslutad på sockenstämma.

Karl-Artur vände sig från mannen med en axelryckning. Han lade sin hand på den utbudna gossens axel.

— Jag köper honom, sade han. Jag gör ett bud så lågt, att ingen kan gå lägre. Jag erbjuder mig att ta vård om honom utan någon ersättning av socknen.

Bergsman Aron Månsson reste sig, men Karl-Artur såg inte åt honom.

— Det behövs ingen mer utropning, sade han till auktionisten. Jag bjuder på alla barnen på en gång och till samma pris.

Nu hade alla människor rest sig. Endast Torpar-Mattselin och hennes syskon satt kvar orörliga, ur stånd att kunna begripa vad som försiggick.

Bergsman Aron Månsson kom med invändningar.

— Det blir det gamla spektaklet, sade han. Vi hade ställt till med detta för att slippa det eviga tiggandet.

— Barnen ska inte tigga mer.

— Vem borgar oss för det?

— Jesus Kristus, han, som sade: "Låten barnen komma till mig." Han går i borgen för alla dessa små.

Det låg en sådan befallande kraft och höghet över den unge prästens person, då han sade detta, att den myndige bergsmannen inte kunde finna ord till svar.

Men Karl-Artur närmade sig till barnskaran.

— Gå er väg! sade han. Spring hem tillbaka! Jag har ropat in er.

De vågade ännu inte röra sig, men då lyfte Karl-Artur upp den minsta, och med den lilla treåringen på armen och de andra tio tätt efter lämnade han sockenstugan.

Ingen hindrade dem. Flera av spekulanterna hade redan, skamsna och försagda, avlägsnat sig.

Men då de två systrarna hade kommit hem till Holma och berättat allt detta för sin mor, hade hon förklarat, att man måste göra något för att hjälpa den unge prästen med hans många skyddslingar. Hon hade tänkt sig, att man skulle börja samla ihop pengar till ett barnhem, och det var för att tala om detta, som de nu hade kommit till prostgården.

I detsamma som berättelsen var slut, reste sig Charlotte och gick gråtande ut ur rummet. Hon måste skynda upp på sitt eget rum för att kunna kasta sig ner på knä och tacka Gud.

Vad hon så länge hade drömt om, det hade alltså nu gått i uppfyllelse. Karl-Artur hade stått fram som en ledare för folket, som en föregångsman, som förde människorna på Guds vägar.

TRIUMFEN.

Et par dagar efteråt kom prostinnan Forsius en förmiddag in till mannen, där han satt vid sitt skrivbord.

— Gör dig något ärende, gubben min, och gå in i matsalen, om du vill se något vackert!

Gubben reste sig genast. Han gick in i matsalen och såg där Charlotte, som satt borta vid ett av fönsterborden med ett broderi i handen.

Hon arbetade inte, utan satt med händerna i skötet och stirrade neråt flygeln, där Karl-Artur hade sin bostad. En jämn ström av besökande vandrade denna dag från grinden fram emot flygeln, och det var dessa hon betraktade.

Prosten hade en stund letat efter sina glasögon, som han hade i gott förvar inne i sitt eget rum. Under tiden tittade han på Charlotte, som med ett milt leende följde allt, som skedde där borta åt flygelhället. En svag rodnad färgade kinderna, och ögonen lyste av en stilla hänförelse. Hon var verkligen vacker att se på.

Då hon märkte prostens närvaro i rummet, sade hon ett par ord.

— Folk går ut och in hos Karl-Artur hela dagen.

— Ja, sade gubben torrt. De lämnar honom inte i fred ett ögonblick. Jag får snart börja på att föra mina journaler själv.

— Hon, som gick in just nu, var en dotter till Aron Månsson. Hon hade en smörbytta i handen.

— Det ska vara en hjälp till de många barnen, förstår jag.

— Alla människor älskar honom, sade Charlotte. Jag visste ju, att en gång måste det komma.

— Å ja, när man är ung och vacker, sade gubben, så är det inte så svårt att narra gummorna att gråta i sätals.

Charlotte lät inte störa sig i sin beundran.

— Jag såg nyss, att en av smederna från Holma kom och sökte honom. Onkel vet, en av de där läsarna, som aldrig går i kyrkan och inte vill höra någon av de vanliga prästerna.

— Vad du säger! utbrast gubben, som verkligen blev intresserad. Har han kunnat röra de där malmblocken? Sannerligen, min flicka, tror jag inte, att det kan bli något av honom.

— Jag tänker på överstinnan, sade Charlotte. Vad hon skulle vara lycklig, om hon såge detta!

— Vet just inte om det var en sådan här sorts framgång, som hon drömde om för sonens räkning.

— Han gör folk bättre. Jag ser, att somliga, som kommer ut från honom, gråter och torkar sig i ögonen. Marie-Louises man har också varit där. Tänk, om Karl-Artur kunde hjälpa honom! Vore det inte bra vackert?

— Jo visst, min flicka. Och det bästa av alltsammans är, att du tycker om att sitta här och se på folket.

— Jag sitter och tänker ut vad de kan vilja tala med honom om, och jag tycker mig höra vad han säger till dem.

— Ja, ja, det gör du rätt i. Men vet du vad? Jag måste visst ha glasögonen inne hos mig.

— Om inte detta hade kommit, så hade allting varit så obegripligt, sade Charlotte. Då hade jag inte fått någon lön för att jag sökte skydda honom. Men nu förstår jag meningen.

Gubben skyndade sig ut. Flickan höll på att narra honom att gråta.

— Vad i Herrans namn ska vi ta oss till med henne? mumlade han. Hon måste väl aldrig vara på väg att mista förståndet.

Men om Charlotte njöt av Karl-Arturs triumf redan under vardagarna, hur mycket mer skäl till glädje fick hon inte, då söndagen kom!

Det var ett myller av folk på vägarna alldeles som vid ett kungabesök. Åkande och gående färdades fram i en oavbruten ström. Det var klart, att ryktet om den unge prästens nya predikometod, om hans fromhet och kraft hade spritt sig över hela socknen.

— Kyrkan kommer inte att rymma dem alla, sade prostinnan. De har gått man ur huse, som man säger. Bara inte elden kommer lös, då gårdarna står tomma!

Prosten var inte rätt till freds. Han förstod, att en religiös väckelse var i antågande, och han skulle inte ha haft något däremot, om han bara hade varit övertygad om att Karl-Artur hade varit rätte mannen att hålla den tända lågan brinnande. Men för att inte såra Charlotte, som befann sig i fullkomlig extas, sade han ingenting om sina farhågor.

De båda gamla åkte till kyrkan, men att Charlotte skulle följa med dem dit, var det aldrig tal om. Med fredagsposten hade Charlotte fått en liten biljett från överstinnan, däri denna hade bett henne om att härda ut ännu några dagar, och följaktligen hade hon inte begagnat sig av Schagerströms tillåtelse att inställa lysningen. Prostfolket fruktade verkligen, att alla dessa människor, som dyrkade Karl-Artur, kunde komma att förgå sig emot Charlotte, och lät henne stanna hemma.

Men så snart som vagnen hade försvunnit bakom trädgårdshörnet, satte Charlotte på sig hatt och mantilj och gick till kyrkan. Inte kunde hon motstå lusten att höra Karl-Artur predika på det nya, kraftiga sättet, som hade vunnit honom alla människors hjärtan. Inte kunde hon avstå från glädjen att bevittna all den dyrkan, som nu omgav honom.

Hon lyckades tränga sig in i en bänk långt bak i kyrkan, och där satt hon andlös av spänning och väntan, ända tills han visade sig uppe i predikstolen.

Hon förvånade sig över den otvungna ton, varmed han tilltalade folket. Det föreföll, som hade han endast fört ett samtal med en skara vänner. Han använde inte ett ord, som inte alla dessa enkla människor kunde förstå, och han anförtrodde dem sina strider och svårigheter, liksom för att han av dem skulle få hjälp och ledning.

Karl-Artur hade denna dag att predika över Jesu liknelse om den otrogne gårdsfogden, och Charlotte kände sig ängslig, när hon förstod, att han måste tala över en så svår text. Hon hade hört många präster beklaga sig över att den var dunkel och svårtydd. Början och slutet tycktes inte höra

samman. Den starkt förkortade form, vari liknelsen hade återgetts, var kanske orsak till att den för nutida människor var nästan obegriplig. Hon hade aldrig heller hört den på ett tillfredsställande sätt förklarad. Hon hade hört präster tala över början, och hon hade hört präster tala över sista delen av liknelsen, men någon, som hade kunnat ge den tydlighet och sammanhang, hade hon aldrig träffat på.

Man förstår, att alla människor i kyrkan tänkte nästan detsamma. "Han kommer säkert att gå ifrån texten", tänkte man. "Den blir honom för obekvä. Han kommer att göra som förra söndagen."

Men med största mod och tillförsikt tog den unge prästen upp det farliga ämnet och gav det mening och betydelse. Ledd av en helig ingivelse, återgav han liknelsen dess ursprungliga skönhet och mystiska djup. Det var, som då man från en gammal målning borttvättar hundraårigt damm och finner sig stå inför ett mästerverk.

Charlotte blev allt mer och mer häpen, ju längre hon lyssnade. "Var får han allt detta ifrån?" tänkte hon. "Han talar inte själv. Gud lånar hans röst och talar genom honom."

Hon såg, att prostens själva satt och lyssnade med handen bakom örat för att inte förlora ett ord. Hon såg, att uppmärksamheten kanske var störst bland de äldre männen i kyrkan, bland dem, som tyckte om djupsinne och allvar. Hon visste, att hädanefter skulle man nog akta sig för att säga, att Karl-Artur predikade för kvinnorna och att det var hans vackra utseende, som hjälpte honom.

Allt var fullkomligt. Hon var lycklig. Hon undrade om livet någonsin mer kunde bli så härligt och rikt, som det var i denna stund.

Det märkligaste vid Karl-Arturs predikan var kanske, att medan han talade, skänkte han människorna frid och glömska av allt deras lidande. De kände sig under en god och vis andes ledning. De blev inte skrämde, de blev upplyftade. Många av dem gjorde i sina hjärtan löften, som de sedan troget försökte uppfylla.

Dock var det inte själva predikan, så stor och skön den än var, som denna söndag gjorde på kyrkfolket det mäktigaste

intrycket. Det var inte heller uppläsningen av lysnings-sedlarna. Läsningen av den, som rörde Charlotte, följdes med ett djupt ogillande, men man hade ju vetat på förhand, att den skulle komma. Nej, det var något, som hände efter gudstjänsten.

Charlotte hade försökt att lämna kyrkan genast efter predikans slut, men så full med folk, som den var, hade detta inte lyckats henne, utan hon hade måst stanna under hela altartjänsten. Då folket sedan så småningom begav sig mot utgången, ville hon åter skynda sig att komma före de andra, men förgäves. Ingen vek undan för henne. Man sade ingenting till henne, men man visade henne ingen hänsyn.

Hon kände med ens, att hon omgavs av fiender. Flera av hennes bekanta drog sig undan ifrån henne, då hon närmade sig dem. En enda kom fram till henne. Det var hennes tappra syster, doktorinnan Romelius.

Då de två äntligen hade kommit ut genom kyrkdörren, hade de ett ögonblick blivit stående.

De såg, att på grusgången framför kyrkan hade flera av socknens unga herrar samlat sig. De höll i händerna buketter av tistlar, av gula löv och av torrt gräs, som de i all hast hade samlat utanför kyrkogårdsmuren. Meningen var tydligen att överlämna detta till Charlotte såsom lysningsgratulation. Den långe kapten Hammarberg stod något framför de andra. Han ansågs vara socknens kvickaste och elakaste man, och han harsklade sig nu för att framsäga en passande lyckönskan.

Kyrkfolket hade slagit en tät ring omkring de unga herrarna. Man glädde sig att få höra den unga flickan, som hade svikit sin älskade för gods och guld, smädas och förlöjligas. Man smålog på förhand. Hammarberg skulle nog inte skona henne.

Det såg ut, som om doktorinnan hade blivit ängslig. Hon ville dra systemen med sig tillbaka in i kyrkan, men denna sade nej.

— Det betyder ingenting, sade hon. Ingenting betyder något numera.

De närmade sig alltså långsamt gruppen av herrar, som inväntade dem med ansiktena tillrättalagda i miner av smilande vänlighet.

Men helt plötsligt kom Karl-Artur springande fram till de båda systrarna. Han hade gått förbi och observerat deras nöd och kom nu för att hjälpa. Han bjöd armen åt den äldre system, lyfte på hatten för de gratulerande herrarna, antydde genom en lätt gest, att de skulle avstå från sitt förehavande, och förde de båda damerna välbehållna ner till landsvägen.

Men detta, att han, den förfördelade, tog Charlotte i sitt skydd, det var något vackert, det var något, som man inte såg alla dagar. Det blev det starkaste minne, som människorna behöll från den söndagen.

STRAFFTAL TILL KÄRLEKS-
GUDEN.

På måndagens förmiddag vandrade Charlotte fram till kyrkbyn för att tala med sin syster, doktorinnan Rome-lius. Doktorinnan var liksom de flesta Löwensköldar mycket intresserad av det övernaturliga. Hon brukade berätta, att hon hade mött döda människor mittpå ljusa dagen ute på bygatan, och det fanns knappast någon så vild spökhistoria, att hon inte trodde på den. Charlotte, som var av en annan läggning, hade hittilldags bara skrattat åt hennes syner, men nu sökte hon ändock upp henne för att höra hennes mening om de gåtor, som hon grubblade över.

Efter det obehagliga uppträdet framför kyrkdörren hade den unga flickan åter vaknat till medvetenhet om sin egen olycka. Åter kände hon sig på samma sätt, som då Schagerström i Örebro hade berättat henne om lysningen, infångad och bortsläpad av okända makter. Hon var trollbunden. Hon kände sig förföljd av något mörkt, illasinnat väsende, som hade skilt henne från Karl-Artur och som alltjämt sände nya olyckor över henne.

Den unga flickan, som dessa dagar ständigt kände sig matt och tyngd av en oförklarlig trötthet, gick mycket långsamt fram mot kyrkbyn och höll ögonen sänkta mot marken. Människor, som såg henne, trodde antagligen, att hon led av samvetskval och inte vågade möta deras blickar.

Med oerhörd ansträngning nådde hon dock början av bygatan och släpade sig just fram under den höga häcken, som omgav organistens trädgårdstäppa, då grinden till täppan öppnades. Hon hörde, att någon kom ut på vägen och började gå åt hennes håll.

Ovillkorligen såg hon upp. Det var Karl-Artur, och hon blev så upprörd över att möta honom här utan vittnen, att

hon tvärstannade. Men innan han kom fram till henne, hördes en röst inifrån trädgården, som kallade honom tillbaka.

Vädret var inte mer så stadigt vackert, som det hade varit förut under sommaren. Små häftiga regnskurar sköljde ner vid alla dagens tider, och fru Sundler, som hade sett, att ett moln körde upp bakom skogsåsen och att några regndroppar redan hade börjat falla, kom springande framåt täppan med sin mans stora kapprock över armen för att erbjuda den åt Karl-Artur.

Då Charlotte gled förbi grinden, hjälpte hon honom på med rocken. De två stod på endast ett par stegs avstånd från den unga flickan, och hon kunde inte undgå att se dem. Fru Sundler knäppte igen kapprocken om Karl-Artur, och han skrattade åt henne på sitt gossaktiga sätt, därför att hon var så rädd om honom.

Thea Sundler såg också glad och obesvärad ut, det fanns inte ett spår av något otillbörligt i det hela. Men Charlotte tyckte sig dock ha fått en uppenbarelse, då hon såg Thea Sundler på det där sättet ta vård om Karl-Artur liksom en mor eller en hustru.

"Hon älskar honom", tänkte den unga flickan.

Hon skyndade vidare för att slippa se mera. Men gång efter annan upprepade hon för sig själv:

— Ja visst, hon älskar honom. Att jag inte har förstått det förut! Det förklarar alltsammans. Det är därför, som hon har skilt oss åt.

Hon var genast på det klara med att Karl-Artur ingenting visste. Han gick nog alltjämt och drömde om sin vackra dalkulla. Visserligen tillbragte han numera alla sina kvällar hos organistens, men det var troligen den vackra sången och musiken, som han där bjöds på, som lockade mer än något annat. För resten behövde han väl någon att tala vid, och Thea Sundler var ju en så gammal vän av hans familj.

Egentligen kunde man väl ha väntat, att den unga flickan skulle ha blivit skrämmd eller bedrövad över sin upptäckt, men så var knappast förhållandet. I stället lyfte hon upp

huvudet, hon reste på sin krökta rygg och återtog sin vanliga raka och spänstiga hållning.

”Det är Thea Sundler, som är skuld till hela olyckan”, tänkte hon. ”Men henne ska jag väl kunna komma till rätta med.”

Hon kände sig som en sjukling, som äntligen har funnit ut vad det är för en sjukdom han lider av och är förvissad om att kunna finna bot för den. Hon fylldes med nytt hopp, ny tillförsikt.

— Och jag, som trodde, att det var den där olycksaliga ringen, som var ute och spökade igen! mumlade hon.

Hon tyckte sig en gång ha hört sin far berätta, att ett löfte, som Löwensköldarna skulle ha gett Malvina Spaak, Thea Sundlers mor, inte hade blivit hållet och att förden-skull en svår straffdom var dem förutsagd. Det var för att få reda på hur härmed förhöll sig, som hon var på väg till sin syster. Ända till detta ögonblick hade hon i allt, som hade övergått henne de senaste veckorna, funnit något oemotståndligt, något ödesbundet, som hon inte kunde hejda eller avstyra. Men var det endast detta, att Thea älskade Karl-Artur, som vållade alla olyckorna, då kunde hon själv finna hjälp för dem.

Helt plötsligt övergav hon sin avsikt att uppsöka systemen och vände om hem. Nej, detta passade henne inte. Hon ville inte tro, att det fanns någon gammal straffdom att kämpa emot. Hon ville lita på eget förstånd, egen kraft och uppfinningsförmåga utan att ha något sådant där obegripligt otyg att tänka på.

Då hon på kvällen klädde av sig inne i sitt rum, stod hon länge och betraktade en liten amorin av porslin, som hade sin plats på hennes sekretär.

— Det är alltså henne, som du har skyddat hela denna tid, sade hon till den lilla figuren. Du har hållit din hand över henne och inte över mig. För hennes skull, därför att hon älskade Karl-Artur, var det, som Schagerström måste fria till mig och som allt detta andra måste hända.

För hennes skull var det, som Karl-Artur och jag måste bli oense, för hennes skull måste Karl-Artur fria till dal-

kullan, för hennes skull måste Schagerström sända mig blombuketten, så att all försoning blev omöjlig.

Ack, Amor, varför skyddar du hennes kärlek? Är det därför, att den är otillåten? Är det sant, att du ser med största nåd till sådan kärlek, som inte får finnas till?

Min egen Amor, du borde blygas. Här har jag ställt dig som en vaktare över min kärlek, och du, du hjälper endast denna andra.

Därför att Thea Sundler älskar Karl-Artur, lät du mig utvärda förtalet, nidvisan, visselserenaden utan att försvara mig.

Därför att Thea Sundler älskar Karl-Artur, lät du mig säga ja till Schagerström, du lät lysa för oss, du ämnar kanske också föra oss samman i brudstol.

Därför att Thea Sundler älskar Karl-Artur, har du låtit oss alla leva i elände och förskräckelse. Du sparar ingen. De gamla människorna här och de gamla i Karlstad, de alla ska lida, blott därför att du beskyddar den lilla tjocka organisthustrun med fiskögonen.

Därför att Thea Sundler älskar Karl-Artur, har du tagit ifrån mig lyckan. Jag trodde, att något hemskt troll ville föra mig till undergång, men det var ingen annan än du, Amor, ingen annan än du.

Hon hade talat med skämtsamt tonfall i början, men överväldigad av alla de grymma öden, som hon återkallade i minnet, fortsatte hon, skälvande av rörelse.

— O, du kärlekens gud, har jag då inte visat dig, att jag kan älska? Är hennes kärlek dig behagligare än min? Är inte jag likaså trofast, brinner en starkare och renare låga i hennes hjärta än i mitt? Varför, kärleksgud, skyddar du hennes kärlek och inte min?

Vad kan jag göra för att blidka dig? Amor, Amor, betänk, att du för honom, som jag älskar, mot ofärd och elände! Är det din mening att också skänka henne hans kärlek? Det är det enda, som du hitintills har nekat henne. Amor, Amor, är det din mening att också skänka henne hans kärlek?

Hon frågade inte mer, undrade inte mer. Hon gick gråtande till sängs.

DOMPROSTINNANS BEGRAVNING.

Ett par dagar efter det att överstinnan Ekenstedt var återkommen till Karlstad från sitt besök i Korskyrka prostgård, hade till staden kommit vandrande en mycket vacker dalkulla, en gårdfarihandlerska, som bar den vanliga stora lädersäcken på ryggen. Men i staden, där det fanns riktiga köpmän, var det henne förbjudet att driva sitt vardagliga näringsfång. Hon lämnade därför den stora säcken i sitt kvarter och gick ut på gatan med en liten korg på armen, däri hon förvarade av henne själv förfärdigade hårarmband och klockkedjor.

Den unga kullan, som gick ur gård i gård för att finna köpare för dessa varor, kom också till det Ekenstedtska hemmet. Överstinnan blev mycket förtjust i de vackra arbetena och inbjöd försäljerskan att stanna i huset ett par dagar för att tillverka souvenirer av några långa, ljusa lockar, som hon hade klippt av sin son Karl-Arturs huvud i hans tidiga barndom och alltsedan förvarat. Detta anbud tycktes vara välkommet för den vackra vandrerskan. Hon antog det utan något betänkande och började sitt arbete redan nästa morgon.

Mamsell Jaquette Ekenstedt, som var ganska snäll i handarbeten, infann sig rätt ofta hos dalkullan, vilken höll till i en kammare på gården, för att se hur hon arbetade. På detta sätt uppstod mellan dem båda en sorts bekantskap, ja, man kunde nästan säga vänskap. Den unga stadsflickan drogs till den fattiga gårdfarihandlerskan av hennes vackra utseende, som ytterligare förhöjdes av hennes prydliga dräkt. Hon erfor en verklig beundran för hennes trägna flit, för hennes händighet och för hennes goda huvud, som visade sig i en stor förmåga att ge korta och träffande svar.

Hon häpnade visserligen, då hon fann, att detta skarpa förstånd tillhörde en person, som varken kunde läsa eller

skriva, och hon blev ganska tillbakastött, då hon ett par gånger överraskade henne bolmande på en liten järnpipa, men på det hela taget stördes inte det goda förhållandet.

Vad som också roade, var, att kullan begagnade en mängd ord och uttryck, som mamsell Ekenstedt inte kunde tyda. Sålunda hände det en gång, då hon hade tagit sin nya vän med in i våningen för att visa henne de många vackra saker, som prydde hemmet, att den stackars kullan inte hade kunnat uttrycka sin beundran annorlunda än genom att säga: "Det var grovt." Mamsell Ekenstedt hade häröver känt sig ganska stött, ända tills hon under mycken munterhet hade kommit underfund med att ordet *grovt* i en dalkullas mun betecknar något mycket vackert och storartat.

Överstinnan själv uppsökte sällan den flitiga hårarbeteskan. Det förefaller, som om hon hade valt att genom sin dotters förmedling intränga i hennes karaktär, begåvning och vanor för att sålunda utröna om hon kunde tänkas lämplig som hustru åt hennes son. Ty att överstinnan från första ögonblicket hade gissat, att det var just denna unga kvinna, som var hennes sons nya fästmö, därpå behövde ingen tvivla, som hade något begrepp om hennes genomskådande skarpsinne.

Emellertid avkortades dalkullans vistelse i det Ekenstedtska huset genom en sorglig händelse. Överstens syster, fru Elise Sjöborg, som var änka efter domprosten Sjöborg och alltsedan mannens frånfälle hade bott i sin brors hus, fick ett slaganfall och avled efter ett par timmar. Man måste göra förberedelser för en anständig begravning, alla utrymmen togs i anspråk av sömmerskor, bakerskor och av tapetserare, som skulle draga rummen i svart. Dalkullan blev omedelbart avskedad.

Hon kallades in på överstens expedition för att få sin betalning, och husfolket lade märke till att samtalet inne på kontoret räckte ovanligt länge och att kullans ögon var röda av gråt, då hon kom ut därifrån. Den godhjärtade hushållerskan trodde, att hon var sorgsen över att behöva i förtid lämna detta hus, där man hade bevisat henne mycken vänlighet, och som ett slags ersättning inbjöd hon

henne att titta in i köket på själva begravningsdagen för att få smaka på de godbitar, som då torde komma att vankas.

Begravningen var utsatt till torsdagen den trettonde augusti. Husets son, magister Karl-Artur Ekenstedt, var naturligtvis hemkallad och anlände redan på onsdagskvällen. Han mottogs med stor glädje, och tiden till liggdags användes till att ge föräldrar och syster en föreställning om den kärlek, varmed han numera omfattades av sina församlingsbor. Det var ingalunda lätt att förmå den blygsamme unge prästen att berätta om sina triumfer, men överstinnan, som var något inne i saken genom brev från Charlotte Löwensköld, hade genom sina frågor lockat och tvingat honom att skildra de många bevis på tacksamhet och kärlek, som han fick mottaga, och man kan nog tänka sig, att hon därvid erfor den renaste modersglädje.

Att man vid detta tillfälle alls inte kom att omnämna den fattiga arbeterskan, som under ett par dagar hade vistats i huset, var ju ganska naturligt. Nästa morgon ägnade man sig helt och hållet åt förberedelser till begravningen, och Karl-Artur fick inte då heller någon underrättelse om den vackra dalkullans besök i hans hem.

Överste Ekenstedt hade önskat, att hans syster med all heder skulle komma i jorden. Man hade inbjudit till begravningen både biskop och landshövding jämte så många av stadens bästa familjer, som hade haft någon beröring med salig domprostinnan. Bland gästerna befann sig också brukspatron Schagerström på Stora Sjötorp. Han hade inbjudits såsom varande genom sin avlidna hustru besläktad med salig domprosten, och som han kände sig tilltalad av denna uppmärksamhet från personer, som hade skäl att känna ovilja mot honom, hade han tacksamt antagit bjudningen.

Efter att gamla fru Sjöborg under psalmsång hade burits från gården och, ledsagad av en lång procession, blivit nedsatt i graven, återvände man till sorgehuset, där en stor begravningsmiddag väntade. Att den blev både lång och ståtlig, säger sig självt, och likaledes är det nästan onödigt att omnämna, att den högtidlighet och det allvar, som är passande för en begravning, noga iaktogs.

Såsom varande i släkt med den avlidna, blev Schagerström vid bordet placerad i närheten av värdinnan och kom sålunda i tillfälle att se och tala med detta utomordentliga fruntimmer, som han aldrig förr hade råkat. Hon gjorde denna dag i sin djupa sorgdräkt ett mycket poetiskt intryck, och fastän det kvicka skämt och den spelande munterhet, varför hon brukade berömmas, inte nu kunde komma till någon användning, så fann han hennes konversation synnerligen väckande och underhållande. Han tvekade inte ett ögonblick att låta sig spännas för denna tjuserskas triumfvagn och var glad att i sin ordning kunna bereda henne ett litet nöje genom att för henne skildra hennes sons predikan näst sista söndagen och den verkan den hade på åhörarna.

Vid bordet reste sig unge Ekenstedt och höll över den döda ett tal, som av alla närvarande mottogs med den största beundran. Man förvånade sig över det enkla och dock så fångslande och spirituella uttryckssättet liksom över den åskådlighet, varpå han framställde den bortgångna, som tycktes ha varit mycket fästad vid honom. Schagerströms och säkert många av de övriga gästernas uppmärksamhet drogs dock stundtals från talaren för att ägnas hans mor, som satt försjunken i tillbedjan och hänförelse. Han hörde av en bordsgranne, att överstinnan skulle vara en femtiosex eller femtiosju år gammal, och fastän hennes ansikte inte precis förnekade hennes år, tvivlade han på att någon ung skönhet hade att förfoga över sådana talande ögon och ett så fångslande leende.

Allt avlöpte sålunda på bästa sätt, men då gästerna hade stigit upp från bordet och kaffet skulle bjudas, inträffade i köket en liten malör. Husjungfrun, som skulle bära omkring den tunga brickan med kaffekopparna, råkade slå sönder ett glas och skar sig på en skärva, så att blod började rinna. Ingen förstod sig på att i hastigheten hejda blodflödet, och så liten skadan än var, kunde hon inte bära brickan, då blod oupphörligen droppade från handen.

När man nu såg sig om efter en ställföreträderska till husjungfrun, nekade alla de andra uppapperskorna att bära den tunga brickan. I sin nöd vände sig då hushållerskan

till den starka och kraftiga dalkullan, som mycket riktigt hade infunnit sig för att smaka på välfägnaden, och bad henne åtaga sig uppdraget. Hon lyfte brickan utan minsta tvekan, varpå husjungfrun rullade en servett om handen och gick med henne in i salongen för att tillse, att en rätt ordning iaktogs vid kringbjudandet.

En uppasserska med sin bricka brukar ju i vanliga fall inte tilldraga sig någon särskild uppmärksamhet. Men i samma ögonblick, som den ståtliga kullan i sin färgrika dräkt inträdde bland de svartklädda begravningsgästerna, drogs allas blickar till henne.

Karl-Artur Ekenstedt vände sig mot henne, han som de andra. Ett par sekunder stirrade han på henne utan att förstå, men därpå störtade han fram till henne och grep tag i hennes bricka.

— Du ska inte gå och bära en bricka i detta hus, Anna Svärd, sade han, för du är min fästmö.

Den vackra flickan såg på honom halvt med ängslan, halvt med glädje.

— Nej, nej! Låt mig vara, tills det här är färdigt! sade hon avvärijande.

Alla gästerna hade vid detta laget samlats i stora salongen. Där såg nu biskop och biskopinna, landshövding och landshövdingens samt alla andra hur husets son tog brickan ifrån dalkullan och ställde den på ett närstående bord.

— Jag upprepar det, sade han med höjd röst, du ska inte bära någon bricka i detta hus, för du är min fästmö.

I detsamma hördes en hög, genomträngande röst.

— Karl-Artur, tänk på vilken dag detta är!

Det var överstinnan, som hade ropat. Hon satt högst uppe i rummet i en stor soffa, såsom det ju är de sörjandes företrädesrättighet. Framför sig hade hon ett tungt divansbord, och till höger och vänster om henne satt vördiga och korpulenta fruar. Hon försökte att bana sig väg ut på golvet, men detta tog tid, därför att hennes grannar var så upptagna av det, som skedde i andra ändan av rummet, att de inte ville flytta på sig.

Karl-Artur hade tagit kullan vid handen och släpade

henne med sig inåt rummet. Hon var blyg och satte handen för ögonen som ett barn, men såg i alla fall lycklig ut. Till sist stannade Karl-Artur med henne framför biskopen.

— Ända till denna stund hade jag ingen aning om min fästmöns närvaro i mitt hem, sade han, men då jag nu har upptäckt henne, ber jag att i första rummet få föreställa henne för min överherde och biskop. Jag utber mig, herr biskop, edert bifall och eder välsignelse till min förening med denna unga kvinna, som har lovat mig att bli min ledsagerska på de pliktens och försakelsens vägar, som det anstår en Kristi tjänare att vandra.

Det kunde inte förnekas, att den unge prästen genom detta framträdande, även om det ur flera synpunkter var olämpligt, tillvann sig allmän sympati. Detta modiga erkännande av den enkla brud, som han åt sig hade utvalt, liksom hans besjälade ord, intog många till hans fördel. Hans bleka och fina ansikte stämplades vid detta tillfälle av en ovanlig manlighet och kraft, och flera av de närvarande männen måste erkänna, att han nu vandrade en väg, som de skulle ha dragit sig för att beträda.

Karl-Artur hade antagligen velat säga ännu mycket mera, men nu hördes ett anskri bakom honom. Överstinnan hade arbetat sig fram ur soffan och skyndat över golvet mot gruppen framför biskopen. Men i häpnad och brådska råkade hon trampa på den långa sorgdräkten, snavade och föll omkull. Härvid stötte hon emot det skarpa hörnet på ett sidobord och erhöll ett styggt krossår i pannan.

Skrik och deltagande och kanske en suck av lättnad från biskopen, som räddades ur en ganska kinkig situation. Karl-Artur släppte fästmöns hand och skyndade bort till modern för att hjälpa henne på fötter. Men detta var inte så alldeles lätt gjort. Överstinnan hade inte förlorat sansen, som säkert mångt annat fruntimmer i hennes belägenhet skulle ha gjort, men hon hade tydligen råkat göra ett farligt fall och kunde inte resa sig. Det lyckades slutligen överste Ekenstedt, sonen, husläkaren och mågen, löjtnant Arcker, att placera henne i en länstol, och i denna bars hon in i sängkammaren, där döttrarna och den förträffliga hushållerskan tog vård

om henne, plockade av henne kläderna och lade henne till sängs.

Det är lätt att föreställa sig vilken uppståndelse denna olyckshändelse skulle vålla. Begravningsgästerna stod helt bestörta kvar i stora salongen, ovilliga att avlägsna sig, innan de hade fått veta något om överstinnans tillstånd. Man såg översten, döttrarna och tjänarinnorna skynda genom rummen med oroliga ansikten, sökande efter linne till förband, efter liniment och efter någon träribba, som kunde användas till att spjälka en arm, ty en sådan tycktes vara bruten.

Äntligen fick man genom att utfråga tjänstfolket reda på att såret i pannan, som hade sett betänkligast ut, inte skulle vara farligt alls, att vänstra armen var bruten och måste bäras i band, men att också den rätt snart torde bli bra. Däremot skulle det vara allvarsamt med ena knäet. Knäskålen var spräckt, och för att denna skulle kunna läkas, måste överstinnan ligga till sängs och hålla sig alldeles stilla, man visste inte hur länge.

Då de främmande hade fått höra så mycket, förstod de, att värdfolket hade tillräckligt att tänka på dem förutan, och började troppa av. Medan herrarna ute i tamburen sökte reda på sina hattar och överrockar, hände sig emellertid, att överste Ekenstedt kom utskyndande. Han såg sig ivrigt omkring, tills han fick syn på brukspatron Schagerström, som just höll på att knäppa sina handskar.

— Brukspatron Schagerström, sade han, om det ingenting är, som hindrar, så skulle jag vilja be er dröja en stund.

Schagerströms ansikte uttryckte en lätt förvåning, men han tog genast av sig överrock och hatt och följde översten in i den numera nästan tomma salongen.

— Jag ville gärna tala ett par ord med brukspatron, sade översten. Om tiden medger det, så var så god och sitt ner en stund, tills värsta villervallan är över!

Schagerström fick vänta ganska länge, innan översten åter visade sig. Husets måg, löjtnant Arcker, höll honom emeller-

tid sällskap, och denne, som var mycket upprörd över det inträffade, berättade för brukspatronen om dalkullans ankomst till Karlstad och hennes vistelse i huset. Den stackars hushållerskan, som var förtvivlad över att hon hade låtit kullan bjuda omkring kaffebrickan, redogjorde för vem som ville höra på henne hur hon hade kommit att bedja kullan infinna sig på begravningsdagen, och på detta sätt kom den unge brukspatronen ganska snart underfund med hur allt hängde samman.

Äntligen infann sig översten.

— Gudskelov, förbanden är lagda, sade han. Beate ligger nu lugn i sin säng. Jag hoppas, att hon ska ha gått igenom det värsta.

Han satte sig ner och torkade sig i ögonen med sin stora silkesnäsduk. Överste Ekenstedt var en lång och ståtlig man med ett runt huvud, röda kinder och ett par väldiga mustascher. Han såg ut som en munter och tapper soldat, och Schagerström förvånade sig över den känslighet, som han visade.

— Brukspatron tycker väl, att jag är en stackare, sade han, men den kvinnan, brukspatron, har varit hela mitt livs glädje, och när det händer henne något, så är det slut med mig.

Men Schagerström tänkte visst ingenting i den vägen. Han, som i nära två veckors tid hade gått i ensamheten på Stora Sjötorp och kämpat med sin olyckliga kärlek till Charlotte Löwensköld, var i den rätta stämningen för att förstå honom. Han blev förtjust över det trohjärtade sätt, varpå den hedersmannen talade om sin kärlek till hustrun. Han kände genast för översten en sympati och en tillit, som han aldrig hade känt för hans son, fastän han inte kunde neka, att denne ägde en mycket stor begåvning.

Det visade sig emellertid, att översten hade bett honom stanna för att få tala med honom om Charlotte.

— Förlåt en gammal man, sade han, därför att jag blandar mig i brukspatrons affärer! Men jag har naturligtvis hört talas om ert frieri till Charlotte, och jag vill säga er, att vi här i Karlstad...

Han avbröt sig hastigt. Den ena dottern stod på tröskeln och tittade oroligt inåt rummet.

— Vad står på, Jaquette? Är hon sämre?

— Nej, nej, söta far, inte alls. Men söta mor frågar efter Karl-Artur.

— Jag trodde, att han var kvar inne hos söta mor, sade översten.

— Han har inte varit där på länge, söta far. Han var med och bar in söta mor. Sedan har vi inte sett till honom.

— Gå och se efter på hans rum! sade översten. Han har säkert gått dit opp för att lägga av högtidsstassen.

— Ja, det ska jag göra, söta far.

Hon trippade bort, och översten vände sig till Schagerström.

— Var var det jag slutade, brukspatron?

— Översten sa, att ni här i Karlstad...

— Ja visst, ja. Jo, jag ville säga, att vi här i Karlstad, vi var från första stund övertygade, att Karl-Artur hade gjort ett misstag. Min hustru reste till Korskyrka för att undersöka hur saken förhöll sig, och hon fann, att det hela måste vara...

Han avbröt sig ännu en gång. Fru Arcker, den gifta dottern, visade sig i dörren.

— Söta far har väl inte sett till Karl-Artur? Söta mor frågar efter honom och får ingen ro.

— Låt mig få tala ett par ord med Modig! sade översten.

Den unga frun försvann, men nu hade inte översten ro att ägna sig åt Schagerström. Han gick fram och tillbaka på golvet, ända tills hans kalfaktor kom in.

— Vet Modig om den där dalkullan är kvar i köket?

— Gud bevara översten! Hon kom ut här ur rummen stortjutande. Hon stannade inte ett ögonblick, utan gav sig i väg genast.

— Och pojken? ... Jag menar magister Ekenstedt?

— Han kom ut i köket en stund efteråt och frågte efter'na. När han hörde, att hon var borta, begav han också sig ut på gatan.

— Modig ska genast ge sig i väg inåt staden och söka

efter honom. Säg honom, att överstinnan är farligt sjuk och längtar efter honom!

— Ska ske, översten.

Därmed var kalfaktorn borta, och översten började åter samtalet med Schagerström.

— Så snart som vi hade kommit underfund med rätta förhållandet, sade han, tänkte vi på att åstadkomma en försoning mellan de unga, men härför måste vi i första rummet avlägsna dalkullan och sedan...

Han avbröt sig, rädd, att han hade sagt något ohövligt.

— Jag uttrycker mig visst mycket illa, brukspatron. Det var min hustru, som skulle ha talat med brukspatron. Hon skulle ha gjort det på det rätta sättet.

Schagerström skyndade sig att lugna hans oro.

— Herr översten uttrycker sig alldeles tillräckligt väl, sade han. Och jag vill genast upplysa, att vad mig beträffar, så är jag redan avlägsnad. Fröken Löwensköld har mitt löfte att inställa lysningen, när hon så behagar.

Översten reste sig, tog Schagerströms hand, tryckte den varmt och utgöt sig i tacksägelse.

— Detta ska glädja Beate, sade han. Det var den bästa nyhet hon kunde få höra.

Schagerström hann inte att svara något på detta, ty fru Eva Arcker kom på nytt in i rummet.

— Söta far, jag vet inte vad jag ska göra. Karl-Artur har varit hemma, men han kom inte in till söta mor.

Hon berättade, att hon hade stått vid fönstret i sängkammaren och sett Karl-Artur komma nere på gatan.

— Nu ser jag Karl-Artur, hade hon ropat till överstinnan. Han är nog orolig för söta mor. Han nästan springer.

Under de närmaste minuterna hade hon väntat, att brodern skulle visa sig i sjukrummet, men plötsligen hade Jaquette, som ännu stod kvar vid fönstret, ropat till:

— Du min Skapare! Nu springer Karl-Artur ut i staden igen. Han har bara varit hemma och bytt kläder.

Överstinnan hade satt sig upp i bädden med detsamma.

— Nej, nej, söta mor! Ligg mans stilla, som doktorn sagt! hade fru Eva varnat. Nog ska jag skaffa Karl-Artur tillbaka.

Hon skyndade till fönstret för att lossa fönsterhakarna och kalla tillbaka brodern. Men den översta haken hade suttit litet illa till, så att modern hade fått tid på sig att förbjuda henne att öppna.

— Du får inte. Låt det vara! hade hon sagt.

Men fru Arcker hade ändå kastat upp fönstret och lutat sig ut för att ropa på Karl-Artur.

Då hade emellertid överstinnan med sin allra strängaste röst förbjudit henne detta och tvingat henne att lägga på hakarna. Sedan hade hon bestämt sagt ifrån, att varken döttrarna eller någon annan skulle få kalla hem Karl-Artur. Och nu önskade hon, att översten skulle komma in till henne i sängkammarn, antagligen för att få ge honom samma tillsägelse.

Översten reste sig för att gå in till sin fru, och Schagerström begagnade tillfället att fråga efter överstinnans tillstånd.

— Söta mor har litet plågor, sade fru Eva, men det skulle ingenting betyda, om bara Karl-Artur komme tillbaka. Den som finge springa ut i staden och söka honom!

— Jag förstår, att fru överstinnan är mycket fästad vid sin son, sade Schagerström.

— O ja, brukspatron! Söta mor frågar inte efter någon annan än honom. Och nu ligger hon ju och tänker på att fastän han vet, att hon är sjuk, så kommer han inte till henne, utan springer efter den där kullan. Det är mycket hårt för söta mor. Och vi får inte en gång ta reda på honom åt henne.

— Jag förstår fru överstinnans känslor i detta fall, sade Schagerström. Men mig har hon inte förbjudit att söka efter sonen, och jag ska nu gå ut och göra mitt bästa för att finna honom.

Han var redan på väg ut ur rummet, då översten kom tillbaka.

— Min hustru ber att få säga ett par ord till brukspatron, sade han. Hon vill tacka brukspatron.

Han grep Schagerström vid handen och ledde honom med en viss högtidlighet in i sjukrummet.

Schagerström, som nyss förut hade beundrat den livliga och intagande världsdamen, blev mycket gripen av att nu se henne som en arm sjukling med ombundet huvud och ansiktet gulblekt, liksom förminskat. Överstinnan såg inte egentligen lidande ut, men över dragen vilade något mycket strängt, nästan hotande. Något, som hade drabbat henne vida fruktansvärdare än fallet och de svåra kroppsskadorna, hade hos henne väckt en stolt, föraktfull vrede. De omkringstående, som visste vad som hade framkallat den, måste säga sig, att hon kanske aldrig skulle bli i stånd att förlåta sonen den kärlekslöshet, som han denna dag hade visat.

När Schagerström trädde fram till sängen, öppnade hon ögonen och såg länge och provande på honom.

— Brukspatron älskar Charlotte? frågade hon med matt röst.

Schagerström kände det svårt att blotta sitt hjärta för denna främmande dam, som han i dag såg för första gången. Inte heller kunde han ljuga inför denna sjuka och olyckliga varelse. Han förblev tyst.

Överstinnan tycktes inte behöva något svar. Hon visste ändå vad hon behövde veta.

— Tror brukspatron, att Charlotte ännu älskar Karl Artur?

Denna gång kunde Schagerström utan minsta tvekan svara henne, att Charlotte älskade hennes son med orubbad ömhet.

Hon såg än en gång på honom med en blick, som skimrade fram genom en slöja av tårar.

— Det är svårt, brukspatron, sade hon med mycket mild röst, när den, som man älskar, inte har någon kärlek att skänka en.

Schagerström förstod, att hon talade till honom så, som hon gjorde, därför att han visste hur det kändes att vara försmädd. Och på en gång var hon inte längre främmande för honom. Smärtan förenade dem. Hon kände med honom, han med henne. Och för den ensamme mannen var hennes medkänsla en lindring och en balsam.

Han gick sakta närmare, tog varligt hennes hand, som låg på täcket, och kysste den.

Då gav hon honom en tredje lång blick. Den var inte beslöjad av tårar, den trängde ända in i hans innersta, såg och rannsakade. Därpå sade hon till honom nästan med ömhet:

— Jag önskar, att brukspatron vore min son.

Schagerström genomförs av en lätt darrning. Vem hade lärt överstinnan att säga just detta till honom? Visste hon då, denna kvinna, som han i dag såg för första gången, hur ofta han hade stått gråtande utanför sin mors dörr och längtat efter kärlek? Visste hon med vilken ångest han hade nalkats sina föräldrar, rädd för att utsätta sig för deras ogillande blickar? Visste hon, att han skulle ha känt sig stolt, ifall den enklaste bondkvinna hade sagt, att hon önskade sig en son, som liknade honom? Visste hon, att ingenting kunde vara för honom en större ära och upphöjelse än dessa ord?

Överväldigad av tacksamhet, kastade han sig ner framför bädden. Han grät, och han försökte med några obegripliga meningar uttrycka vad han kände.

De övriga närvarande fann honom säkerligen mycket lättörd, men vilken av dem kunde väl förstå vad dessa ord betydde för honom? Han tyckte, att all fulhet, all otymplighet, all dumhet föll av honom. Han hade inte känt något liknande sedan den dagen, då hans döda hustru hade sagt till honom, att hon älskade honom.

Men överstinnan förstod allt, som rörde sig inom honom. Hon sade än en gång, liksom för att han riktigt skulle tro henne:

— Det är sant, att jag önskar, att brukspatron vore min son.

Då med ens kom han att tänka på att det enda sätt, varpå han kunde gengälda henne den lycka, som hon hade skänkt honom, det var genom att återföra till henne hennes egen son. Och han skyndade ut för att söka honom.

Den första, som Schagerström mötte på gatan, var löjtnant Arcker, som var ute i samma ärende som han. Överstens kalfaktor påträffades också, och med dessa bådas hjälp

företog han nödiga åtgärder. Dalkullans vanliga kvarter upptäcktes mycket snart, men varken hon eller Karl-Artur fanns där. Alla andra ställen, där dalfolk brukade hålla till, genomsöktes, nattvakten fick tillsägelse att efterspana Karl-Artur, men allt förgäves.

Rätt snart sänkte sig mörkret över staden, och sedan föreföll det omöjligt att uträtta något. I denna stad, som hade så trånga och mörka gator, där husen stod så sammanträngda, där kåkar och uthus av det besynnerligaste slag var hopade intill varandra, där erbjöd varenda gård en massa gömställen, och utsikten att där spana upp någon var ytterst ringa.

Schagerström fortfor dock att ströva omkring på gatorna flera timmar. Han hade överenskommit med mamsell Jaquette, att om Karl-Artur möjligen skulle komma hem, skulle hon sätta ut ett ljus i vindsfönstret, så att man inte behövde fortsätta sökandet längre än nödigt, men detta tecken blev inte synligt.

Det var redan långt över midnatt, då Schagerström hörde snabba fotsteg närma sig. Han anade vem det var, som nalkades. Snart kände han vid det rödaktiga skenet från en gatulykta igen den tunna gestalten, och som Karl-Artur gick åt rätt håll, brydde han sig inte om att tilltala honom, utan nöjde sig med att följa honom hela gatan utför ända fram till det Ekenstedtska huset.

Han såg honom inträda där och förstod ju, att han nu inte kunde lämna någon vidare hjälp, men en stor nyfikenhet att få veta hur mötet mellan mor och son skulle avlöpa tvang honom framåt. Han öppnade dörren ett par ögonblick efter Karl-Artur och trädde in i förstugan.

Där stod husets son redan omgiven av alla de sina. Det tycktes, som om ingen skulle ha haft ro att gå till sängs. Översten kom med ett ljus i handen och lyste på sonen, som om han ville säga: "Är det du eller någon annan?" De båda systrarna kom ilande utför trappan med håret i papiljotter, men eljest fullt klädda. Hushållerskan och kalfaktorn skyndade till från köket.

Det hade säkert varit Karl-Arturs mening att helt stilla

gå upp på sitt rum utan att väcka någon. Han hade hunnit uppför halva trappan, men där hade han hejdats av det tillströmmande husfolket.

Då Schagerström inträdde, såg han hur de två systrarna hade gripit broderns händer för att släpa honom med sig.

— Kom med in till söta mor! Du vet inte hur hon har väntat på dig.

— Är det skick och fason, att du springer ute i staden och inte frågar efter din mor, fastän du vet, att hon är sjuk? röt översten.

Karl-Artur stod kvar i trappan. Hans ansikte var som hugget i sten. Han visade varken förlägenhet eller ånger.

— Önskar pappa, att jag ska gå in till mamma nu genast? frågade han. Vore det inte bättre att vänta till i morron?

— Visst tusan ska du gå in till henne. Hon har fått feber nu, därför att hon har legat och väntat på dig.

— Förlåt, pappa, men felet är inte mitt.

Det märktes hos sonen något rent av fientligt. Översten ville tydligen inte framkalla något vredesutbrott. Han sade vänligt och övertalande:

— Visa bara, att du är hemma! Gå in och kyss henne, och i morron är allt bra.

— Jag kan inte kyssa henne, sade sonen.

— Förbaskade pojke! började översten, men i nästa ögonblick lade han band på sig. Säg ut vad du menar! Fast vänta litet! Kom med hit in till mig!

Han drog honom med sig in på sitt kontor och stängde dörren mittför hela skaran av nyfikna lyssnare.

Strax därpå kom han ut igen och gick fram till Schagerström.

— Det vore mig kärt, om brukspatron ville närvara vid samtalet, sade han.

Schagerström följde honom genast, och åter stängdes dörren. Översten tog plats på en stol mittför skrivbordet.

— Säg nu fort vad det är åt dig!

— Eftersom pappa säger, att mamma har feber, så måste jag väl avlägga min förklaring inför pappa, fastän jag mycket väl förstår, att hon är den egentliga anstifterskan.

— Kan man få veta vart du vill komma?

— Vad jag vill säga är detta, att jag från och med i dag inte mer ämnar beträda mina föräldrars hus.

— Ser man på! sade översten. Och anledningen?

— Anledningen, min far, är denna.

Han drog fram en sedelbunt ur fickan, lade den på skrivbordet framför översten och gav den ett kraftigt slag.

— Jaså, sade översten. Hon kunde inte tiga.

— Jo, sade Karl-Artur, hon teg så länge, som det var henne möjligt. Vi har suttit på kyrkogården i många timmar, och hon har ingenting annat velat säga, än att hon måste gå sin väg och att hon aldrig någonsin finge återse mig. Det var, först då jag anklagade henne för att här i Karlstad ha fått en annan älskare, som hon berättade, att mina föräldrar med pengar hade mutat henne att ge mig fri. Min far hade dessutom hotat, att han skulle göra mig arvlös, om jag gifte mig med henne. Vad kunde hon då göra? Hon tog emot de tvåhundra riksdaler, som bjöds henne. Det roade mig att höra, att mina föräldrar satte ett så högt pris på min person.

— Nå, sade översten med en axelryckning, vi lovade henne också, att hon skulle få fem gånger så mycket till bosättning, då hon gifte sig med någon annan.

— Hon har också sagt mig detta, fortfor Karl-Artur med ett lätt skratt. Därpå gick han över till en mera lidelsefull framställning. Och det är min far, min mor, som handlar mot mig på detta sätt! För två veckor sedan uppsökte mig min mor i Korskyrka. Jag talade med henne om detta mitt giftermål. Jag sa henne, att denna unga flicka hade skickats mig av Försynen, att jag räknade på henne för att kunna föra ett liv efter Guds vilja. Hon var mitt hopp, mitt livs lycka berodde på att hon bleve min. Min mor lyssnade till allt detta. Hon tycktes rörd, hon gav mig rätt. Och nu, fjorton dar efteråt, finner jag, att hon har försökt skilja oss åt. Vad ska jag tänka om en sådan obarmhärtighet, en sådan falskhet? Måste jag inte rysa över att nödgas kalla en sådan människa för mor?

Översten höjde på axlarna än en gång. Han såg varken skuldmedveten eller ångerköpt ut.

— Nå ja, sade han, Beate tyckte synd om dig, därför att Charlotte skulle ha spelat dig ett fult spratt, och hon ville inte gräla på dig för den nya förlovningen. Men naturligtvis förstod både hon och jag genast, att du hade hoppat i galen tunna. Vi tänkte, att saken skulle få ha sin gång någon tid, men så kom ju den gudasända hit rätt i gapet på oss syndare. Beate engagerade henne för att få liten reda på hurudan hon var. Ja, bevars, präktig människa på många sätt, men hon kan varken läsa eller skriva, dessutom röker hon pipa, och vad renlighet beträffar . . . Ja, min gosse, vi sökte ställa på bästa sätt, och du skulle ha blivit nöjd med alltsammans, om du bara hade fått tid på dig, så att du hade hunnit komma till förnuft. Det som fördärvade hela historien, det var, att den välsignade människan skulle komma in med kaffebrickan.

— Ser inte min far vad detta var?

— Sannerligen jag kan se annat, än att det var en förbaskad otur.

— Jag ser däri Guds finger. Denna kvinna är av Gud utsedd till min maka, därför sände han henne på nytt i min väg. Och än mer. Jag ser hans rättvisa straff. Då jag bad biskopen välsigna vår förening, skyndade min mor fram för att hindra detta. Min mor sa till sig själv, att om hon låtsade snava, falla, så skulle detta vara det bästa avbrottet. Men manövern lyckades alltför väl. Gud ingrep.

Nu övergavs fadern av sin förra kallblodighet.

— Hut, pojke! Hur vågar du anklaga din mor för en sådan bakslughet?

— Förlåt, min far, men jag har haft tillfälle att se prov på kvinnlig falskhet på sista tiden. Min mor och Charlotte, dessa båda har gett mitt hjärta en läxa, som det inte snart glömmer.

Översten satt ett par ögonblick och trummade på bordskivan.

— Det var bra, att du nämnde Charlottes falskhet, sade han. Jag hade just ämnat tala med dig om den. Du ska aldrig kunna inbilla mig, att Charlotte har övergivit dig för att få en rik man. Hon tycker mer om dig än om alla

världens rikedomar. Jag tror, att alltihop är ditt fel, men att hon har tagit på sig skulden, för att inte vi, dina föräldrar, skulle bli onda på dig och för att du skulle undgå andra människors tadel. Vad säger du om den saken?

— Hon har låtit lysa för sig.

— Tänk efter, Karl-Artur! sade översten. Stryk ut ur dina tankar allt det där, som du har inbillat dig om Charlottes dålighet! Kan du inte tänka dig, att hon anklagade sig själv för att hjälpa dig? Hon lät hela världen tro, att förlovningen bröts på hennes tillskyndan, men tänk efter, rannsaka ditt samvete! Var det inte du, som gjorde brytningen?

Karl-Artur stod en stund tyst. Han tycktes verkligen lyda sin far och pröva sina minnen. Helt hastigt vände han sig till Schagerström.

— Hur kom det sig, att brukspatron skickade den där blombuketten? Hade brukspatron under måndagseftermiddagen fått något bud från Charlotte? Vad hade prosten för ett ärende till brukspatron?

— Blombuketten skickade jag som ett bevis på min högaktning, svarade Schagerström. Jag erhöll inget budskap från fröken Löwensköld under måndagen. Prosten hade inget annat ärende än att återgälda min gårdagsvisit.

Karl-Artur försjönk återigen i djupa tankar.

— I så fall, sade han till sist, låter det tänka sig, att min far har rätt.

Båda hans åhörare drog en suck av lättnad. Detta var ett vackert erkännande av ett begånget misstag. Ingen obetydlig människa skulle ha bekvämat sig till något dylikt.

— Men i så fall... sade översten. Ja, du måste först och främst veta, att brukspatron Schagerström har lovat att avstå från alla anspråk...

Karl-Artur föll honom i talet.

— Brukspatron Schagerström behöver inte göra någon uppoffring för min skull. Jag ber min far förstå, att jag aldrig kommer att återknyta med Charlotte. Jag älskar en annan.

Översten slog knytnäven i bordet.

— Med dig kommer man ingen vart. Du anser då inte,

att så mycken trofasthet, en sådan uppoffring har det minsta värde?

— Jag håller det för en Försynens skickelse, att bandet mellan mig och Charlotte blev brutet.

— Jag förstår, sade översten med stor bitterhet. På samma sätt tackar du Gud för att bandet mellan dig och dina föräldrar också har brutits.

Den unge mannen stod tyst.

— Sanna mina ord, du är på väg till ditt fördärv, sade översten. Det är i grund och botten vårt fel. Beate skämde bort dig, så att du kom att tro dig vara en halvgud, och jag lät henne hållas, därför att jag aldrig har kunnat neka henne något. Och nu lönar du henne så, som jag visste att du skulle. Jag för min del har vetat hela tiden, att det skulle sluta så här, men det är i alla fall svårt, när det kommer.

Han tystnade och tog ett par stönande andetag.

— Säg, min gosse! sade han slutligen med mild röst. Nu, då du har tillintetgjort alla våra onda anslag, vill du inte nu gå in och kyssa din mor, så att hon kan få ro?

— Om jag, som min far säger, har tillintetgjort alla era onda anslag, kan jag därför glömma den fördärvade sinnesriktning, som utmärker mina närmaste? Vart jag vänder mig, ingenting annat än världskärlek och allt, vad därav följer, flärdfullhet och falskhet.

— Bry dig inte om det där, Karl-Artur! Vi är gammaldags folk. Vi har vår gudsfruktan, liksom du har din.

— Min far, jag kan inte.

— Jag för min del har gjort opp räkningen med dig, fortfor översten, men hon, hon... Ja, du vet, hon måste tro, att du älskar henne. Jag ber för henne, Karl-Artur, bara för henne.

— Den enda barmhärtighet, som jag kan visa min mor, är, att jag reser min väg utan att säga henne hur sårat mitt hjärta är genom hennes falskhet.

Översten reste sig.

— Du, du vet inte vad kärlek är.

— Jag är en sanningens tjänare. Jag kan inte kyssa min mor.

— Gå och lägg dig! sade den gamle. Sov på saken!

— Skjutsen är beställd till klockan fyra, och dit har vi endast en kvart.

— Skjutsen, sade översten, kan komma tillbaka klockan tio. Gör, som jag säger! Sov på saken!

Karl-Artur visade för första gången en lätt tvekan.

— Om min far och min mor vill ändra sitt världsliga leverne, om de vill leva som folk av ringa stånd, om mina systrar vill tjäna de fattiga och sjuka...

— Kom inte med några otidigheter!

— De där otidigheterna är Guds ord.

— Prat!

Karl-Artur sträckte upp armarna mot höjden som en predikant på sin predikstol.

— Så förlåt mig då, min Gud, att jag förkastar dessa mina köttsliga föräldrar! Låt intet, som är deras, varken deras omsorger eller deras kärlek eller deras egendomar eller deras pengar, komma vid mig! Hjälp mig, så att jag blir skild från dessa syndens människor och får leva i din frihet!

Översten hade hört på utan att göra en rörelse.

— Den Gud, som du tror på, är en obarmhärtig Gud, sade han, och han ska säkert uppfylla din bön. Och var du viss, att när du en gång står tiggande och bedjande utanför min dörr, då ska jag också minnas den.

Detta var det sista, som blev talat mellan far och son. Karl-Artur gick ganska stilla ut ur rummet, och översten blev ensam med Schagerström.

Den gamle mannen satt några sekunder med huvudet lutat i händerna. Men om en stund vände han sig till Schagerström med en anhållan, att denne skulle för Charlotte redogöra för allt, som hade skett.

— Jag förmår inte skriva om det, sade han. Säg Charlotte alltsammans, brukspatron, alltsammans! Jag vill, att hon ska veta, att vi sökte hjälpa henne, fastän vi ömkligen misslyckades. Och säg henne också detta, att nu finns det ingen annan människa i världen än just hon, som kan hjälpa min stackars hustru och min stackars son!

LÖRDAGEN: MORGON OCH
FÖRMIDDAG.

I.

Det var en måndag, precis fjorton dagar efter den måndagen, då Schagerström hade friat, som Charlotte hade trott sig förstå, att Thea Sundler älskade Karl-Artur. Den besynnerliga känsla, som hon därvid hade erfarit, att hon nu hade fått ett medel i händerna, som skulle ge henne åter den förlorade lyckan, höll i sig även under de närmaste dagarna. Med tisdagsposten fick hon dessutom en biljett från överstinnan, som underrättade henne, att allt gick över förväntan bra och att alla missförstånd snart skulle bli upplärade. Allt detta stärkte hennes mod, vilket också väl behövdes.

På onsdagen fick hon veta, att Karl-Artur skulle resa till Karlstad för att övervara domprostinnan Sjöborgs begravning. Det var ju lätt att räkna ut, att överstinnan skulle begagna tillfället att tala med honom om Charlotte. Kanske hennes oskuld nu äntligen finge komma i dagen. Kanske Karl-Artur skulle vända åter till henne, rörd av hennes uppoffring. Hon visste inte hur överstinnan ämnade bära sig åt för att åstadkomma detta under, men överstinnan var i stånd att finna utvägar, där andra endast såg mörker och hopplöshet.

Trots att Charlotte hade denna stora tillit till svärmodern, blev dessa dagar, som Karl-Artur tillbragte i Karlstad, mycket svåra att genomleva. Hon kastades fram och tillbaka mellan fruktan och hopp. Hon frågade sig själv vad överstinnan skulle kunna göra. Hon själv, som såg Karl-Artur alla dagar, hon kunde inte förneka för sig, att hans kärlek till henne var utslocknad. Han satt vid samma bord

som hon, men han såg förbi henne. Han visste inte om, att hon fanns där. Detta var inte något missförstånd, detta kunde inte bortförklaras. För honom var det slut. Hans kärlek var som en avsågad gren, den kunde inte av någon makt i världen åter sättas fast vid trädet och bringas att växa.

Fredagen väntades Karl-Artur hem, och detta blev naturligtvis den svåraste dagen. Charlotte satt från tidigt på morgonen vid det där matsalsfönstret, där hon hade utsikt neråt flygeln, och bara väntade. För tusende gången tänkte hon igenom allt, som hade hänt, prövade och undersökte och var lika oviss. Hon trodde, att hon skulle behöva uthärda denna väntan hela dagen, men Karl-Artur kom tillbaka redan vid fyratiden. Han gick genast in i flygeln, men kom snart ut igen, skyndade, utan att kasta en blick uppåt manbyggnaden, bort mot grinden och slog in på vägen mot kyrkbyn. Det var Thea Sundler han ville råka och inte henne.

Detta var alltså resultatet av överstinnans bemödanden. Charlotte måste säga sig, att de hade misslyckats.

Hon tyckte, att allt hopp dog inom henne. Hon sade till sig själv, att nu skulle hon aldrig, aldrig mer låta någon inbilla sig, att det fanns hjälp eller räddning för henne.

Men visst bodde dock hoppet levande inom henne. Vid sextiden på lördagsmorgonen kom husjungfrun in på Charlottes rum med hälsning från magister Ekenstedt, som bad att få tala med henne. Och strax tydde Charlotte detta, att han ville råka henne vid den första, tidiga frukosten, som ett kärlekstecken. Det var, som om han härmed ville säga henne, att han önskade vända tillbaka till den gamla förtroligheten, till de gamla vanorna.

Hon var på en gång viss om att överstinnan hade hållit ord och att det stora undret var fullbordat. Hon kom utför trappan och in i matsalen med en sådan fart, att lockarna flög om öronen.

Men vid första blicken på Karl-Artur såg hon, att hon hade misstagit sig. Han reste sig från kaffebordet, då hon kom in, men det var visst inte fråga om några utbredda

armar och kyssar och tacksamhetsutbrott, därför att hon hade velat skydda honom. Han stod tyst ett par ögonblick, liksom hade hon kommit över honom så hastigt, att han inte hade hunnit att ordna tankarna, men efter ett kort efter-sinnande började han.

— Det förefaller, som om Charlotte av pur barmhärtighet hade påtagit sig skulden för att vår förlovning blev bruten. Charlotte har gått så långt, att Charlotte har svarat ja på Schagerströms frieri och låtit lysa för sig och honom i kyrkan för att ge trovärdighet åt detta bedrägeri. Charlotte har troligen menat väl, Charlotte har säkert ansett sig göra mig en stor tjänst. Charlotte har för min skull fått lida mycken försmädelse, och jag förstår, att jag är skyldig Charlotte en stor tacksamhet.

Charlotte hade fått på sig sin kalla min och rätade upp nacken så, som hon inte hade gjort på flera veckor. Hon svarade ingenting.

Han fortsatte.

— Charlottes handlingssätt tyckes i första rummet ha dikterats av önskan att skydda mig för mina föräldrars vrede. Jag anser mig böra underrätta Charlotte, att för så vitt som det var detta, som Charlotte ville vinna, så har det inte lyckats. Nu, under mitt Karlstadsbesök, uppstod osämja mellan mig och mina föräldrar för mitt giftermåls skull, och denna ledde till en fullständig brytning. Jag är inte mer deras son, och de är inte mer mina föräldrar.

— Men, Karl-Artur, utropade den unga flickan, som nu blev eld och liv på nytt, vad är det du säger? Din mamma, har du brutit med din mamma?

— Bästa Charlotte, min mamma företog sig att muta Anna Svärd för att förmå henne att gifta sig med en karl i hennes hembygd. Hon har på ett lömskt sätt sökt tillintet-göra min levnadslycka. Hon förstår ingenting av det, som för mig är det enda viktiga. Min mamma vill, att jag ska återknyta med Charlotte. Hon hade till och med varit så omtänksam, att hon hade bjudit Schagerström på begravingen för att få tillfälle be honom avstå från Charlotte. Men jag behöver väl inte upprepa allt detta. Charlotte är

naturligtvis redan invigd i mina föräldrars förehavanden. Charlotte kom så glad in i rummet. Charlotte väntade nog, att den vackra planen skulle ha lyckats.

— Jag vet ingenting om din mammas planer, Karl-Artur, ingenting. Det enda, som hon har sagt mig, är, att hon inte trodde på de där lögnerna, som Thea Sundler hade spritt ut om mig. När jag visste, att du hade varit i Karlstad, så trodde jag, att hon möjligen hade låtit dig få veta sanningen. Jag blev säker på det, då du sände efter mig. Men, Karl-Artur, låt oss inte tala om mig! Du kan inte vara ond på din mamma, säg? Vill du inte genast fara tillbaka och göra allt gott igen? Säg, Karl-Artur?

— Hur skulle jag det kunna? Det är ju söndag i morron, och jag måste predika.

— Men så skriv ett par ord, och låt mig fara! Tänk på att hon är gammal! Hon har allt hittills bibehållit sin ungdom, därför att hon har haft dig att glädja sig åt. Du har varit hennes ungdom, hennes hälsa. I samma stund, som du överger henne, kommer hon att bli gammal. Det blir slut med hennes skämt, slut med all hennes lustighet. Hon kommer att bli förgrämd och bitter mer än någon annan. Ack, Karl-Artur, jag är rädd, att det kommer att döda henne. Du, Karl-Artur, du har varit hennes gud, du kan ge henne liv och död. Låt mig fara till henne, Karl-Artur, med ett ord från dig!

— Jag vet allt det där, Charlotte, men jag vill inte skriva. Min mor var redan sjuk, då jag lämnade Karlstad. Min far bad mig, att jag skulle försona mig med henne, men jag nekade. Hon har hycklat och ljugit.

— Men, Karl-Artur, om hon har hycklat och ljugit, så har det bara varit för din skull. Jag vet inte hur de har förbrutit sig mot dig inne i Karlstad, men vad de än har gjort, så har det varit för ditt bästa. Du måste förlåta sådant. Kan du inte tänka på din mor från den tiden, då du var liten? Vad skulle ditt hem ha varit utan henne? När du kom hem från skolan med vackra betyg, vad skulle det ha varit för roligt, om inte din mamma hade blivit så glad åt dem? När du höst och vår vände hem från Uppsala, vad

skulle det ha varit för roligt, om inte din mamma hade väntat dig? När ni satt vid julbordet, vad skulle ni ha haft för roligt, om inte din mamma hade hittat på överraskningar, om hon inte hade rimmat till gröten, om hon inte hade klätt ut julbocken? Tänk på detta, Karl-Artur!

— Jag satt ensam på landsvägen hela dagen i går, Charlotte, och jag tänkte på min mamma. Efter världens sätt att se har hon varit en utmärkt mor. Jag medger det, efter Charlottes och världens sätt att se. Men kan jag ge henne samma vitsord efter Guds och mitt sätt att se? Jag har frågat mig, Charlotte, vad Kristus skulle ha sagt om en sådan mor.

— Kristus, sade Charlotte och blev med ens så gripen, att hon knappast kunde få fram orden, Kristus skulle ha sett förbi det tillfälliga och ytliga. Han skulle ha sett, att en sådan mor hade varit i stånd att följa honom ända till korsets fot, ja, att hon skulle ha låtit korsfästa sig i hans ställe, och därefter skulle han döma.

— Charlotte har kanske rätt. Kanske att min mor skulle dö för mig, men hon skulle aldrig låta mig leva mitt liv. Min mor, Charlotte, skulle aldrig tillåta, att jag tjänade Gud. Hon skulle alltid begära, att jag tjänade henne och världen. Därför måste vi skiljas.

— Det är inte Kristus, som befaller dig att bryta med din mamma, ropade Charlotte med stor häftighet. Det är Thea Sundler, som inbillar dig, att hon och jag...

Karl-Artur avbröt henne med en gest.

— Jag visste, att detta samtal skulle bli obehagligt, och jag hade helst undvikit det, men det var just den person, som Charlotte nu nämnde och som Charlotte behagar hata, som ålade mig att för Charlotte berätta hur mina föräldrars ansträngningar hade avlupit.

— Å, verklig! sade Charlotte. Ja, det undrar jag inte på. Hon visste, att jag skulle bli så ledsen, att jag kunde gråta blod.

— Charlotte får tolka hennes bevekelsegrunder, hur Charlotte vill, men det var i alla fall hon, som påpekade för

mig, att jag måste tacka Charlotte för vad Charlotte har velat göra för mig.

Charlotte, som förstod, att hon ingenting skulle vinna genom häftiga anklagelser, försökte att lugna sig och slå in på en annan väg.

— Förlåt mig, att jag blev häftig nyss! sade hon. Jag ville visst inte såra dig, men som du vet, har jag alltid älskat din mor, och jag tycker, att det är förfärligt, att hon ska ligga sjuk och vänta på ett ord från dig och intet få. Vill du verkligen inte låta mig resa? Det behöver ju alls inte betyda, att du vill försona dig också med mig.

— Charlotte får visst resa.

— Men inte utan ett ord från dig.

— Bed mig inte mer, Charlotte! Det tjänar till ingenting.

Det drog något grått och hotfullt över Charlottes vackra ansikte. Hon såg skarpt på Karl-Artur.

— Att du bara vågar! sade hon.

— Vågar? Hur menar Charlotte?

— Du sa ju nyss, att du skulle predika i morron.

— Ja, naturligtvis, Charlotte.

— Kommer du inte ihåg den där gången i Uppsala, då du inte tordes gå upp i en skrivning, därför att du hade varit ohövlig mot din mamma?

— Det glömmar jag aldrig.

— Jo, du måste ha glömt det. Men jag säger dig, jag, att du aldrig mer kommer att predika så, som du har gjort de två sista söndagarna, förrän du har försonat dig med din mor.

Han skrattade.

— Nej, Charlotte, försök inte att skrämma mig!

— Jag skrämmer dig inte. Jag säger dig bara hur det kommer att gå. Var gång som du stiger upp i en predikstol, kommer du att tänka på detta, att du nekade att försona dig med din mor, och det kommer att ta all kraft ifrån dig.

— Bästa Charlotte, Charlotte vill skrämma mig, som man skrämmer ett barn.

— Kom ihåg mina ord! utropade den unga flickan. Tänk

på dem, medan det ännu är tid! I morron eller i övermorron kan det vara för sent.

Hon närmade sig dörren, då hon hade utslungat denna hotelse, och gick sin väg utan att invänta något svar.

II.

Efter frukosten bad prosten Charlotte följa honom in i hans rum. Där meddelade han henne, att Schagerström, som måtte ha rest förbi prostgården sent föregående kväll, hade sänt in sin betjänt i köket med ett stort konvolut, som bar prostens adress. Konvolutets egentliga innehåll utgjordes emellertid av ett långt brev till Charlotte. Till prosten hade Schagerström endast skrivit några ord för att be honom försiktigt förbereda Charlotte på att hans brev innehöll tunga och sorgliga nyheter.

— Jag är inte oförberedd, onkel, sade Charlotte. Jag har talat med Karl-Artur i dag, och jag vet redan, att han har brutit med sina föräldrar och att överstinnan är sjuk.

Den gamle blev fullkomligt bestört.

— Vad säger du? Vad säger du, mitt hjärtebarn?

Charlotte strök med handen neråt gubbens arm.

— Jag orkar inte tala om det nu, onkel. Men låt mig få mitt brev!

Hon tog det ur gubbens händer, gick upp på sitt rum och läste det.

Schagerströms brev innehöll en ganska utförlig beskrivning på alla de händelser, som under den sista tiden och framför allt under begravningsdagen hade tilldragit sig i det Ekenstedtska hemmet. Av de i flygande hast nedrafsade raderna fick Charlotte dock en ganska god föreställning om allt, som hade försiggått, om dalkullans inträffande i Karlstad, om hennes oväntade uppträdande på begravningsdagen, om överstinnans olyckliga fall, om hennes längtan efter sonen, om Schagerströms besök i sjukrummet, om efterspaningarna och äntligen om det häftiga ordbytet mellan far och son inne på överstens kontor.

Till sist nämnde brevskrivaren, att översten hade bett honom underrätta Charlotte om allt detta, och citerade ordagrant den gamle mannens yttrande, att Charlotte var den enda människa i världen, som kunde hjälpa hans stackars hustru och hans stackars son.

Han avslutade sitt brev med följande rader.

”Jag lofvade Öfversten att utföra hans uppdrag, men knappast var jag återkommen till mitt kvarter, förrän jag påminde mig, att jag icke borde besvära Er, min nådiga Fröken, med min närvaro. Jag beslöt därför att icke gå till sängs, utan använda det återstående af natten till att nedskrifva dessa rader. Jag ber Er förlåta, att de ha blifvit så många. Det är kanske vissheten om att de skola blifva lästa af Er, som har kommit pennan att löpa.

Det är långt lidet fram på förmiddagen. Min resvagn har stått förspänd i flera timmar, men ännu måste jag tillägga ett par ord.

Vid flera tillfällen har jag iakttagit unge Ekenstedt, och jag har stundom hos honom förmärkt en snillrik och ädel anda, som ger löften om framtida storhet. Men ibland har jag också funnit honom hård, nästan grym, lättrogen, lättretad, i saknad af sansadt omdöme. Jag vill underställa Er, min nådiga Fröken, min förmodan, att den unge mannen är utsatt för ett dåligt inflytande, som på ett skadligt sätt påverkar hans caractère.

Ni, min Fröken, är nu i Er fästmans ögon upprättad, rentvådd från alla misstankar. Då Ni och han dagligen råkas, förefaller det omöjligt, att han kan förbli okänslig för Er tjuskraft. Det goda förhållandet mellan Er båda torde helt säkert om en kort tid återställas. Er ödmjuka tjänares lifliga förhoppning är åtminstone, att Er lycka, som genom mig har blifvit störd, skall åter väckas till lif. Men tillåt en man, som älskar Er och önskar Er fullkomliga sällhet, varna Er för det inflytande, hvarom jag har talat, och råda Er att om möjligt aflägsna detsamma.

Tillåter Ni mig ännu ett ord?

Jag behöfver icke säga Er, att Öfverstens bön till Er

också är min. För Öfverstinnan Ekenstedt känner jag en tillgifvenhet utan gräns, och om Ni för att kunna rädda henne behöfver min hjälp, så kan Ni räkna på att jag är färdig äfven till den största uppoffring.

Er tillgifne och ödmjuka tjänare
Gust. Henr. Schagerström."

Charlotte läste igenom brevet ett par gånger. Då hon noga hade satt sig in i dess innehåll, dröjde hon länge orörlig, undrande vad dessa två män, översten och brukspatronen, väntade att hon skulle kunna göra.

Vad menade översten med sin hälsning, och varför hade Schagerström gjort sig den mödan att med sådan hast skriva till henne detta långa brev?

Ett ögonblick tänkte hon på att nästa dag var sista lysningsdagen. Trodde Schagerström, att hon, då hon hade fått veta allt detta, skulle låta lysning mellan dem förkunnas än en gång och därmed ge den lagligt bindande kraft?

Nej, hon fritog honom genast från alla sådana avsikter. Han hade inte tänkt på sig själv. Om han det hade gjort, skulle han ha skrivit försiktigare. Nu hade han yttrat sig mycket öppenjärtigt om Karl-Artur. Han hade utan betänkande utsatt sig för faran, att hon skulle tro brevet vara dikterat av önskan att skada en rival.

Men vad trodde han då, han såväl som översten, att hon skulle kunna göra?

Vad de begärde av henne, det visste hon nog. De ville, att hon skulle ge modern hennes son tillbaka. Men hur skulle detta ske?

Inbillade de sig, att hon hade någon makt över Karl-Artur? Hon hade redan sökt övertala honom, använt all den vältalighet, som stod henne till buds, och ingenting vunnit.

Hon slöt sina ögon. Hon såg för sig överstinnan, liggande med ombundet huvud och ett gulblekt, liksom förminskat ansikte. Hon såg den stolta, föraktfulla vreden, som präglade dragen. Hon hörde henne säga till den okände mannen, som led av försmådd kärlek liksom hon: "Det är svårt, bruks-

patron, när den, som vi älskar, inte har någon kärlek att giva oss.”

Charlotte reste sig hastigt, vek ihop brevet och lade det i sin klänningsficka, såsom om det skulle kunna vara henne till skydd och hjälp. Några ögonblick därefter var hon på väg fram till kyrkbyn.

När hon kom till häcken utanför organistens täppa, stannade hon ett par ögonblick och bad en tyst bön. Det var hennes mening att försöka beveka Thea Sundler att sända Karl-Artur tillbaka till hans mor. Hon ensam kunde göra det. Charlotte bad Gud, att han måtte fylla hennes stolta hjärta med tålmod, så att det skulle bli henne möjligt att vinna och röra denna kvinna, som hatade henne.

Hon hade lyckan att finna fru Sundler ensam hemma. Charlotte frågade om Thea kunde skänka henne några minuter, och snart satt de mittemot varandra i fru Sundlers lilla nätta förmak.

Charlotte ansåg sig böra inleda samtalet med att be om ursäkt, därför att hon hade klippt av de där lockarna.

— Jag var så förtvirlad den dagen, sade hon, men det var naturligtvis mycket illa gjort av mig.

Fru Sundler visade sig mycket tillmötesgående. Hon sade, att hon innerligt väl förstod Charlottes känslor. Hon tillade, att hon själv hade ännu mycket större skäl att be om förlåtelse. Hon hade trott på Charlottes skuld, och hon ville inte neka, att hon hade dömt henne mycket hårt. Men från och med denna dag skulle hon göra allt, allt, för att Charlottes heder skulle bli återupprättad.

Charlotte svarade med samma artighet, att hon var henne tacksam för detta löfte, men för närvarande fanns det något, som låg henne vida mer om hjärtat än det egna rättfärdigandet.

Härpå berättade hon för Thea Sundler om överstinnans svåra olycksfall och tillade, att Karl-Artur troligen inte visste, att hans mor hade lidit så farliga skador. Eljest hade han väl inte kunnat lämna Karlstad utan att säga ett vänligt ord till henne.

Men härvid hade Thea blivit mycket förbehållsam.

Hon sade, att hon hade funnit, att Karl-Artur i alla viktigare handlingar leddes av något, som rentav tycktes vara gudomlig ingivelse. Vad han än företog sig, så vandrade han på Guds vägar.

Charlottes bleka kinder färgades av en liten rodnad vid dessa ord, men hon fullföljde sin framställning utan att yttra något bittert eller sårande. Hon förklarade blott, att det var hennes fasta övertygelse, att överstinnan aldrig skulle komma att hämta sig efter brytningen med Karl-Artur. Hon frågade om inte Thea fann det hemskt, att han skulle få sin mors död på sitt samvete.

Fru Sundler svarade mycket vackert och värdigt, att hon litade på att Gud skulle hålla sin skyddande hand över både mor och son. Hon tänkte sig, att det kanske var Försynens mening att föra den kära tant Ekenstedt fram till en mera allvarlig kristendom.

Charlotte såg framför sig det gulbleka ansiktet med det hotfulla uttrycket, och hon fruktade, att överstinnan svårigen på denna väg skulle föras till någon bättre gudsfuktan. Men hon avhöll sig från varje oförsiktigt yttrande, sade endast, att hennes egentliga ärende var att bedja Thea använda sitt inflytande över Karl-Artur till att åstadkomma en försoning mellan honom och hans mor.

Fru Sundlers röst blev lägre, mer läspande, mer oljigt ödmjuk än någonsin. Hon hade kanske något inflytande på Karl-Artur, men när det var fråga om något så betydelsefullt, vågade hon inte använda det. Härvidlag måste han besluta själv.

”Hon vill inte”, tänkte Charlotte. ”Det var, som jag trodde. Det tjänar ingenting till att vädja till hennes barmhärtighet. Hon gör det inte utan vederlag.”

Hon reste sig med samma självbehärskning, som hon hade visat hela tiden, sade ett ytterst hövligt farväl samt gick mot dörren. Fru Sundler följde henne, medan hon livligt utvecklade sina tankar om det ansvar, som ålåg den, som hade den lyckan att äga Karl-Arturs förtroende.

Charlotte, som stod med handen på låset, vände sig om och kastade en blick inåt rummet.

— Du har verkligen ett bra trevligt förmak, sade hon. Jag undrar inte på att Karl-Artur trivs här så väl.

Fru Sundler teg. Hon visste inte vart Charlotte nu ville komma.

— Jag kan förstå hur ni har det här om kvällarna, sade Charlotte. Din man sitter vid pianot, här står du och sjunger, och Karl-Artur slår sig ner i någon av de där sköna länstolarna och lyssnar till musiken.

— Ja, sade fru Sundler, alltjämt oviss om vart detta skulle bära hän. Ja, vi har det mycket trevligt, alldeles som Charlotte säger.

— Ibland kanske Karl-Artur också bidrar till underhållningen, sade Charlotte. Han läser något skaldestycke, eller han berättar för er om den där lilla grå prästgården, som han önskar sig.

— Ja, upprepade fru Sundler, både min man och jag är mycket lyckliga över att Karl-Artur hedrar vårt ringa hem med sina besök.

— Om ingenting kommer emellan, så kan ju den lyckan fortsätta i många år, fortfor Charlotte. Karl-Artur gifter sig väl inte så snart med sin kulla. I prostgården kommer han att finna det mycket ensamt. Han kan behöva en sådan här behaglig tillflyktsort.

Fru Sundler stod tyst. Hon var idel öra, idel uppmärksamhet. Hon förstod, att Charlotte hade någon mening med sina yttranden, men hon hade ännu inte kommit underfund med den.

— Om jag hade stannat kvar i prostgården, sade Charlotte med ett lätt skratt, så hade jag kanske ibland kunnat förströ en ledig stund för honom. Jag vet ju, att han inte mer älskar mig, men vi behöver ju inte leva som hund och katt fördenskull. Jag kunde ju hjälpa honom att ordna med barnhemmet till exempel. När man så där måste råkas dagligen, så får man så många gemensamma intressen.

— Ja, det är givet. Men är det verkligen Charlottes mening att lämna prostgården?

— Det är inte så gott att säga. Du vet ju, att jag har funderat på att gifta mig med Schagerström.

Därmed nickade hon vänligt till farväl och öppnade dörren för att på allvar gå sin väg.

När hon kom ut i den lilla förstugan, måtte hon emellertid ha upptäckt, att ena skobandet hade lossnat. Hon böjde sig ner och knöt om det. Hon knöt för säkerhets skull också om det andra. "Jag måste ge henne tid att fundera på saken", tänkte hon. "Om det är så, att hon älskar honom, kommer hon inte att låta mig gå, men älskar hon honom inte..."

Medan hon ännu stod böjd över sin sko, kom fru Sundler ut i förstugan.

— Kära Charlotte, sade hon, skulle du inte vilja stiga in igen? Jag kom att tänka på att du aldrig förr har varit inom mina dörrar. Får jag inte lov att bjuda på ett glas hallonsaft? Du ska inte gå utan att ha fått något till livs. Det vore att bära ut hemtrevnaden, som man brukar säga.

Charlotte, som äntligen hade fått skobandet knutet, reste sig och tackade ganska vänligt. Hon hade alls ingenting emot att stiga in i det nätta förmaket och vänta där några minuter, medan fru Sundler sprang ner i källaren efter saften.

"Thea är åtminstone inte dum", tänkte den unga flickan. "Det är i alla fall en tröst."

Fru Sundler blev borta rätt länge, men Charlotte tog inte detta som ett dåligt tecken. Hon väntade tåligt och stilla. I ögonen hade hon samma blick som en fiskare, då han ser fisken kretsa kring den utslängda kroken.

I sinom tid återkom värdinnan med saft och litet bakverk. Charlotte slog i åt sig av den mörkröda hallonsaften, tog en pepparkaka och började knapra på den, medan hon lyssnade till fru Sundlers ursäkter för att hon hade dröjt så länge.

— En sådan utmärkt pepparkaka! sade Charlotte. Den måtte vara gjord efter din mammas recept. Hon ska ju ha varit en riktig Kajsa Varg. Det är bra roligt för dig, att du har så god hand med matlagning. Karl-Artur får bestämt bättre traktering hos dig än i prostgården.

— Å, visst inte. Charlotte får komma ihåg, att vi är fattigt folk. Men, Charlotte, låt oss inte tala om sådana här

småsaker, utan låt oss tänka på den stackars tant Ekenstedt! Får jag tala öppet med Charlotte?

— Det är därför jag är hitkommen, kära Thea, sade Charlotte med sin mildaste röst.

Ingen av dem höjde stämman, de snarare sänkte den. De satt helt stilla, smuttade på hallonsaft och knaprade på kakor. Men händerna skälvde på dem båda, liksom på ivriga schackspelare, då de nalkas slutet av ett långvarigt parti.

— Jag vill då uppriktigt säga Charlotte, att jag tror, att Karl-Artur är litet rädd för sin mor. Inte så mycket för henne själv kanske, hon sitter ju i Karlstad och har inte ofta tillfälle att inverka på honom, men han har märkt, att hon arbetar på att återföreña honom med Charlotte. Och förlåt, att jag säger det, men det är detta, som han fruktar mer än något annat.

Charlotte smålog litet. "Åhå", tänkte hon. "Ska vi ta det på det viset? Thea är verkligen inte dum."

— Du tror alltså, Thea, sade hon, att du skulle kunna övertala Karl-Artur att fara till Karlstad och försona sig med sin mor, ifall du kunde övertyga honom om att detta inte skulle medföra några konsekvenser visavi mig?

Fru Sundler höjde på axlarna.

— Jag uttrycker bara en förmodan, sade hon. Han kanske också är litet rädd för sin egen svaghet. Charlottes person har naturligtvis något mycket tilldragande för honom. Jag vet egentligen inte hur en ung man skulle vara i stånd att motstå den, som är så vacker som Charlotte.

— Du menar alltså...

— Ack, Charlotte, det är så svårt att säga. Men jag tror, att om Karl-Artur hade något säkert att hålla sig till...

— Du vill säga, att om det i morron lyste för tredje gången för mig och Schagerström, då skulle han känna sig trygg.

— Det vore naturligtvis en god sak... Men, Charlotte, en lysning är dock något, som kan gå tillbaka. Det kunde ju komma att dröja med bröllopet. Charlotte bleve möjligen boende kvar i prostgården år efter år.

Charlotte satte litet hastigt ner saftglaset på brickan. Då hon hade gått hemifrån, hade hon vetat, att hon skulle få

betala ett högt pris, för att Thea skulle tillåta Karl-Artur att resa till sin mor. Men hon hade trott, att det skulle räcka med lysningen.

— Jag tänker mig saken så, sade fru Sundler, som nu talade med en nära nog viskande röst, att om Charlotte ginge direkt hem och skreve en liten biljett till Schagerström, med förfrågan om han ville komma till prostgården i morgon och låta viga sig vid Charlotte strax efter gudstjänstens slut, så skulle...

— Det är omöjligt!

Det kom som ett förtvivlat rop om förskoning. Det var det enda yttrande under hela samtalet, som förrådde den unga flickans lidande.

Fru Sundler fortfor utan att på minsta vis fästa sig vid motpartens klagan.

— Jag vet inte vad som kan ställa sig omöjligt för Charlotte. Jag säger bara, att om Charlotte skreve en sådan biljett, och om den med ett säkert bud skickades till Stora Sjötorp, kunde svaret vara här om en fem, sex timmar. Om då detta bleve tillfredsställande, så skulle jag göra allt, som står i min förmåga, för att övertala Karl-Artur att resa.

— Men om du misslyckas?

— Jag är varmt fästad vid tant Ekenstedt, Charlotte. Jag är verkligen mycket bedrövad för hennes skull. Om jag endast kan lugna Karl-Arturs farhågor i det avseende, som jag nämnde, så tror jag inte, att jag ska misslyckas. Jag är övertygad om att Karl-Artur kommer att resa i morron, så snart som han har slutat i kyrkan. Innan vigseln äger rum, ska Charlotte få veta, att han är rest.

Det var en klart och noggrant genomtänkt plan utan brister och luckor. Charlotte satt och såg ner. Kunde hon detta? Det skulle bli att leva ett helt liv med en man, som hon inte älskade. Kunde hon?

Jo, naturligtvis kunde hon. Hennes hand famlade över brevet, som låg i klänningsfickan. Naturligtvis kunde hon.

Hon tömde saftglaset i ett drag för att få strupen klar.

— Jag ska låta dig veta vad Schagerström svarar, så snart som det blir mig möjligt, sade hon och reste sig för att gå.

LÖRDAGEN: EFTERMIDDAG
OCH KVÄLL.

I.

När det är något svårt, som förestår en, så är det gott att kunna säga till sig själv: "Det här är nödvändigt. Jag vet varför jag gör det. Det finns ingen annan utväg."

Den starka oron lägger sig inför en sådan där klar övertygelse, att man inte har annat att göra än att underkasta sig. Det är verkligen sant, det som folk brukar säga, att allting blir lättare att bära, sedan det en gång har blivit avgjort och inte mer kan ändras.

När Charlotte kom hem till prostgården, skrev hon genast ett par rader till Schagerström. De var inte många, men de vållade henne dock en del huvudbry. Se här vad hon till sist lyckades åstadkomma!

"Med åberopande af de sista raderna i Brukspatrons bref vill jag fråga om Brukspatron kan komma till prostgården i morgon vid tvåtiden för att låta gamle prosten viga oss samman till man och hustru.

Jag ber om ett ord till svar med budet.

Brukspatrons ödmjuka tjenarinna
Charlotte Löwensköld."

När denna biljett var hopviken och förseglad, utbad sig Charlotte prostens tillåtelse att få sända hans kusk med den till Stora Sjötorp. Sedan började hon att för sina båda gamla vänner redogöra för allt, som hade hänt, och förbereda dem på vad morgondagen torde komma att medföra.

Men prostinnan avbröt henne.

— Nej, vet du vad! Det där får du tala om för oss en annan gång. Gå du opp till dig och vila en stund! Du ser ut som en hamn.

Hon följde med henne upp på hennes kammare, tvang henne att sträcka ut sig på en soffa och bredde en schal över henne.

— Var nu inte ängslig, sade hon, utan sov, så länge du kan! Jag ska väcka dig, när det lider mot middag.

I Charlottes huvud fortfor tankarna en stund att virvla runt med ännu större fart och med ännu större plåga än mågonsin, men så småningom lade de sig till ro. De tycktes äntligen ha förstått, att det inte var något mer att bråka om, att allt var avgjort utan någon möjlighet till ändring. Och rätt som det var, somnade verkligen den stackars flickan ifrån alltsammans.

Hon sov i flera timmar. Prostinnan tittade in, som hon hade lovat, då middagen var serverad, men då hon fann henne sovande, lät hon henne ligga ostörd. Hon blev inte väckt, förrän kusken vände tillbaka från Stora Sjötorp med Schagerströms svar.

Charlotte öppnade det och fann, att Schagerström hade svarat med en enda rad.

”Er ödmjuke tjenare skall ha äran infinna sig.”

Den lilla brevlappen sändes genast till fru Sundler, och för andra gången började Charlotte berätta sina öden för prosten och prostinnan, men hon blev på nytt avbruten. Det kom bud från hennes syster, doktorinnan Romelius, att Charlotte skulle komma till henne. Hon hade på förmiddagen fått en häftig blodstörtning.

— Det händer då intet annat än olyckor nuförtiden, sade prostinnan. Hon har naturligtvis lungсот. Det har hon sett ut för länge. Naturligtvis måste du gå till henne, mitt lilla hjärteräss. Mätte det bara inte bli för mycket för dig!

— Visst inte, visst inte, sade Charlotte, som skyndsamt gjorde sig i ordning att gå fram till kyrkbyn för andra gången denna dag.

Hon fann systemen sittande i sitt förmak i en länstol med ett högt ryggstöd och med alla barnen omkring sig. Två av

dem stod och lutade sig mot henne, två satt på en pall vid hennes fötter, de två minsta låg och kravlade på golvet. Dessa hade ingen aning om sjukdom och fara, men de fyra, som var till något förstånd komna, var ängsliga och upp-rörda. Det såg ut, som om de skulle ha slagit en ring omkring modern för att vakta henne mot ett nytt anfall.

Ingen av dem rörde sig, då Charlotte kom in. Den äldste pojken gjorde en varnande åtbörd.

— Mamma får inte röra sig och inte tala, viskade han.

Det var ingen fara för att Charlotte skulle locka den sjuka att tala. Något klämde till om strupen på henne i samma ögonblick, som hon kom in i rummet. Hon kämpade för att få luft och slippa gråta.

Doktorinnans förmak var ett litet, kallt rum, där hon hade stående en björkmöbel, som hon hade ärvt från hemmet. Den bestod av en soffa, ett divansbord, två länstolar, två små fönsterbord och sex mindre stolar. Allt detta var vackra, gammaldags saker, men som ingenting mer fanns i rummet, varken en mattbit på golvet eller en blomkruka i fönstret, hade det alltid förefallit Charlotte ytterligt tråkigt. Vid sina besök hos systemern hade hon pinats av att sitta där, men det hade inte hjälpt henne. Systemern hade aldrig släppt in henne i något av de andra rummen. Charlotte misstänkte, att Marie-Louise hade det mycket fattigt och tarvligt inne i våningen och att det var fördenskull, som hon inte fick komma längre.

Läkare brukade annars vara välbärgat folk, men Romelius, som jämt satt och drack på gästgivargården, förtjänade väl så gott som ingenting och lät hustru och barn leva i nöd och försakelse. Det var lätt att förstå, att doktorinnan, som älskade sin man och inte ville, att systemern skulle klandra honom, hade hållit denna på ett visst avstånd och inte till-lätit henne att få en förtrolig inblick i förhållandena.

Nu, då Charlotte såg, att doktorinnan, så sjuk och eländig, som hon var, ändå tog emot henne i förmaket, blev hon mycket rörd. Det var för mannens skull. Hon tänkte alltjämt på att skydda honom.

Charlotte gick fram till systemern och kysste henne på pannan.

— Ack, Marie-Louise, Marie-Louise! viskade hon.

Doktorinnan såg upp till henne med ett svagt småleende. Därefter böjde hon huvudet ner mot den vaktande barnskaran och såg sedan åter upp mot Charlotte.

— Ja visst, ja visst, sade Charlotte, som förstod henne.

— Hör nu, barn, fortsatte hon med en så rask och bestämd ton, att hon inte visste var hon tog den ifrån, prostinnan Forsius skickade några bakelser till er. Jag har dem ute i förstugan i min pirat. Kom bara med, så ska ni få se!

Hon lockade dem med sig ur rummet, delade ut bakelserna och skickade därpå barnen ner i trädgårdstappan för att leka.

Då Charlotte kom tillbaka in till systemern, satte hon sig på pallan vid hennes fötter, tog hennes hårda, arbetsnöta händer mellan sina och lade dem mot sin kind.

— Seså, min vän, nu är de ute. Säg nu vad du vill mig!

— Om jag dör . . . , sade den sjuka, men avbröt sig, rädd för att börja hosta.

— Ack, det är sant, sade Charlotte, du får ju inte tala. Men du vill be mig, att jag ska ta hand om dina barn, ifall du faller ifrån. Det lovar jag dig, Marie-Louise.

Systemern nickade. Hon smålog till tack, på samma gång som en tår trängde sig fram i ögonvrån.

— Jag visste, att du skulle hjälpa mig, viskade hon.

”Hon undrar inte alls på hur jag ska kunna ta vård om en sådan barnskara”, tänkte Charlotte, som inför detta nya elände hade glömt allt, som hade tilldragit sig på förmiddagen. Men nu kom plötsligt tanken: ”Visst kan du ta vård om barnen. Du ska ju bli rik. Du ska ju gifta dig med Schagerström.”

Strax därefter uppkom en ny undran inom henne. ”Kanske att det är, för att jag ska kunna hjälpa Marie-Louise, som allt har gått, som det har gått?”

Det var första gången, som hon med något slags belåtenhet tänkte på giftermålet med Schagerström. Förut hade hon endast funnit sig i saken med tålig underkastelse.

Hon erbjöd systemen, att hon skulle hjälpa henne i säng. Men doktorinnan skakade på huvudet. Det var ännu något, som hon ville säga.

— Du ska inte låta barnen stanna hos Richard, sade hon.

Charlotte lovade ivrigt. På samma gång blev hon mycket förvånad. Marie-Louise beundrade alltså inte mannen så blint, som hon hade trott. Hon såg, att han var förfallen, att barnen måste räddas undan hans inflytande.

Det befanns, att systemen ville anförtro henne ännu en sak.

— Jag är rädd för kärleken, sade hon. Jag visste hurudan Richard var, men kärleken tvingade mig att ta honom. Jag hatar kärleken.

Charlotte förstod, att hon sade detta för att på något sätt trösta henne. Hon ville säga, att även den starkaste kärlek kunde visa orätt, kunde förmå en till ödesdigra misstag. Det var bättre att låta sig vägledas av förståndet.

Hon skulle ha velat svara, att hon för sin del, hon skulle älska kärleken till sin sista stund och aldrig vredgas på den för alla de kval den beredde henne, men doktorinnan fick ett anfall av sin farliga hosta, och svaret blev aldrig avgivet. Så snart som hon hade kommit till något lugn igen, skyndade sig Charlotte att göra i ordning sängen och lägga henne.

Charlotte uppfyllde den kvällen alla en husmoders plikter i det lilla hemmet. Hon lagade mat åt barnen, höll dem sällskap under måltiden och hjälpte också dem i säng.

Men då hon sålunda hade fått röra vid kläder och sängkläder, vid kokkärl och porslin, blev hon förfärad. Vad allt var slitet, sprucket, illa faret! En sådan brist på de allra nödvändigaste husgeråd! Vad tjänstflickan var slarvig och oduglig! Vad barnkläderna var lappade! Vad bord och stolar var illa åtgångna! Här fattades ett ryggstöd, där var ett ben avslaget.

Charlotte gick med tårarna brännande bakom ögonlocken, men hon tillät dem inte att falla. Hon kände ett skärande medlidande med systemen, som hade uthärdat all denna fattigdom utan att klaga, utan att söka någon hjälp.

Under sysslorna gick hon gång på gång in till doktorin-

nan, som nu låg där lugn och plågfri och tycktes njuta av att bli omhändertagen.

— Nu ska du få höra på något roligt, sade Charlotte. Du ska aldrig mer behöva bli så här utmattad. Jag ska skicka hit en ordentlig piga i morron dag. Du ska få ligga och lata dig, tills du blir alldeles bra.

Den sjuka smålog tveksamt. Man såg, att det var en utsikt, som gladde henne. Men Charlotte tyckte sig märka, att hon ännu plågades av någon oro, som hon inte hade fått stillad.

”Det är för sent allt det här”, tänkte Charlotte. ”Hon vet, att hon ska dö. Ingenting kan trösta henne.”

Om en stund stod hon återigen vid bädden. Hon talade vid systemen om att hon skulle få fara till någon badort och riktigt sköta om sig.

— Du vet, att jag kommer att få gott om pengar. Du kan lita på mig.

Det bjöd emot att på det där sättet tala om den Schagerströmska rikedom. Men systemen tyckte om det. Tanken på att Charlotte skulle bli rik var det bästa läkemedlet för hennes onda.

Hon drog Charlottes händer intill sig och smekte dem till tack, men hon såg ännu inte alldeles lugn ut.

”Vad kan det vara, som plågar henne?” tänkte Charlotte. Hon hade nog en misstanke, men hon ville inte lyssna till den. Det kunde väl inte vara möjligt, att Marie-Louise ville fälla en förbön också för mannen? Nu, när hon låg där utblottad, utsliten, dödssjuk! Nej, det måste vara något annat.

När Charlotte hade lagt alla barnen, gick hon in till systemen för att säga godnatt.

— Jag tänkte gå nu, sade hon, men jag ska titta in hos vakustrun och be henne stanna hos dig i natt. I morron bitti är jag här igen.

Åter smekte systemen hennes hand på det vänligaste sätt.

— I morron behöver jag dig inte, men kom igen på måndag!

Charlotte förstod, att hon väntade, att mannen, som denna kväll var borta på sjukbesök, skulle stanna hemma över

söndagen. Hon önskade nog inte, att han och systern skulle sammanträffa.

Den sjuka höll kvar hennes hand. Charlotte förstod, att hon ville be om ännu en sak.

Hon böjde sig ner och strök bort en hårlock ur den sjukas panna. Hon tyckte, att det kändes, som om hon hade vidrört en döende, och i den plötsligt påkomna känslan av att det kanske var sista gången hon såg denna sin tappra, trofasta syster försökte hon att än en gång gå henne till mötes.

— Jag lovar dig, att Schagerström och jag, vi ska ta hand om Romelius.

Ack, vilket glädjeskimmer över den sjukas ansikte! Hon drog Charlottes hand upp till sina läppar.

Därpå sjönk hon nöjd tillbaka på kudden. Hennes ögon slöt sig, och om en liten stund sov hon lugnt och fridfullt.

”Det var det jag visste”, tänkte Charlotte. ”Det var honom hon tänkte på. Jag visste väl, jag, att hon inte kunde hata kärleken.”

II.

Klockan var över tio, då Charlotte vände åter från besöket hos doktorinnan. Just som hon skulle öppna gårdsgrinden, stötte hon samman med husjungfrun och köksan, som också var på hemväg, men kom från motsatta hållet.

De berättade genast, att de hade varit med om ett bönemöte hos pietisterna vid Holma bruk. Sammankomsten hade ägt rum i en gammal smedja. Magister Ekenstedt hade talat, och det hade varit överfullt med människor. Inte bara från bruket och från kyrkbyn utan också från andra håll hade folk kommit tillstädes.

Charlotte ville just fråga om Karl-Artur hade varit lika värtalig, som han brukade, men de båda tjänstflickorna var så ivriga att få berätta vad de hade hört, att de tog ordet ur munnen på henne.

— Och magister Ekenstedt talade nästan hela tiden om fröken Charlotte, sade husjungfrun. Han sa, att han och alla

människor hade gjort fröken orätt. Fröken hade inte alls varit bakslug eller falsk. Han ville, att hela menigheten skulle få reda på dä.

— Han talade om vad fröken hade sagt och vad han hade sagt, då, när ni kom i gräl, sade köksan. Han ville, att vi skulle förstå hur allt hade gått te. Men ja tyckte inte, att dä va riktigt rätt gjort åv honom. Dä satt ett par pojkar framför mej å di skrattade, så att di låg dubbla.

— Dä va förstås flere, som skrattade och hade roligt, sade husjungfrun, men dä va bara såna, som inte har någe förstånd. Alla di annre tyckte allt, att dä va vackert. Och te sist sa han, att vi skulle förena oss och be en bön för fröken Charlotte. För nu skulle fröken gå en farlig väg, sa han. Fröken skulle bli gift mä en rik man. Och så påminde han oss om Jesu ord om hur svårt dä ä för de rika att komma in i himmelriket... Men vart tar fröken vägen?

Charlotte hade skyndat ifrån dem utan ett ord. Hon ilade som en förföljd fram mot huset, genom förstugan, uppför trappan, in på sitt rum. Där kastade hon av sig kläderna utan att göra något försök att tända ljus och låg sedan orörlig och stirrade ut i mörkret.

— Nu är det gjort, mumlade hon. Karl-Artur har dödat kärleken.

Det hade inte lyckats honom förut. Han hade sårat den, föraktat den, försmått den, förtalat den, men den hade ändå levat. Den hade inte haft så mycket som en vänlig blick att fröjda sig åt, men den hade ändå hållit sig vid liv.

Men nu efter detta måste den dö.

Hon frågade sig själv varför detta, som han nu hade gjort, var svårare att uthärda än något annat. Hon kunde inte förklara det för sig, men hon visste, att det var så.

Karl-Artur hade säkert menat riktigt väl. Han hade velat upprätta hennes heder. Han hade talat, ledd av sitt samvete. Men han hade i alla fall gett hennes kärlek dödsstöten.

Hon kände sig så fattig. Tänk, ingen att drömma om, ingen att längta efter! Om hon läste något vackert, så skulle inte hjälten alldeles av sig självt ta hans drag. Om hon hörde musik, som glödde av kärlekslängtan, så skulle hon

ingenting förstå av den, därför att den inte kunde finna någon genklang inom henne.

Skulle hon se något vackert hos blommor eller hos fåglar eller hos barn, sedan hon hade förlorat sin kärlek?

Det nya äktenskapet, som hon skulle träda in i, låg framför henne som en stor, naken öken. Om hon hade haft sin kärlek kvar, så hade hon dock haft något innehåll i sin själ. Nu skulle hon bli sittande på den främmande gården med tomhet inom sig och tomhet utom sig.

Hon kom att tänka på överstinnan. Nu visste Charlotte vad det var, som hade vållat hennes vrede, varför hon hade sett så där sträng och hotande ut. Också hon hade legat och tänkt på att Karl-Artur hade dödat hennes kärlek.

Charlottes tankar kom också att syssla med Schagerström. Hon undrade vad överstinnan hade sett hos honom, som hade kommit henne att önska, att han vore hennes son. Överstinnan hade inte sagt det där som en tom artighet, utan hon hade haft någon mening med sina ord.

Charlotte behövde inte länge fundera, förrän hon visste vad överstinnan hade sett. Hon hade upptäckt, att Schagerström kunde älska. Det var det, som Karl-Artur inte förstod sig på. Han kunde inte älska på det rätta sättet.

Charlotte smålog litet klenstroget. Kunde Schagerström älska på ett bättre sätt än Karl-Artur? Han hade dock burit sig ganska hänsynslöst åt både vid sitt första frieri och vid lysningen. Men överstinnan såg klarare än någon annan. Hon visste, att Schagerström aldrig skulle döda kärleken hos den, som älskade honom.

— Det är en så förfärligt svår synd att döda kärleken, viskade Charlotte, där hon låg.

I nästa ögonblick undrade hon om Karl-Artur kunde ha gjort det med vilja och överläggning. Han, som hade varit hennes fästman i fem år, han borde väl veta, att ingenting kunde såra henne så djupt, som att han talade om henne och hennes kärlek inför en sammanrafsad hop människor och sålunda gjorde henne till ett föremål för åtlöje eller för ett närgånget deltagande. Eller var det kanske Thea Sundler, som hade förmått honom till detta för att äntligen bli färdig

med Charlotte? Hade hon inte känt sig lugn, fastän hon hade fått henne gift och avlägsnad från Karl-Artur, hade hon också ansett det nödvändigt, att han skulle göra henne denna dödliga förolämpning?

Vems felet var, gjorde nästan detsamma. I detta ögonblick kände Charlotte samma vedervilja för dem båda.

Hon låg ännu en stund kvar i vanmäktig vrede. En tår flöt då och då ur hennes ögon och vätte huvudkudden.

Men i Charlottes ådror flöt gammalt, svenskt adelsblod, och i hennes själ bodde den rätta, svenska viljan, den ädla, stolta viljan, som inte frågar efter ett nederlag, utan springer upp med obruten spänstighet till ny strid.

Med ens satt hon upprätt i sängen och slog med den ena knutna näven så hårt mot den andra, att det small.

— En sak vet jag då, sade hon. Inte ska jag göra dem den glädjen att bli olycklig i mitt äktenskap.

Och med denna goda föresats rotfästad i själen lade hon sig ner och somnade. Hon vaknade inte, förrän prostinnan vid åttatiden kom in med en blomstersmyckad kaffebricka för att värdigt inleda den förestående högtidliga dagen.

BRÖLLOPSDAGEN.

I.

Schagerström infann sig i prostgården vid tvåtiden på söndagen, som Charlotte hade önskat. Den rike brukspatronen åkte i sin stora landå. Hästar och seldon glänste, betjänt och kusk var i stor gala med blombuketter instuckna i västen och fotsacken borttagen, så att man kunde se de vita skinnbyxorna och blanklädersstövlarna, som slutade strax nedom knäet. Husbondens glans var ingalunda att jämföra med tjänarnas, men han kom dock festligt utstyrd i krås och manschetter, i vit väst och välsittande grå frack med en rosenknopp i knappålet. Korteligen, var och en, som såg honom och hans ekipage, måste tänka: "Vad i all sin dar! Ska rike Schagerström fara och gifta sig?"

Då han anlände till prostgården, blev han rörd över det vänliga mottagandet. För att säga sanningen, så hade den gamla gården under den senaste bekymmersamma tiden haft över sig något tillslutet och ogästvänligt. Det är svårt att förklara på vad sätt detta hade visat sig, men ett känsligt sinne märkte skillnaden.

Den vita grinden stod i dag öppen och likaså förstudörrarna. Alla rullgardiner för den övre fönsterraden, som hade varit nerfällna i flera veckor, var uppdragna, så att solskenet fick tränga in i rummen och bleka ur färgen på mattor och överdrag så mycket det förmådde. Men förändringen bestod inte bara i detta. Det låg en särskild glöd över blommorna, fåglarna kvittrade med en alldeles särskild munterhet.

Inte bara den nätta husjungfrun utan även prostens och prostinnan stod på förstubron för att ta emot. Båda två omfamnade Schagerström, kysste honom på kinden, klap-

pade om honom och kallade honom vid hans förnamn utan alla ceremonier. De behandlade honom som en son. Schagerström, som hade genomvakat sin natt under ångestfull kamp för att finna den rätta vägen, erfor en lättnad i sinnet, lika tydlig, som om en dålig tand helt plötsligt hade upphört att värka.

Man förde honom till prostens inre rum, där Charlotte tog emot honom. Hon var klädd i en skiftande, ljus sidenklänning och tog sig förtjusande ut. Dräkten föreföll visserligen en smula omodern. Man kunde misstänka, att Charlotte inte hade ägt någon passande klänning och att prostinnan hade letat fram denna ur någon av de stora kistorna uppe på prostgårdsvinden. Den var kort nertill, mycket uringad upptill och var sydd så, som om människan skulle ha sin midja uppe vid armhålorna, men den passade för ett sådant utseende som Charlottes. Krona eller krans hade man inte gjort sig besvär att anskaffa, men prostinnan hade hjälpt henne att fästa upp sina lockar med en hög sköldpaddskam, så att frisyren stämde med dräkten. Omkring halsen bar hon ett par rader vaxpärlor med ett vackert lås, och likadana armband omslöt handlederna. Det var alltsammans saker utan värde, men de klädde sin bärarinna. Hon såg ut som ett gammalt porträtt.

Då Schagerström böjde sig ner för att trycka en kyss på hennes hand, sade hon med ett litet darrande leende:

— Karl-Artur har för en liten stund sedan rest till Karlstad för att försona sig med sin mor.

— Ingen annan än ni, min nådiga fröken, hade kunnat åstadkomma ett sådant under, sade Schagerström.

Han förstod, att Charlotte hade lyckats förmå unge Ekenstedt till denna resa genom att ge sitt samtycke till giftermålet med honom, Schagerström. Hur saken egentligen hängde samman, kunde han dock inte förklara för sig, och, för att säga sanningen, så var han ganska missbelåten med hela tillställningen. Man förstår: han beundrade den unga flickans självupoffring, han ville gärna se överstinnan och hennes son försonade, men i alla fall... För att förklara saken på kortaste vis: han skulle helt enkelt ha önskat, att

den unga flickan hade gift sig med honom för hans egen skull och inte för unge Ekenstedts.

— Det var "*det onda inflytandet*", som du skrev om, fortfor Charlotte. *Det onda inflytandet* nöjde sig inte med mindre, än att jag bleve gift och avlägsnad ur prostgården. Och allt måste ske ofördröjligen. Det gavs ingen förskoning.

Schagerström fäste sig vid uttrycket förskoning. Han antog, att det betydde, att Charlotte led utsägliga kval nu, då hon måste räcka honom sin hand.

— Min nådiga fröken, jag beklagar på det...

Charlotte avbröt honom.

— Jag heter Charlotte, sade hon med en liten nigning. Och jag tänker säga Henrik.

Schagerström bugade sig till tack för detta meddelande.

— Jag tänker säga Henrik, återtog Charlotte med en liten darrning på rösten. Jag förstår, att din döda hustru kallade dig för Gustav. Jag vill låta henne behålla det namnet för sig. Man ska inte ta ifrån de döda det, som är deras.

Schagerström blev ytterligt förvånad. Han tyckte, att detta yttrande innebar, att Charlotte inte mer kände samma avsky för honom, som då de träffades sista gången i Örebro. Han blev återigen omstämd. Ifall inte mistroende och ödmjukhet hade blivit hans andra natur, skulle han ha känt sig fullkomligt lycklig.

Charlotte frågade honom om han ville låta sig nöja med att vigseln försiggick i prostens yttre rum, där så många brudpar under årens lopp hade blivit förenade.

— Prostinnan önskade nog, att vi skulle låta viga oss oppe i stora salongen, sade Charlotte, men för mig är det högtidligast här nere.

Förhållandet var i själva verket, att Charlotte, som hade velat ägna denna förmiddag åt förtroligt samtal med sina gamla vänner och beskyddare, inte hade tillåtit prostinnan att förstöra tiden med att damma och feja i den nu rätt länge obegagnade salongen. Gumman hade inte en gång fått avlägsna sig för att laga i ordning den frukostmiddag, varmed hon ämnade undfägna de nygifta.

Den unge brukspatronen gjorde ingen invändning mot

ämbetsrummet, och vigseln ägde rum omedelbart. Kusken och betjanten från Stora Sjötorp, arrendatorn och hans hustru samt allt tjänstfolket i prostgården kallades in för att bevittna den högtidliga akten. Gamle prosten läste upp formuläret, och utanför de öppna fönstren kvittrade bofinkar och sparvar så ivrigt och glatt, att man kunde tro, att de visste vad som var å färde och ville fira tilldragelsen med sina bästa bröllophymner.

Då allt var slut, stod Schagerström där litet handfallen och visste inte vad han skulle företa sig, men Charlotte vände sig emot honom och bjöd honom sina läppar till en lätt kyss.

Hon höll verkligen på att göra honom vimmelkantig. Allt hade han väntat sig, tårar, förstenad grämelse, stolt överlägsenhet, allt utom denna glada underkastelse.

”Jag är viss om att alla, som ser oss, tror, att det är jag, som har blivit tvingad till det här giftermålet, och inte hon”, tänkte han för sig själv.

Han kunde inte förklara saken på annat sätt, än att Charlotte fann det mest förenligt med sin stolthet att se nöjd och lycklig ut.

”Men vad hon gör det bra!” tänkte han litet harmset och ändå med en viss beundran.

När de sedan satt till bords, dessa fyra, vid en frukostmiddag, som enligt prostinnans utsago hade tillkommit på Guds försyn, men som i alla fall var ganska lyckad, gjorde Schagerström verkligen ett bemödande att kasta av sig sin gråvädersstämning. Prosten och prostinnan, som ju visst inte undrade på att han kände sin ställning en smula brydsam, ansträngde sig av all makt att liva upp honom, och till sist såg det ut, som om de hade lyckats.

De fick honom åtminstone att slå upp språklådan. Han började tala om sina resor i främmande land, om sina försök att förbättra den svenska järnhanteringen med ledning av sådant, som han hade lärt i England och Tyskland.

Medan han talade, såg han, att Charlotte lyssnade till honom med odelat intresse. Hon satt där med framåtsträckt huvud och vidgade ögon och följde med varje hans ord.

Han antog, att detta inte kunde vara annat än spel. "Hon gör det för de gamla människornas skull", tänkte han. "Det är omöjligt, att hon kan intressera sig för sådana här saker, som hon inte alls förstår. Hon vill, att prosten och prostinnan ska tro, att hon är kär i mig. Det är alltsammans."

Denna förklaringsgrund föreföll honom emellertid bättre och mer tilltalande än den förra. Det gjorde honom gott att se hur fästad hans hustru var vid dessa präktiga gamla människor.

Mot slutet av måltiden bredde sig dock dysterhet över sinnen. Det var omöjligt för de gamla i prostgården att låta bli att tänka på att Charlotte skulle lämna dem om några ögonblick. Charlotte, denna gnistrande varelse med sina dumma streck, med sina tokerier, med sin rappa tunga, med sin häftighet, Charlotte, som de så ofta hade måst ogilla, Charlotte, som de för hennes kärleksfullhets skull hade måst förlåta allting, hon skulle inte mer finnas i deras hus. Vad livet skulle bli tomt och intresselöst!

— Det är ändå väl, att du kommer igen i morron och packar ihop dina tillhörigheter, sade prostinnan.

Schagerström förstod, att de sökte trösta sig med att Charlotte inte skulle flytta långt bort, att de skulle få se henne alltibland, men ändå tyckte han sig förmärka hur de liksom sjönk ihop, hur deras ryggar böjdes och ansiktena fårades. Från och med denna dag fanns ingen, som kunde hålla ålderdomen borta ifrån dem.

— Vi är så glada, Charlotte, mitt hjärtebarn, sade prosten, därför att du kommer till ett präktigt hem och får en god man, men du förstår, du förstår... Vi kommer att sakna dig, vi kommer att sakna dig obeskrivligt.

Han höll på att komma i gråt, men prostinnan räddade situationen genom att berätta för Schagerström vad hennes gubbe en gång hade anförtrott henne att han skulle göra, ifall han vore femtio år yngre och ungarl. Allihop måste skratta, och de sorgliga tankarna blev lagda åt sidan.

Då landån körde fram och Charlotte närmade sig prostinnan för att säga farväl, drog gumman henne med sig in i nästa rum och viskade till henne:

— Håll ett öga på din man, min vän, denna dag! Det är något, som han går och spekulerar på. Se opp med honom!

Charlotte lovade att göra sitt bästa.

— Han ser för resten riktigt bra ut i dag. Har du märkt det? Det passar honom att vara så där fin.

Charlotte överraskade henne genom att svara:

— Jag har aldrig tyckt, att han har sett illa ut. Det finns något kraftigt hos honom. Han är lik Napoleon.

— Vad du säger! sade prostinnan. Det har jag aldrig kommit att tänka på. Men det är bra, att *du* tycker det.

Då Charlotte kom ut på förstubron, färdig till avresa, såg Schagerström, att hon hade satt på sig samma hatt och mantilj, som hon hade burit i kyrkan för jämnt fyra söndagar sedan och som han då hade funnit simpla och missklädande.

Nu fann han dem helt förtjusande, och trots allt kände han plötsligt en stormande glädje över att denna unga varelse nu var hans och skulle följa honom till hans hem. Mittunder det att Charlotte höll på med ett avskedstagande, som inte ville ta någon ända, närmade han sig henne, grep om henne med sina starka armar och satte upp henne i vagnen.

— Så där ja, så där ja, så ska det vara, så ska det vara! ropade prostfolket efter honom, medan vagnen svängde runtom den blomstersmyckade gårdsplanen och ut genom grinden.

II.

Det är nästan onödigt att säga, att den unge brukspatronen genast ångrade sig. Det var orätt av honom att skrämma upp Charlotte. Om han bar sig åt på det sättet, kunde hon tro, att han betraktade den här tillställningen som något annat än ett skenäktenskap, att han skulle komma med en riktig makes anspråk på henne.

Charlotte såg verkligen litet ängslig ut. Han märkte hur hon flyttade sig inåt vagnshörnet så långt ifrån honom, som

det var möjligt. Men det varade inte länge. Innan de hade hunnit till kyrkbyn, satt Charlotte åter tätt vid hans sida småleende och pratande.

Nå ja, det var lätt att förstå, att hon skulle hålla god min, medan de for framåt bygatan. Det skulle naturligtvis bli annat av, då de kom ut i ensamheten på stora landsvägen.

Men Charlotte fortsatte, som hon börjat. Hon talade livligt och glatt under hela resan. Och de samtalsämnen hon valde var i hög grad ägnade att visa honom, att hon tog sitt äktenskap på fullt allvar.

Hon började med att tala om hans hästar. Hon ville i första rummet veta något om de fyra, som drog landån. Var var de köpta, hur gamla var de, vad hette de, hur var det med härkomsten, var de skygga, hade de någonsin skenat med honom? Därpå kom turen till alla andra hästar, som fanns på Stora Sjötorp. Var det möjligt, att det också fanns riktiga ridhästar där, riktiga, inridna ridhästar? Och sadlar? Fanns det verkligen en engelsk fruntimmerssadel?

Hon ägnade en medlidsam tanke åt prostgårdshästarna. De komme att bli alldeles förstörda nu, då hon inte mer fanns till hands för att skaffa dem litet motion.

Här kunde inte Schagerström låta bli att göra ett inpass.

— Jag hörde av en främmande dam i diligensen häromsistens, sade han, hur en viss fröken misshandlade sin välgörarens oskyldiga kreatur.

— Vad för slag? utropade Charlotte, men så förstod hon vad han åsyftade och brast i skratt.

Ett gott skratt är verkligen något märkvärdigt. På en gång kände sig de två nygifta som goda vänner. Stelheten och högtidligheten försvann.

Charlotte gick vidare med sina frågor. Vad fanns det för verk och inrättningar på Stora Sjötorp? Hur många härdar hade smedjan, och vad hette smederna, smedshustrurna och barnen? Hon tyckte sig ha hört, att han också hade en såg där. Var det sant? Jaså, det fanns en kvarn även. Hur många stenar fanns det i kvarnen? Vad hette mjölnarn?

Det var en fullkomlig examen. Schagerström blev alldeles huvudyr av alla frågor. Ibland kunde han inte göra riktigt

reda för sig. Han visste inte hur många får han hade, och han var inte heller på det klara med hur många mjölkande kor som fanns i ladugården och hur mycket de mjölkade.

— Det där är inspektorens sak, sade han och skrattade.

— Det låter verkligen, som om du inte hade reda på någonting, sade Charlotte. Jag är säker om att det råder en förfärlig ordning hemma hos dig. Det blir mycket arbete, innan allt blir, som det bör vara.

Hon tycktes emellertid inte missnöjd med denna utsikt, och Schagerström erkände, att han länge hade önskat sig en verklig hustru, en sådan där bister matmoder som prostinnan Forsius.

Eftersom han hade nämnt ordet inspektor, fick hon den idén att fråga hur många herrar som åt vid herrskapsbordet. Hur var hushållet ordnat, hur många jungfrur fanns det, hur många betjänter? Hade han någon hushållerska? Dög hon till något?

Hon glömde inte heller trädgården. Då hon fick veta, att det fanns både drivhus och vinkast, blev hon litet häpen, ungefär som då hon hade hört talas om ridhästarna.

Man förstår, att Schagerström inte hann med att finna tiden lång. Då vagnen svängde in på skogsvägen, som ledde fram till hans hem, måste han säga sig, att de två milen, som skilde kyrkbyn från Stora Sjötorp, denna dag hade varit underbart korta.

Men för resten aktade han sig för att göra sig några inbillningar. "Jag förstår henne så väl", sade han till sig själv. "Hon försöker finna sig i det oundvikliga. Hon pratar för att slippa tänka."

Emellertid kan man nog begripa, att det hade varit en brådslande dag på Stora Sjötorp.

Man visste egentligen inte vad som hade gått åt brukspatronen. Budet från prostgården hade ju anlänt redan vid tretiden på lördagseftermiddagen, men han hade inte sagt ett ord om vad man hade att vänta förrän rätt sent på aftonen. Då hade han plötsligen kommit ihåg, att han måste skaffa vigselring. En av inspektorerne hade blivit beordrad in till närmaste stad med befallning att, om nödigt, väcka

upp guldsmeden där ur hans sötaste sömn för att få köpa en slät guldring och få namnen ingraverade.

Inspektoren hade gudskelov inte tegat, han, utan under rättat så många som möjligt om att nästa dag en ny fru skulle komma till gården, och det fick man räkna som en verklig lycka. Hur i all världen skulle hushållerskan annars ha hunnit att vädra statvåningen, att plocka av överdragen, att torka bort dammet? Hur skulle trädgårdsmästarn ha hunnit att få alla gångar krattade, alla blomsterbäddar rensade? Och hur skulle annars livréer och stövlar och seldon och själva landån ha hunnit putsas och blankas? Brukspatronen hade gått omkring, som om han hade varit bedövad, inte orkat ställa med någonting. Johansson, betjänten, hade på egen hand fått välja ut vad han tyckte vara en passande bröllopskostym.

Men lyckligtvis hade det ju funnits folk på gården, som visste vad det ville säga att ta emot en ung fru. Både trädgårdsmästarn och hushållerskan hade varit med på den tiden, då lagmanskan Oldencrona regerade på Stora Sjötorp, så att de hade reda på vad ställets heder krävde.

För syns skull, kan man nästan säga, hade hushållerskan begärt order av husbonden rörande mottagandet, innan han hade rest sin väg på söndagen, och likaså försiktig hade trädgårdsmästarn varit. Schagerström hade visst inte tänkt sig något mottagande alls, men om fru Sällberg ville laga till en liten välkomstmiddag och om mäster kunde hinna att resa en äreport, så vore det inte honom emot.

När de på så sätt hade skaffat sig fria händer, hade de förträffliga människorna bara inväntat Schagerströms avresa för att sätta i gång med förberedelser till ett nästan kungligt mottagande.

— Betänk det, fru Sällberg! sade trädgårdsmästarn. Hon är ju en adelsfröken, hon vet nog hur det brukar gå till på ett så pass stort ställe som detta.

— Hon kommer ju bara från en prostgård, sade hushållerskan, så att jag tror då visst inte, att hon förstår något, men det hindrar inte, att en annan vill visa, att en har lite vett.

— Åhå, var inte så säker på det! sade trädgårdsmästarn. Jag har sett henne i kyrkan. Hon såg visst inte ut som en vanlig prästgårdsmamsell. Ni skulle ha sett hur hon förde sig. Jag tyckte mig känna igen gamla nådan här på Stora Sjötorp. Jag blev varm om hjärtat.

— Det må vara med förnämiteden, hur det vill, sade hushållerskan, jag är glad, att vi får en ung fru i huset. Det blir baler och tillställningar. En får visa vad en duger till. Det blir annat än att dag ut och dag in laga mat åt några herrar, som bara kastar i sig maten.

— Bara ni inte får för mycke av det goda! skrattade trädgårdsmästarn. Den, som har gått under prostinnan Forsius i så många år, den förstår sig på hushållsväsendet.

Han skyndade ut med detsamma, för det var sannerligen nödvändigt att komma till handling. Om fyra äreportar skulle hinna resas och därtill ingången smyckas med ett namnchiffer av blommor, så fick man inte stå och prata bort tiden.

Mäster skulle nog inte heller ha gått i land med uppgiften, om han inte hade funnit så många ivriga hjälpare. Men man får tänka sig, att hela gården och hela bruket hade råkat i hänförelse. Man skulle åter få en fru där uppe i det stora herrgårdshuset, man skulle få någon, som man kunde gå till med sina bekymmer, med sina krämpor. En matmor var ändå något förmer än en husbonde. Hon höll sig hemma, henne kunde man tala med om barnen och om kon. Det var nästan för gott för att vara sant, att hon skulle vara där redan i denna dag.

Ett par pojkar förde omkring nyheterna till de underhavande, och på alla torp och i alla lägenheter skrudade man sig så gott man förmådde för att gå upp till bruks-herrgården och få se en skynt av den nygifta. Men var och en, som kom fram till gården, sattes genast till arbete. Äreportarna restes, gamla flaggor och standar, som hade varit i bruk under de forna ägarna, hissades upp utmed vägen. Ett par små salutkanoner letades fram. Det var ett liv och ett vimmel, varom man knappt kan göra sig en föreställning.

Men då de nygifta vid sextiden körde in på Stora Sjötorps ägor, var också allt i ordning.

Vid den första äreporten, som befann sig inne i skogen, hälsades de av alla brukets smeder med släggor på axeln. Vid den andra, som var rest i skogsbrynet, stod jordbruksarbetarna och skyldrade för dem med sina spadar, vid den tredje porten, som betecknade ingången till allén, hurrade mjölnare och sågare, vid den fjärde, som förde in på gårdsplanen, överlämnade trädgårdsmästarn, omgiven av sina drängar, en härlig blombukett. Uppe vid huset äntligen stod bruksförvaltarn, bruksbokhållarna, inspektorerna, hushållerskan och tjänstflickorna och bugade och neg.

Egentligen var inte ordningen så god, som den här har beskrivits. Alla människor var i det bästa humör, de hurrade och skrek av all makt, även då vagnen hade kommit förbi den äreport, som de var satta att bevaka. Barnungarna sprang i kapp med vagnen på ett mycket litet högtidligt sätt, och kanonskotten brann av i de mest oväntade ögonblick, men det hela var dock så vackert och festligt, att salig fru lagmanskan skulle ha varit nöjd, om hon hade sett ner från sin himmel, och tyckt, att Stora Sjötorp och hennes gamle trädgårdsmästare hedrade sig.

Schagerström, som alls inte hade tänkt sig något så stortartat mottagande, höll på att bli ond över den frihet, som hans underlydande hade tagit sig, men innan han hade givit luft åt sitt missnöje, kom han lyckligtvis att kasta en blick på Charlotte.

Hon satt där med leende läppar, men på samma gång glänste en tår i ögonvrån, och hon höll händerna knäppta.

— Så vackert, så vackert, viskade hon, så vackert!

Allt det där, äreportarna, blommorna, flaggorna, hurra-ropen, de vänliga leendena, skotten ur de små nickhakarna, det var för henne, det ville önska henne välkommen till gårds. Och hon, som nu sedan flera veckor var van vid att alla människor föraktade henne och drog sig undan henne, hon, som hade känt misstankar och tadel följa varje hennes rörelse, hon, som knappast hade vågat avlägsna sig från

hemmet för att inte bli förolämpad, hon kände sig tacksam, rörd, hedrad över förtjänst eller värdighet.

Det var inga nidvisor detta, det var inga buketter av törnen och nässlor, det var inga hånskratt, det var glädje och hänryckning, som hälsade henne.

Hon sträckte sina armar mot folket. Hon älskade detta ställe och dess innevånare från första stund. Här tyckte hon sig vara i en ny, lycklig värld. Här ville hon leva och dö.

III.

Vilken lycka för en man att få föra in en ung brud i ett präktigt hem! Att gå från rum till rum och höra på hennes förtjusta utrop, att skynda sig ett par steg före henne, slå upp dörrarna till nästa rum och säga: "Det här vill jag tro inte är så oävet." Att se henne fladdra omkring som en fjäril, än slå an en ton på flygeln, än ila fram till en tavla, än kasta en blick i en spegel för att se om glaset återgav en fördelaktig bild av henne, än ila till fönstret för att se på den undersköna utsikten!

Men hur ängslig måste man inte bli, då man mitt uppe i allt detta ser henne brista i gråt, hur ivrigt frågar man inte vad som står på, hur uppriktigt lovar man inte att söka avhjälpa alla hennes bekymmer!

Hur glad blir man inte, då man får höra, att det inte gällde något annat, än att hon har en syster, som ligger sjuk i nakna, fula rum, medan hon själv alldeles utan förskyllan ska få njuta av denna prakt och härlighet! Hur stolt känner man sig inte att kunna lova henne, att hon ska få lämna denna syster all den hjälp hon behöver, ja, om hon så önskade, skulle redan denna kväll...

Å nej, inte denna kväll. I morgon vore tids nog.

Därmed är då den sorgen över. Hon glömmer den alldeles, och så börjar förevisningen på nytt.

— I den här stolen, säger hon, sitter man alldeles förträffligt, och där vid fönstret finns en passande plats för ett sybord.

Ja visst. Man förstår, att hon kommer att ta sig utmärkt ut vid sybordet, men i detsamma påminner man sig något, som man har hållit på att glömma. Detta är ju inte något riktigt äktenskap. Det är intet annat än ett sken. Allt detta är inte annat än en lek. Det ser ut ibland, som om hon skulle ta det på allvar, men man vet ju var man har henne.

Bara en sak kan man unna sig: att inte låtsa om något, förrän det är alldeles nödvändigt, att låta leken fortgå ännu några timmar, att roa sig, liksom hon roar sig, att gömma angesten långt inne i hjärtat och njuta av stundens lycka.

Ja, på det sättet kan man med samma känsla av lycka fortsätta förevisningen, ända tills betjänten kommer och anmäler, att middagen är serverad.

Och är det inte underbart att få bjuda henne armen och föra henne in till ett middagsbord, praktfullt dukat med äkta porslin, med blixtrande glas och blänkande silver, att få sätta sig ner med henne till en kungamiddag med åtta rätter, med vin, som glöder i flaskorna, med mat, som smälter i munnen, sådan där mat, som man inte märker att man äter?

Att sedan helt gå upp i behaget att ha bredvid sig en ung kvinna, som är allt, vad man mest älskar, som är klok och okonstlad, som vet att skicka sig, som är i högsta grad odygdig, som kan skratta och gråta i samma sekund, som i varje ögonblick visar en ny betagande egenskap?

En lycka är det kanske också att ryckas bort från allt detta, just som det börjar att ta sansen ifrån en, därigenom att trädgårdsmästarn, som i dag spelar herre på Stora Sjötorp, kommer för att anmäla, att allt är i ordning för dansen på logen, men att ingen vill börja, förrän husbondefolket visar sig. Det är ju bruden och brudgummen, som ska inleda bröllopsbalen.

Vilket roligt sätt att fira bröllop! Inte bland jämlikar, som kanske avundas och kritiserar, utan bland beundrande undersåtar, som nästan betraktar en som gudomligheter. Att först för ordningens skull föra bruden ett varv omkring det glatta loggolvet, men sedan överge dansen för att se henne dansa, se henne svänga om med smeder och mjölnare, med

gubbar och pojkar, allt med samma goda humör. Hur underbart att sitta där och tänka på gamla sagor och dikter om älvor, som kommit in i människornas dans och lockat vackra gossar med sig till skogs! Ty då man ser henne sväva fram bland den arbetsbrutna skaran, förefaller hon inte att vara skapad av vanligt jordiskt stoft, utan av något finare och bättre.

Ja, att sitta så där och ängslas för att minuterna försvinner, tills man till sist märker, att stunden är kommen, att bröllopsdagen är slut, att livets tomhet och allvar börjar på nytt!

IV.

Vad Charlotte beträffar, så hade hon hela tiden prostinnans varning i öronen: "Håll ett öga på din man, min vän, denna dag! Det är något, som han går och spekulerar på. Se upp med honom!"

Hon hade också själv lagt märke till de tvära omkastningarna i hans lynne från glättighet till dysterhet, och hon började ingen dans utan att se efter om han ännu fanns kvar på logen, och inte förr hade en kavaljer lämnat henne, än hon sökte upp mannen och satte sig vid hans sida.

Som hon var en av dem, som har ögonen med sig, hade hon, då hon gick över stallplatsen på väg till logen, observerat, att den lilla kupén, som Schagerström använde på sina långresor, stod utdragen ur vagnsskjulet. Det där ökade hennes oro och skärpte hennes vaksamhet.

Då hon dansade med kusken, gjorde hon ett litet försök att få veta vad som förehades.

— Vi dansar väl inte för länge? sade hon. När var det, som brukspatron skulle resa?

— Tiden är visst inte riktigt bestämd än, nådig frun. Men jag har vagnen utdragen och hästarna selade. Jag kan vara färdig i rödaste rappet.

Se där, nu visste hon vad hon hade att rätta sig efter! Men som hennes man alltjämt satt kvar på logen i lugnt samspråk med sina underhavande, fann hon det klokast att

inte låtsa om något. "Det har troligen varit hans mening att resa sin väg i kväll", tänkte hon, "men han har kanske ändrat mening. Han har sett, att jag inte är så farlig, som han trodde."

Men en liten stund efteråt, då hon just hade slutat en ganska lång slängpolska, märkte hon, att han var borta. Det hade blivit mörk natt ute, och den stora logen upplystes endast dåligt av ett par lykter, men hon var genast säker om att han inte fanns där. Hon såg sig oroligt om efter kusken och betjänten. Också de tycktes vara försvunna.

Hon kastade över sig mantiljen, sällade sig till några unga, som stod i den breda logporten för att svalka sig efter dansen, sade ett par ord till dem och gled sedan tyst och obemärkt ut i natten.

Så främmande, som hon var på gården, visste hon knappast vartåt hon skulle ställa stegen för att komma upp till boningshuset. Men hon märkte på ett litet håll skenet av en lykta, och hon skyndade framåt i den riktningen. Då hon kom närmare, såg hon, att lyktan stod på marken utanför stallet. Kusken höll mycket riktigt på att spanna för. Han hade redan lett ut hästarna.

Charlotte smög fram till vagnen utan att på något sätt ge sig till känna. Det hade fallit henne in, att hon skulle passa på något ögonblick, då kusken vände ryggen till, för att öppna vagnsdörren och stiga in i kupén. När vagnen sedan körde fram till trappan och Schagerström kom för att ta plats där, skulle hon låta honom veta vad hon tänkte om ett dylikt flyktförsök.

"Varför talar han inte ut med mig om det, som plågar honom?" tänkte hon. "Han är ju som en blyg pojke."

Men innan hon hade lyckats utföra sin avsikt, var kusken färdig. Han hängde tömmarna över skärmen, tog kusk-kappan, som han hade liggande på bocken, och krängde den på sig. Han ämnade just hoppa upp på sin plats, då han torde ha kommit att tänka på lyktan. Han sade ett lugnande: "Stilla, Pällarna!" till hästarna, gick bort till lyktan, släckte den och ställde in den i stallet.

Han skyndade sig naturligtvis så mycket han förmådde,

men i närheten fanns en, som var ännu snabbare än han. Just som han stängde staldörren, smälde en piska. Ett ivrigt tillrop kom hästarna att sätta av, och ut bar det genom gårdsgrinden, som kusken försiktigtvis redan hade öppnat, samt neråt allén. Vagnen försvann i nattmörkret. Man hörde endast rullandet av hjulen och trampet av hästhovarna.

Om någonsin en kusk har sprungit fortare än sina egna hästar för att komma upp till herrgården och anmäla för husbonden, att någon förbannad pojkslyngel hade vågat hoppa upp på hans kuskbock och köra bort med hans vagn alldeles mittför hans näsa, så utförde nu kusken Lundman på Stora Sjötorp den prestationen.

I förstugan råkade han på Schagerström i samspråk med hushållerskan, som berättade, att unga frun hade försvunnit.

— Brukspatron sa till mig, att jag skulle hälsa nådig frun, att brukspatron inte hade tid att sitta kvar längre på logen, men att nådig frun kunde hålla på att dansa, så länge som hon önskade, och när jag skulle gå fram till nådig frun...

Kusken kunde inte låta henne tala till slut. Han hade viktigare nyheter.

— Brukspatron! började han.

Schagerström vände sig emot honom.

— Vad går det åt dig? sade han till kusken. Du ser ut, som om man hade stulit hästarna ifrån dig.

— Det är just vad man har gjort, brukspatron.

Han berättade vad som hade hänt.

— Men det är inte hästarnas fel, brukspatron. Di skulle aldrig ha rest ifrån mig, om det inte hade vart nå, som hade krupit opp på bocken. Om jag bara kunde begripa vem som har vågat...

Han avbröt sig plötsligen. Schagerström hade företagit sig något rent av otroligt. I kuskens och betjäntens och hushållerskans närvaro hade han kastat sig ner på en stol för att gapskratta åt deras bestörtning.

— Jaså, ni förstår inte vem som vågar stjäla mina hästar, skrattade han.

De tre tjänarna stirrade på honom.

— Vi måste ta fatt tjuven, återtog han, sedan skratlusten någorlunda hade lugnat av. Lundman får skynda sig att sadla tre ridhästar. Johansson följer med och hjälper honom. Och fru Sällberg går för säkerhets skull upp i våningen och ser efter om nådig frun finns där.

Hushållerskan försvann uppåt trappan, men kom ögonblickligen tillbaka med underrättelse, att nådig frun visst inte fanns där uppe.

— Herre Gud, brukspatron, det kan väl inte ha hänt någon olycka! sade hon.

— Det är, som man tar det, fru Sällberg. Märk mina ord! Hittilldags har vi fått råda oss själva här på Stora Sjötorp, men nu har vi fått en husbonde över oss.

— Ja, det ska vi bara va glada åt, brukspatron.

Varpå Schagerström, rike Schagerström, klappade gumman på hennes feta axlar, svängde ett varv runt med henne och ropade:

— Fru Sällberg tar sitt öde med den rätta undergivenheten. Mätte jag också kunna göra det!

Härpå sprang han ut för att i sällskap med sin kusk och betjänt sätta efter flykten.

En helt kort stund efteråt var allt avgjort. Rymmerskan satt infångad i ena vagnshörnet med Schagerström vid sin sida. Lundman hade bestigit kuskbocken och körde i sakta mak hem till gården, medan betjänten, Johansson, förde ridhästarna.

Charlotte hade kört vagnen framåt med god fart väl en halv mil, men sedan hade hon råkat på några väldiga uppforsbackar. Trots allt smällande med piskan hade hon inte kunnat förmå hästarna att röra sig annat än i skritt, och så hade hon nesligen måst giva sig.

Ett par minuter hade det varit tyst inne i vagnen, men då frågade Charlotte:

— Nå, hur kändes det?

— Det var överväldigande, sade Schagerström. Jag förstår hur en hustru måtte känna det, då hennes man rymmer från henne.

— Det var det jag ville, sade Charlotte.

Ögonblicket därefter kände Schagerström ett hårt tag om sin axel.

— Du bara gör dig till. Du skrattar. Du trodde inte alls, att jag ämnade rymma min väg.

— Min älskade! sade Schagerström. Den enda riktigt glada stund, som jag har haft denna dag, det var den, då Lundman kom och berättade för mig, att du hade stulit mina hästar.

— Varför det? frågade Charlotte litet enstavigt.

— Min älskade, jag förstod, att du inte ville låta mig resa.

— Det tänkte jag inte alls på, utbrast Charlotte. Men hela kyrkbyn har talat om mig nu i tre veckors tid, och om du hade rest din väg...

— Ja visst, sade Schagerström. Jag förstår, att det kunde du inte stå ut med.

Han skrattade av kärlek och lycka, men ögonblicket därefter sade han med djupt allvarlig röst:

— Min älskade, låt oss äntligen en gång tala ut med varandra! Säg, om du förstod varför jag ville resa min väg just i kväll?

— Ja, sade den unga flickan med fast röst. Det förstod jag.

— Varför hindrade du mig då?

Charlotte teg. Han väntade länge på svar, men tystnaden bröts inte.

— När vi kommer hem, sade den äkta mannen, finner du i din sängkammare ett brev från mig. I det brevet säger jag dig, att jag inte vill begagna mig av att omständigheterna har kastat dig i mina armar. Jag vill, att du ska vara fullt fri. Du behöver inte betrakta vårt giftermål som något annat än ett skenäktenskap.

Han tystnade än en gång för att vänta på svar, men ingenting avhördes.

— I det där brevet säger jag dig också, att jag som bevis på min kärlek och för att försona allt det lidande, som jag har bringat dig, ämnar skänka dig Stora Sjötorp till arv och eget. När laglig skilsmässa mellan oss har ägt rum,

ska det glädja mig att veta dig bo kvar här, där redan alla människor älskar dig.

Ännu ett långt uppehåll, men intet svar kom från Charlottes håll.

— Det här lilla äventyret rubbar på intet sätt vad som står i brevet, fortfor Schagerström. Jag misstydde det i början. Nu förstår jag, att det bara var ett skälmstycke, som du spelade mig för att inte åter bli utskämd i kyrkbyn.

Charlotte flyttade sig något närmare, därpå kände han hennes varma andedräkt mot sin kind, så hörde han henne viska i hans öra:

— Det dummaste nöt, som går på Guds gröna jord.

— Vad för något?

— Ska jag säga om det en gång till?

Han lade hastigt sin arm om henne och drog henne intill sig.

— Charlotte, sade han, du måste tala. Jag får lov att veta vad jag har att rätta mig efter.

— Nå ja, sade hon i en litet tvär ton, det är inte mycket roligt att berätta, men du blir kanske glad att höra, att i går, ungefär så här dags, slog Karl-Artur ihjäl min kärlek.

— Gjorde han?

— Han dödade den. Han var väl trött på den. Jag tror nästan, att han gjorde det med vett och vilja.

— Min älskade! sade Schagerström. Låt Karl-Artur vara! Tala om mig! Om än din kärlek till Karl-Artur är död, så följer ju inte därav...

— Nej, naturligtvis inte. Ack, om du ändå inte behövde så långa förklaringar!

— Du vet bäst hur dum jag är.

— Ser du, sade Charlotte långsamt och eftersinnande, det är mycket märkvärdigt. Jag älskar dig inte, men jag trivs med dig, jag är trygg med dig. Jag kan tala med dig om allting, jag kan be dig om allting, jag kan skämta med dig. Jag känner det så där lugnt och behagligt, som om vi hade varit gifta i trettio år.

— Ungefär som prosten och prostinnan, insköt Schagerström med en viss bitterhet.

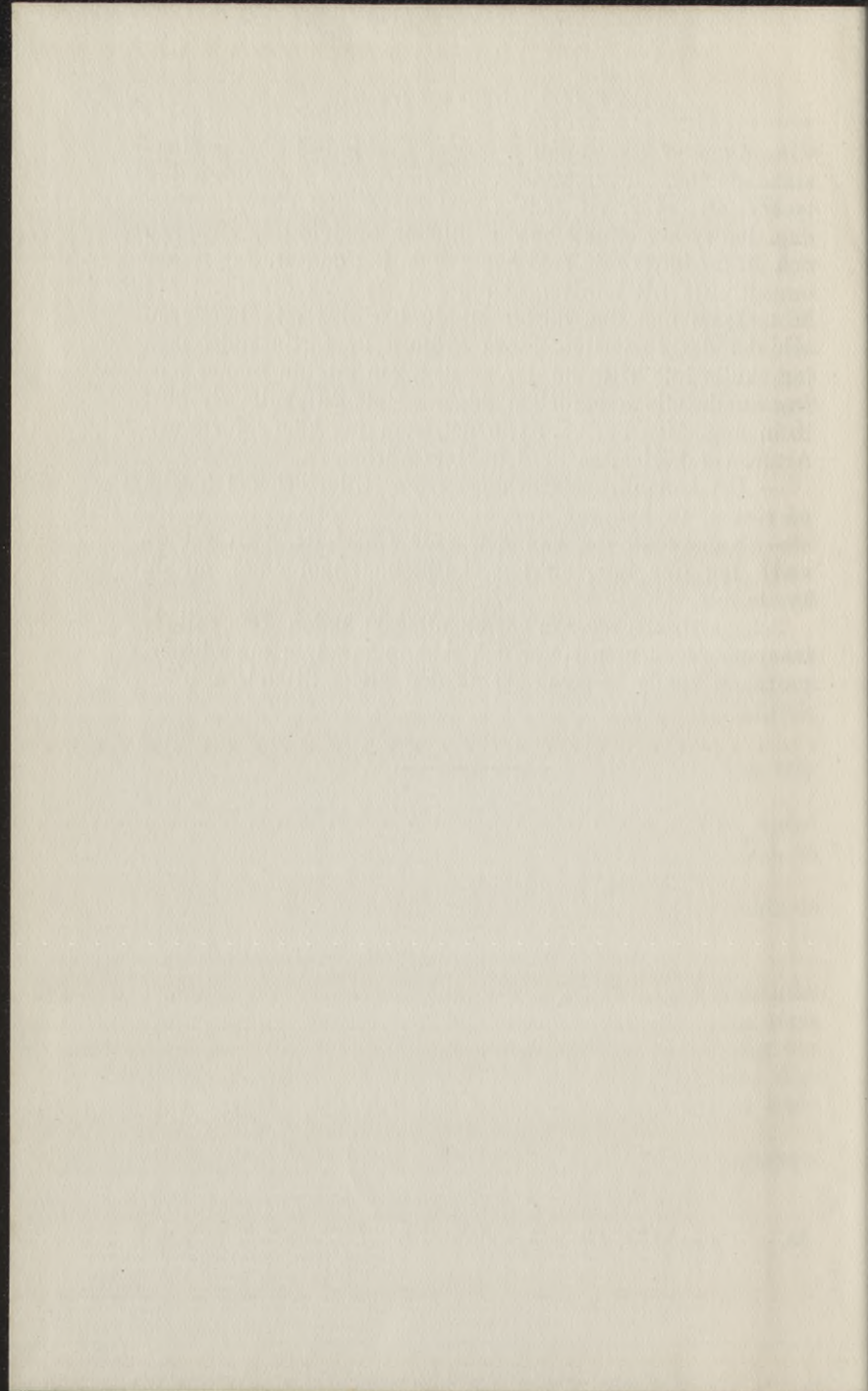
— Ungefär på det sättet, fortfor Charlotte i samma efter-sinnande ton. Du är kanske inte nöjd med detta, men jag tycker, att det är ett ganska vackert resultat efter bara en dag. Jag tycker om att ha dig sittande bredvid mig i vagnen och att du följer mig med ögonen, då jag dansar. Jag tycker om att sitta till bords med dig och att bo i ditt hem. Jag är tacksam mot dig, därför att du har fört mig bort från allt det där förfärliga. Stora Sjötorp är förtjusande, men jag skulle inte vilja bo där en dag, om inte du funnes här. Jag kunde alls inte förlika mig med att du skulle fly bort ifrån mig. Men ändå . . . Om det, som jag kände för Karl-Artur, var kärlek, så är detta inte kärlek.

— Det kan bli, sade Schagerström stilla, och det hördes på rösten, att han var rörd.

— Kanske att det kan det, sade Charlotte. Och vet du vad? Jag tror inte, att jag skulle ha något emot, att du kysste mig.

Schagerströms resvagn var ett utmärkt åkdon. Den rullade fram på vägen utan stötar och skakningar. Den unge bruks-patronen kunde begagna sig av den givna tillåtelsen.

INNEHÅLL.

LÖWENSKÖLDSKA RINGEN.

CHARLOTTE LÖWENSKÖLD.

Överstinnan	3
Frieriet	25
Önskningar	33
I prostgårdsträdgården	43
Dalkullan	52
Morgonkaffet	61
Sockerskålen	76
Brevet	84
Uppe bland skyarna	89
Schagerström	102
Straffpredikan	116
De avklippta lockarna	122
Lyckans gunstling	135
Arvet	141
Diligensen	153
Lysning	167
Fattigauktionen	178
Triumfen	183
Strafftal till kärleksguden	189
Domprostinnans begravning	193
Lördagen: morgon och förmiddag	213
Lördagen: eftermiddag och kväll	228
Bröllopsdagen	238

